
Forord

Statskonsult har i de senere årene gjennomført en rekke kartlegginger og studier av ulike aspekter ved Norges forbindelser med EU. Fokus har særlig vært rettet mot EØS-avtalens konsekvenser for forvaltningen. Som et ledd i dette arbeidet har vi utarbeidet en kartlegging av Norges deltagelse i EUs programvirksomhet.

Norge har i de siste 14 år deltatt i ulike typer programaktiviteter i regi av EU. Fra den spede begynnelse i 1987 med begrenset deltagelse i EUs forskningsprogrammer, til det store omfang samarbeidet har i dag, har EUs programvirksomhet vært blant de områdene hvor Norges forbindelser med EU har utviklet seg raskest. Vår kartlegging viser at Norge ved årsskiftet 2000/2001 deltok i 37 EU-programmer innenfor 15 ulike sektorer, og at kostnadene for norske myndigheter forbundet med deltagelsen i programmene er på ca. 800 millioner kr per år.

Hensikten med denne kartleggingen har vært å gi et bilde av omfanget av denne typen samarbeid mellom EU og Norge, å beskrive det enkelte program og de muligheter som deltagelsen i programmene gir for norske aktører, samt gi en kortfattet beskrivelse av hvordan det norske oppfølgingsapparatet er organisert. Det er vårt håp at rapporten kan tjene som et nyttig oppslagsverk over de EU-programmene Norge deltar i, samt gi leserne et innblikk i hvordan implementeringen og oppfølgingen av programmene foregår i Norge.

Avdelingsdirektør Jørn Skille har vært prosjektansvarlig. Rapporten er skrevet av rådgiver Tom-Espen Carlsen med unntak av omtalen av EUs strukturfondsprogrammer som er skrevet av seniorrådgiver Sverre Sogge. I en tidlig fase av prosjektet bidro også seniorrådgiver Ingrid Kvåle med mange nyttige innspill.

Statskonsult vil benytte anledningen til å takke alle som bidratt med informasjon og tilbakemeldinger til denne rapporten, særlig ressurspersoner i de ansvarlige departementer og sekretariater som har lest igjennom og kommentert omtalen av de enkelte programmene. Vi vil likevel presisere at Statskonsult alene står ansvarlig for innholdet i rapporten.

Oslo, mai 2001

Jon Blaalid
direktør

INNHALDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	5
1.1	AVGRENSNING AV PROSJEKTET	5
1.2	RAPPORTENS KILDER	5
1.3	MÅLGRUPPE	6
1.4	RAPPORTENS OPPBYGGING	6
2	OPPBYGGING AV EU'S PROGRAMAKTIVITETER, KRITERIER FOR NORSK DELTAGELSE, IMPLEMENTERING OG OPPFØLGING	9
2.1	GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER FOR UTFORMINGEN AV EU-PROGRAMMER	9
2.2	DELTAGELSE FRA TREDJELAND I EU'S PROGRAMMER	11
2.3	KRITERIER FOR NORSK DELTAGELSE I EU-PROGRAMMER SOM OMFATTES AV EØS-AVTALEN	11
2.4	IMPLEMENTERING AV EU-PROGRAMMER I NORGE	12
2.5	OPPBYGGING AV DET NORSKE OPPFØLGINGS-APPARATET	13
2.6	FINANSIERINGSKILDER FOR DELTAGELSE I EU-PROGRAMMER	15
2.7	EU-PROGRAMMER SOM IKKE OMFATTES AV EØS-AVTALEN	15
3	HOVEDFUNN I KARTLEGGINGEN.....	17
3.1	FORDELINGEN AV EU-PROGRAMMER MELLOM SEKTORER SOM OMFATTES AV EØS-AVTALEN	17
3.2	NORSKE BIDRAG TIL EU-PROGRAMMENE	19
3.3	NORSK UTBYTTE AV PROGRAMDELTAGELSEN	20
4	OVERSIKT OVER EU-PROGRAMMER MED NORSK DELTAGELSE.....	22
4.1	FORSKNING OG TEKNOLOGISK UTVIKLING (FOU)	22
4.1.1	<i>EU's femte rammeprogram for forskning og utvikling .....</i>	<i>28</i>
	Fellesaspekter ved særprogrammene	30
	Livskvalitet og forvaltning av levende ressurser.....	31
	Brukervennlig informasjonssamfunn	34
	Konkurransedyktig og bærekraftig vekst	37
	Energi, miljø og bærekraftig utvikling	40
	EU-forskningens internasjonale rolle.....	43
	Innovasjon og SMB-deltagelse.....	46
	Menneskelige ressurser og sosio-økonomisk kunnskap	48
4.2	INFORMASJONSSAMFUNNET	51
	eContent.....	51
	PROMISE – flerårig program for informasjonssamfunnet	54
	Handlingsplan for å fremme sikrere bruk av Internett.....	58
4.3	UTDANNELSE, OPPLÆRING OG UNGDOMSSPØRSMÅL	62
	Sokrates	63
	Leonardo da Vinci.....	74
	Ung i Europa.....	80
	European Pathways/Europass.....	87
	Det europeiske språkåret 2001	90
4.4	SOSIALPOLITIKK.....	93
	Handlingsprogram for likestilling mellom kvinner og menn.....	93
	DAPHNE - handlingsprogram for å bekjempe vold mot barn, ungdom og kvinner	99
	Handlingsprogram for bekjempelse av sosial utstøtning og diskriminering	102
4.5	FORBRUKERVERN	104
	Rammeprogram for forbrukerpolitikk.....	104
4.6	SMÅ OG MELLOMSTORE BEDRIFTER	108
	Flerårig program til fremme av næringsliv og entrepenørskap	108
	Joint European Venture II (JEV)	115
4.7	AUDIOVISUELL SEKTOR	118
	MEDIA Plus	118
4.8	SIVIL BEREDSKAP	125
	Handlingsprogram for sivil beredskap	125

4.9	KULTUR.....	129
	Kultur 2000.....	129
4.10	ENERGI OG MILJØTILKNYTTET ENERGIVIRKSOMHET.....	134
	4.10.1 Rammeprogram for energi.....	134
	SAVE II - Flerårig program for fremme av energieffektivitet.....	137
	ALTENER II - fremme av fornybare energikilder.....	140
	ETAP.....	142
4.11	FOLKEHELSE.....	143
	Handlingsprogram for helsefremmende tiltak, helseopplysning, helseutdanning og helseopplæring.....	146
	Handlingsprogram for bekjempelse av kreft.....	147
	Handlingsprogram for forebygging av AIDS og andre smittsomme sykdommer.....	149
	Handlingsprogram for forebygging av narkotikamisbruk.....	151
	Handlingsprogram for helseovervåkning.....	153
	Handlingsprogram for forurensningsbetingede sykdommer.....	155
	Handlingsprogram for forebygging av skader.....	157
	Handlingsprogram for sjeldne sykdommer.....	158
4.12	SYSSELSETTING.....	160
	Analyse, forskning og samarbeid innenfor sysselsetting og arbeidsmarkedspolitikken.....	160
4.13	OFFENTLIG FORVALTNING.....	163
	IDA – Transeuropeiske nett for elektronisk datautveksling mellom forvaltninger.....	163
4.14	PROGRAMMER SOM IKKE ER OMFATTET AV EØS-AVTALEN.....	167
	Strålevern.....	168
	4.14.1 Strukturfondsprogrammer.....	169
	INTERREG III - Støtte til tverrnasjonalt og interregionalt samarbeide.....	170
5	KILDER.....	174
	Offentlige dokumenter.....	174
	Publikasjoner, bøker og databaser.....	174
	Andre kilder.....	175
	Relevante publikasjoner fra Statskonsult.....	175

---

1 Innledning

EU har innenfor de områder organisasjonen har kompetanse opprettet et stort antall nettverksaktiviteter og økonomiske støtteordninger. Svært mange av disse er organisert gjennom tidsbegrensede programaktiviteter. Hensikten med programmene vil ofte være å stimulere til aktivitet på områder i utvikling og/eller på områder der aktiviteter på europeisk nivå utgjør et viktig supplement til aktiviteter på nasjonalt nivå.

I utgangspunktet er programmene forbeholdt medlemslandene i EU, men mange programmer er også åpnet for deltagelse fra land som allerede har et omfattende avtaleverk med EU som EFTA-/EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge og land i Sentral- og Øst-Europa som har Europa-/assosieringsavtaler med EU.

Formålet med EUs programaktiviteter varierer sterkt, fra brede programmer som gir støtte til utveksling og utviklingsprosjekter for forskere, studenter og småbedrifter til smalere programmer for fageksperter og forvaltningsorganer som skal stimulere utviklingen av et fag- eller politikkområde gjennom nettverksaktivitet og pilotprosjekter. Felles for programmene er likevel den overordnede målsetningen om å involvere deltagere fra flere europeiske land i det enkelte prosjekt, og på den måten skape en merverdi både faglig og kulturelt i forhold til det man kunne ha oppnådd innenfor en rent nasjonal ramme.

1.1 Avgrensning av prosjektet

I denne kartleggingen definerer vi et EU-program som *et tiltak der EU har vedtatt visse rammer med hensyn på formål, virkemidler og gjennomføring, at EU helt eller delvis bidrar med finansieringen og at tiltaket er tidsbegrenset.*

Kartleggingen omfatter de programmer som Norge deltar i, enten gjennom prosedyrene fastlagt i EØS-avtalen eller i de tilfeller hvor programmene hører inn under sektorer som ikke er dekket av EØS-avtalen, gjennom bilaterale avtaler. Vi har også omtalt nye programmer som ennå ikke er formelt er vedtatt som en del av EØS, men som faller inn under sektorer som omfattes av EØS-avtalen.

Kartleggingen omfatter ikke nettverk som er av permanent karakter, handlingsplaner som ikke innbefatter noen eksternt rettet aktivitet og deltagelse i ulike frittstående agenturer og organer tilknyttet EU.

1.2 Rapportens kilder

Det viktigste kildematerialet for denne rapporten er EUs råds- og europa-parlamentsbeslutninger som ligger til grunn for opprettelsen av det enkelte program og den parallelle stortingsproposisjonen som inneholder beslutningen i EØS-komiteen, norsk oversettelse av EUs beslutninger og detaljer om hvordan programmet skal implementeres og administreres i Norge. Andre viktige kilder er skriftlige publikasjoner fra og vevsider til generaldirektoratene i Europa-kommisjonen, EU-databaser som Cordis (forskningsprogrammer), ISPO

(informasjonssamfunnet) og CELEX (EU-lovgivning), EFTAs vevsider og årsrapporter, Utenriksdepartementets vevside "Møteplass Europa", samt vevsider og annen skriftlig informasjon fra norske fagmiljøer som administrerer den norske deltagelsen i de ulike EU-programmene.

Vi har også hatt stor nytte av eksisterende oversikter over EUs programmer, særlig Europakommisjonens håndbok: "Grants and loans of the EU". For forskningsprogrammene har håndbøkene til Det danske forskningsministeriet: "EU Forskning – hvem hvad hvor" og Norges forskningsråd: "EUs 5. rammeprogram – støtte til forskning og teknologisk utvikling", vært særdeles nyttige kilder. Av øvrige norske kilder vil vi trekke frem Kommunenes sentralforbunds oversikt "Støtte fra EU? Oversikt over europeiske samarbeidsmuligheter for kommunesektoren" og oversikten de norske Euro Info Centre har lagt ut på sine vevsider over EU-programmer med norsk deltagelse.

Foruten de ovenfor nevnte skriftlige kilder, har samtaler med personer som arbeider med EU-programmer i Utenriksdepartementet, norske nasjonale eksperter i Europakommisjonen og ansatte i organer som administrerer den norske deltagelsen i EU-programmene på norsk side, vært av stor betydning. Disse kildene har både kunne supplere med viktige faktaopplysninger og de har kommet med interessante synspunkter på organiseringen av oppfølgingen av EU-programmene i Norge. For å luke ut feil og misforståelser, har vi så langt det har latt seg gjøre sendt omtalen av programmene i kapittel 4 til gjennomlesning av personer som står sentralt i oppfølgingen av det enkelte program.

Under omtalen av det enkelte program er de relevante kildene angitt. I tillegg er det gitt en oversikt over kildematerialet som et vedlegg til denne rapporten.

1.3 Målgruppe

Målgruppen for rapporten er ansatte i forvaltningen som arbeider med EU-/EØS-relaterte spørsmål, særlig de som har oppgaver knyttet til forvaltning av norsk deltagelse i EU-programmer. Eksisterende og potensielle brukere av EU-programmene er også en viktig målgruppe. For øvrig håper vi rapporten kan være en oversiktlig kilde til informasjon for personer som ønsker å orientere seg om et viktig aspekt ved Norges samarbeidsrelasjoner med EU. Rapporten vil også bli brukt som veiledningsmateriell ved Statskonsults opplæringstiltak på EU-/EØS-området.

1.4 Rapportens oppbygging

Foruten dette innledningskapitlet er rapporten delt inn i tre hoveddeler:

I kapittel 2 forklarer vi nærmere hvordan EUs programaktiviteter er organisert, hvilke kriterier og prosedyrer som gjelder for norsk deltagelse og hvordan det norske oppfølgingsapparatet er bygget opp.

I kapittel 3 oppsummerer vi hovedfunnene i kartleggingen. Vi gir her oversikter over hvilke programmer Norge deltar i, fordelingen av programmene på sektorer, størrelsen på budsjetter og norske bidrag. Vi drøfter også kort i dette kapitlet det utbyttet Norge får av deltagelse i EUs programmer.

I kapittel 4 beskriver vi de EU-programmene Norge deltar i. Programmene er gruppert etter sektorer basert på inndelingen som er brukt i EØS-avtalen. Denne inndelingen samsvarer med få unntak med den tematiske inndelingen EU bruker i presentasjonen av programmene i sine publikasjoner. Gjennomgående faller inndelingen i sektorer også sammen med hvilke generaldirektorater i Europakommisjonen som har ansvar for å administrere programmene på europeisk nivå og hvilke departementer som har det administrative ansvaret for programmene i Norge. En alfabetisk oversikt over programmene som er omtalt, med tilhørende sektor og ansvarlig administrativt organ i EU og Norge, finnes som et vedlegg til rapporten.

Omtalen av det enkelte program følger en felles mal med underkapitlene:

Formål

Hvilke målsetninger EU har definert for programmet.

Innhold

Beskrivelse av de ulike aktiviteter og aktivitetsområder i programmet. Her vil det også ofte være angitt hva slags type og omfang av støtte det kan søkes om fra programmet og særskilte krav til prosjektsøknader.

Målgruppe

Angivelse av hvilke(-n) målgruppe(-r) programmet er rettet mot.

Relevante beslutninger

Henvisninger til beslutninger i EU og Norge som fastsetter rammene for programmet og kriteriene for norsk deltagelse. Dokumentene det henvises til her er gode kilder for å skaffe seg ytterligere kunnskap om det enkelte program.

Varighet

Angivelse av løpetiden til det enkelte program. I den utstrekning Norge ikke deltar i hele programmets løpetid, er det angitt spesielt.

Økonomisk ramme

Budsjettet for programmet fastsatt av EU.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Størrelsen på Norges bidrag til programmet og eventuelle administrasjonskostnader, både i form av tilskudd til Europakommisjonen og i form av kostnader forbundet med sekretariat, veiledning og administrasjon på norsk side. I den utstrekning det er relevant og det finnes tilgjengelig

---

statistikk, vil det her også bli tatt med utbetalinger til norske deltagere i programmene.

Supplerende finansieringskilder

Angivelse av om det finnes særskilte finansieringsordninger *utover* den støtten som gis direkte fra programmet, for eksempel støtteordninger fra norske myndigheter direkte til søkerne.

Norske deltagere

Angivelse av antallet norske deltagere og norskledete prosjekter i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Hvilke organer administrerer programmet på norsk side, hvilken rolle spiller de norske oppfølgingsorganene i programmet og hvordan er informasjonsarbeidet organisert. Her er det også angitt kontaktinformasjon til de relevante organene i Norge.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Hvilke organer administrerer programmet i EU, hvordan er driften av programmet organisert og hva finnes av tilgjengelig informasjon. Her er det også angitt kontaktinformasjon til de relevante organene i EU.

---

2 Oppbygging av EUs programaktiviteter, kriterier for norsk deltagelse, implementering og oppfølging

2.1 Grunnleggende prinsipper for utformingen av EU-programmer

Både bakgrunn for og formål med det enkelte EU-program varierer, men generelt har hensikten med de ulike EU-programmene vært å stimulere til:

- 1) Økt samkvem på tvers av nasjonalstatsgrensene og derigjennom styrke den mellomfolkelige forståelsen og
- 2) fremme utvalgte sektorer og politikkområder, særlig der hvor det antas at man kan hente ut en merverdi ved satsing gjennom EU-programmer fremfor en tilsvarende satsing på nasjonalt nivå.

For de tiltak som retter seg mot aktører innenfor EU/EØS er det et gjennomgående krav at aktiviteter som skal få støtte må involvere deltagere fra flere EU-/EØS-land.

Målgruppen for EU-programmene kan være alt fra de enkelte borgere, organisasjoner, bedrifter og offentlig forvaltning i EU-land og andre europeiske land som deltar i programmene til mottagere i andre deler av verden. Også formålene som støttes har stor spennvidde. For eksempel kan organisasjoner og institusjoner søke om støtte til ulike typer aksjoner, utrednings- og pilotprosjekter, informasjonstiltak og nettverk. Studenter og elever kan få støtte til studieopphold og utvekslinger, og bedrifter kan få støtte til forsknings-, utviklings- og omstrukturingsprosjekter.

Initiativet til etablering av nye EU-programmer kommer formelt sett fra Europakommisjonen. Til grunn for Europakommisjonens initiativ vil det som regel ligge innspill fra berørte aktører i medlemslandene, fra medlemslandenes regjeringer eller fra Europakommisjonens egen utredningsvirksomhet. En betingelse for at et program kan settes i gang, er at EU i sitt traktatgrunnlag har kompetanse på den sektoren programmet omfatter. Det er også et gjennomgående krav at aktivitetene under programmene skal støtte opp om og supplere på nasjonalt og regionalt nivå i EUs medlemsland.

Den endelige beslutningen om å sette i gang et program gjøres som regel av Europaparlamentet og Unionsrådet i fellesskap gjennom den såkalte samarbeidsprosedyren. For hvert program vedtas det en separat Europaparlaments- og Rådsbeslutning hvor de overordnede målsetningene og aktivitetsområdene, programmets løpetid og budsjett blir fastlagt. Beslutningen inneholder også administrative bestemmelser vedrørende administrasjon av programmet, herunder nedsettelse av en programkomité.

Programkomiteene som blir opprettet i forbindelse med programmene, består av representanter for medlemslandenes regjeringer og ledes av en representant fra Europakommisjonen. Vanligvis vedtar programkomiteene årlige arbeidsprogrammer der prioriteringene for programmet blir fastsatt, basert på retningslinjene gitt i Europaparlaments- og Rådsbeslutningen som ligger til grunn for programmet. Komiteene behandler også evaluerings- og resultatrapporter fra programmene.

Den løpende administrasjonen av det enkelte program er lagt til det generaldirektoratet i Europakommisjonen som har ansvar for politikkområdet programmet omfatter. Europakommisjonen er ansvarlig for utlysninger og informasjon om programmet til brukere og nasjonale myndigheter. For noen programmer har også Europakommisjonen ansvar for behandling av søknader og tildeling av midler, mens for andre programmer har Europakommisjonen satt ut søknadsbehandlingen til innleide konsulenter i såkalte Technical Assistance Offices (TAO) eller delegert søknadsbehandlingen til sekretariater etablert for oppfølgingen av programmet i de deltagende landene.

Søknadsprosedyrene varierer mellom de ulike programmene og er omtalt nærmere under det enkelte program. Midler fra programmene utlyses gjennom offentlige utlysninger ("calls for tender"). I disse dokumentene er det spesifisert hvilke typer prosjekter det deles ut støtte til og hvilke krav som gjelder for søknadene. De offentlige utlysningene er tilgjengelige i EUs "Official Journal" S-serien og i databasen Tenders Electronic Daily database (TED). TED er tilgjengelig som en betalingstjeneste via salgsagentene for EUs publikasjonskontor (EUROP). Det er også en begrenset tilgang til TED-basen via Internett på adressen: <http://ted.eur-op.eu.int>. For mange programmer legges også de offentlige utlysningene ut på Internettsidene til de ansvarlige generaldirektoratene.

På områdene forskning og utvikling, forbrukervern, kultur og energi har EU opprettet særskilte rammeprogrammer som en overbygning for særprogrammene innenfor den relevante sektor. Særprogrammene som er underlagt rammeprogrammene har parallelle tidsforløp og felles programkomiteer. På den måten skal rammeprogrammene gjøre det lettere å administrere programmene effektivt og få tatt ut synergieffekter mellom særprogrammene. Organisering av programmer innenfor samme sektor i rammeprogrammer, er noe som trolig vil bli utvidet til nye sektorer i årene fremover. Foreløpig foreligger det planer om nye rammeprogrammer på sektorene informasjonssamfunnet og folkehelse. Sannsynligvis vil disse nye rammeprogrammene bli etablert i løpet av 2-3 år.

I tillegg til at offentlig forvaltning er involvert i en rekke tiltak som bruker, spiller nasjonale myndigheter en sentral rolle i forvaltningen av EU-programmene. De nasjonale myndigheter har et overordnet ansvar for at det enkelte land utnytter mulighetene for deltagelse i EU-programmene best mulig. Viktige oppgaver er i denne sammenhengen å formidle informasjon til aktuelle brukere, samt tilby oppfølging og veiledning for søkere. For enkelte programmers vedkommende er også selve behandlingen av søknader desentralisert til de organer som er oppnevnt av de deltagende stater for å følge opp programmene. Europakommisjonens rolle innenfor en slik desentralisert modell blir å påse at de nasjonale organene

---

behandler søknadene i tråd med de retningslinjer som er lagt for den enkelte aktivitet. Denne modellen brukes for eksempel innenfor store deler av utdannings- og opplæringsprogrammene. Nasjonale myndigheter styrer også indirekte omfanget av deltagelsen fra det enkelte land gjennom sin rolle som finansieringskilde til den egenfinansieringen som vanligvis er påkrevet for å kunne delta i EU-programmene.

2.2 Deltagelse fra tredjeland i EUs programmer

I beslutningen som ligger til grunn for et program vil det ofte være angitt om tredjeland kan gis adgang til å delta i programmet. I alle tilfeller vil den endelige avgjørelsen om å åpne et program for deltagelse fra land som ikke er medlem av EU, være basert på forhandlinger mellom EUs organer og myndighetene i det angjeldende land.

Dersom et EU-program åpnes for deltagelse fra tredjeland kan dette gjøres på to måter. Land som har etablert et avtaleverk med EU som gir rett til deltagelse i visse av EUs programmer, vil kunne gis adgang til fullverdig deltagelse i programmene. Dette innebærer at landene betaler inn en kontingent til EU for deltagelsen i det enkelte program basert på det relative forholdet mellom bruttonasjonalprodukt for vedkommende land og EU. Aktører fra tredjeland som deltar i et program på dette grunnlaget, kan delta i prosjekter og søke midler fra programmet på lik linje med aktører i EUs medlemsland. Myndighetene i disse landene vil også få delta i programkomiteene med tale og forslagsrett, men ikke stemmerett. Deltagelse i visse av EUs programmer på disse vilkårene omfatter EFTA-/EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge og land i Sentral- og Øst-Europa som har Europa-/assosieringsavtaler med EU. I de tilfeller hvor et tredjeland ikke har avtaler som gir rett til deltagelse i et EU-program, kan landet likevel gis anledning til å delta på assosiert basis. Det innebærer at landet kan delta i prosjekter under programmet, men må dekke alle kostnader forbundet med deltagelsen selv. Normalt vil land som deltar på assosiert basis ikke få delta i programkomiteen for programmet. Deltagelse på slike vilkår omfatter land som ikke har et avtaleverk som gir rett til fullverdig deltagelse i EUs programmer, for eksempel Sveits, landene i det tidligere Sovjetunionen og landene i det nordlige Afrika. Deltagelse på spesielle vilkår gjelder også for EFTA-/EØS-landene og søkerlandene i Sentral- og Øst-Europa på sektorer som ikke dekkes av disse landenes avtaleverk med EU.

2.3 Kriterier for norsk deltagelse i EU-programmer som omfattes av EØS-avtalen

Som nevnt, har Norge gjennom EØS-avtalen sikret seg muligheten til å delta i en stor del av EUs programmer. I EØS-avtalen er Norges deltagelse hjemlet i artiklene 78-88 og samarbeidet innenfor de enkelte sektorer er spesifisert i protokoll 31 ”om samarbeid på særlige områder utenfor de fire friheter”.

En betydelig del av disse midlene blir tildelt prosjekter under de enkelte programmene der norske aktører kan søke på lik linje med aktører i EUs medlemsland.

I protokoll 31 er det nevnt flere områder/sektorer der det i dag ikke er programmer. Dette gjelder områdene miljø, turisme, handelslettelser, transport og mobilitet. I den utstrekning det fra EUs side vil bli igangsatt programmer på disse områdene vil EFTA/EØS-landene ha rett til å delta dersom de ønsker det.

På det sosialpolitiske området finnes det bestemmelser som sikrer EFTA/EØS-landene deltagelse i programmer for handicapede. Programmene for funksjonshemmede (Helios II og Handynet) ble imidlertid stoppet i 1997 da det viste seg at Europakommisjonen manglet hjemmel for å drive programmer rettet mot disse gruppene.

2.4 Implementering av EU-programmer i Norge

Når EU lanserer nye programmer vil det bli gjort en vurdering av om det enkelte program faller innunder de områder som er regulert i EØS-avtalen. Her vil det ofte kunne være flytende grenser og skjønnsmessige vurderinger som spiller inn. Prosessen starter med at EFTA-sekretariatet ber medlemmene i den (de) berørte arbeids-/ekspertgrupper vurdere om rettsakten om opprettelse av et program anses EØS-relevant. Saken vurderes på dette grunnlag nasjonalt, og skal herunder forelegges det relevante spesialutvalget hvor både Utenriksdepartementet og relevante fagdepartementer deltar. Svaret sendes EFTA-sekretariatet. Når de tre EFTA-/EØS-landene har svart positivt, setter EFTA-sekretariatet opp et utkast til beslutning i EØS-komiteen (draft legal text) som deretter godkjennes av ekspertene i arbeidsgruppen. Når slik godkjenning foreligger, går saken videre til Underkomite IV (hvor UD representerer Norge) for kontroll før den oversendes Europakommisjonen. De tre EFTA-/EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge må samlet slutte seg til programmene. Det er altså ikke mulig for Norge alene å slutte seg til et EU-program innenfor rammen av EØS-avtalen.

Fra EUs side vil spørsmålet om deltagelse fra EFTA-/EØS-landene først bli klarert internt i Europakommisjonen og deretter med EUs Råd og eventuelt Europaparlamentet, før den kommer opp til beslutning i EØS-komiteen. Fra EUs side kan det ha betydning hvilket generaldirektorat i Europakommisjonen som er satt til å administrere det enkelte program. I praksis er det slik at noen generaldirektorater har tradisjon/praksis for å trekke inn EØS-landene, mens andre ikke har det. I de tilfeller hvor forvaltningen av et nytt program blir tillagt et generaldirektorat som vanligvis ikke er berørt av EØS, vil det derfor være særlig viktig med målrettet innsats for å sikre EØS-deltagelse dersom det er ønskelig.

Dersom EØS-komiteen vedtar at et EU-program skal omfattes av EØS-avtalen, fremmer Utenriksdepartementet dette i en Stortingsproposisjon slik at Stortinget kan vedta de endringer av EØS-avtalen som er nødvendig for at Norge formelt sett kan slutte seg til programmet. Stortingets samtykke til deltagelse i programmene er påkrevet etter Grunnlovens §26 dersom deltagelsen medfører folkerettslige forpliktelser til økonomiske bidrag over flere år.

I praksis vil det ofte være slik at de berørte fagmiljøer har etablert et uformelt samarbeid innenfor det enkelte program før Stortinget har fattet sitt vedtak. En slik praksis kan synes problematisk, men har vist seg nødvendig for å sikre god norsk uttelling i programmene. Det er viktig at oppfølgingsapparatet i Norge er operativt på det tidspunktet et program begynner å løpe, slik at norske søkere kan delta fra første utlysning. Behovet for slike uformelle løsninger forsterkes av det faktum at det formelle vedtaket om EFTA-/EØS-deltagelse ofte først blir fattet flere måneder etter at det enkelte program har trådt i kraft. Årsaken til dette ligger ofte hos EU som i flere tilfeller først har fattet sitt eget formelle vedtak tett opptil og til og med etter den formelle ikrafttredelsen for flere programmer. Slike forsinkelser forplanter seg videre til EFTA-/EØS-landene i og med at det som regel tar opptil seks måneder fra et program er formelt vedtatt i EU til det formelle vedtaket er fattet i EØS-komiteen og i Stortinget.

Praksisen med at Norge deltar på uformell basis før vår deltagelse er formelt vedtatt, forutsetter også smidighet og velvilje fra EUs side. Stort sett har det fungert smertefritt, men i forbindelse med igangsettelsen av de nye programmene på utdannelsesområdet på nyåret 2000, ble mangel på formelle vedtak i EØS-komiteen og Stortinget brukt av Europakommisjonen for å stenge ute Norge fra de relevante programkomiteene i en periode. Det er usikkert om dette vil bli et problem også ved senere anledninger, men problemstillingen aktualiserer behovet for en raskest mulig beslutningsprosess på EFTA-/EØS-siden og på norsk side. Et poeng i denne sammenhengen er at Grunnlovens §26 krever at Utenriksdepartementet fremmer en separat stortingsproposisjon om norsk deltagelse for alle EU-programmer som krever bevilgninger over flere år. Island har derimot ikke krav om foreleggelse av slike saker for Alltinget, mens Liechtenstein har krav om foreleggelse for Parlamentet i saker som innebærer økonomiske forpliktelser over et visst beløp. I praksis har dette i senere år vært begrenset til Rammeprogrammet for forskning og utvikling og Sokratesprogrammet. Island og Liechtenstein kan derfor gi sin endelige tilslutning til programmene raskere enn det Norge kan.

For å forsere beslutningsprosessen på norsk side har det fra 2000 for de fleste nye programmers vedkommende blitt fremmet en stortingsproposisjon om deltagelse i programmet *før* beslutning om deltagelse fra EFTA-/EØS-landene er fattet i EØS-komiteen. Stortingets EØS-utvalg har i tilfellene med avvik fra vanlig prosedyre blitt konsultert i forkant. Trolig vil denne unntaksprosedyren også bli brukt for fremtidige programmer der innhenting av Stortingets samtykke i etterkant av en EØS-komiteebeslutning vil medføre en forsinkelse for EFTA-/EØS-landenes deltagelse i programmet.

2.5 Oppbygging av det norske oppfølgingsapparatet

Når Norges tilslutning til et EU-program er endelig vedtatt av Stortinget, vil den videre oppfølging av norsk deltagelse ivaretas av det enkelte fagdepartement og de faginstanser departementet har delegert ansvaret til. Overordnede problemstillinger, blant annet i forbindelse med Norges posisjoner i de forskjellige

---

programkomiteene, vil også kunne bli tatt opp til behandling i de relevante spesialutvalgene. Normalt er det representanter fra fagdepartementene som deltar i styringskomiteene for EU-programmene, eventuelt sammen med representanter fra underliggende etat eller fra særskilte enheter som er opprettet for å ivareta oppfølging fra norsk side.

For de store programmene på forsknings- og utdannelsesområdet er det opprettet særskilte sekretariater. Egne sekretariater finnes også for programmer innenfor informasjonssamfunnet og audiovisuell sektor. For programmene for små og mellomstore bedrifter spiller også særskilte sekretariater en vesentlig rolle i forbindelse med informasjon og veiledning til brukerne. Programmene innenfor de ovenfor nevnte sektorer er de som henvender seg til de bredeste brukergruppene og som dermed forutsetter omfattende oppfølging i form av informasjon og veiledning fra norsk side. Innenfor utdannelsessektoren har de norske sekretariatene også ansvar for deler av søknadsbehandlingen og de mottar delvis refusjon av sine administrasjonsutgifter fra Europakommisjonen. Opprettelse av særskilte norske sekretariater medfører økte kostnader forbundet med programdeltagelsen, men det er liten tvil om at de særskilte sekretariatene bidrar til at norske aktører bedre kan utnytte det potensiale som ligger i programmene. Gjennomgående er det god tilgjengelighet til informasjon og veiledning for de programmene som har særskilte sekretariater i Norge.

For de øvrige programmene ivaretas den løpende oppfølgingen av det ansvarlige fagdepartementet, eventuelt i samarbeid med en underliggende etat. Dette er i stor grad mindre programmer som i første rekke henvender seg til avgrensede fagmiljøer innen stats- og regionalforvaltningen og forsknings- og undervisningssektoren. I mange tilfeller er det derfor mindre behov for generell informasjonsvirksomhet rettet mot allmenheten. Likevel er det grunn til å påpeke at det ofte er vanskelig å finne informasjon om de programmene som departementene selv har ansvar for den løpende oppfølgingen av. For flere programmer gir ansvarlige personer i departementene uttrykk for at ressursene som er avsatt til informasjon og oppfølging ikke er tilfredsstillende. Dette forholdet fører trolig til at den norske deltagelsen i enkelte programmer er mindre enn det den kunne vært med bedre informasjon og oppfølging fra norsk side.

I tilknytning til flere av programmene har EFTA-/EØS-landene fått anledning til å utplassere nasjonale eksperter i Europakommisjonen. Spørsmålet om eventuelle nasjonale eksperter fra EFTA-/EØS-landene avgjøres i forbindelse med de årlige budsjett-drøftelser, og inntas eventuelt i det såkalte "EØS-budsjettet" som omfatter EFTA-landenes bidrag til operasjonelle utgifter av programmene og administrative utgifter i denne forbindelse, herunder eksperter. Ekspertene arbeider i Europakommisjonen i en periode som forutsettes å vare i 3 år. Perioden kan ikke forlenges. De nasjonale ekspertene representerer en viktig inngang for Norge til bedre kunnskap om EUs programvirksomhet og om Europakommisjonens arbeid og organisering. Det er imidlertid også mulig å bruke ekspertene som ressurspersoner i forbindelse med veiledning og informasjon til norske brukere av EU-programmer. Samtaler med enkelte av ekspertene har avdekket at deres kompetanse og erfaringer nok kunne vært bedre utnyttet i forhold til informasjon og veiledning for norske brukere enn det som er tilfellet i dag.

I tillegg til de nasjonale ekspertene spiller også fagrådene ved den norske EU-delegasjonen i Brussel en viktig rolle, både i forhold til å fange opp initiativer til nye programmer og aktiviteter, og i forhold til informasjon til og tilrettelegging for norske myndigheters kontakt med EUs organer vedrørende programvirksomheten.

2.6 Finansieringskilder for deltagelse i EU-programmer

EU-programmene gir fra 20 til 100 % finansiering av de prosjektene som mottar støtte. Et typisk støttenivå er 50 %. Det forutsettes at de øvrige utgiftene dekkes av den enkelte søker enten gjennom egne midler eller gjennom supplerende finansiering fra andre kilder. Det er gjennomgående få særskilt opprettede støtteordninger i Norge for å supplere støtten fra EU-programmene. Et viktig unntak er en ordning for forprosjektstøtte for søkere til særprogrammene under rammeprogrammet for forskning og utvikling. Mange av de norske deltagerne er imidlertid offentlige institusjoner og det vil her ofte bli avsatt midler i de ordinære budsjettene til å finansiere deltagelse i prosjekter knyttet til EUs programmer.

Det er i utgangspunktet få formelle hindringer fra EUs side for supplerende finansiering så lenge ikke støtten knyttes opp til kommersielle bindinger som kan påvirke konkurransen i markedet.

2.7 EU-programmer som ikke omfattes av EØS-avtalen

Det er flere områder der EU har omfattende programvirksomhet som faller utenfor EØS-avtalen. De viktigste områdene som faller utenfor EØS er:

- ?? EUs programmer rettet mot omverdenen/tredjeland. Viktige områder/programmer er her:
  - ?? Støtteprogrammer rettet mot utviklingslandene, det viktigste programmet er samarbeidet innenfor den femte Lomé-konvensjonen
  - ?? Støtteprogrammer rettet mot særskilte regioner, det viktigste programmet er MEDA-programmet rettet mot landene i Middelhavsregionen
  - ?? Støtte til landene i Sentral- og Øst-Europa og til landene i det tidligere Sovjetunionen, de viktigste programmene på dette området er Phare (bistand til Sentral- og Øst-Europa) og Tacis (bistand til landene i det tidligere Sovjetunionen og Mongolia)
- ?? Programvirksomhet finansiert av EUs strukturfond
EUs strukturfond kanaliserer i perioden 2000-2006 totalt 213 milliarder EURO til programvirksomhet innenfor regional utvikling og arbeidsmarkedspolitikk. Størstedelen av midlene brukes til programmer innen det enkelte medlemsland. En mindre del, ca. 5 % av budsjettet, går til såkalte fellesskapsinitiativer der hensikten er å skape utvikling gjennom samarbeid mellom aktører i flere medlemsland:

-
- ?? INTERREG III: grenseregionalt, transnasjonalt og interregionalt samarbeid
  - ?? Urban: omstilling og opprustning av kriserammede byområder
  - ?? Leader +: bygdeutvikling
  - ?? Equal: motarbeide diskriminering og utestengning fra arbeidsmarkedet
  - ?? Justis- og indrepolitiske spørsmål
    - ?? GROTIUS: Utviklings- og utvekslingsprogram for aktører innenfor rettsvesenet
    - ?? STOP: Utviklings- og utvekslingsprogram for personer med ansvar for bekjempelse av menneskehandel og seksuell utnyttelse av barn
    - ?? OISIN: utvekslings-, utdannelses- og samarbeidsprogram for rettshåndhevende myndigheter
    - ?? ODYSSEUS: utvekslings-, utdannelses- og samarbeidsprogram på områdene asyl, innvandring og passering av de ytre grenser
    - ?? FALCONE: utvekslings-, utdannelses- og samarbeidsprogram for personer med ansvar for bekjempelse av organisert kriminalitet
  - ?? Programmer hjemlet i Euratom-traktaten
    - ?? Særprogrammet for forskning og utvikling innenfor kjernekraft under det femte rammeprogrammet for forskning og utvikling

Av de ovenfor nevnte programmene har Norge inngått et bilateralt samarbeid med EU på områdene strålevern og INTERREG III.

Det vil trolig kunne være mulig for Norge å inngå bilaterale avtaler om deltagelse i flere programmer som faller utenfor EØS-avtalen på lignende vilkår som gjelder for Interreg III og strålevernprogrammet. Det er heller ikke utenkelig at det kan bli aktuelt for EFTA-/EØS-landene å ta initiativ til å innlemme visse av de ovenfor nevnte programmene i EØS-avtalen. Trolig vil dette kunne være særlig aktuelt for programmer på det justis- og indrepolitiske området.

3 Hovedfunn i kartleggingen

Kartleggingen viser at Norge ved årsskiftet 2000-2001 deltok i 37 særprogrammer fordelt på 15 sektorer. Norge har sluttet seg til 35 programmer innenfor rammen av EØS-avtalen, mens deltagelsen i to programmer på områder som faller utenfor EØS, er basert på bilaterale avtaler med EU.

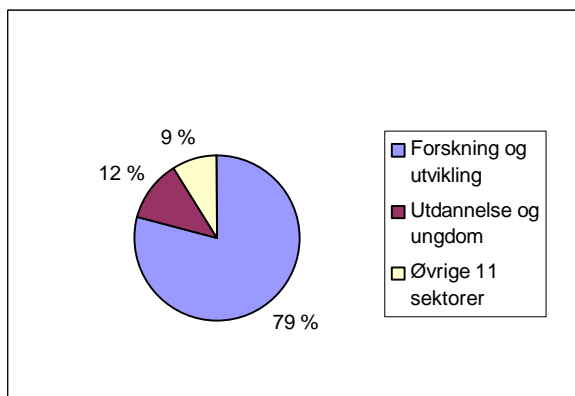
Totalbudsjettet for de 35 programmene Norge deltar i under EØS-avtalen beløper seg til ca. 35,5 milliarder kr per år. For å delta i de 35 programmene som er underlagt EØS-avtalen, betaler Norge en kontingent på ca. 663 millioner kr per år.

I tillegg til de ovenfor nevnte 37 særprogrammene har vi i kapittel 4.4 også omtalt "Handlingsprogram for bekjempelse av sosial utstøtning og diskriminering". Dette programmet var ved årsskiftet ennå ikke formelt vedtatt av EU og følgelig heller ikke innlemmet i EØS-avtalen. Under forutsetning av at programmet blir vedtatt av EU, tar EFTA-/EØS-landene sikte på å slutte seg til dette programmet i løpet av 2001. I og med at programmet ikke er endelig vedtatt har vi ikke tatt med programmet i oversiktene som blir gitt i dette kapittelet.

3.1 Fordelingen av EU-programmer mellom sektorer som omfattes av EØS-avtalen

I fordelingen mellom sektorene er forskningssektoren suverent størst målt i størrelsen på budsjettet. De 7 særprogrammene pluss EUs felles forskningssentra under Det femte rammeprogrammet for forskning og utvikling, har et budsjett på til sammen ca. 28 milliarder kr per år.¹ Det utgjør 79 % av det totale budsjettet for EU-programmene som omfattes av EØS-avtalen. En annen stor sektor er programmene innenfor utdanning, opplæring og ungdomsspørsmål med et budsjett på til sammen ca. 4,2 milliarder kr per år eller 12 % av totalbudsjettet. Deretter er det et langt sprang ned til de øvrige 11 sektorene som samlet har et budsjett på ca. 2,9 milliarder kr per år eller 9 % av det totale budsjettet.

Figur 3.1: Relativ fordeling av budsjettene mellom sektorene som omfattes av EØS-avtalen

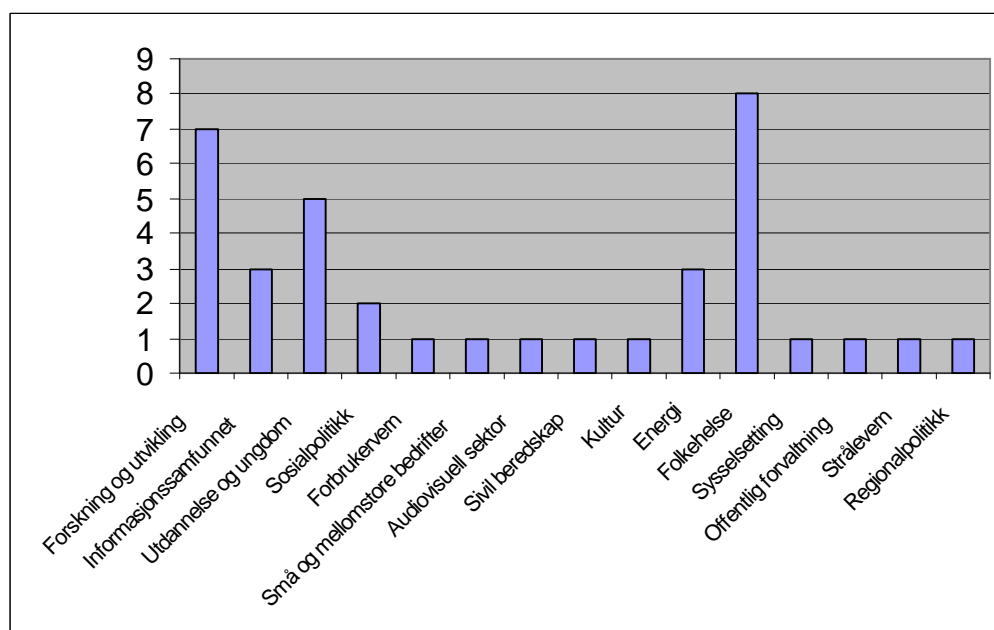

I tillegg til sektorene nevnt ovenfor kommer de to programmene som ikke omfattes av EØS-avtalen og som Norge derfor deltar i på basis av bilaterale avtaler. Disse to programmene, INTERREG III og strålevernprogrammet under EUATOM-delen av forskningsprogrammet, har til sammen et budsjett på ca. 6 milliarder kr per år. I og med at norske aktører ikke kan søke midler direkte fra INTERREG- og strålevernprogrammene, har vi valgt å ikke sammenligne totalbudsjettene for disse programmene med totalbudsjettene for programmene som dekkes av EØS-avtalen.

Når det gjelder fordelingen av antall programmer mellom de ulike sektorene, så topper folkehelsesektoren med 8 programmer, fulgt av forskningssektoren med 7 programmer og utdannelsessektoren med 5. Det er i denne sammenheng viktig å være oppmerksom på at EU innenfor sektorene forskning, forbrukervern, kultur og energi har valgt å samle aktivitetene i rammeprogrammer. Også programmet for almenutdanning, Sokrates, har preg av å være et rammeprogram i den forstand at det omfatter flere tidligere selvstendige programmer. Det varierer mellom de ulike rammeprogrammene hvor sterkt integrert de ulike aktivitetene er. Innenfor rammeprogrammet for forskning og utvikling og rammeprogrammet for energi er aktivitetsområdene definert som særprogrammer vedtatt ved egne Rådsbeslutninger og med separate budsjetter. Derimot er det innenfor forbrukervern-, kultur- og allmenutdannelsesområdet integrerte aktivitetsområder vedtatt ved en felles Rådsbeslutning. Denne forskjellen har ført til at vi har valgt å telle særprogrammene på forsknings- og energisektoren med som egne programmer, mens vi på forbrukervern-, kultur- og allmenutdannelsessektoren har valgt å behandle de ulike aktivitetene som ett program.

Figur 3.2: Fordelingen av programmene på ulike sektorer

¹ Dette beløpet inkluderer ikke den delen av rammeprogrammet for FoU som finansieres via Euratom og som ligger utenfor EØS-avtalen.

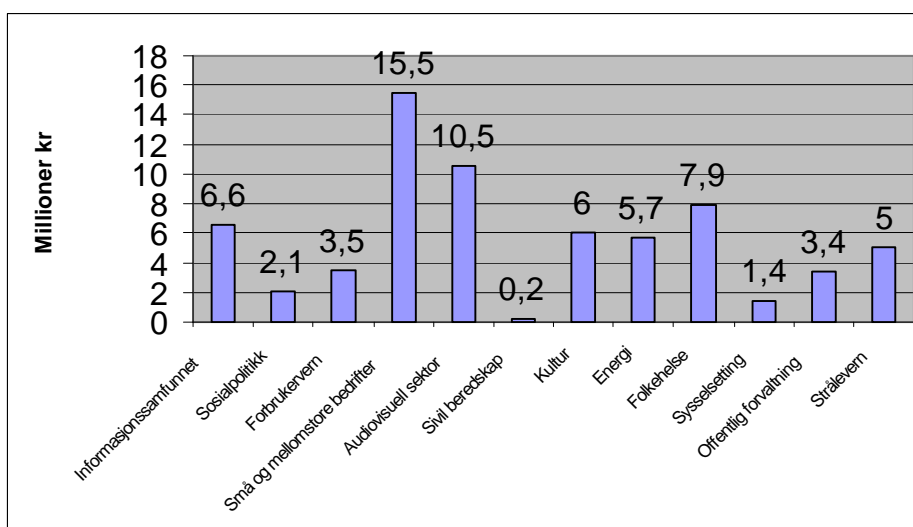
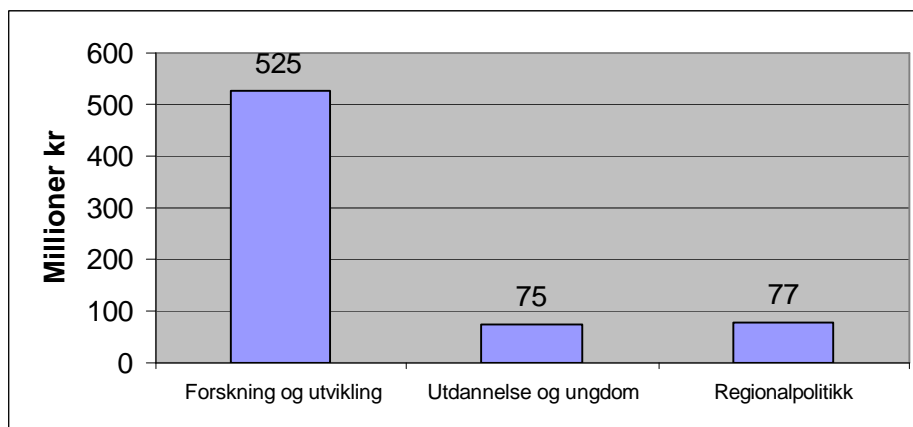
3.2 Norske bidrag til EU-programmene

De norske bidragene til EU-programmene Norge deltar i under EØS-avtalen utgjør ca. 663 millioner kroner per år. Dette beløpet inkluderer kontingenten Norge betaler til programmet og i noen tilfeller også supplerende kostnader forbundet med programmet i form av bidrag til Europakommisjonens administrasjonskostnader og/eller til dekning av kostnader ved utplassering av nasjonale eksperter fra EFTA/EØS-landene i Europakommisjonen.

For programmene som Norge deltar i under EØS-avtalen, beregnes Norges kontingent utfra en fordelingsnøkkel mellom landene som deltar i programmet som er basert på forholdet mellom landenes bruttonasjonalinntekt (BNI). Formelt beregnes bidraget for EFTA-/EØS-landene som helhet og Norges andel av EFTAs bidrag utgjør ca. 95 %. Regnet ut fra totalbudsjettet for programmene ligger Norges andel typisk i området 1,7 til 1.9 %.

For strålevern- og INTERREG-programmene som ligger utenfor EØS-avtalen, betales det ingen kontingent. Den norske deltagelsen finansieres direkte fra norske myndigheter, som betaler tilsvarende det norsk deltager ville fått fra EU dersom Norge hadde deltatt på samme vilkår som EUs medlemsland. Samlet for de to programområdene utgjør denne norske finansieringen ca. 82 millioner kroner per år. Siden EU-finansieringen i disse programmene ikke gir fullfinansiering av prosjektene, kommer egenandeler i tillegg. Også disse må det skaffes midler til i Norge.

Figur 3.3 og 3.4: Årlige norske utgifter til EU-programmer på ulike sektorer

---

Det totale norske bidraget til den delen av EUs programvirksomhet som dekkes av EØS-avtalen, inkluderer ikke kostnader til nasjonal oppfølging og informasjon om programmene. For enkelte programmer utgjør administrasjonskostnadene i Norge like mye som kontingenten, mens det for andre kun utgjør en mindre andel. For mange programmer har det også vist seg umulig å kvantifisere kostnader i Norge forbundet med programmene fordi administrasjonen inngår som en integrert del av det ansvarlige organets virksomhet. Forsiktig anslått utgjør disse kostnadene minst 50 millioner kr per år og kommer i tillegg til det norske bidraget på ca. 660 millioner kr per år. Tillagt støtten på ca. 82 millioner kr per år til norske deltagere i de to programmene som ikke omfattes av EØS-avtalen, blir de totale kostnadene for norske myndigheter forbundet med deltagelsen i EUs programmer i underkant av 800 millioner kr per år.

3.3 Norsk utbytte av programdeltagelsen

Med det betydelige omfang som Norges deltagelse i EUs programvirksomhet har, er det nærliggende å stille spørsmål om hva Norge og norske aktører får igjen for de betydelige bidrag Norge betaler til EU. Det ligger utenfor vårt mandat å foreta en generell evaluering av den norske deltagelsen i EU-programmer. En slik evaluering vil kreve grundigere studier av det enkelte program enn det som er gjort i dette prosjektet. Vi nøyer oss derfor her med noen allmene betraktninger rundt den norske deltagelsen basert på observasjoner gjort i forbindelse med innsamlingen av opplysninger om det enkelte program.

Det har blitt utført evalueringer av den norske deltagelsen i enkelte av EUs programmer. Nyere evalueringer finnes blant annet for rammeprogrammet for forskning og utvikling (Norges forskningsråd 1998) og programmet for små og mellomstore bedrifter (SMB) (Agderforskning 2000). Gjennomgående var disse evalueringene positive i vurderingen av det norske utbyttet av deltagelsen i EU-programmene, men for SMB-programmet ble det påpekt at informasjon om programmet var fragmentert og til dels vanskelig tilgjengelig for målgruppen.

Våre observasjoner tilsier at graden av suksess målt i antall norske deltagere i prosjekter eller i beløp utbetalt til norske aktører, relativt sett varierer både mellom og innenfor de enkelte programmene. For store og viktige sektorer som forskning og utdanning, men også mindre sektorer som audiovisuell sektor og media, viser tilgjengelig statistikk at norske aktører gjennomgående er godt representert både i form av antall deltagere og i form av mottatt støtte fra programmene. Et typisk trekk ved programmene der norske aktører gjør det bra, er at programmene er godt innarbeidet og at det er etablert et godt organisert informasjons- og veiledningsapparat i Norge.

I vurderingen av hvorvidt deltagelsen i EU-programmer gir et tilfredsstillende utbytte for Norge, er det viktig å ikke ensidig fokusere på antall prosjekter og tilbakeførte midler. For mange av de mindre programmene som hovedsakelig sikter seg inn mot fagmyndigheter og –miljøer innenfor den enkelte sektor, er ofte den største verdien av programdeltagelsen muligheten for å delta i nettverk med tilsvarende fagmiljøer i andre europeiske land. På den måten får norske aktører mulighet til å kunne følge med i og delta i faglig og politisk utvikling på området.

I den utstrekning aktivitetene i de enkelte programmene er med på å legge premissene for politiske vedtak i EU, blir deltagelsen i programmene spesielt viktig for et EØS-land som Norge som for øvrig har begrenset tilgang til EUs beslutningsorganer.

Utover den muligheten EU-programmene gir for deltagelse i prosjekter og nettverk, har EFTA i tilknytning til flere av programmene forhandlet frem en mulighet til å utplassere nasjonale eksperter i Europakommisjonen. I og med at Norge betaler ca. 95 % av de totale bidragene fra EFTA til de ulike programmene, er i praksis nesten alle EFTA-eksperter nordmenn. Ekspertene arbeider i Europakommisjonen for en periode på 1 til 3 år og blir utplassert i de generaldirektoratene som har ansvaret for administrasjonen av det programmet eksperten skal jobbe med. Det er hovedsakelig ansatte i de forvaltningsorganene som har oppfølgingsansvaret for programmet i Norge som reiser ut for å jobbe som nasjonal ekspert knyttet opp til programmene. En oppdatert oversikt over hvilke nasjonale eksperter som er tilknyttet Europakommisjonen kan fås ved henvendelse til EFTAs sekretariat i Brussel:

EFTA Sekretariat
Brussels Office
74 rue de Trèves
B-1040 Brussels
Tlf.: +32 2 286 1711
Faks: +32 2 286 1750

Oversikten finnes også på EFTAs vevsider på adressen:
<http://secretariat.efta.int/euroeco/ECProg/dbafile3900.html>

I diskusjonen om nytteeffekten av deltagelsen i EUs programmer, må man være oppmerksom på at det fra EUs side er en sentral hensikt med programvirksomheten å skape en merverdi i form av en økt felles kunnskapsbase og større mellomfolkelig forståelse. Denne merverdien vil komme alle deltagende land til gode, men kan ikke alltid måles i antall prosjekter og utbetalte beløp. Et ensidig fokus på nasjonalt utbytte i form av høyest mulig deltagelse i prosjekter og størst mulig tilbakeføring av midler, er av denne grunn ikke regnet som helt ”stuerent” i EU-sammenheng.

---

4 Oversikt over EU-programmer med norsk deltagelse

4.1 Forskning og teknologisk utvikling (FoU)

Hovedmålsettingen for EUs fellesskapsforskning er å styrke det vitenskapelige og teknologiske grunnlag for europeisk industri for derigjennom å fremme konkurranseevnen. For ikke å komme i konflikt med konkurranselovgevingen skal forskning som mottar støtte fra EU være generisk (grunnleggende) og pre-kompetitiv. Dette innebærer at forskningen kan være markedsorientert, men ikke markedsnær.

Størstedelen av bevilgningene til EU-forskningen har vært gitt innenfor rammen av EF-traktaten (Roma-traktaten), mens en mindre del har vært nukleær forskning knyttet til EURATOM-traktaten. Med Maastricht-traktaten er EUs forskningspolitikk utvidet til også å omfatte forskningstiltak som er nødvendige for gjennomføringen av andre felles mål som for eksempel levevilkår, kultur og folkehelse.

EUs virksomhet på forskningsområdet er organisert i flerårige rammeprogrammer. Nye rammeprogrammer vedtas i fellesskap av Europaparlamentet og Rådet etter forslag fra Europakommisjonen. I rammeprogrammene fastlegges de generelle målsetningene for EUs innsats på FoU-området, det samlede budsjettet og fordelingen på de forskjellige forskningsområder. En viktig årsak til at EU har valgt å samle særprogrammene på FoU-området i rammeprogrammer er det store omfanget av virksomheten. Gjennom rammeprogrammene blir det lettere for brukerne og nasjonale myndigheter å få oversikt over hvilke forskningsområder EU vil satse på i den aktuelle periode. Tabell 4.1 gir en oversikt over rammeprogrammene fra det første som ble startet opp i 1984 frem til det femte som startet opp 1. januar 1999 med tilhørende budsjetter.

Tabell 4.1: EUs rammeprogrammer for forskning og utvikling

Rammeprogram	Periode	Budsjett (euro)	Norges bidrag
1. rammeprogram	1984-87	3,8 mrd.	--
2. rammeprogram	1987-91	5,4 mrd.	--
3. rammeprogram	1992-94	6,6 mrd.	--
4. rammeprogram	1994-98	13,2 mrd.	195 mill. euro/ ca. 1,6 mrd. kr
5. rammeprogram	1999-02	15,0 mrd.	254 mill. euro/ ca. 2,1 mrd. kr

I utformingen av EUs forskningsstrategi støtter Europakommisjonen seg på flere rådgivende komiteer. Særlig viktig er Komiteen for vitenskapelig og teknisk forskning (CREST). CREST er en permanent forskningspolitisk komité som gir råd til både Europakommisjonen og Rådet om overordnede FoU-spørsmål. CREST er en betydningsfull aktør både ved drøftelse av langsiktige strategier og ved utarbeidelsen av forskningsprogrammer, da den ofte involveres på et tidlig

---

tidspunkt i beslutningsprosessen. I tillegg til CREST er det også nylig opprettet et Europeisk forskningsforum (ERF). Dette forumet erstatter de to tidligere rådgivende komiteer; ESTA som var en vitenskapelig komité som hadde til oppgave å bistå Europakommisjonen med å utarbeide, iverksette og følge opp EUs politikk på FoU-området, og IRDAC som var en forskningsindustriell komité som ga råd i forbindelse med industrielle behov knyttet til EUs programmer.

Forvaltning og informasjon på EU-nivå

Fra EUs side er forvaltningen av særprogrammene under rammeprogrammene for FoU hovedsakelig lagt til generaldirektorat for forskning som består av det tidligere DG XII (vitenskap, forskning og utvikling) og deler av DG XIII (telekommunikasjon, informasjonsteknologi og utnyttelse av forskningsresultater). Andre generaldirektorater som har oppgaver knyttet til rammeprogrammene er Generaldirektoratet for næringspolitikk (består av de tidligere GD III (industri) og DG XXIII (små og mellomstore bedrifter)), Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk (tidligere GD V), Generaldirektoratet for landbruk (tidligere GD VI), generaldirektoratet for transport (tidligere GD VII), Generaldirektoratet for fiskeri (tidligere GD XIV) og Generaldirektoratet for energi (tidligere GD XVII).

Særprogrammene under rammeprogrammene for FoU har programkomiteer der hver av de deltagende land har én til to representanter. I samarbeid med Europakommisjonen foretar programkomiteene utarbeidelse av arbeidsprogram og utvelgelse av prosjekter, samt løpende evaluering og utvikling av særprogrammet. Hvert særprogram har også en administrativ stab som typisk består av en programdirektør og fem til ti saksbehandlere med faglig kompetanse innenfor programområdet. Europakommisjonen gjør også utstrakt bruk av uavhengige eksterne vitenskapelige eksperter, gjerne i form av såkalte "External Advisory Groups", som bistår Europakommisjonen i forhåndsvurderinger av prosjekter og evaluering av de enkelte områdene innen hvert særprogram.

Når et særprogram er endelig godkjent, lyser Europakommisjonen ut programmidlene. Betegnelsen på denne utlysningen er "call for proposals". Den kunngjøres i *Official Journal* som er Europakommisjonens daglige meldingsblad. Supplerende informasjon om det enkelte særprogram finnes i egne informasjonspakker som inneholder opplysninger om programmets innhold ("work programme"), virkemidler, kontaktpersoner i Europakommisjonen og søknadsskjema.

En viktig kilde for oppdatert informasjon om FoU-programmene er EUs informasjonstjeneste for forskning og utvikling, CORDIS. CORDIS driver en rekke forskjellige databaser hvor det daglig legges ut informasjon. Databasene er gratis tilgjengelig via Internett eller de kan fås på CD-ROM. I nyhets- og publikasjonsdatabasene legges det ut pressemeldinger, kunngjøringer og informasjon om nye konferanser og publikasjoner. I prosjektdatabasene finnes detaljer om nye og gamle prosjekter, deltagere og mulige partnere. CORDIS gir også ut tidsskriftet CORDIS-focus hver fjortende dag som presenterer et utvalg av nyhetsmeldingene som legges ut på nyhetsdatabasene. CORDIS kan kontaktes på følgende måter:

Internett: <http://www.cordis.lu/>
E-post: helpdesk@cordis.lu (spørsmål om bruk av CORDIS)
Post: CORDIS Help Desk
B.P. 2373
L-1023 Luxembourg
Tlf.: +352 44 10 12 2240
Faks: +352 44 10 12 2248

Generaldirektoratet for forskning har etablert et informasjonskontor som svarer på generelle spørsmål om EUs FoU-aktiviteter. Dette er også stedet å henvende seg for abonnement og bestilling av publikasjoner og annet informasjonsmateriale. Informasjonskontoret kan kontaktes på følgende adresse:

Communication Unit (AP06)
European Commission, SDME 2/85
Wetstraat 200 / Rue de la Loi, 200
B-1049 Brussel / Bruxelles
BELGIË / BELGIQUE
Tlf.: +32 2 299 18 65
Faks: +32 2 295 82 20
E-post: research@cec.eu.int

Andre generaldirektorater i Europakommisjonen produserer også noe informasjon om programmene de administrerer. Nærmere beskrivelse av slike informasjonstiltak finnes i denne rapporten under omtalen av det enkelte særprogram.

Norsk deltagelse

For Norges vedkommende er FoU-området det suverent største både med hensyn til det norske bidraget, antall særprogrammer/prosjekter med norske deltagere og antall norske deltagere totalt.

Norge fikk sammen med andre EFTA-land begrenset adgang til EU-forskningen allerede i 1987. Deltagelsen var da basert på bilaterale avtaler med finansiering etter selvkostprinsippet. EØS-avtalen åpnet for full norsk deltagelse i rammeprogrammene underlagt EF-traktaten. I tillegg deltar norske forskere i deler av virksomheten ved EUs felles forskningsinstitutter (Joint Research Centre - JRC). Programmer underlagt EURATOM-traktaten omfattes ikke av EØS-avtalen, men Norge har deltatt i enkelte prosjekter innenfor strålevern (se punkt 4.14). Fra 1994 av deltok Norge fullt ut i det fjerde rammeprogrammet. Norske forskningsinstitusjoner og bedrifter har fra da av kunnet søke om midler fra rammeprogrammets totale budsjett på lik linje med EU-landene.

Som fullverdig deltager i rammeprogrammene har Norge rett til å møte med to delegater i forvaltningskomiteene til særprogrammene vi deltar i. Norge møter også med to delegater i CREST, men formelt sett har disse kun rett til å delta når det behandles spørsmål vedrørende råd til Europakommisjonen. I følge den evalueringen som Norges Forskningsråd har foretatt av Norges deltagelse i EUs rammeprogram for FoU, fremgår det at Norge reelt sett har større innflytelse i CREST enn det de formelle begrensningene tilsier (Norges forskningsråd 1998).

Det norske bidraget beløp seg til ca. 1,6 milliarder kr for det fjerde ramme-programmet (ca. 400 millioner kr per år), mens det for det femte ramme-programmet vil beløpe seg til ca. 2,1 milliarder kr (ca. 525 millioner kr per år). Norges forskningsråd har anslått at det midtveis i det fjerde rammeprogrammet (årsskiftet 1996/97) var mer enn 2000 norske forskere involvert i prosjekter fordelt på i alt 656 delprosjekter. Frem til avslutningen av fjerde rammeprogram regnet Norges forskningsråd med at antallet delprosjekter med norsk deltagelse ville bli fordoblet til ca. 1300 (Norges forskningsråd 1998).

I evalueringen Norges forskningsråd har foretatt konkluderes det med at norske søkere har fått god uttelling i form av innvilgede prosjektsøknader og prosjekt-bevilgninger. Det økonomiske omfang av tilbakeføring av midler til norske deltagere anslås til å ligge på nivå med kontingentens størrelse, mens den totale samfunnsøkonomiske merverdi er stor. Det anslås at norske FoU-aktører gjennom deltagelse i prosjekter finansiert gjennom fjerde rammeprogram får tilgang til prosjektvolum på 20 milliarder kr.

For det femte rammeprogrammet ser det ut til at både interessen blant norske aktører og suksessraten for søknader til de ulike særprogrammene er god. Per august 2000 viser statistikk fra Norges forskningsråd at det deltok norske akører i 394 prosjekter og av disse hadde 87 prosjekter norske koordinatører. Fortsatt gjenstår det flere store utlysninger slik at antallet prosjekter med norske deltagere vil øke kraftig før programmet avsluttes ved utgangen av 2002.

Det norske oppfølgingsapparatet

På det overordnede nivået koordineres Norges deltagelse i EUs forsknings-samarbeid av regjeringens spesialutvalg for forskning og utvikling. Fra 1. juli 2000 har spesialutvalget blitt ledet av Nærings- og handelsdepartementet. Tidligere var det Kirke-, forsknings- og utdanningsdepartementet som ledet spesialutvalget. På møtene deltar også representanter fra andre berørte departementer og etater, samt norske representanter i forvaltningskomiteene til særprogrammene Norge deltar i på FoU-området.

Norges forskningsråd (NFR) har hovedansvar for informasjon i forbindelse EUs rammeprogrammer. NFR har også en viktig oppgave som koordinator for det norske støtteapparatet som skal stimulere til norsk deltagelse i EU-forskningen. For hvert av særprogrammene på FoU-området er det oppnevnt en faglig koordinator med ansvar for oppfølging og informasjon overfor norske forskningsmiljøer. Fagkoordinatorerne er ansatt i relevante fagavdelinger i NFR. Til den faglige koordinatoren for hvert av programmene er det knyttet et nettverk av ansvarlige for de enkelte nøkkelaktiviteter og eksterne ressurspersoner. Fagkoordinator og en delegat (ofte fra det ansvarlige departement) deltar i særprogrammets forvaltningskomiteer på EU-nivå.

NFR har også opprettet et særskilt informasjonskontor, *EU ForskningsInfo*. Informasjonskontoret skal gi brukerne og andre interesserte generell informasjon og veiledning om EU-forskningen. EU ForskningsInfo er også det norske kontaktpunktet for EUs forskningsdatabase *CORDIS*. Det generelle informasjonsarbeidet ivaretas i første rekke gjennom utgivelse av et nyhetsbrev og gjennom en

---

godt utbygget Internettjeneste. EU ForskningsInfo har også utarbeidet en håndbok for EUs femte rammeprogram for forskning og utvikling (Norges forskningsråd 1999). I tillegg arrangerer EU ForskningsInfo en rekke seminarer og kurs. EU ForskningsInfo kan kontaktes på følgende adresse:

EU Forskningsinfo
Norges Forskningsråd
Stensberggaten 26
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 Oslo
Tlf./faks: 22 03 70 00 / 22 03 70 01
E-post: eufi@forskningsradet.no
Internett: <http://www.forskningsradet.no/eu>

En viktig oppgave for EU Forskningsinfo er å bistå søkere til forskningsprosjekter under EUs rammeprogrammer med å finne partnere i andre EU-/EØS-land. I arbeidet med partnersøk samarbeider EU Forskningsinfo tett med *EU Innovasjon* som er det norske leddet i EUs formidlingsnettverk for teknologiløsninger og forskningsresultater. Hovedoppgaven til EU Innovasjon er å knytte kontakt mellom norske og andre europeiske bedrifter. EU Innovasjon ledes av SINTEF i Trondheim og drives i samarbeid med EU ForskningsInfo, Rogalandforskning i Stavanger, Christian Michelsen Research i Bergen og NORUT i Tromsø. EU Innovasjon kan kontaktes på følgende adresse:

EU Innovasjon
SINTEF
Strindveien 4
7465 TRONDHEIM
Telefon: 73 59 70 37
E-post: IRC@indman.sintef.no
Internett: <http://www.sol.no/eufou/irc/eu/indexeu.html>

Norske universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter er viktige samarbeidspartnere for EU Forskningsinfo, både som brukere og informatører. Innenfor universitets- og høyskolesektoren har følgende institusjoner oppnevnt særskilte kontaktpunkter for EU-forskning:

Universitetet i Bergen
Internasjonalt kontor
Postboks 7800
5020 Bergen
Tlf./faks: 55 58 49 84 / 55 58 49 81
Internett: <http://www.uib.no/fa/intkont/index.html>

Universitetet i Oslo
Studie- og forskningsadministrativ avdeling, Seksjon for avtaler og næringslivskontakt
Boks 1072 Blindern
0316 Oslo
Tlf./faks: 22 85 44 32 / 22854373
Internett: <http://www.admin.uio.no/sfa/sak/>

Universitetet i Tromsø
Forskningsavdelingen
9037 Tromsø
Tlf./faks: 77 64 57 35 / 77 64 4900
Internett:
<http://www.adm.uit.no/forskningsavd/index.htm>

Norges teknisk naturvitenskapelige universitet, Trondheim
Internasjonalt kontor
7491 Trondheim
Tlf./faks: 73 59 57 00 / 73 59 52 10
Internett:
<http://www.ntnu.no/intersek/>

Landbrukshøgskolen på Ås
Administrasjonen
Postboks 5003
1432 Ås

Ved den norske delegasjonen i Brussel har det i flere år vært ansatt en egen forskningsråd. Fra januar 1999 har Jostein Mykletun innehatt denne stillingen. Forskningsråden er et viktig bindeledd mellom EU og veiledningsapparatet i Norge, blant annet som støttespiller for norske delegater i ekspert- og forvaltningskomiteer på EU-nivå. Forskningsråden treffes på følgende adresse:

Mission of Norway to the European Union
Rue Archimède 17
B-1000 Bruxelles, Belgia
Tlf: +32 2 2341111

Fjerde versus femte rammeprogram

I skrivende stund befinner vi oss halveis i det femte rammeprogram. Det fjerde rammeprogrammet ble formelt avsluttet 31. desember 1998, men mange av prosjektene som fikk midler fra programmet pågikk i lang tid etter at programmet formelt ble avsluttet. Det femte rammeprogrammet ble endelig vedtatt i EU i desember 1998 og i EØS-komiteen i februar 1999, og de første utlysningene fant sted i februar/mars 1999 med søknadsfrist mai/juni 1999. Selv om det fortsatt er aktivitet knyttet til det fjerde rammeprogrammet, har vi likevel valgt å konsentrere oss om det femte rammeprogrammet i denne rapporten fordi det kun er dette rammeprogrammet som nå er åpent for nye prosjekter. Innholdet og norsk deltagelse i det fjerde rammeprogrammet er for øvrig grundig dokumentert i en rekke publikasjoner fra Norges forskningsråd og på EUs forskningsdatabase CORDIS.

Det femte rammeprogrammet skiller seg fra det fjerde på flere punkter. Mest iøynefallende er reduksjonen av antall særprogrammer fra 16 til 7 som er et uttrykk for EUs ønske om en sterkere målretting av innsatsen mot prioriterte områder. Viktige målsetninger har vært å legge til rette for sterkere samfunnsorientering, vektlegging av etiske prinsipper, likestillings og miljøaspekter, økt

---

tverrfaglighet og fleksibilitet, samt større inndragning av små- og mellomstore bedrifter. Det kan diskuteres om den sterke reduksjonen i antall særprogrammer reflekteres av en like sterk reell forenkling av rammeprogrammet. Tendensen er at særprogrammene under femte rammeprogram har flere nøkkelaktiviteter og et mer omfattende virkeområde enn særprogrammene under tidligere rammeprogrammer.

Budsjettet øker marginalt i forhold til det fjerde rammeprogrammet, noe som må ses i sammenheng med de økonomiske innstramningene som er nødvendig i forbindelse med utvidelsen av EU til Øst- og Sentraleuropa. Det er imidlertid muligheter for at budsjettet vil bli økt ytterligere i løpet av programperioden.

For Norges vedkommende øker vårt bidrag fra 1.6 milliarder kr for fjerde rammeprogram til ca 2,1 milliarder kr for femte rammeprogram. Den relativt sett sterkere økningen i Norges bidrag enn budsjettet totalt har sammenheng med at Norges kontingent beregnes ut ifra forholdet mellom bruttonasjonalinntekt (BNI) i deltagerlandene.

Forberedelser til det sjette rammeprogrammet for forskning og utvikling

Europakommisjonen har allerede startet forberedelsene til et sjette rammeprogram for forskning og utvikling som etter planen skal avløse det femte rammeprogrammet fra 1. januar 2003. Forberedelsene til det sjette rammeprogrammet inngår som en viktig del av EUs arbeid med å styrke sin forskningspolitiske rolle gjennom å etablere et felles europeisk forskningsområde (European Research Area - ERA). Europakommisjonen forventes å legge frem det første og overordnede forslaget til innhold og struktur våren 2001. Det vil deretter bli lagt frem forslag til faglig innhold i de ulike delprogrammene. Behandlingen av det sjette rammeprogrammet vil foregå i flere omganger i Unionsrådet og Europaparlamentet. De første utlysningene forventes høsten 2002.

Norges forskningsråd har utarbeidet de første synspunktene på innhold og struktur i et sjette rammeprogram for forskning etter konsultasjon med et bredt antall forskningsmiljøer. Kommentarene er oversendt Nærings- og handelsdepartementet, som har det overordnede ansvar for koordinering av norske synspunkter på EUs rammeprogram. Norge – og Forskningsrådet – ønsker å delta aktivt i å påvirke innhold og struktur i det kommende rammeprogrammet. EU ForskningsInfo har lagt ut informasjon om forberedelsene til det sjette rammeprogrammet på sine Internettsider på adressen:
<http://www.forskningsradet.no/fag/eu/aktuelt/framtidsperspektiver/>

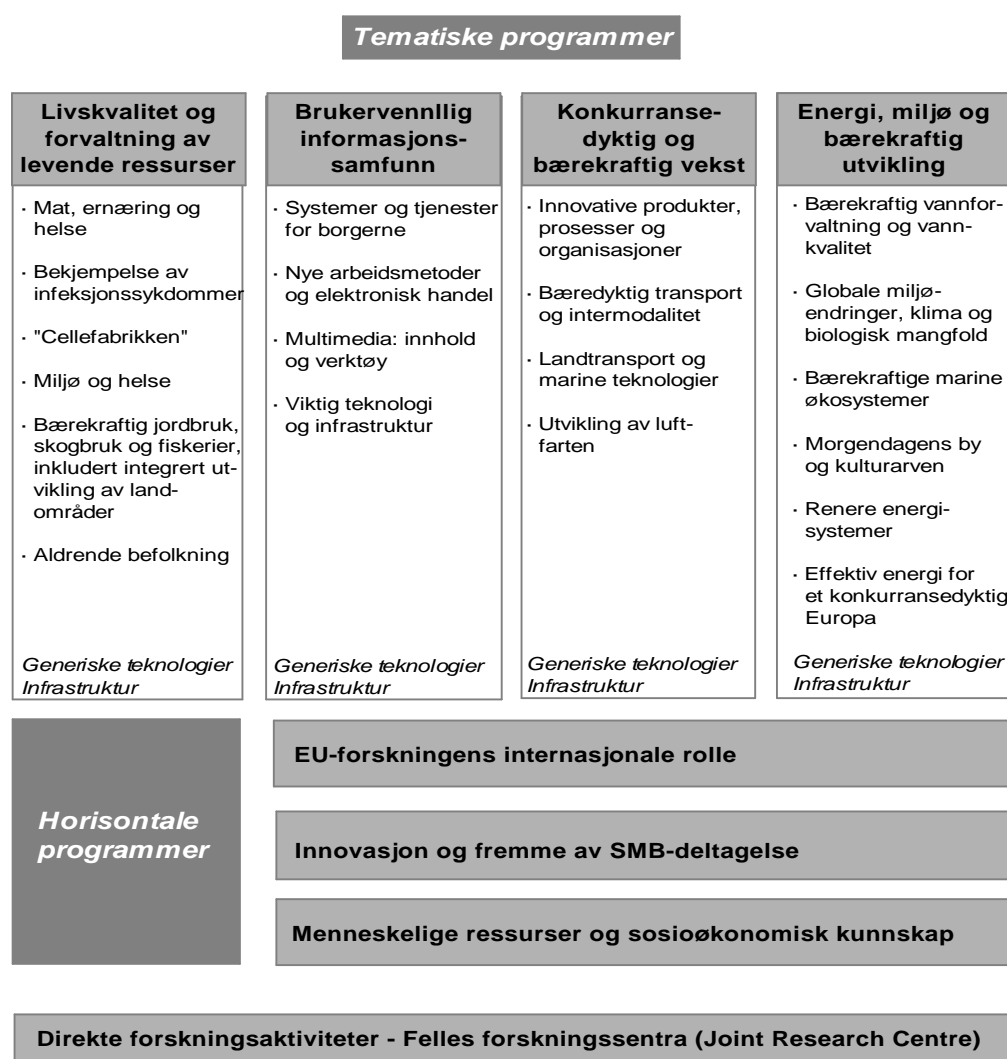
4.1.1 EUs femte rammeprogram for forskning og utvikling

Det femte rammeprogrammet som løper fra 1. januar 1999 til 31. desember 2002 er inndelt i syv særprogrammer hvorav fire er tematiske og tre tverrgående. Under hver av de tematiske programmene er det opprettet en rekke underprogrammer, såkalte nøkkelaktiviteter. De tverrgående programmene fungerer hovedsakelig som støtteaktiviteter til de tematiske programmene. Inkludert i rammeprogrammet er også midler til direkte forskningsaktiviteter i EUs egen forskningsutøvende enhet (Joint Research Centre - JRC). JRC-sentrene gir forskere fra alle land som

deltar i rammeprogrammet anledning til å delta i prosjekter som på ulike måter bygger opp under EUs politikkutforming. JRC har følgende åtte institutter:

- ?? Institute for Reference Materials and Measurements (IRMM, Geel)
- ?? Institute for Transuranium Elements (ITU, Karlsruhe)
- ?? Institute for Advanced Materials (IAM, Petten og Ispra)
- ?? Institute for Systems Engineering and Informatics (ISEI, Ispra)
- ?? Environment Institute (EI, Ispra)
- ?? Institute for Remote Sensing Applications (IRSA, Ispra)
- ?? Institute for Safety Technology (IST, Ispra)
- ?? Institute for Prospective Technological Studies (IPTS, Sevilla)

Figur 4.1: Strukturen i EUs femte rammeprogram for forskning og utvikling

Figur 4.1. viser innholdet i de ulike særprogrammene. Innenfor de forskjellige programområdene er det lagt opp til en kombinasjon av ulike forskningsaktiviteter, fra grunnleggende (generisk) forskning til brukerorientert forskning.

Innenfor rammeprogrammet gis det støtte til en rekke forskjellige typer av prosjekter. Den vanligste typen er støtte til forskningsprosjekter basert på

---

prinsippet om delt kostnad mellom brukere av programmet og EU. For slike prosjekter dekker Europakommisjonen vanligvis inntil 50 % av *samlede kostnader*. For prosjekter som involverer universiteter og høyskoler kan Europakommisjonen dekke inntil 100 % av *tilleggskostnadene*, i og med at det her forutsettes at lønnskostnader for personer involvert i prosjektet allerede er dekket av institusjonenes ordinære budsjetter. Enkelte andre prosjekttyper som samordnede aksjoner (tiltak for å koordinere forskningen mellom deltagende land på spesifikke områder) og ulike typer nettverksaktiviteter, kan oppnå fullfinansiering av Europakommisjonen. I tillegg til prosjektstøtten er det avsatt midler til stipendier for videreutdanning og mobilitetsfremmende tiltak for forskere.

Det er utarbeidet detaljerte retningslinjer for søknader om støtte fra ramme-programmet. Retningslinjene består både av generelle krav som gjelder for alle særprogrammene og spesifikke krav for det enkelte særprogram. Nytt i det femte rammeprogrammet er vektleggingen av at prosjektene skal ha relevans for én eller flere av de nøkkelaktiviteter som er definert under de tematiske særprogrammene. I evalueringen av prosjektsøknadene vil det også bli lagt spesiell vekt på tverrfaglighet og sosioøkonomisk relevans.

Detaljert informasjon om de ulike prosjekttyper og evalueringskriterier kan fåes ved henvendelse til EU ForskningsInfo, fra CORDIS eller ved henvendelse direkte til Europakommisjonen.

Fellesaspekter ved særprogrammene

I omtalen av særprogrammene har vi valgt å følge samme mal som for omtalen av selvstendige programmer på andre sektorer. Det er naturlig fordi det enkelte særprogram har et omfang som overstiger de fleste selvstendige programmer på andre sektorer. I og med at særprogrammene er integrert i et rammeprogram er det enkelte tekniske og formelle aspekter som er felles for alle særprogrammene og som det derfor er naturlig å omtale samlet. Dette gjelder relevante beslutninger, varighet, Norges andel, supplerende finansieringskilder, samt informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge og EU. Når det gjelder informasjon og koordinering i Norge og EU er dette allerede omtalt som egne punkter under delkapittel 4.1. Spesifikke opplysninger vedrørende koordineringen av det enkelte særprogram finnes under omtalen av det enkelte særprogram.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 26, s. 1-33, 01/02/1999 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning nr. 182/1999/EF av 22. desember 1998 om det femte rammeprogram for Det europeiske fellesskaps virksomhet i forbindelse med forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjon (1998-2002))

EØS-avtalens protokoll 31, art. 1 nr 5

Stortingsproposisjon nr. 40 (1998-99)

Varighet

1. januar 1998 til 31. desember 2002. Mange prosjekter vil imidlertid pågå etter at programmet er formelt avsluttet.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

For det femte rammeprogrammet som helhet er Norges andel beregnet til ca. 1.85 % av totalbudsjettet eksklusive aktiviteter underlagt EURATOM. Dette utgjør ca. 254 millioner euro eller ca. 2,1 milliarder kr for hele programperioden. I og med at beregningen av det enkelte lands kontingent tar utgangspunkt i forholdet mellom bruttonasjonalinntekt (BNI) i deltagerlandene, kan Norges bidrag bli endret i løpet av programperioden.

Utgiftene forbundet med oppfølgingen av rammeprogrammet fra norsk side er vanskelig å fastslå eksakt fordi mye av dette arbeidet er en integrert del av de berørte institusjonenes virksomhet. For Norges forskningsråds vedkommende bevilges det årlig ca. 4 millioner kr til drift av EU ForskningsInfo. Norges forskningsråd yter også forprosjektstøtte til norske søkere som beløper seg til anslagsvis 10-11 millioner kr per år. Universitetene, forskningsinstitutter og høyskoler mottar anslagsvis 6-7 millioner kr per år som rammebevilgninger til forberedelse av søknader til rammeprogrammene. Tillagt ikke-identifiserbare kostnader utgjør trolig de totale utgiftene forbundet med oppfølgingen av rammeprogrammet fra norsk side minst 25 millioner kr per år.

Når det gjelder utbetalinger fra rammeprogrammet til prosjekter med norske deltagere var det ved utgangen av 2000 ikke tilgjengelig statistikk for dette. Statistikk for det femte rammeprogrammet vil bli utarbeidet i forbindelse med den planlagte evalueringen av den norske deltagelsen etter at det femte ramme-programmet er avsluttet.

Supplerende finansieringskilder

For å stimulere norske forskningsmiljøer og bedrifter til deltagelse i rammeprogrammene har Norges forskningsråd opprettet en ordning med å bevilge forprosjektstøtte for partnersøk og utarbeidelse av søknader. Forprosjektstøtten gis både i forkant av løpende søknadsbehandling, hovedsakelig til bedrifter, og som rammebevilgninger til utdannelses- og forskningsinstitusjoner.

Livskvalitet og forvaltning av levende ressurser

(Quality of Life and Management of Living Resources - LIFE)

Programmet omfatter forskning innenfor primærnæringene, helse- og biovitenskap.

Formål

Programmets overordnede målsetning er å sette oss bedre i stand til å utnytte den kunnskapen vi har, og til å videreutvikle vår kunnskap, slik at vi kan sikre et best mulig fremtidig livsgrunnlag. Programmets strategi består i å fokusere på spesifikke områder hvor økt kunnskap kan gi tekniske svar på områder av stor betydning for livskvalitet og miljø.

Innhold

Programmet inneholder seks nøkkelaktiviteter. I tillegg er det avsatt midler til grunnleggende (generisk) forskning og støtte til oppbygging av (forsknings-) infrastruktur.

Følgende seks nøkkelaktiviteter er utpekt under programmet:

- 1) Mat, ernæring og helse
  - ??Matvaretrygghet
  - ??Smittestoffer og giftige stoffer
  - ??Matens rolle for helse og ernæring
- 2) Bekjempelse av infeksjonssykdommer
  - ??Utvikling av vaksiner
  - ??Strategier for identifikasjon og bekjempelse av infeksjonssykdommer
  - ??Aspekter i tilknytning til folkehelse, helsevesenet og behandlingssystemer
- 3) Cellefabrikken
  - ??Bedre utnyttelse av forskningsresultatene innenfor biovitenskap og bioteknologi
  - ??Utvikling av nye og innovative produkter og prosesser innenfor helsesektoren, næringsmiddelindustrien og kjemisk industri
  - ??Systemer for miljøvennlig behandling av biologisk avfall
- 4) Miljø og helse
  - ??Øke forståelsen for samspillet mellom genetiske, fysiologiske, miljømessige og sosiale faktorer som har betydning for opprettholdelse av god helse
  - ??Miljøbetingede sykdommer og allergier
  - ??Utvikling av diagnose- og risikovurderingsmetoder, samt tiltak for å redusere årsakene til og følgene av helseskadelige miljøfaktorer
- 5) Bærekraftig jordbruk, skogbruk og fiskerier, inkludert bygdeutvikling
  - ??Utvikling av teknologi og systemer for bedre, mer bærekraftig og etisk forsvarlig produksjon innenfor jordbruk, skogbruk, fiskerier og akvakultur
  - ??Bruk av biologisk materiale til annet enn mat
  - ??Skaffe til veie vitenskapelig grunnlag for EUs landbruks- og fiskeripolitikk
- 6) Aldrende befolkning
  - ??Utvikle metoder og strategier som kan gjøre Europa bedre i stand til å mestre utfordringen som en aldrende befolkning utgjør
  - ??Prioriterte forskningsområder er: Aldringsprosessen generelt, forebygging og behandling av aldersrelaterte sykdommer, forskning om aldring og tap/bevaring av funksjonsevne, demografiske og epidemiologiske fremtidsperspektiver, metodologi vedrørende livskvalitet, sosial integrasjon og tilpasning, samt kvalitet og finansiering av eldreomsorgen

Generisk forskning:

Den langsiktige forskningen som støttes under denne delen av programmet skal fremme et effektivt samspill mellom forskningslaboratoriene og industrien, og mellom grunnforskning og anvendt forskning, samt stimulere til økt teknologi-overføring til og fra industri og virksomheter. Følgende forskningsområder prioriteres:

- ??Kroniske og degenerative sykdommer, hjerte-/karsykdommer og sjeldne sykdommer
- ??Genomer og genetisk betingede sykdommer
- ??Nerve-/hjerneforskning
- ??Forskning på folkehelsen og helsetjenesten
- ??Forskning vedrørende handikappede

-
- ??Medisinsk etikk og bioetikk
  - ??Sosioøkonomiske aspekter

Infrastruktur:

- ??Bedret tilgang til biologiske data av alle slag mellom landene som deltar i rammeprogrammet
- ??Fremme tverrnasjonalt samarbeid om en rasjonell og kostnadseffektiv utvikling av forskningsinfrastruktur som forskningsfasiliteter, nettverk og systemer for utveksling av biologisk ekspertise

Målgruppe

Nasjonale myndigheter, universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter og bedrifter innenfor biovitenskap.

Relevante beslutninger

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Varighet

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Økonomisk ramme

2413 millioner euro for hele programperioden (utgjør 16 % av rammeprogrammets totale budsjett). Av budsjettet er 77 % avsatt til de seks nøkkelaktivitetene, mens 23 % går til generisk forskning og infrastruktur.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Norske deltagere

Per august 2000 var det norske deltagere i 99 av totalt 709 prosjekter som var innstilt til støtte under programmet. Av disse prosjektene har 20 prosjekter norsk koordinator. I alt var det norske deltagere i 457 av totalt 4110 prosjektsøknader til programmet. Det gir en suksessrate for norske søkere på 22 % sammenlignet med en suksessrate på 17 % for alle land som deltar i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Forskningsrådet har delt ansvaret for den faglige koordineringen av programmet mellom fagområdet for Bioproduksjon og foredling og fagområdet for Medisin og helse. I tillegg til programkoordinatorene er det utnevnt ansvarlige for de enkelte nøkkelaktiviteter. For oppdaterte oversikter over kontaktpersoner for programmet, se EU ForskningsInfos Internetsider på adressen:
<http://www.forskningsradet.no/fag/eu/kontakt/>

Man kan også ta kontakt med EU ForskningsInfo på adressen:

EU ForskningsInfo
Norges Forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 Oslo
Tlf./faks: 22 03 70 00 / 22 03 70 01
E-post: eufi@forskningsradet.no
Internett: <http://www.forskningsradet.no/eu>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

The European Commission
Research Directorate General
Quality of Life Information Desk
Rue de la Loi 200 - Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles
E-post: quality-of-life@cec.eu.int
Internett: <http://www.cordis.lu/life/home.html>
CORDIS – faktaark: <http://www.cordis.lu/fp5/src/t-1.htm>

Brukervennlig informasjonssamfunn

(Creating a user-friendly information society – IST)

Programmet omfatter forskning relatert til informasjons- og kommunikasjons-teknologi (IKT)

Formål

Programmets overordnede målsetning er å virkeliggjøre informasjonssamfunnets fordeler for Europa, både ved å fremme målrettet teknologisk utvikling og ved å sikre at behovene til enkeltindivider og næringsliv blir dekket.

Innhold

Programmet inneholder fire nøkkelaktiviteter. I tillegg er det avsatt midler til grunnleggende (generisk) forskning og støtte til oppbygging av (forsknings-) infrastruktur.

Følgende fire nøkkelaktiviteter er utpekt under programmet:

- 1) Systemer og tjenester for borgerne
Utvikling av en ny generasjon av brukervennlige, fleksible og kostnads-effektive IT-løsninger for samfunnet og for den alminnelige borger. Nøkkel-aktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
  - ?? Helse
  - ?? Personer med spesielle behov
  - ?? Administrasjon
  - ?? Miljø
  - ?? Transport og turisme
- 2) Nye arbeidsmetoder og elektronisk handel
Utvikling av informasjonssystemer som kan styrke europeisk næringsliv, særlig små og mellomstore bedrifter, i forhold til det globale markedet. Parallelt skal det fokuseres på forbedring av den enkeltes livskvalitet i

---

arbeidslivet gjennom bruk av informasjonsteknologi for å oppnå større fleksibilitet, mer meningsfulle arbeidsprosesser og nye arbeidsformer.

Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:

- ?? Metoder og verktøy for fleksibelt og mobilt arbeid samt fjernarbeid
- ?? Systemer som kobler leverandører og kunder
- ?? Informasjons- og nettsikkerhet

3) Multimedia: Innhold og verktøy

Forbedre fremtidige informasjonsprodukter og -tjenesters funksjonalitet og brukervennlighet for å bidra til å videreutvikle vår europeiske kultur, stimulere kreativiteten og legge forholdene bedre til rette for utdanning og læring i et livsløpsperspektiv. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:

- ?? Interaktiv publisering, innholdshåndtering og forvaltning av kulturarv
- ?? Utdanning og opplæring
- ?? Språkteknologier
- ?? Informasjonstilgang, -filtrering, -analyse og -behandling

4) Viktig teknologi og infrastruktur

Utvikling av teknologi som er av avgjørende betydning for å virkeliggjøre informasjonssamfunnet, særlig teknologi som kan sikre konvergens mellom informasjonsbehandling, kommunikasjon og netteknologi og -infrastruktur. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:

- ?? Teknologi for informasjonsbehandling, kommunikasjon og nettverk
- ?? Programvare, systemer og tjenester
- ?? Simulerings- og visualiseringsteknologi
- ?? Mobile og personlige kommunikasjonssystemer, herunder satellittbaserte systemer og tjenester
- ?? Avanserte grensesnitt mot systemer
- ?? Perifere delsystemer og mikrosystemer
- ?? Mikroelektronikk

Generisk forskning:

Innenfor generisk forskning er det definert et aktivitetsområde med betegnelsen *Fremtidsrettede teknologier*. Dette aktivitetsområdet er igjen oppdelt i to typer aktiviteter:

1) Det åpne området

Denne aktiviteten er åpen for prosjektforslag som har potensial for industriell og samfunnsmessig betydning i tilknytning til IST-programmets mål.

2) Proaktive initiativer

Aktiviteten fokuserer på noen få strategisk viktige områder med stort vekstpotensial. Utlysning av konkrete temaer under denne aktiviteten vil finne sted under hele rammeprogrammets løpetid.

Infrastruktur:

Det er her definert aktivitetsområdet *Etablering av forskningsnett* som igjen er oppdelt i to typer aktiviteter:

- 1) Bredbåndsforbindelser mellom nasjonale forsknings- og utdanningsnett
- 2) Eksperimentell uttesting av avansert netteknologi og anvendelser

Målgruppe

Nasjonale myndigheter, universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter og bedrifter innenfor informasjonsvitenskap.

Relevante beslutninger

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Varighet

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Økonomisk ramme

3600 millioner euro for hele programperioden. Programmet utgjør 24 % av rammeprogrammets totale budsjett og er dermed det særprogrammet med det største budsjettet. Av budsjettet er 87 % avsatt til de seks nøkkelaktivitetene, mens 13 % går til generisk forskning og infrastruktur.

Norges andel

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Supplerende finansieringskilder

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Norske deltagere

Per august 2000 var det norske deltagere i 72 av totalt 981 prosjekter som var innstilt til støtte under programmet. Av disse prosjektene har 11 prosjekter norsk koordinator. I alt var det norske deltagere i 254 av totalt 4320 prosjektsøknader til programmet. Det gir en suksessrate for norske søkere på 28 % sammenlignet med en suksessrate på 23 % for alle land som deltar i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Hovedansvaret for den faglige koordineringen av programmet er lagt til fagområdet for Industri og energi. I tillegg til programkoordinator er det utnevnt kontaktpersoner for videre informasjon. For oppdaterte oversikter over kontaktpersoner for programmet, se EU ForskningsInfos Internettider på adressen: <http://www.forskningsradet.no/fag/eu/kontakt/>

Man kan også ta kontakt med EU ForskningsInfo på adressen:

EU Forskningsinfo
Norges Forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 Oslo
Tlf./faks: 22 03 70 00 / 22 03 70 01
E-post: eufi@forskningsradet.no
Internett: <http://www.forskningsradet.no/eu>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

The European Commission

Information Society Directorate General

IST Information Desk, BU 29 4/19

Rue de la Loi 200 - Wetstraat 200

B-1049 Bruxelles

E-post: ist@cec.be

Internett: <http://www.cordis.lu/ist/home.html>

CORDIS – faktaark: <http://www.cordis.lu/fp5/src/t-2.htm>

Konkurransedyktig og bærekraftig vekst

(Promoting Competitive and Sustainable Growth)

Formål

Programmets overordnede målsetning er å bidra til økt konkurransevne, innovasjon og bærekraftig utnyttelse av naturressursene gjennom å støtte forskning som gir et bedre teknologisk fundament for europeisk industri og gjør oss i stand til å utnytte ressursene på en optimal, men bærekraftig, måte.

Innhold

Programmet inneholder fire nøkkelaktiviteter. I tillegg er det avsatt midler til grunnleggende (generisk) forskning og støtte til oppbygging av (forsknings-) infrastruktur.

Følgende fire nøkkelaktiviteter er utpekt under programmet:

- 1) Innovative produkter, prosesser og organisasjoner
Utvikling av nye og forbedrede konstruksjonsmetoder, avansert teknologi som kan øke kvaliteten og redusere produksjonskostnadene for produkter og tjenester, øke innsikten i "myk" teknologi (organisasjon, ledelse, logistikk m.m.) og bidra til økt sysselsetting. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
  - ?? Effektiv produksjon
  - ?? Intelligent produksjon
  - ?? Miljøvennlige og effektive prosesser
  - ?? Organisasjon av produksjon og arbeide
- 2) Bæredyktig transport og intermodalitet
Utvikling av teknologi og systemer som gjør det mulig med økonomisk vekst uten å øke transportvolumet. Det skal særlig legges vekt på forskning på samspill mellom flere transportformer (intermodalitet). Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
  - ?? Modale og intermodale transportstyringssystemer
  - ?? Infrastruktur for transport
  - ?? Samfunnsøkonomiske scenarier
- 3) Landtransport og marine teknologier
Øke kunnskapen om og utvikle teknologi for en ny generasjon av produkter, kjøretøyer, fartøyer og logistikksystemer som kan sikre at miljøet bevares og sikkerheten økes. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
  - ?? Teknologi for vei- og togtransport

-
- ?? Innovative løsninger for vei- og togtransport
  - ?? Samspill mellom bruker og kjøretøy
  - ?? Avansert teknologi for utvikling av fartøyer og offshoreanlegg
  - ?? Effektiv og brukervennlig utnyttelse av sjø og indre vannveier til passasjerer og godstransport
  - ?? Overvåkning og utnyttelse av havets ressurser
- 4) Utvikling av luftfarten
- Stimulere utviklingen av fly og av tilknyttede systemer og deleproduksjon med sikte på å fremme konkurranseevnen for europeisk luftfartsindustri, sikkerhet og miljøhensyn. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
- ?? Nøkkelteknologi
  - ?? Ny generasjon fly
  - ?? Bedre driftseffektivitet og -sikkerhet

Generisk forskning:

Målsetningen er at den generiske forskningen under programmet skal bidra til å utvikle Europas teknologiske kapasitet og stimulere til utveksling av ideer, kunnskap og informasjon om anvendelsesmuligheter, samt supplere og stimulere nøkkelaktivitetene. Det skal forskes på følgende områder:

- ?? Nye og forbedrede materialer – forarbeiding, produksjon og anvendelser
- ?? Nye materialer og produksjonsteknologier innenfor stålindustrien
- ?? Måling og testing, inkludert standardisering, kvalitetsforbedring, samt bekjempelse av piratkopiering og svindel

Infrastruktur:

Hovedmålsetningen med støtten til infrastrukturtiltak er å sikre bedre utnyttelse av allerede eksisterende forskningsinfrastrukturer, blant annet gjennom å sikre adgang på tvers av landegrensene til for eksempel industriforsknings sentere, transportforsøksanlegg, vindtunneler, samt anlegg for industridesign, materiale- og strukturprøving. Det vil også bli gitt støtte til samarbeids- og kompetanseoverføringstiltak som opprettelse av nettverk og databaser.

Målgruppe

Nasjonale myndigheter, universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter og bedrifter som driver forskning og utvikling på områdene produksjons- og materialteknologi, miljø, logistikk og transport.

Relevante beslutninger

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Varighet

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Økonomisk ramme

2705 millioner euro for hele programperioden. Programmet utgjør ca. 18 % av rammeprogrammets totale budsjett. Av budsjettet er 78 % avsatt til de fire nøkkelaktivitetene, mens 22 % går til generisk forskning og infrastruktur.

Norges andel

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Supplerende finansieringskilder

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Norske deltagere

Per august 2000 var det norske deltagere i 74 av totalt 646 prosjekter som var innstilt til støtte under programmet. Av disse prosjektene har 14 prosjekter norsk koordinator. I alt var det norske deltagere i 205 av totalt 2028 prosjektsøknader til programmet. Det gir en suksessrate for norske søkere på 36 % sammenlignet med en suksessrate på 32 % for alle land som deltar i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Hovedansvaret for den faglige koordineringen av programmet er lagt til fagområdet for Industri og energi i Norges Forskningsråd. I tillegg til programkoordinator er det utnevnt kontaktpersoner for videre informasjon. For oppdaterte oversikter over kontaktpersoner for programmet, se EU ForskningsInfos Internetsider på adressen: <http://www.forskningsradet.no/fag/eu/kontakt/>

Man kan også ta kontakt med EU ForskningsInfo på adressen:

EU ForskningsInfo
Norges Forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 Oslo
Tlf./faks: 22 03 70 00 / 22 03 70 01
E-post: eufi@forskningsradet.no
Internett: <http://www.forskningsradet.no/eu>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

The European Commission
Research Directorate General
Competitive and Sustainable Growth Information Desk
Rue de la Loi 200 - Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles
E-post: growth@cec.eu.int
Internett: <http://www.cordis.lu/growth/home.html>
CORDIS Quick Reference Guide: <http://www.cordis.lu/fp5/src/t-3.htm>

Energi, miljø og bærekraftig utvikling

(Energy, Environment and Sustainable Development)

Formål

Programmets overordnede målsetning er å bidra til bærekraftig utvikling ved å støtte forskning på miljø- og energiområdet som er avgjørende for sosial velferd og den økonomiske konkurranseevnen i Europa.

Innhold

Programmet er inndelt i to underprogrammer; ett for "miljø og bærekraftig utvikling" og ett for "energi". Underprogrammene har egne budsjetter og programkomiteer og av totalt seks nøkkelaktiviteter er fire underlagt underprogrammet for miljø og bærekraftig utvikling, mens to er underlagt underprogrammet for energi. I hver av underprogrammene er det dessuten avsatt midler til grunnleggende (generisk) forskning og støtte til oppbygging av (forsknings-) infrastruktur.

Miljø og bærekraftig utvikling

Formålet med dette underprogrammet er å fremme kunnskap og teknologi på miljøområdet med henblikk på å forbedre livskvaliteten, fremme vekst, styrke konkurranseevnen og skape flere nye jobber. Samtidig som det sikres bærekraftig ressursforvaltning og miljøbeskyttelse. Følgende fire nøkkelaktiviteter er utpekt på miljøområdet:

- 1) Bærekraftig vannforvaltning og vannkvalitet
Kunnskapsoppbygging og teknologiutvikling for å sikre bærekraftig forvaltning av vannressursene og effektive behandlings- og rensemetoder. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
  - ?? Vannforvaltning og renseteknologier
  - ?? Systemer for måling av vannkvalitet og forebygging av forurensing
  - ?? Overvåknings- og varslingssystemer for vannforurensing
  - ?? Regulering og forvaltning av vann i tørre og halvtørre regioner
- 2) Globale miljøendringer, klima og biologisk mangfold
Etablering av et nødvendig vitenskapelig, teknologisk og samfunnsøkonomisk grunnlag for å kunne analysere og forstå endringer i miljø og klima. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
  - ?? Forståelse av globale endringsprosesser
  - ?? Bedre forståelse av ulike typer økosystemer og samspillet mellom dem
  - ?? Globale endringer – scenarier og strategier
  - ?? Utvikling av europeiske komponenter til globale miljøobservasjons-systemer
- 3) Bærekraftige marine økosystemer
Fremme utvikling av en integrert bærekraftig forvaltning av marine ressurser og bidra til at EUs politikk på området får en bærekraftig profil. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
  - ?? Utvikle det vitenskapelige kunnskapsgrunnlag om prosesser, økosystemer og innbyrdes påvirkninger i det marine miljø
  - ?? Menneskelige miljøpåvirkninger – årsaker, konsekvenser og mulige løsninger
  - ?? Overvåkning og forvaltning av kystområder

-
- ?? Bærekraftige offshoreaktiviteter
  - 4) Morgendagens by og kulturarven
    - Stimulere til bærekraftig utvikling av Europas byer, forbedre forvaltning og planlegging og beskytte og forbedre befolkningens livskvalitet og kulturelle identitet. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
      - ?? Integreert byplanlegging
      - ?? Forvaltning av den europeiske kulturarven
      - ?? Teknikker for bevaring av bygninger
      - ?? Bærekraftige transportsystemer i urbane områder

Generisk forskning:

- ?? Innsats mot naturkatastrofer og teknologiske farer
- ?? Satellitteknologi til jordobservasjon
- ?? Sosio-økonomiske aspekter av miljøendringer som følge av omlegging til bærekraftig utvikling

Infrastruktur:

Støtte til aktiviteter og forskningsinfrastruktur som gjør det mulig å utnytte eksisterende anlegg bedre, tiltak for å koordinere og formidle kunnskap og erfaringer, samt nye støtteinfrastrukturer som kan forbedre mulighetene for evaluering og observasjon av jordens miljø.

Energi

Formålet med dette underprogrammet er å utvikle bærekraftige energisystemer og -tjenester som kan øke forsyningssikkerheten, fremskaffe rimelige energitjenester av høy kvalitet, forbedre næringslivets konkurransevne og begrense konsekvensene for miljøet. Det er utpekt to nøkkelområder på energiområdet:

- 1) Renere energisystemer
  - Utvikling av teknologi som reduserer de miljøskadelige effektene av produksjon og bruk av energi. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
    - ?? Reduksjon av CO²-utslipp fra energiproduksjon
    - ?? Utvikling og utprøving av nye fornybare energikilder
    - ?? Integrering av nye fornybare energikilder i energisystemene
    - ?? Renere energiproduksjon
- 2) Økonomisk og effektiv energi for et konkurransedyktig Europa
  - Sørge for pålitelig, ren, effektiv, sikker og økonomisk energiforsyning gjennom utvikling av teknologi som kan sikre en mer effektiv energiutnyttelse og redusere kostnadene for ren energi. Nøkkelaktiviteten omfatter følgende aktivitetsområder:
    - ?? Effektiv sluttanvendelse av energi
    - ?? Overføring og distribusjon av energi
    - ?? Lagring av energi
    - ?? Effektive teknikker for leting, utvinning og produksjon av fossilt brensel
    - ?? Bedre utnyttelse av nye og fornybare energikilder
    - ?? Studier av tilbud og etterspørsel i energisektoren

Generisk forskning:
Studier av sosio-økonomiske aspekter av miljøendringer som følge av omlegging til bærekraftig utvikling.

Målgruppe

Nasjonale myndigheter, universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter og bedrifter som driver forskning og utvikling på energi-, miljø- og kulturvern-området.

Relevante beslutninger

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Varighet

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Økonomisk ramme

2125 millioner euro for hele programperioden. Underprogrammene for Miljø og bærekraftig utvikling og for Energi er tildelt henholdsvis 1083 millioner euro og 1042 millioner euro av programbudsjettet. Programmet utgjør ca. 14 % av rammeprogrammets totale budsjett. Av budsjettet er 90 % avsatt til de seks nøkkelaktivitetene, mens 10 % går til generisk forskning og infrastruktur.

Norges andel

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Supplerende finansieringskilder

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Norske deltagere

Miljø

Per august 2000 var det norske deltagere i 87 av totalt 328 prosjekter som var innstilt til støtte under programmet. Av disse prosjektene har 25 prosjekter norsk koordinator. I alt var det norske deltagere i 412 av totalt 2331 prosjektsøknader til programmet. Det gir en suksessrate for norske søkere på 21 % sammenlignet med en suksessrate på 14 % for alle land som deltar i programmet.

Energi

Per august 2000 var det norske deltagere i 40 av totalt 279 prosjekter som var innstilt til støtte under programmet. Av disse prosjektene har 12 prosjekter norsk koordinator. I alt var det norske deltagere i 126 av totalt 1000 prosjektsøknader til programmet. Det gir en suksessrate for norske søkere på 32 % sammenlignet med en suksessrate på 28 % for alle land som deltar i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Hovedansvaret for den faglige koordineringen av programmet er delt mellom fagområdet for Miljø og utvikling som er ansvarlig for aktiviteter som omfattes av underprogrammet for miljø og bærekraftig utvikling og fagområdet for Industri og energi som er ansvarlig for aktiviteter som omfattes av underprogrammet for energi. I tillegg til programkoordinatorer er det utnevnt kontaktpersoner for videre informasjon. For oppdaterte oversikter over kontaktpersoner for programmet, se EU ForskningsInfos Internettisider på adressen:
<http://www.forskningsradet.no/fag/eu/kontakt/>

Man kan også ta kontakt med EU ForskningsInfo på adressen:

EU ForskningsInfo
Norges Forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 Oslo
Tlf./faks: 22 03 70 00 / 22 03 70 01
E-post: eufi@forskningsradet.no
Internett: <http://www.forskningsradet.no/eu>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

The European Commission
Research Directorate General
Energy, Environment and Sustainable Development Information Desk
Rue de la Loi 200 - Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles
E-post: eesd@cec.eu.int
Internett: <http://www.cordis.lu/eesd/home.html>
CORDIS Quick Reference Guide: <http://www.cordis.lu/fp5/src/t-4.htm>

EU-forskningens internasjonale rolle

(Confirming the International Role of Community Research)

Formål

Programmet EU-forskningens internasjonale rolle er et tverrgående program som har til hovedformål å fremme vitenskapelig og teknisk samarbeid på internasjonalt nivå mellom de deltagende land i rammeprogrammet og tredjeland. I tillegg ønsker man å styrke fellesskapets kapasitet innenfor det tekniske og vitenskapelige området, generelt fremme vitenskapelig kvalitet innenfor en større internasjonal ramme og bidra til gjennomføringen av fellesskapets utenrikspolitikk, særlig med tanke på å legge til rette for den kommende utvidelsen av EU.

Innhold

Programmet inneholder tre samordnede aktivitetsområder (A, B og C) som igjen er inndelt i særskilte aktiviteter. Det vil bli gitt støtte til vitenskapelig og teknologisk samarbeid mellom bedrifter, organisasjoner og forskere fra tredjeland og fra de deltagende landene i rammeprogrammet for FoU.

A. Samarbeid med visse kategorier tredjeland

- 1) Søkerland fra Sentral- og Øst-Europa (CEEC) samt Kypros
Stimulere landene til bred deltagelse i rammeprogrammet og bidra til forskningsutvikling.
- 2) Landene i det tidligere Sovjetunionen (NIS-landene) samt de CEEC-land som det ikke er innledet medlemskapsforhandlinger med
Støtte utviklingen av pluralistiske vitenskapelige og tekniske miljøer og bevare og videreutvikle deres forskningskapasitet.
- 3) Partnerskapslandene i Middelhavsområdet
Styrke forsknings- og utviklingsdimensjonen i EuroMed-samarbeidet, herunder fremme forskning, teknologisk utvikling og innovasjon.
- 4) Forskning for utvikling
Forskningssamarbeid mellom deltagere i rammeprogrammet og utviklingslandene med sikte på å møte utfordringer knyttet til utviklingsspørsmål i et felles langsiktig perspektiv. Særlige aktivitetsområder vil være:
?? Mekanismer og sosioøkonomiske forutsetninger for en bærekraftig utvikling
?? Bærekraftig forvaltning og bruk av naturressurser
?? Forbedring av folkehelsen
- 5) Nye vekstøkonomier og industrialiserte land
Bilateral og multilateral dialog med industrialiserte tredjeland, inngåelse av avtaler om vitenskapelig og teknisk samarbeide med utvalgte land, herunder tiltak for å forenkle europeiske forskningsaktørers tilgang til informasjon og knowhow fra de aktuelle landene.

B. Forskerutdannelse

Under programmet er det opprettet to stipendordninger. Den ene stipendordningen kan søkes av unge forskere på doktorgradsnivå fra utviklingslandene, inkludert Middelhavslandene og de nye vekstøkonomiene, for å arbeide i europeiske laboratorier med prosjekter omfattet av rammeprogrammet. Den andre stipendordningen kan søkes av forskere fra de deltagende landene i rammeprogrammet for industrirettet forskning ved laboratorier i tredjeland på områder som er av særskilt interesse for fellesskapet.

C. Koordinering

- ?? Koordinering av virksomheten innenfor rammeprogrammet og andre fellesskapsprogrammer
Viktige elementer er her å sikre en enhetlig opptreden i forhold til samarbeidspartnere fra tredjeland, bistå andre særprogram på FoU-området med organisering av effektive systemer for samarbeid og koordinering med EUs programmer for teknisk bistand som PHARE, TACIS, MEDA, EDF og programmene for Asia og Latin-Amerika
- ?? Koordinering med COST, Eureka og internasjonale organisasjoner
Hensikten er her å støtte og utnytte den fleksibiliteten og geografiske og tematiske bredde som finnes i de europeiske vitenskapelige og tekniske forskningssamarbeidene COST og Eureka og andre internasjonale organisasjoner som deltar i forskningsvirksomhet og utvikling
- ?? Koordinering med medlemsstatenes forskningsaktiviteter

Målgruppe

Nasjonale myndigheter, universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter, organisasjoner, bedrifter og forskere som deltar i forskningssamarbeid mellom de deltagende landene i rammeprogrammet og land i Øst- og Sentraleuropa, landene i det tidligere Sovjetunionen, partnerskapslandene i Middelhavsområdet, utviklingsland, samt utvalgte land blant de nyindustrialiserte landene og industrilandene.

Relevante beslutninger

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Varighet

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Økonomisk ramme

475 millioner euro for hele programperioden. Programmet utgjør ca. 3 % av rammeprogrammets totale budsjett. Av budsjettet er ca. 86 % avsatt til samarbeid med visse kategorier tredjeland, ca. 3 % er avsatt til forskerutdannelse og ca 11 % er avsatt til koordineringstiltak.

Norges andel

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Supplerende finansieringskilder

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Norske deltagere

Per august 2000 var det norske deltagere i 11 av totalt 187 prosjekter som var innstilt til støtte under programmet. Av disse prosjektene har 4 prosjekter norsk koordinator. I alt var det norske deltagere i 30 av totalt 873 prosjektsøknader til programmet. Det gir en suksessrate for norske søkere på 37 % sammenlignet med en suksessrate på gjennomsnittlig 21 % for alle land som deltar i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Hovedansvaret for den faglige koordineringen av programmet er lagt til fagområdet for Miljø og utvikling. I tillegg til programkoordinatorer er det utnevnt kontaktpersoner for videre informasjon. For oppdaterte oversikter over kontaktpersoner for programmet, se EU ForskningsInfos Internettsider på adressen: <http://www.forskningsradet.no/fag/eu/kontakt/>

Man kan også ta kontakt med EU ForskningsInfo på adressen:

EU ForskningsInfo
Norges Forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 Oslo
Tlf./faks: 22 03 70 00 / 22 03 70 01
E-post: eufi@forskningsradet.no
Internett: <http://www.forskningsradet.no/eu>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

The European Commission
Research Directorate General
Confirming the International Role of Community Research Information Desk
Rue de la Loi 200 - Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles
E-post: inco@cec.eu.int
Internett: <http://www.cordis.lu/inco2/home.html>
CORDIS – faktaark: <http://www.cordis.lu/fp5/src/t-5.htm>

Innovasjon og SMB-deltagelse

(Promotion of Innovation and Encouragement of SME Participation)

Formål

Styrke innovasjonskraften i små og mellomstore bedrifter (SMB) gjennom å legge forholdene til rette for effektiv spredning av forskningsresultater og teknologioverføring, samt stimulere til økt deltagelse fra SMB i rammeprogrammet. En viktig målsetning er å samordne innsatsen på tvers av de ulike særprogrammene for å integrere innovasjons- og SMB-dimensjonen på alle nivåer og sektorer.

Innhold

Programmet inneholder tre samordnede aktivitetsområder som igjen er inndelt i særskilte aktiviteter.

A. Fremme av innovasjon

Supplere innovasjonsfremmende tiltak under de tematiske programmene, fremme et godt innovasjonsklima, samt senke terskelene for SMB-deltagelse. Aktiviteter:

- ?? Bedre bruk av resultatene fra EU-forskningen
- ?? Nye strategier for teknologioverføring
- ?? Analysere og synliggjøre god innovasjonspraksis

B. Stimulere deltagelsen av SMB

- ?? Etablere et felles supplerende kontaktpunkt for SMB som dekker alle særprogrammene under rammeprogrammet
- ?? Felles støtte- og bistandsinstrumenter
- ?? Økonomisk og teknologisk informasjon

C. Fellesaksjoner vedrørende innovasjon og SMB

- ?? Etablere informasjons- og bistandsnettverk særlig rettet mot SMB til fremme av forskning, teknologioverføring og innovasjon

-
- ?? Styrking av elektroniske informasjonstjenester (bl.a. CORDIS) og andre formidlingsmedier med sikte på bedre brukervennlighet og anvendelighet over for SMB og allmenheten
  - ?? Systemer for effektiv beskyttelse av intellektuelle og industrielle rettigheter
  - ?? Etablere rådgivningstjenester og bedre oversikter over private finansieringskilder for FoU
  - ?? Mekanismer og strategier for å forenkle etablering og utvikling av innovative selskaper

Målgruppe

EU-institusjoner, nasjonale myndigheter, universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter, organisasjoner og bedrifter som er beskjeftiget med forsknings-, utviklings- og nettverkstiltak rettet mot små og mellomstore bedrifter, særlig på områdene innovasjon og forskningsformidling.

Relevante beslutninger

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Varighet

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Økonomisk ramme

363 millioner euro for hele programperioden. Programmet utgjør ca. 2 % av rammeprogrammets totale budsjett og er dermed det minste av særprogrammene under det femte rammeprogrammet. Av budsjettet er ca. 33 % avsatt til fremme av innovasjon, ca. 12 % er avsatt til å stimulere deltagelsen av SMB i rammeprogrammet og ca. 55 % er avsatt til fellesaksjoner vedrørende innovasjon og SMB.

Norges andel

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Supplerende finansieringskilder

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Norske deltagere

Per august 2000 var det norske deltagere i 3 av totalt 36 prosjekter som var innstilt til støtte under programmet. Ingen av disse prosjektene har norsk koordinator. I alt var det norske deltagere i 5 av totalt 80 prosjektsøknader til programmet. Det gir en suksessrate for norske søkere på 60 % sammenlignet med en suksessrate på gjennomsnittlig 45 % for alle land som deltar i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Hovedansvaret for den faglige koordineringen av programmet er lagt til fagområdet for Industri og energi. I tillegg til programkoordinatorer er det utnevnt kontaktpersoner for videre informasjon. For oppdaterte oversikter over

---

kontaktpersoner for programmet, se EU ForskningsInfos Internett sider på adressen: <http://www.forskningsradet.no/fag/eu/kontakt/>

Man kan også ta kontakt med EU ForskningsInfo på adressen:

EU ForskningsInfo
Norges Forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 Oslo
Tlf./faks: 22 03 70 00 / 22 03 70 01
E-post: eufi@forskningsradet.no
Internett: <http://www.forskningsradet.no/eu>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

The European Commission
Information Society Directorate General
INNOVATION-Helpdesk
EUFO 02/2286
Rue Alcide de Gasperi
L-2920 Luxembourg
Tlf.: +352 4301 33161
Faks: +352 4301 32084
E-post: innovation@cec.eu.int
Internett: <http://www.cordis.lu/innovation-smes/home.html>
CORDIS – faktaark: <http://www.cordis.lu/fp5/src/t-6.htm>

For tiltak spesielt rettet mot SMB er det opprettet en egen informasjonstjeneste:

The European Commission
Research Directorate General
SME Help-desk
Rue de la Loi 200 - Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles
Tlf.: +32 2295 7175
Faks: +32 2295 7110
E-post: research-sme@cec.eu.int
Internett: <http://www.cordis.lu/sme/home.html>

Menneskelige ressurser og sosio-økonomisk kunnskap

(Improving human research potential and the socio-economic knowledge base)

Formål

Den overordnede målsetningen med dette tverrgående programmet er å styrke forskningen i Europa gjennom ulike stipendordninger og forskernettverk. Denne målsetningene skal oppnås gjennom tiltak som stimulerer til kreativitet og nytenkning på tvers av Europas grenser og gjennom støtte til samfunnsforskning på viktige områder.

Innhold

Programmet inneholder tre aktivitetsområder hvorav ett er definert som en nøkkelaktivitet. Aktivitetsområdene er inndelt i særskilte aktiviteter.

A. Utvikling av det menneskelige forskningspotensialet

- 1) Støtte til forskerutdanning og mobilitet
Under denne aktiviteten gis det støtte til forskningsnettverk og det stilles midler til rådighet for utdeling av Marie Curie stipendier til forskere som er i starten av sin vitenskapelige karriere.
- 2) Forbedret adgang til forskningsinfrastruktur
Støtte til tiltak som bidrar til enklere adgang til vitenskapelig infrastruktur på tvers av nasjonalstatsgrenser og til opprettelse av samarbeidsnett og andre FoU-prosjekter knyttet til forskningsinfrastrukturer.
- 3) Fremme av vitenskapelig og teknologisk ekspertise
Støtte til konferanser og (sommer-) kurs på høyt nivå, tildeling av utmerkelse for fremragende forskning, samt støtte til opplysningsarbeid med sikte på å øke befolkningens forståelse for viktigheten av forskning.

B. Nøkkelaktivitet: Forbedring av den sosio-økonomiske kunnskapsbasen

Formålet med nøkkelaktiviteten er å støtte forskning som kan øke forståelsen for de strukturelle endringene som finner sted i europeiske samfunn og hvordan disse endringsprosessene kan styres slik at befolkningen i størst mulig grad tar aktivt del i utformingen av sin egen fremtid.

- 1) Utviklingstendenser i samfunnet og strukturelle endringer
Støtte til forskning som øker vår innsikt i sosiale trender og strukturelle samfunnsmessige endringer.
- 2) Teknologi, samfunn og sysselsetting
Støtte til forskning som kan skape en bedre forståelse av teknologiens og samfunnets innbyrdes avhengighet, utvikling av metoder for planlegging og utvikling samt forholdet mellom teknologi og sysselsetting.
- 3) Styringssystemer og statsborgerskap
Støtte til forskning som analyserer ansvarsfordelingen mellom og åpenheten i de ulike styringssystemer i Europa (lokale, regionale, nasjonale og overnasjonale) og utforming av strategier for gjennomføring av europeisk integrasjon. Det vil også bli gitt støtte til drøfting av begrepet statsborgerskap og hvilken innflytelse kulturforskjeller og ulike utdannelsessystemer har for utviklingen av verdinormer i et samfunn.
- 4) Utvikling av nye utviklingsmodeller for vekst og sysselsetting

C. Utvikling av europeisk forsknings- og teknologipolitikk

Formålet med aktivitetsområdet er å analysere og samordne nasjonale strategier og politikk innenfor forskning og utvikling, samt utvikle felles indikatorer for vitenskap, teknologi og innovasjon.

Målgruppe

EU-institusjoner, nasjonale myndigheter, universiteter og høyskoler, forskningsinstitutter, organisasjoner, bedrifter og forskere som er beskjeftiget med forsknings-, utviklings- og nettverkstiltak på det sosio-økonomiske området.

Relevante beslutninger

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Varighet

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Økonomisk ramme

1280 millioner euro for hele programperioden. Programmet utgjør ca. 9 % av rammeprogrammets totale budsjett. Av budsjettet er ca. 85 % avsatt til aktivitetsområdet for utvikling av det menneskelige forskningspotensialet, ca. 13 % er avsatt til nøkkelaktiviteten for sosio-økonomisk kunnskap og ca. 2 % er avsatt til utvikling av europeisk forsknings- og teknologipolitikk.

Norges andel

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Supplerende finansieringskilder

Se eget punkt om fellesaspekter ved særprogrammene under rammeprogrammet for FoU.

Norske deltagere

Per august 2000 var det norske deltagere i 5 av totalt 43 prosjekter som var innstilt til støtte under programmet. Ingen av disse prosjektene har norsk koordinator. I alt var det norske deltagere i 27 av totalt 195 prosjektsøknader til programmet. Det gir en suksessrate for norske søkere på 19 % sammenlignet med en suksessrate på gjennomsnittlig 22 % for alle land som deltar i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Hovedansvaret for den faglige koordineringen av programmet er delt mellom fagområdet for Naturvitenskap og teknologi som er ansvarlig for aktiviteter som omfattes av aktivitetsområdet for utvikling av det menneskelige forskningspotensialet, og fagområdet for Kultur og samfunn som er ansvarlig for aktiviteter under nøkkelaktiviteten for sosio-økonomisk kunnskap og for aktivitetsområdet for utvikling av europeisk forsknings- og teknologipolitikk. I tillegg til programkoordinatorer er det utnevnt kontaktpersoner for videre informasjon. For oppdaterte oversikter over kontaktpersoner for programmet, se EU ForskningsInfos Internetsider på adressen: <http://www.forskningsradet.no/fag/eu/kontakt/>

Man kan også ta kontakt med EU ForskningsInfo på adressen:

EU ForskningsInfo
Norges Forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 Oslo
Tlf./faks: 22 03 70 00 / 22 03 70 01
E-post: eufi@forskningsradet.no
Internett: <http://www.forskningsradet.no/eu>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

The European Commission

Research Directorate General

Improving Human Potential Information Desk

Rue de la Loi 200 - Wetstraat 200

B-1049 Bruxelles

E-post: improving@cec.eu.int

Internett: <http://www.cordis.lu/improving/home.html>

CORDIS – faktaark: <http://www.cordis.lu/fp5/src/t-7.htm>

4.2 Informasjonssamfunnet

Norge deltar i tre programmer innenfor informasjonssamfunnet: eContent som er et program for utvikling av digitalt innhold på Internett og fremme av språklig mangfold i informasjonssamfunnet (videreføring av INFO 2000 og MLIS), PROMISE som er et program for utvikling av informasjonssamfunnet og Handlingsplan for å fremme sikrere bruk av Internett.

På EU-nivå er programmene på dette området administrativt underlagt Generaldirektoratet for Informasjonssamfunnet (tidligere DG XIII). Den overordnede styringen av programmene gjøres i særskilte programkomiteer. I disse komiteene deltar det norske representanter fra de ansvarlige departementene og fra de norske fagmiljøene som ivaretar den daglige oppfølgingen av norsk deltagelse i programmene.

På norsk side er det Nærings- og handelsdepartementet som er ansvarlig for Norges deltagelse i og nasjonal oppfølging av programmene eContent og PROMISE, mens Kulturdepartementet er ansvarlig for deltagelsen i og nasjonal oppfølging av Handlingsplan for å fremme sikrere bruk av Internett.

eContent

eContent-programmet (2001-2004) er en videreføring av de avsluttede programmene INFO 2000 og MLIS (Multilingual Information Society). INFO 2000-programmet som gjaldt for perioden 1996-99, hadde som målsetting å stimulere europeiske informasjonsprodusenter til å utvikle nye multimedia-produkter og -tjenester. INFO 2000 tok utgangspunkt i overgangen fra trykket informasjon til elektronisk publisering, med spesiell fokus på interaktive multimediatjenester. MLIS-programmet gjaldt i perioden 1997-99 og hadde som hovedmålsetting å fremme språklig mangfold innen EU- og EØS-området.

Deltagere i eContent-programmet er i tillegg til EUs medlemsland åpnet for deltagelse fra EFTA-/EØS-landene og søkerlandene til EU i Øst- og Sentral-europa samt Middelhavsområdet.

Formål

Fremme utviklingen av og tilgangen til digitalt innhold på Internett, fremme språklig og kulturelt mangfold i informasjonssamfunnet, samt bidra til gunstige betingelse for markedsføring, distribusjon og bruk av europeisk digitalt innhold.

Innhold

Programmet inneholder tre tiltaksområder:

Tiltaksområde 1: Tiltak for å for å forbedre adgang til og bruk av informasjon i offentlig sektor

Under dette tiltaksområdet gis det støtte til aktiviteter på følgende områder:

- ?? Eksperimenter med konkrete prosjekter
- ?? Opprettelse av europeiske digitale datasamlinger

Tiltaksområde 2: Fremme av innholdsproduksjon i et flerspråklig og flerkulturelt miljø

Under dette tiltaksområdet gis det støtte til aktiviteter på følgende områder:

- ?? Oppretting av partnerskap og innføring av flerspråklige og flerkulturelle strategier for bedrifter innenfor innholdsproduksjon- og språksektoren
- ?? Videreutvikling av språklig infrastruktur, herunder nettverk av språksentre, eksperimentering med IT-verktøy og utvikling av nye dataressurser

Tiltaksområde 3: Stimulere markedet for digitalt innhold

Under dette tiltaksområdet gis det støtte til aktiviteter på følgende områder:

- ?? Spredning av kunnskap om mulighetene som ligger i digitalt innhold for å øke tilgang på investeringskapital til den digitale innholdsindustrien
- ?? Stimulere handelen med rettigheter mellom aktører på markedet for digitalt innhold
- ?? Utvikling av felles målsetninger for den fremtidige utviklingen av digitalt innhold mellom offentlige og private aktører

Målgruppe

Informasjonsprodusenter, multimediebransjen, offentlig forvaltning og informasjonsleverandører, forsknings- og utviklingsmiljøene, utdannelsesektoren, forlags- og mediebransjen, servicebransjen generelt, biblioteker og private og profesjonelle sluttbrukere.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 14, s. 32-40, 18/01/2001 (Rådsbeslutning 2001/48/EF av 22. desember 2000)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 2 nr. 5

St. prp. nr. 64 (2000-2001)

Norges deltagelse i de avsluttede programmene INFO2000 og MLIS er omtalt i hhv. St. prp. nr. 58 (1996-97) og St. prp. nr. 6 (1997-98)

Varighet

1. januar 2001 til 31. desember 2004. EFTA-/EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge vil formelt slutte seg til programmet i løpet av første halvår av 2001.

Økonomisk ramme

100 millioner euro for hele programperioden.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet
Norges andel av kostnadene vil for 2001 utgjøre 3,1 millioner kr. I tillegg kommer utgifter på 2,6 millioner kr til to nasjonale eksperter og nasjonal oppfølging.

I og med at den første utlysningen av midler fra eContent blir utlyst våren 2001, har norske aktører foreløpig ikke mottatt midler fra programmet.

Supplerende finansieringskilder

Norske myndigheter vil ikke etablere supplerende støtteordninger i tilknytning til programmet.

Norske deltagere

Det er foreløpig ingen norske deltagere i eContent fordi programmet er i en oppstartingsfase og første utlysningsrunde for midler er våren 2001.

I de foregående programmene INFO 2000 og MLIS deltok norske aktører i til sammen ca. 20 prosjekter. Deltagerne var bedrifter, offentlige institusjoner som skoler, biblioteker og museer, samt ideelle og offentlige stiftelser. I tillegg deltok seks norske partnere i MIDAS-net som er et nettverk av organisasjoner som har ansvar for å gjennomføre informasjonskampanjer og fungerer som demonstrasjons- og rådgivningssentere i medlemslandene. De norske deltagerne i MIDAS-net var: Norsk regnesentral (koordinator), Teknologisk Institutt, Agderforskning, Veiledningsinstituttet for Nord-Norge (VINN), INFOSØK (Universitetsbiblioteket i Trondheim) og IDE A/S.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Nærings- og handelsdepartementet (NHD) har det overordnede ansvaret for Norges deltagelse i eContent, og vil etter at Norge formelt har tiltrådt programmet delta i styringskomiteen for programmet. NHD vil også ivareta ansvar for løpende oppfølging av programmet og informasjon til norske aktører. Det vil i denne forbindelse blant annet bli arrangert informasjonsdager om eContent rettet mot norske brukere. Informasjon om eContent vil også bli lagt ut på NHDs nettsider om eNorge: <http://enorge.dep.no>

For programmet INFO2000 som var forløperen for eContent, var koordineringsansvaret ivaretatt av Norges forskningsråd, mens sekretariatet var lagt til Norsk Regnesentral. Det ble i denne forbindelse blant annet laget egne vevsider med informasjon om programmet. Disse vevsidene er fortsatt tilgjengelige på: <http://www.nr.no/norskinfo2000/>

For informasjon om programmet kan NHD kontaktes på følgende adresse:

Nærings- og handelsdepartementet
Avdeling for IT-politikk
Postboks 8014 Dep, 0030 Oslo
Telefon: 22 24 03 01
Telefaks: 22 24 03 15

Innenfor rammen av eContent-programmet vil EFTA-landene få anledning til å utplassere to nasjonale eksperter tilknyttet Europakommisjonens generaldirektorat for informasjonssamfunnet (tidl. DG XIII). Det er foreløpig ikke avklart hvem som skal besette disse stillingene.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side administreres eContent av Generaldirektoratet for informasjonssamfunnet (tidligere DG XIII), direktorat E (Information Society Technologies: Content, Multimedia Tools and Markets).

Det overordnede styringsorganet for eContent er en styringskomiteen bestående av representanter for de deltagende landene i programmet.

Europakommisjonen har publisert en del informasjon om eContent. Det meste av informasjonsmaterialet inkludert utlysninger av støttemidler fra programmet, er tilgjengelig på vevsider om eContent på Europaserveren:

http://europa.eu.int/comm/information_society/econtent/index_en.htm

og på EUs informasjonstjeneste for forskning og utvikling, CORDIS:

<http://www.cordis.lu/econtent>

Informasjon om eContent på EU-nivå kan også fås ved å kontakte Europakommisjonen på følgende adresse:

European Commission
eContent Programme Office
DG Information Society-Directorate D
EUFO 01 / 1181
Rue Alcide de Gasperi
L-2920 Luxembourg

Faks: +352 4301 34959

E-post: econtent@cec.eu.int

PROMISE – flerårig program for informasjonssamfunnet

(Promoting Information Society in Europe)

Formål

PROMISE er et program som tar sikte på å øke bevisstheten om og forståelsen for informasjonssamfunnet og dets nye anvendelsesmuligheter i næringsliv, offentlige institusjoner og befolkningen i Europa. Viktige målsetninger er å:

- ?? Stimulere befolkningens motivasjon og evne til å delta i overgangen til informasjonssamfunnet
- ?? Utnytte best mulig de sosio-økonomiske fordelene ved informasjonssamfunnet i Europa
- ?? Fremme Europas rolle og synlighet i det globale informasjonssamfunnet

Innhold

PROMISE er et promoteringsprogram som skal ta aktivitetsskapende initiativer, fokusere bestemte utviklingstrekk og reise samfunnsdebatt. Programmet gir ikke

---

økonomisk støtte til prosjekter. Med utgangspunkt i de overordnede formål med programmet er det definert tre tiltaksområder:

1. Tiltak for å øke bevissthetsnivået i Europa
  - ?? Fremme av lokale, nasjonale og transnasjonale initiativer som kan bidra til en bedre forståelse av informasjonssamfunnets muligheter, fordeler og mulige farer
  - ?? Innsamling og formidling av informasjon om hvilke tjenester og applikasjoner borgerne og brukerne har behov for
  - ?? Tiltak for å synliggjøre prosjekter som er igangsatt for å tilfredsstille allmenhetens behov
  - ?? Overvåkning av folks bevissthet om og fortrolighet med informasjonssamfunnets tjenester og applikasjoner
  - ?? Stimulering av industriens og i særlig grad små og mellomstore bedrifters, interesse for å tilby tjenester og applikasjoner som tilfredsstiller borgernes og brukernes behov
  - ?? Demonstrasjon av informasjonssamfunnets mulige virkninger på regionalt plan, herunder fremme av utveksling av relevant informasjon mellom byer og regioner over landegrensene
  - ?? Støtte til Forum for Informasjonssamfunnet som er en bredt sammensatt ekspertgruppe som skal gi Kommisjonen råd om utfordringer knyttet til informasjonssamfunnet

2. Tiltak for å utnytte best mulig de sosio-økonomiske fordelene ved informasjonssamfunnet i Europa
  - ?? Vurdere hvilke muligheter og hindringer vanskeligstilte samfunnsgrupper og regioner står overfor når det gjelder adgang til å benytte informasjonssamfunnets produkter og tjenester, og identifisere hensiktsmessige tiltak få å overvinne hindringer
  - ?? Analysere aktuelle initiativer på europeisk og nasjonalt nivå vedrørende utbud av brukerprogrammer, og i denne forbindelse utarbeide et fast register over prosjekter som letter virkeliggjørelsen av informasjonssamfunnet og bidrar til åpenhet om aktuell politikk og programmer
  - ?? Bistand til spredning av vellykkete tiltak, prosjekter og tjenester med relevans for informasjonssamfunnet
  - ?? Fremme av utveksling av ekspertise og erfaringer mellom igangværende undersøkelser og aktiviteter på europeisk og nasjonalt plan
  - ?? Identifisering og vurdering av hvilke finansieringsordninger som er nødvendige for å utvikle informasjonssamfunnet, særlig ordninger som kan medvirke til å stimulere partnerskap mellom offentlig og privat sektor med sikte på å innføre brukerprogrammer av allmen interesse
  - ?? Identifisering av hva som kan hindre det indre marked i å fungere tilfredsstillende på informasjonssamfunnsområdet, og vurdere hvilke tiltak som kan sikre at informasjonssamfunnet best mulig kan utnytte fordelene ved et område uten indre grenser, samtidig som det tas hensyn til det språklige mangfoldet
  - ?? Iverksettelse av tiltak for å få kjennskap til hvilke prioriteringer små og mellomstore bedrifter har, og hva som hemmer deres bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi

-
- ?? Fremme av elektronisk lese- og skriveferdighet i undervisningssektoren gjennom spredning av relevant erfaring fra nasjonalt og europeisk nivå
  - 3. Tiltak for å fremme Europas rolle og synlighet i det globale informasjonssamfunnet
    - ?? Etablere et register over initiativer som er tatt i hele verden
    - ?? Utveksling av informasjon med tredjeland, særlig for å fremme deres adgang til informasjonssamfunnets muligheter
    - ?? Samarbeide om forberedelse av demonstrasjonsprosjekter, enten bilateralt eller i samarbeid med internasjonale organisasjoner

På bakgrunn av de erfaringene som er gjort så langt i programmet, vil fokus i de siste to årene av programmet først og fremst bli rettet mot aktivitet som kan bidra til å forhindre sosiale skillelinjer i informasjonssamfunnet og bidra til bedre å synliggjøre og koordinere PROMISE-aktiviteter inn mot andre IT-politiske tiltak i regi av EU.

Målgruppe

Informasjons- og nettverksaktivitetene under PROMISE har i utgangspunktet hele samfunnet som målgruppe. Særs viktig grupper er:

- ?? Fagfolk innen informasjons- og kommunikasjonsteknologibransjen og de informasjons- og kommunikasjonssamfunnets miljøene
- ?? Små og mellomstore bedrifter og deres organisasjoner
- ?? Politikere og forvaltning i stat og kommune, og deres organisasjoner
- ?? Mediene
- ?? Nyskapere og etablerere
- ?? Forsknings- og utviklingsmiljøer som arbeider med problemstillinger knyttet til informasjonssamfunnet
- ?? Utdanningsmiljøer

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 107, s. 10-15, 30/04/1998 (Rådsbeslutning 98/253/EF av 30. mars 1998)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 2 nr. 5 (endret ved EØS-komiteens beslutning nr. 69/99 av 28. mai 1999)

St. prp nr 83 (1998-99)

Varighet

1. januar 1998 til 31. desember 2002.

Økonomisk ramme

25 millioner euro for hele programperioden.

Norges kostnader ved deltagelsen i programmet og utbetalinger fra programmet

I programperioden har det blitt bevilget følgende beløp til kontingent og nasjonal oppfølging:

1999: 2,2 mill. kr (hvorav 1,1 mill. kr er norsk kontingent til PROMISE)
2000: 2,2 mill. kr (hvorav 1 mill. kr er norsk kontingent til PROMISE)
2001: 2,4 mill. kr (hvorav 1,9 mill. kr er norsk kontingent til PROMISE)
I alt: 6,8 mill. kr

Midlene er bevilget over budsjettet til Nærings- og handelsdepartementet. Dersom bevilgningene for det siste året av programmet vil ligge på omtrent det samme nivå som de foregående årene, kan det anslås at de totale norske utgifter til PROMISE vil være ca. 9 millioner kr.

Supplerende finansieringskilder

I og med at programmet ikke gir økonomisk støtte til prosjekter, er supplerende finansieringskilder fra norsk side ikke aktuelt.

Norske deltagere

Norske aktører har kun deltatt på én større konferanse som ble arrangert i oktober 1999 (PROMISE 1999: Informasjonssamfunnet i Europa –Norges utfordringer). I tillegg har det norske PROMISE-sekretariatet foretatt undersøkelser vedrørende IT-bruk i Norge. Den norske deltagelsen i PROMISE har også vært viktig i forbindelse med samarbeid om statistikk med EU, herunder norsk deltagelse i Eurobarometer.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Nærings- og handelsdepartementet (NHD) har det formelle ansvaret for programmet. Representanter fra NHD deltar på vegne av Norge i styringskomiteen for programmet, INFOCOM.

Det løpende ansvaret for norsk deltagelse i PROMISE var i 1999 og 2000 lagt til Norges forskningsråd (NFR). I den forbindelse ble det etablert et eget sekretariat for å følge opp Norges deltagelse i PROMISE-programmet. Sekretariatsoppgavene var lagt ut til Norsk Regnesentral og ble ledet og bemannet av Ivar Solheim. Meningen var at Norsk PROMISE skulle informere om informasjonssamfunnet, skape aktiviteter og nettverk i Norge og knytte dette opp mot tilsvarende aktiviteter i andre EU-/EØS-land. Dette arbeidet ble satt i gang høsten 1999 da det blant annet ble etablert egne Internettsider og arrangert en større konferanse. Internettsidene er fortsatt tilgjengelige på:

<http://www.nr.no/promise/>

På grunn av manglende bevilgninger fra norsk side ble aktivitetsnivået kraftig redusert i 2000.

Fra 1. januar 2001 har NHD selv ivaretatt den løpende oppfølgingen av programmet. Etter planen skal den norske oppfølgingen av PROMISE ses i nær sammenheng med eNorge planen. Informasjon om eNorge planen er lagt ut på vevsidene til NHD på adressen:

<http://www.dep.no/nhd/norsk/p10001865/index-b-n-a.html>

Integreringen av PROMISE i eNorge planen har sin parallell på EU-nivå der aktivitetene med under PROMISE nå er nært knyttet til eEurope initiativet.

For informasjon om programmet kan NHD kontaktes på følgende adresse:

Nærings- og handelsdepartementet
Avdeling for IT-politikk
Postboks 8014 Dep, 0030 Oslo
Telefon: 22 24 03 01
Telefaks: 22 24 03 15

Innenfor rammen av PROMISE-programmet har EFTA-landene anledning til å utplassere én nasjonal ekspert tilknyttet Europakommisjonens generaldirektorat for informasjonssamfunnet. Norge har fått tildelt denne eksperten som er tilknyttet Information Society Activity Center, ISAC. Frem til 31. desember 2001 innehas denne ekspertstillingen av Gard Titlestad som kan kontaktes på følgende adresse:

Gard Titlestad
Information Society DG
A5 Communication Services, International aspects
Rue de la Loi 200
B-1160 Bruxelles

Tlf.: + 32 2 296 87 19
Faks: +32 2 295 53 71
E-post: gard.titlestad@cec.eu.int

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

PROMISE administreres av Information Society Activity Center, ISAC, som er en underavdeling av Europakommisjonens generaldirektorat for informasjonssamfunnet (tidl. DG XIII).

Det er opprettet en styringskomité bestående av representanter for de deltagende landene i programmet. Denne komiteen som går under betegnelsen INFOCOM.

Kontakt/informasjon om PROMISE på EU-nivå kan fås på følgende adresse:

European Commission
Information Society Directorate-General
Information Society Activity Centre
BU 24 0/74
Rue de la Loi 200
B-1049 Brussels – BELGIUM
E-post: infso-desk@cec.eu.int
Internett: http://europa.eu.int/ISPO/promotion/i_promise.html

Handlingsplan for å fremme sikrere bruk av Internett

(Action plan on promoting safer use of the Internet)

Formål

Handlingsplanen har som formål å fremme sikrere bruk av Internett gjennom å bidra til å utvikle et gunstig klima for utviklingen av og bruken av Internett. Denne målsetningen skal oppnås ved å innføre egnede mekanismer for å

---

bekjempe ulovlig bruk av Internett, samt stimulere til bruk av selvregulerende tiltak blant leverandører og brukere. Handlingsplanen skal også bidra at det skapes gunstige rammevilkår for utviklingen av Internettindustrien på europeisk nivå.

Innhold

Under handlingsplanen er det definert fire tiltaksområder:

1. Gjøre det lettere å overvåke innholdet på Internett og å håndheve gjeldende regelverk
Siktemålet er her å bidra til at det opprettes et europeisk nett av tipslinjer der brukerne kan melde fra om innhold på eller bruk av Internett som det er grunn til å anta er ulovlig. Under dette tiltaksområdet skal det også stimuleres til at det utvikles felles retningslinjer for adferdsregler, systemer for selvregulering og et system for kvalitetsmerking av nettsteder.
2. Utvikling og bruk av innholdsfiltrerings- og klassifiseringssystemer
Hensikten er å stimulere til utvikling av gode og presise systemer som kan gi sluttbrukere og nettadministratorer et verktøy til å velge vekk visse typer innhold som oppfattes som skadelig eller uønsket. Innenfor dette tiltaksområdet vil det også bli gitt støtte til demonstrasjonsaktiviteter som kan vise fordeler og ulemper forbundet med bruk av filtrerings- og klasifiserings-systemer, samt fremme internasjonale avtaler om klassifiseringssystemer.
3. Opplysningsaktiviteter
Målsetningen er her å informere almenheten og i særlig utstrekning grupper som foreldre, lærere og barn, om potensiale og ulemper ved Internett, slik at de kan håndtere bruk av nettkommunikasjon på en god måte. Aktiviteten vil i første omgang fokusere på å identifisere de mest formålstjenlige informasjonskanaler for deretter å stimulere ulike aktører til å sette i gang informasjonstiltak.
4. Støttetiltak
Innenfor dette aktivitetsområdet vil det bli gitt støtte til å utrede juridiske spørsmål knyttet til Internett og støtte til internasjonalt samarbeid i forbindelse med aktivitetene i handlingsprogrammet.

Generelt for alle tiltaksområdene gjelder at søknader om støtte må komme fra minst to uavhengige organisasjoner som er etablert i minst to ulike EU/EØS/EFTA land. Andre land kan delta, men da uten å motta økonomisk støtte. Støtteverdige prosjekter velges ut på basis av kompetanse og erfaring.

Prosjektene som får støtte fra programmet finansieres etter to modeller: For prosjekter i uavhengige organisasjoner kan man få støtte til inntil 50 % av de totale kostnadene. For prosjekter innenfor offentlig sektor, blir 100 % av de overskytende kostnader finansiert. Alle prosjekter må kunne dokumentere evnen til å skaffe til veie nødvendig egenfinansiering, og at prosjektet kun dekker kostnadene for gjennomføringen. Det må være et likeverdig forhold mellom partnerne innenfor prosjektet. Europakommisjonen støtter kun prosjekter budsjettert til over 200 000 euro.

Målgruppe

Brukere, tekniske operatører og informasjonsleverandører til Internett. Juridiske personer i privat og offentlig sektor vil kunne søke støtte fra programmet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 33, s. 1-11, 06/02/1999 (Parlaments- og rådsbeslutning 99/276/EF av 25. januar 1999)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 2 nr. 5 (endret ved EØS-komiteens beslutning nr. 99/99 av 30. juli 1999)

St. prp nr 98 (1998-99)

Varighet

1. januar 1999 til 31. desember 2002.

Økonomisk ramme

25 millioner euro.

Norges kostnader forbundet med deltagelsen i programmet og utbetalinger fra programmet

Den norske kontingenten til programmet er anslått til ca. 4 millioner kr over den perioden programmet løper. I tillegg må Norge betale tilskudd til administrative kostnader og kostnader til en nasjonal ekspert som Norge kan utplassere i Europakommisjonen. Totalt er det anslått at de norske kostnadene vil beløpe seg til ca. 8 millioner kr.

For 2001 er det bevilget 2,3 millioner kr for å dekke Norges kontingent til programmet og utgifter til administrative utgifter og en nasjonal ekspert.

Det eneste prosjektet med norsk deltagelse under programmet er "SAFE – Safety Awareness For E-learning" som har mottok i alt 1 930 000 euro under tiltaksområdet for opplysningsaktiviteter i 2000.

Supplerende finansieringskilder

Det eksisterer ikke norske finansieringsordninger for supplerende finansiering til deltagere i programmet. Det forutsettes at søkere til programmet dekker minimum 50 % av kostnadene selv.

Norske deltagere

Frem til utgangen av 2000 har Læringssenteret som er et organ underlagt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, vært den eneste norske deltageren i prosjekter under programmet. Læringssenteret deltar sammen med deltagere fra ni EU-land i prosjektet. "SAFE – Safety Awareness For E-learning" som har mottatt i alt 1 930 000 euro under tiltaksområdet for opplysningsaktiviteter.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Arbeidet på nasjonalt nivå koordineres av Kulturdepartementet. Oppfølgingen av programmet skal skje i samarbeid mellom Kulturdepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Justisdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Kirke-, utdannings- og

---

forskningsdepartementet og Samferdselsdepartementet. Norges deltagelse i programmet finansieres over budsjettene til de ovenfor nevnte departementene.

Det er foreløpig ikke tatt stilling til om det skal opprettes et separat norsk sekretariat for å ivareta løpende oppfølging og informasjon om handlingsplanen. Inntil videre vil Medieavdelingen i Kulturdepartementet forestå oppfølging og informasjon.

Statens filmtilsyn har lagt ut informasjon om handlingsplanen på sine vevsider på adressen: <http://www.filmtilsynet.no/Internett/Eu.html>

For øvrig er det ikke utgitt særskilt informasjonsmateriale om programmet i Norge.

For informasjon om handlingsprogrammet kan Kulturdepartementet kontaktes på følgende adresse:

Kulturdepartementet
Medieavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Innenfor rammen av handlingsplanen har EFTA-landene rett til å utplassere en nasjonal ekspert tilknyttet Europakommisjonens generaldirektorat for informasjonssamfunnet (tidl. DG XIII). Norge har fått tildelt denne ekspertten. Frem til 15. januar 2002 innehas denne ekspertstillingen av Tor Eigil Hodne som kan kontaktes på følgende adresse:

Tor Eigil Hodne
Information Society DG (INFSO)
D5 - Management of Information and Content
Rue de la Loi 200
B-1160 Bruxelles

Tlf.: + 352 4301 38063
Faks: +352 4301 38099
E-post: tor-eigil.hodne@cec.eu.int

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side administreres Handlingsplanen for Internett av Europakommisjonens generaldirektorat for informasjonssamfunnet - INFSO (tidligere DG XIII), direktorat D5 (Management of Information and Content).

Det er opprettet en styringskomité bestående av representanter for de deltagende landene i programmet (EU-landene pluss Norge og Island).

Europakommisjonen har publisert et omfattende informasjonsmateriale om handlingsplanen. Det meste av denne informasjonen er tilgjengelig på Euopaserveren på adressen: <http://europa.eu.int/ISPO/iap/>

Kontakt/informasjon om Handlingsplanen for Internett på EU-nivå kan fås på følgende adresse:

European Commission, DG XIII/E
Information Society DG (INFSO)
D5 - Management of Information and Content
Rue de la Loi 200
B-1160 Bruxelles.
E-post: iap@cec.eu.int

4.3 Utdannelse, opplæring og ungdomsspørsmål

Norge har helt tilbake til 1991 deltatt i utdannessamarbeidet i EU, først gjennom Erasmus- og Comett-programmene og senere også Lingua-programet. I henhold til EØS-avtalen deltar Norge i alle EUs programmer på området utdanning, opplæring og ungdomsspørsmål fra 1. januar 1995. Norge har også rett til å komme med innspill til utformingen av nye programmer på området. I spørsmål om Norge skal knytte seg til nye programmer på utdannings- og ungdomsområdet, spiller spesialutvalget for utdanning en viktig koordinerende rolle. KUF leder spesialutvalget for utdanning. For øvrig deltar AAD, BFD, FIN, JD, KR, LD, SHD og UD.

Programmene på dette området er administrativt underlagt Generaldirektoratet for utdanning og kultur (tidligere DG XXII). Den overordnede styringen av programmene gjøres i særskilte styringskomiteer der Norge er representert ved Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) og Barne- og familiedepartementet (BFD). Norge er også representert i ulike rådgivende underkomiteer. De norske representantene kommer fra KUF, BFD, de nasjonale sekretariatene og andre berørte fagmiljøer i Norge.

Norge deltar i programmene Sokrates (almenutdanning), Leonardo da Vinci (yrkes- og profesjonsutdanning), Ung i Europa (ungdomsutveksling), European Pathways (yrkesrettet vekselopplæring) og Det europeiske språkåret. Det er KUF som har det overordnede ansvar for Norges deltagelse i utdanningsprogrammene Sokrates II, Leonardo da Vinci II og European Pathways, samt Det europeiske språkåret, mens Barne og Familiedepartementet er ansvarlig for programmet Ung i Europa. For Sokrates-, Leonardo- og Ung i Europa-programmet, samt Det europeiske språkåret er de løpende koordinerings- og administrasjonsoppgaver delegert til særskilte norske sekretariater.

De nasjonale administrasjonsoppgavene for Sokrates og Leonardo da Vinci har blitt lagt ut på anbud ved start og fornyelse av programmene. I april 1999 ble det i forbindelse med oppstarten av Sokrates 2000-2006 og Leonardo da Vinci 2000-2006 fra 1. januar 2000, utlyst en anbudskonkurranse for nasjonal administrasjon av programmene. Høsten 1999 besluttet KUF at Universitets- og høgskolerådet/Senter for internasjonalt universitetssamarbeid skulle få tilbud om administrasjonen av Sokrates, mens Teknologisk institutt/Leonardo Norge skulle få tilbud om administrasjonen av Leonardo da Vinci. Dette er de samme institusjonene som har hatt den nasjonale administrasjonen av Sokrates- og Leonardo da Vinci-programmene tidligere.

For programmet Ung i Europa er det Statens ungdoms- og adopsjonskontor som ivaretar den nasjonale administrasjonen. For Det europeiske språkåret ivaretas oppfølging i Norge av Nasjonalt senter for læring og utvikling.

Fra 1. januar 2000 startet EU også opp et nytt program på utdannelsesområdet med betegnelsen European Pathways. Programmet skal bidra til etablering av et frivillig system for dokumentasjon av innholdet i praksisperioder på yrkesopplæringsområdet. Det forutsettes at det skal oppnevnes et organ til å ivareta koordinering og gjennomføring på nasjonalt nivå, men KUF hadde ennå ikke oppnevnt et slikt organ ved årsskiftet 2000/2001.

Sokrates

Sokrates er EUs handlingsprogram for tverrnasjonalt samarbeid innen utdanning på alle nivåer. Programmet gir støtte til ulike typer tverrnasjonale prosjekter på utdannelsesområdet, samt individuelle stipendier til personer som deltar i utvekslingsordninger. Det deltar i alt 30 land i Sokratesprogrammet: De 15 EU-landene, EFTA-EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge og følgende sentral- og østeuropeiske land: Romania, Ungarn, Tsjekkia, Polen, Slovakia, Latvia, Estland, Litauen, Bulgaria, Slovenia, samt Malta og Kypros (fra 2001). Tyrkia forhandler også om deltagelse i Sokrates, men det er fortsatt usikkert om Tyrkia vil få adgang til programmet.

Ved utgangen av 1999 ble det første Sokratesprogrammet formelt avsluttet. Allerede høsten 1998 fremmet Kommisjonen forslag om å videreføre Sokratesprogrammet for en syvårsperiode fra 1. januar 2000 til 31. desember 2006. Sokrates 2000-2006 ble endelig vedtatt i januar 2000. EFTA-EØS-landenes deltagelse i Sokrates II ble vedtatt i EØS-komiteen i mars 2000.

Det er kun gjort mindre innholdsmessige endringer i Sokrates 2000-2006 sammenlignet med Sokrates 1995-1999. De viktigste endringene er:

- ?? Innføring av et eget tiltaksområde for voksenopplæring med betegnelsen Grundtvig
- ?? I Comenius er det gjort flere innholdsmessige endringer: Skolerettede aktiviteter som tidligere sorterte under Lingua er integrert i programmet, prosjekt og prosjekttilknyttet mobilitet, grunn- og etterutdanning for studenter og lærere og nettverksdannelse mellom skoler og institusjoner utgjør egne underaksjoner
- ?? Det er opprettet et eget tiltaksområde for fellestiltak med andre EU-programmer

Formål

Det overordnede målet for Sokrates er å medvirke til å gjøre utdanning for barn, ungdom og voksne bedre og mer relevant ved å støtte europeisk samarbeid og lette adgangen til de mange læringsmulighetene som finnes i EU og i de andre deltagende landene. Programmet søker å gi elever, studenter og personer som tar etterutdanning innsikt i den europeiske dimensjonen i de emnene de studerer, øke mulighetene for personlige erfaringer med andre europeiske land, utvikle en felles europeisk identitet og fremme evnen til å skape og tilpasse seg endringer i det økonomiske og sosiale miljøet. I Sokrates 2000-2006 vil det bli lagt spesiell vekt på

---

tiltak hvor livslang læring, samarbeid på tvers av utdannelsesnivåer, nettverksbygging og nytenkning er viktige bestanddeler.

Innhold

Innenfor rammen av Sokrates 2000-2006 er det vedtatt åtte tiltaksområder/underprogrammer:

1. Skolesamarbeid (Comenius)

Målsetningen med Comenius er å forbedre kvaliteten på og styrke den europeiske dimensjon i skolen. Comenius skal fremme partnerskap og samarbeid mellom skoler, medvirke til å heve lærernes profesjonalitet og styrke opplæringen i fremmedspråk. Comenius omfatter hele utdannelsessystemet fra barnehage via videregående til høyskole og universitetsnivå, og henvender seg til elever, utdannelsepersonell og studenter som har tilknytning til skoleutdanning. Under Comenius er det opprettet følgende tre tiltak:

Comenius 1: Skolepartnerskap

Under dette tiltaket gis det støtte til utvikling av europeiske utdannelsesprosjekter som er utviklet i partnerskap mellom skoler og andre relevante institusjoner fra ulike deltagerland. Normalt kreves det deltagelse fra minst tre land, hvorav minst ett EU-land. Under dette tiltaket kan Comenius gi støtte til:

- ?? Forberedende besøk for planlegging av prosjekter
- ?? Flernasjonale eller bilaterale samarbeidsprosjekter mellom skoler
- ?? Prosjekttilknyttet reisevirksomhet for lærere og i en viss utstrekning, elever
- ?? Prosjekter som fokuserer på undervisning i og tilegnelse av deltagerlandenes språk
- ?? Prosjekter som fremmer tverrkulturell forståelse og bidrar til å bekjempe rasisme og fremmedhat.
- ?? Prosjekter som henvender seg til elever med særlige utdannelsesmessige behov og søker å integrere slike elever i det ordinære skolesystemet.

I prosjektsammenheng ytes det støtte etter fastsatte regler. Skoler kan få tildelt et fast årlig (høyst tre påfølgende år) beløp på 12.000-16.000 NOK til dekning av administrative utgifter og et variabelt beløp som tilskudd til prosjekttilknyttede reiser.

Comenius 2: Grunn- og etterutdanning av undervisningspersonell

Tiltaket yter støtte til flernasjonale prosjekter mellom institusjoner og organisasjoner som driver grunn-, etter- og videreutdanning av lærere. Det kan gis støtte til følgende tiltak:

- ?? Flernasjonale samarbeidsprosjekter - Comenius 2.1
  - ?? Utforming av fagplaner, kurs, moduler eller undervisningsmateriale med det formål å styrke den europeiske dimensjon i skolen
  - ?? Utdannelseaktiviteter og erfaringsutveksling om skoleledelse, veiledning og rådgivning
  - ?? Utdannelseaktiviteter og erfaringsutveksling med henblikk på å øke den interkulturelle bevissthet i skolen og/eller bidra til integrasjon av barn av vandrende arbeidstagere, herunder sigøynere.

-
- ?? Utdannelse av og utviklingsaktiviteter for lærere som underviser elever i risikogrupper eller med særlige behov
  - ?? Utvikling av etterutdanningskurs for undervisningspersonell (For ytterligere informasjon se Comenius-katalog på Europaserveren: <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/comenius/cat2001-2002/en.html>)

Europakommisjonen behandler søknadene under Comenius 2.1. Støtten som gis kan være fra 20 000 til 150 000 euro.

- ?? Individuelle stipendier til undervisningspersonell - Comenius 2.2
  - ?? I forbindelse med grunnutdanning, herunder Comenius språkassistenter
  - ?? I forbindelse med etterutdanning av lærere/fremmedspråklærere

Stipend dekker normalt reise- og kursutgifter.

Comenius 3: Støtte til etablering av nettverk

Under dette tiltaket gis det støtte til nettverk mellom skoler og/eller lærerutdanningsinstitusjoner som har fått støtte under Comenius 1 eller 2. Hensikten er å stimulere til samarbeid om emner av felles interesse, formidling av resultater og god praksis og utveksling av synspunkter på kvalitet og nyskaping i skolen.

Europakommisjonen behandler søknadene under Comenius 3. Støtten som gis kan være fra 20 000 til 150 000 euro.

2. Høyere utdanning (Erasmus)

Erasmus inneholder en lang rekke tiltak som er utformet med sikte på å støtte de europeiske aktivitetene til institusjoner innen høyere utdanning, samt å fremme studentutveksling og studentmobilitet. De deltagende undervisningsinstitusjonene og Europakommisjonen inngår særskilte institusjonskontrakter som omfatter samtlige godkjente Erasmusaktiviteter. Kontraktene er normalt av tre års varighet og kan fornyes. Det gis økonomisk støtte direkte til de deltagende institusjoner innen rammen av institusjonskontraktene. Under Erasmus er det definert tre tiltak:

Tiltak 1: Europeisk samarbeid mellom institusjoner innen høyere utdanning

Under dette tiltaket ytes det støtte til samarbeidsprosjekter og –tiltak som tar sikte på å:

- ?? Legge til rette for mobilitet for studenter og lærere
- ?? Bidra til felles utvikling av fagplanaktiviteter
- ?? Bidra til konsolidering og videreutvikling av Det europeiske systemet for overføring av vekttall (ECTS)

Støttebeløp varierer i forhold til aktivitetsnivået ved den enkelte institusjon.

Tiltak 2: Mobilitetsstipend for studenter og lærere

Studenter:

Det gis direkte økonomisk støtte til studenter som gjennomfører et studieopphold på mellom tre og tolv måneder ved en annen deltagende undervisningsinstitusjon.² Stipendiene er utformet slik at de skal bidra til å dekke tilleggsutgiftene ved å studere i et annet land, for eksempel reiseutgifter, utgifter til språkopplæring og forskjeller i levekostnader. For at stipendiet skal kunne tildeles, må undervisningsinstitusjonen studenten kommer fra gi en full akademisk forhåndsgodkjenning av utenlandsstudiet, og vertsinstitusjonen må gi avkall på skolepenger.

Studenter får i gjennomsnitt 1500 kr i måneden. De får også utvidet støtte fra Lånekassen.

Lærere:

Lærere kan få stipend for å dekke tilleggsutgifter ved undervisningsopphold hos en institusjon i et annet deltagende land. Disse oppholdene er som regel av én til to ukers varighet. Formålet med lærerutvekslingen er å fremme den europeiske dimensjon, skape større bredde i undervisningen ved vertsinstitusjonen, samt bidra til økt samarbeid om undervisning og pensum ved de deltagende institusjonene.

Universitets- og høyskolelærere får i gjennomsnitt 6000 kr i uken..

Aksjon 3: Tematiske nettverk

Under denne aksjonen støttes samarbeidsprosjekter som ikke omfattes av institusjonskontrakten, mellom institusjoner innen høyere utdanning. De tematiske nettverkene kan omfatte emner av felles interesse, gjerne av tverrfaglig karakter, med sikte på å fremme kvalitet og nyskaping innen høyere utdanning og stimulere til utvikling av felles programmer og spesialkurs.

3. Voksenopplæring og andre utdanningsveier (Grundtvig)

Grundtvig omfatter voksenopplæring forstått i videste forstand. Grundtvig vil legge til rette for at institusjoner og organisasjoner fra ulike europeiske land kan utveksle kunnskap og erfaringer og i samarbeid skape produkter som kommer voksenopplæringsfeltet til gode. Det kan gis støtte til tverrnasjonale prosjekter og initiativer med følgende formål:

- ?? Å stimulere den enkelte voksnes ønske om og deltagelse i livslang læring
- ?? Å fremme tilegnelse eller oppdatering av kunnskaper hos personer som mangler grunnleggende utdanning og kvalifikasjoner
- ?? Å utvikle, utveksle og formidle nyskapende opplæringsmetoder og god praksis, herunder utvikling og formidling av moduler og undervisningsmateriale
- ?? Å utvikle informasjons- og støttefunksjoner for voksne elever og for tilbydere av voksenopplæring, herunder veilednings- og rådgivningstjenester
- ?? Å utvikle redskaper og metoder for evaluering, validering og attestering av kunnskaper, ferdigheter og kvalifikasjoner som er oppnådd av voksne elever

---

² Det er et minimumskrav for støtte til utvekslinger at søker enten kommer fra et EU-land eller reiser til et EU-land. Det gis ikke støtte til utvekslinger mellom to ikke EU-land.

-
- ?? Å forbedre kjennskapen til andre av deltagerlandenes språk eller forbedret internasjonal bevissthet hos undervisere og tilbydere av voksenopplæring
  - ?? Å utvikle grunn-, etter- og videreutdannelsen av undervisere på voksenopplæringsområdet
  - ?? Å fremme besøk og utvekslinger for personer som er involvert i voksenopplæring
  - ?? Å fremme prosjekter som henvender seg til voksne elever med særlige opplæringsbehov

Noen tiltak er desentraliserte andre sentraliserte. Søknader som behandles nasjonalt (desentralisert) kan få samme støtte som Comenius 1 og Comenius 2.2. Søknader som behandles av Europakommisjonen (sentralisert) kan få støtte som varierer fra 20 000 til 150 000 euro.

4. Språk (Lingua)

Formålet med Lingua er å støtte tverrgående språkopplæringstiltak som kan fremme og bevare det språklige mangfoldet i Europa. I forhold til Sokrates 1995-1999 er omfanget av aktiviteter under Lingua redusert ved at flere tiltak på språkområdet er integrert i Comenius, Erasmus og Grundtvig. I sin nåværende form skal Lingua være et supplement til tiltak på språkområdet under de andre tiltaksområdene i Sokrates. Under Lingua kan det gis støtte til følgende tverrnasjonale prosjekter og initiativer:

- ?? Bevissthetskapende aktiviteter utviklet for å skape oppmerksomhet om betydningen av språklæring og mulighetene for å lære språk
- ?? Aktiviteter som tar sikte på å fremme og/eller formidle nyskapning og god praksis, for eksempel tidlig fremmedspråklæring og forståelse av flere språk
- ?? Utvikling og utveksling av fagplaner, fremstilling av nytt undervisningsmateriale samt forbedring av metoder og redskaper for godkjennelse av språkkunnskaper
- ?? Utveksling av informasjon og etablering av et nett av ressursentere
- ?? Utvikling av tiltak for å fremme kjennskap til fremmedspråk som er nødvendig i visse situasjoner og sammenhenger, men som ikke er direkte knyttet til spesifikke yrker
- ?? Tiltak som kan bidra til å løse de problemene som vil oppstå med hensyn på språkopplæring i forbindelse med den kommende utvidelsen av EU.

Europakommisjonen behandler søknadene under Lingua. Støtten som gis kan være fra 20 000 til 150 000 euro.

5. Fjernundervisning, åpne undervisningsformer og bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi på utdannelsesområdet (Minerva)

Formålet med Minerva er å støtte tverrgående tiltak som omfatter åpen undervisning, fjernundervisning og bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) på utdannelsesområdet. Det kan gis støtte til tiltak og prosjekter med følgende formål:

- ?? Hjelp personer som er involvert i utdanning til bedre å forstå og utnytte de muligheter bruk av IKT gir for undervisning og læring. Det gis også støtte til utvikling av nyskapende redskaper og strategier samt metoder til å fastlegge

---

kriterier for kvalitetsbedømmelse av IKT-baserte undervisningsprodukter og tjenester

- ?? Utforme metoder og verktøy som kan brukes til utvikling av nyskapende læringsmiljøer innenfor åpne undervisningsformer og fjernundervisning
- ?? Utvikling og sammenkobling av tjenester og systemer som gir aktører på utdannelsesområdet opplysninger om undervisningsmetoder og -ressurser som utnytter åpen undervisning, fjernundervisning og IKT
- ?? Å støtte utveksling av ideer og erfaringer om åpen undervisning, fjernundervisning og IKT i undervisningen, spesielt nettverkssamarbeid mellom ressursentre, lærerutdannelseinstitusjoner, eksperter, beslutningstagere og prosjektkoordinatører om emner av felles interesse

Europakommisjonen behandler søknadene under Minerva. Støtten som gis kan være fra 20 000 til 150 000 euro.

6. Observasjon og innovasjon

Dette tiltaksområdet inneholder en rekke tiltak med sikte på å fremme utveksling av opplysninger og erfaringer om viktige spørsmål i utdanningspolitikken og om europeisk samarbeid på området. Aktivitetene under tiltaksområdet bygger i stor utstrekning på allerede eksisterende strukturer og nettverk. Det gis støtte til følgende formål:

Nettverket for utveksling av informasjon om utdanning i EU og EØS (EURYDICE)

Nettverket består av enheter opprettet av myndighetene i deltagerlandene og samordnes av en europeisk enhet i Brussel. Nettverket har som oppgave å samle inn data, utarbeide analyser og spre opplysninger om systemer, reformer, nyvinninger og utviklingstrekk på utdannelsesområdet. Den primære målgruppen er beslutningstagere på nasjonalt nivå. En av EURYDICE-nettverkets hovedaktiviteter er samarbeidet om databasen EURYBASE der medlemslandene legger inn detaljerte beskrivelser av det enkelte lands utdannelsessystem. EURYBASE er tilgjengelig på Internett på adressen:
<http://www.eurydice.org/Eurybase/Application/eurybase.htm>

Studiebesøksordning for beslutningstagere innen utdanning (ARION)

ARION gir økonomisk støtte til å arrangere studiebesøk for representanter på ledernivå innenfor alle studieretninger og nivåer (lokalt, regionalt og nasjonalt). Formålet er å stimulere til utveksling av informasjon, ideer og erfaring om utdannelsessystemene i de europeiske land gjennom studiereiser der tema er lagt innenfor bestemte undervisningsområder.

Nettverk

Etablering av nettverk mellom organer som utfører analyser av utdannelses-systemer og -politikk, samt organer som er involvert i evaluering av kvaliteten på utdannelsen.

Undersøkelser og analyser

Undersøkelser, analyser, pilotprosjekter, seminarer, utveksling av eksperter og andre egnede aksjoner som har tilknytning til utdanningspolitiske spørsmål av felles interesse.

NARIC

Aktiviteter som fremmer anerkjennelse av eksamensbevis, kvalifikasjoner og studieopphold, særlig undersøkelser, analyser, pilotprosjekter og utveksling av opplysninger og erfaringer. Aktivitetene skal integreres med nettverket av nasjonale informasjonssentre for godkjenning av høyere utdanning (NARIC). NARIC består av nasjonale informasjonssentre som skal informere institusjoner og privatpersoner om de nasjonale akkrediteringssystemene for høyere utdanning.

Nyskapende initiativer som reaksjon på nye behov

Støtte kan gis til tverrnasjonale prosjekter og undersøkelser som kan bidra til utarbeidelse av nyskapende tiltak i en eller flere sektorer på utdanningsområdet.

Europakommisjonen behandler søknadene under tiltaksområdet for observasjon og innovasjon. Støtten som gis kan være fra 20 000 til 150 000 euro.

7. Fellestiltak

Under dette tiltaksområdet kan det gis støtte til fellestiltak mellom EU-programmer som har til hensikt å fremme et kunnskapens Europa. Særlig gjelder dette Leonardo da Vinci-programmet og EUs ungdomsprogrammer, Ung i Europa og Europeisk Volontørtjeneste, der det også er en målsetting å fremme kontakt og samspill mellom deltagerne i de ulike programmene. Fellesaksjonene gjennomføres ved hjelp av felles utlysninger for utvalgte emner av felles interesse.

8. Supplerende tiltak

Initiativer som tar sikte på å fremme programmets målsettinger og som ikke er støtteberettiget under de andre tiltaksområdene, kan få støtte under dette tiltaksområdet. Dette gjelder:

- ?? Opplysningsaktiviteter som skal fremme samarbeid på utdanningsområdet
- ?? Tverrnasjonale aktiviteter som gjennomføres av frivillige organisasjoner som arbeider på utdanningsområdet og organer som driver utdannings-veiledning og –rådgivning
- ?? Konferanser og seminarer om nyskapninger på områder som er omfattet av Sokrates-programmet
- ?? Utdanning av personer som er involvert i forvaltning av europeiske samarbeidsprosjekter på utdanningsområdet
- ?? Tiltak for å utnytte og formidle resultater av de prosjekter og aktiviteter som gjennomføres med støtte fra Sokratesprogrammet
- ?? Samarbeidsaktiviteter med tredjeland og kompetente internasjonale organisasjoner, herunder Europarådet

---

Målgruppe

Sokrates baserer seg i hovedsak på prosjektsamarbeid. Målgruppene er derfor primært skoler, (utdannelses-)institusjoner og organisasjoner som oppfordres til samarbeid på tvers av utdannelsesnivåene med henblikk på å skape nye konstellasjoner på utdannelsesområdet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 28, s. 1-15, 3.2.00 (Parlaments- og rådsbeslutning 2000/253/EF av 24. januar 2000) (Sokrates 2000-2006)
EØS-avtalens protokoll 31, art. 4 nr. 2
St. prp. nr. 49 (1999-2000)

Varighet

1. januar 2000 til 31. desember 2006.

Økonomisk ramme

1 850 millioner euro for hele programperioden. Fordelt på tiltaksområder skal 51 % av totalbudsjettet gå til Erasmus, 27 % til Comenius, 7 % til Grundtvig, mens de resterende 15 % av budsjettet fordeler seg på de øvrige tiltaksområdene og administrasjon.

Norske kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

For Sokrates II er Norges andel 1,8 % av totalrammen eller ca. 273 millioner kr forutsatt en gjennomsnittlig eurokurs på 8,20. Fordelt over de syv årene programmet løper, vil de gjennomsnittlige årlige utgiftene bli ca. 39 millioner kr. I praksis vil imidlertid utgiftene til kontingent bli ulikt fordelt over årene fordi aktivitetsnivået vil variere noe i løpet av programmets løpetid. I tillegg til utgiftene til kontingent gir norske myndigheter tilskudd til Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) for administrasjon av programmet i Norge. Dette tilskuddet utgjør ca. 7 millioner kr per år.

Til Sokrates 1995-1999 ble det bevilget i alt 126 millioner kr til dekning av kontingent for den norske deltagelsen i Sokrates. I tillegg ble det i den samme perioden bevilget 33,6 millioner kr til administrasjon av Sokrates i Norge.

I resultatrapporteringene fra budsjettproposisjonene til KUF og årsmeldingene til Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU), fremgår det at norsk uttelling i form av antall deltagere og tilbakeførte midler fra EU gjennomgående har vært god både for Sokrates 1995-1999 og så langt for Sokrates 2000-2006.

Når det gjelder utbetalinger til norske deltagere, så fordelte SIU i 1999 i alt 20 millioner kr til norske søkere. I tillegg kommer midler som fordeles direkte av Europakommisjonen. For disse midlene foreligger det ikke tilgjengelig statistikk, men beløpet er trolig i samme størrelsesorden som det som fordeles av SIU. For Sokrates 2000-2006 vil 80 % av programmidlene bli fordelt på nasjonalt nivå, mens de resterende 20 % vil bli fordelt av Europakommisjonen. For 2000 fordelte SIU ca. 22 millioner kr til norske deltagere i Erasmus og Comenius.

Supplerende finansieringskilder

Statens lånekasse gir særskilt utenlandsstøtte til studenter som reiser til et EU-land som utvekslingsstudent under Erasmus. I tillegg mottar SIU et beløp fra KUF til bruk under Comenius 1.

Norske deltagere

Erasmus:

I studieåret 2000/2001 deltar så godt som alle norske høyere utdannelse-institusjoner i Erasmus. Stipendier til norske studenter blir fordelt gjennom i alt 40 norske institusjoner. I studieåret 2000/2001 reiste 1100 norske studenter på Erasmusutveksling, mens norske institusjoner innen høyere utdanning mottok 1000 utenlandske studenter gjennom Erasmus. I studieåret 2000/2001 hadde Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) 12,5 mill. kr til fordeling for studentstipend.

Comenius:

I skoleåret 2000/2001 deltar 280 skoler i skoleprosjekter under Comenius. I disse partnerskapene deltar et sted mellom 20000 og 25000 norske lærere og elever. 650 norske lærere og elever deltar eller kommer til å delta i språkprosjekter.

Voksenopplæring - Grundtvig:

For 1999 ble én norsk-koordinert søknad innvilget, mens det deltok norske deltagere som partnere i to prosjekter.

Fjernundervisning - Minerva:

For 1999 ble det godkjent i alt 9 prosjekter med norsk deltagelse, hvorav 4 hadde norsk koordinator. I alt mottok prosjektene med norsk deltagelse 11,3 millioner kr i støtte.

ARION – studiebesøk for beslutningstagere:

Norge ble for perioden 2000 - 2001 tildelt 37 plasser på studiebesøk innenfor ARION-programmet. I tillegg arrangerte Norge i 2000 tre kurs som var åpne for utenlandske deltagere.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) har det overordnede ansvaret for norsk deltagelse i Sokrates. For både Sokrates 1995-1999 og Sokrates 2000-2006 har KUF gitt Universitets- og høyskolerådet ansvaret for administrasjon og koordinering av programmet. Administrasjons- og koordineringsoppgavene er ivaretatt av Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU) som er Universitets- og høyskolerådets internasjonale avdeling.

KUF har også oppnevnt fire rådgivende nasjonale utvalg for Sokrates:

?? Nasjonalt utvalg for Sokrates og Leonardo da Vinci

?? Nasjonalt utvalg for Erasmus

Deltagere: Universitetene og høyskolene (4), Akademikerne, NHO, NSU.

Observatør fra KUF

-
- ?? Nasjonalt utvalg for Comenius og Lingua
Deltagere: LO, NHO, Kommunenes Sentralforbund, Lærerforbundet, Norsk lærerlag, Elevorganisasjonen. Observatør fra KUF
- ?? Nasjonalt utvalg for Grundtvig og Minerva
LO, NHO, AF, Norsk lærerlag, Voksenopplæringsforbundet, Norsk fjernundervisningsforbund, Folkehøgskolerådet, Universitets- og høgskolerådet

Norge er også representert i rådgivende komiteer som EU har oppnevnt i forbindelse med Sokrates. Fra norsk side deltar det representanter fra KUF i programkomiteen.

SIU har bygget opp et omfattende apparat for å ivareta norsk deltagelse i Sokrates. På informasjonssiden har SIU gitt ut et stort antall skriftlige publikasjoner. Den største satsingen er avisen *Europavegen* som utgis i samarbeid med de to andre norske nasjonalkontorene for EUs ungdomsprogrammer og distribueres i et opplag på 50 000 eksemplarer. SIU har også utviklet et bredt informasjonstilbud over Internett, samt en rekke databaser og distribusjonslister. Andre viktige kanaler for informasjon og profilering av Sokrates har vært arrangement av og deltagelse på kurs, konferanser og seminarer om EUs utdannelsesprogrammer, samt deltagelse i ulike typer nettverk i inn- og utland.

Som nasjonalt kontor i Sokrates har SIU ansvar for å fordele midler som Norge får direkte tilbakeført fra EU. For 2000 fordelte SIU ca. 22 millioner kroner til norske deltagere i Erasmus og Comenius.

For enkelte av tiltakene som sorterer under ”Gjennomgående tiltak” i Sokrates 1995-1999 og som vil sortere under ”Tiltaksområdet for observasjon og innovasjon” i Sokrates 2000-2006, har organer utenfor SIU ansvar for oppfølging og drift. Dette gjelder EURYDICE-nettverket der en særskilt EURYDICE-enhet er opprettet under Administrasjonsavdelingen i KUF. I Nettverket av nasjonale informasjonssentre for godkjenning av høyere utdanning (NARIC) er Norgesnettrådet norsk deltager.

De relevante norske miljøene som har ansvar for oppfølging av Sokrates kan kontaktes på følgende adresser:

Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU)
Postboks 7800
5020 Bergen
Telefon: 55 54 67 00
Telefaks: 55 54 67 20/21
E-post: siu@siu.no
Vevsider: <http://www.siu.no/>

EURIDYCE:
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Administrasjonsavdelingen
EURYDICE-enheten
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
Tlf.: 22 24 74 39
Faks: 22 24 27 30

NARIC:
Norgesnettrådet - NAIC
Postboks 8150 Dep
0033 Oslo
Tlf.: 21 02 18 60
Faks: 21 02 18 02
E-post: NAIC@nnr.no
Vevsider: <http://www.nnr.no/naic/>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side styres og administreres Sokrates av Generaldirektoratet for utdanning og kultur i Europakommisjonen (tidligere DG XXII), direktorat A ”Utdanning”. Europakommisjonen assisteres av én programkomité og tre underkomiteer på områdene Higher Education (Erasmus), School Education (Comenius) og Horizontal Measures. I program- og underkomiteene deltar det representanter fra alle deltagende land i Sokrates.

Generaldirektoratet for utdanning og kultur er også ansvarlig for behandling av søknader på områder som ikke er delegert til de nasjonale kontorene. I den tekniske forvaltningen av Sokrates bistår Kommisjonen av et eget Kontor for teknisk assistanse for Sokrates og Ung i Europa. Fra dette kontoret kan interesserte få tilsendt søkerveiledning for de ulike aksjonene. Mye informasjon er også lagt ut på Europaserveren på adressen:
<http://europa.eu.int/comm/education/socrates.html>

Nettverket for utveksling av informasjon om utdanning i EU og EØS (EURYDICE) har en egen vevside med adressen: <http://www.eurydice.org/>

EU-organene som administrerer Sokrates kan kontaktes på følgende adresse:

European Commission
Directorate General for Education and Culture
Directorate A: Education
Rue de la Loi 200/Wetstraat 200
B-1049 Brussels
Belgium

TAO Sokrates (Technical Assistance Office)
59-61 rue de Trèves
B-1000 Bruxelles
Tlf.: +32 2 233 01 11

Faks: +32 2 233 01 50
E-post: info@socrates-youth.be

Eurydice – European Unit
Rue d'Arlon 15
B-1050 Bruxelles
Tlf.: +32 2 238 30 11
Faks: +32 2 230 65 62
E-post: info@eurydice.org

Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci er EUs handlingsprogram for yrkes- og profesjonsutdannelse på alle nivåer. Det deltar i alt 30 land i Leonardo da Vinci: De 15 EU-landene, EFTA-EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge og følgende sentral- og øst- og sydeuropeiske land: Romania, Ungarn, Tsjekkia, Kypros, Polen, Slovakia, Latvia, Estland, Litauen, Bulgaria, Slovenia og Malta. Det er også åpnet for at Tyrkia kan delta i programmet og landet vil trolig slutte seg til Leonardo i løpet av 2001.

Ved utgangen av 1999 ble det første Leonardo-programmet avsluttet. Likevel vil enkelte prosjekter fortsatt pågå en tid etter den formelle avslutningen av programmet. Leonardo da Vinci I hadde pågått siden 1995. Erfaringene fra det første Leonardo-programmet var meget positive og i 1998 fremmet derfor Europakommisjonen forslag om å videreføre Leonardo da Vinci for en syvårsperiode fra 1. januar 2000 til 31. desember 2006. Europakommisjonens forslag til rammer og innhold i Leonardo da Vinci II ble formelt vedtatt av Rådet 26. april 1999. EFTA-EØS-landenes deltagelse i Leonardo da Vinci II ble vedtatt i EØS-komiteen i november 1999.

Det er kun gjort mindre innholdsmessige endringer i Leonardo da Vinci II sammenlignet med Leonardo da Vinci I. De viktigste endringene gjelder forenkling av målsetninger og tiltak og desentralisering av administrasjonen av programmet. Terskelen for deltagelse blir dermed lavere og informasjonsmengden mindre.

I løpet av programperioden for Leonardo da Vinci II vil det være tre søknadsutlysninger: 2000, 2002 og 2004. Hver utlysning vil fastsette programmets prioriteter for den kommende perioden. Det vil imidlertid være årlige søknadsfrister og utvelgelse av prosjekter.

I omtalen nedenfor vil vi ta utgangspunkt i strukturen fastlagt i Leonardo da Vinci II med mindre annet er angitt.

Formål

Den overordnede målsetningen med Leonardo da Vinci er å bidra til å forbedre kvaliteten, oppmuntre til nyskaping og styrke den europeiske dimensjonen gjennom å støtte tverrnasjonalt samarbeid innen yrkes- og profesjonsopplæringen. Programmet har tre hovedmålsetninger:

-
1. Forbedre ferdigheter og kvalifikasjoner hos personer, især for unge, i grunnleggende yrkesutdanning på alle nivåer
  2. Forbedre kvaliteten i og adgangen til yrkesmessig etter- og videreutdanning og stimulere til livslang læring
  3. Fremme og styrke yrkes- og profesjonsutdannelsens bidrag til nyskappingsprosessen med tanke på å forbedre konkurransevnen og etablererånden, blant annet med tanke utvikling av nye muligheter arbeidsplasser. I denne sammenheng vil det bli lagt spesiell vekt på å utbygge samarbeidet mellom utdannelsesinstitusjoner og små- og mellomstore bedrifter.

Ved gjennomføringen av målsetningene over skal oppmerksomheten særlig rettes mot grupper som står svakt på arbeidsmarkedet.

Innhold

Det er definert Seks områder under Leonardo da Vinci II. I tillegg kommer området for supplerende tiltak som omfatter midler for administrasjon av programmet og ikke inkluderer prosjektmidler som kan søkes på.

Område 1: Mobilitet

Støtte og stipendier til tverrnasjonale mobilitetsprosjekter for personer under yrkes- og profesjonsutdanning og for undervisere. Etter planen skal midlene som er stilt til rådighet for mobilitet gjøre det mulig for omkring 250 000 personer å følge undervisning eller gjennomføre praktikantopphold i et annet medlemsland. Det gis støtte til følgende tiltak:

- ?? Forberedelse og gjennomføring av tverrnasjonale prosjekter vedrørende utdannelsesopphold for:
  - ?? Personer under yrkesmessig grunnutdanning. Det gis normalt støtte til opphold på mellom tre uker og ni måneder i yrkesutdannelsesinstitusjoner eller i virksomheter.
  - ?? Studenter. Støtte til opphold på tre til tolv måneder i virksomheter.
  - ?? Unge arbeidstagere og nylig ferdigutdannede. Støtte til opphold på to til ni måneder i yrkesutdannelsesinstitusjoner eller i virksomheter.
- ?? Tilrettelegging av tverrnasjonale utvekslingsprosjekter mellom virksomheter og yrkesutdannelsesinstitusjoner og mellom virksomheter og språkopp-læringsinstitusjoner
- ?? Studiebesøk for undervisere på yrkesopplæringsområdet i regi av Det europeiske senter for utvikling av yrkesutdanning (CEDEFOP)

Mobilitetsprosjektene som støttes under denne aksjonen kan ha en varighet på maksimalt to år. Det kan bevilges høyst 5000 euro i støtte til den enkelte deltager per utdannelsesopphold eller per utveksling.

Aksjon 2: Pilotprosjekter

Støtte til tverrnasjonale pilotprosjekter for å fremme nyskaping og høynet kvalitet i yrkes- og profesjonsutdannelsen, herunder bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT).

Under denne aksjonen gis det også støtte til temaaksjoner på områder av særlig interesse for fellesskapet, for eksempel utvikling av systemer for attesting eller

---

godskrivning av ferdigheter og yrkeserfaring, opplæringstiltak for personer som stiller svakt i arbeidsmarkedet og utvikling av europeiske, virksomhetsorienterte yrkesveilednings-, rådgivnings- og undervisningstjenester.

For prosjektene under denne aksjonen kan det ytes støtte på opptil 75 % av de støtteberettigede utgiftene med et tak på 200 000 euro per prosjekt per år. For temaaksjonene er støttetaket 300 000 euro per prosjekt per år. Prosjektene kan motta støtte i maksimalt tre år.

Aksjon 3: Språkprosjekter

Støtte til tverrnasjonale pilotprosjekter som tar sikte på å styrke yrkesrelevant språkopplæring og kulturforståelse innenfor yrkesutdannelsen. Det vil bli lagt særlig vekt på prosjekter som tar sikte på å styrke undervisningen i lite utbredte språk. Formålet med prosjektene må være å utarbeide, utprøve, evaluere og utbre undervisningsmateriale og undervisningsmetoder som er tilpasset det enkelte fagområde og yrkessektor.

For prosjektene under denne aksjonen kan det ytes støtte på opptil 75 % av de støtteberettigede utgiftene med et tak på 200 000 euro per prosjekt per år. Prosjektene kan motta støtte i maksimalt tre år.

Aksjon 4: Utvikling av tverrnasjonale nettverk

Støtte til tverrnasjonale samarbeidsnettverk som kan bidra til utveksling av kunnskap, metoder, ideer, erfaringer og god praksis på yrkesutdannelsesområdet. Deltagere i nettverkene kan være lokale myndigheter, lokale handelskamre, partene i arbeidslivet, private og offentlige virksomheter samt forskningssentere og yrkesutdannelsesinstitusjoner.

Nettverkene kan motta opptil 50 % av de støtteberettigede utgiftene med et tak på 150 000 euro per nettverk per år. Nettverkene kan motta støtte i maksimalt tre år.

Aksjon 5: Utvikling og ajourføring av referansemateriale

Støtte til prosjekter som tar sikte på å utarbeide, ajourføre eller spre informasjon og god praksis i form av analyser, sammenligning av data og innsamling av informasjon om medlemslandenes systemer, praksis og metoder for yrkesutdanning.

Prosjektene kan motta mellom 50 og 100 % av de støtteberettigede utgiftene med et tak på 200 000 euro per prosjekt per år. I visse tilfeller kan støttebeløpet heves til 300 000 euro per år. Prosjektene kan motta støtte i maksimalt tre år.

Aksjon 6: Fellestiltak

Støtte til fellestiltak med andre EU-programmer og –aksjoner som har til hensikt å fremme et kunnskapens Europa. Særlig gjelder dette programmer og aksjoner på områdene utdanning og ungdom.

Fellestiltakene kan motta opptil 75 % av de støtteberettigede utgiftene. Prosjektene kan motta støtte i maksimalt tre år.

Supplerende tiltak

Initiativer som tar sikte på å fremme programmets målsetninger og som ikke er støtteberettiget under de andre aksjonene kan få støtte under dette tiltaksområdet. Dette gjelder:

- ?? Aktiviteter i medlemsstatene i forbindelse med forvaltning, samordning, tilsyn og evaluering av programmet
- ?? Tiltak som medlemsstatene og Europakommisjonen iverksetter for å lette deltagelsen i programmet og styrke formidlingen av kunnskap og erfaringer som er opparbeidet i programmet
- ?? Tverrnasjonale nettverk av europeiske yrkesopplæringssettene
- ?? Internasjonalt samarbeid med tredjeland og internasjonale organisasjoner

Målgruppe

Leonardo da Vinci er åpent for alle private og offentlige virksomheter, organisasjoner og institusjoner som er involvert i eller har interesser i yrkes- og profesjonsopplæring.

Relevant beslutninger

EF-tidende nr. L 340, s. 8-24, 29.12.94 (Rådsbeslutning 94/819/EF av 6. desember 1994) (Leonardo da Vinci I)
EF-tidende nr. L 146, s. 33-47, 11.06.99 (Rådsbeslutning 99/382/EF av 26. april 1999) (Leonardo da Vinci II)
EØS-avtalens protokoll 31, art. 4 nr. 2
St. prp nr 31 (1999-2000)

Varighet

Leonardo da Vinci II: 1. januar 2000 til 31. desember 2006.

Økonomisk ramme

Leonardo da Vinci II: 1150 millioner euro. Fordelt på aksjoner skal minst 39 % av totalbudsjettet avsettes til mobilitetsprosjekter, minst 36 % til pilotprosjekter, minst 5 % til språkprosjekter og minst 15 % til de øvrige aksjonene.
Leonardo da Vinci I: 620 millioner euro.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

For Leonardo da Vinci I har det over budsjettet til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) blitt bevilget følgende beløp til kontingent, nasjonal oppfølging av programmet og øvrige norske aktiviteter i tilknytning til programmet:

1995 ³ :	ca. 22 mill. kr
1996:	ca. 28 mill. kr
1997:	ca. 24 mill. kr
1998:	ca. 25 mill. kr
<u>1999:</u>	<u>ca. 27 mill. kr</u>
Sum:	ca. 126 mill. kr

---

³ For 1995 kom bevilgningene til Leonardo da Vinci og Sokrates fra én felles budsjettpost i statsbudsjettet. Tallene for 1995 er et anslag for Leonardo da Vincis andel av samlebevilgningen til de to programmene.

For Leonardo II ble det i 2000 bevilget 26,4 mill. kr til dekning av norsk kontingent til programmet og kostnader i Norge forbundet med deltagelsen i Sokrates II-programmet og øvrige norske aktiviteter i tilknytning til programmet.

I resultatrapporteringene fra budsjettproposisjonene til KUF og årsmeldingene til Teknologisk Institutt (TI) fremgår det at norsk uttelling i form av antall deltagere og tilbakeførte midler fra EU, gjennomgående har vært god. For oversikt over utbetalte beløp til prosjekter med norsk deltagelse, se punktet "norske deltagere".

Supplerende finansieringskilder

Deltagere i prosjekter som har fått innvilget støtte gjennom Leonardo da Vinci kan søke om supplerende finansiering fra andre kilder slik som for eksempel SND. Men det er ikke opprettet særskilte nasjonale ordninger for supplerende støtte til norske deltagere i Leonardo da Vinci.

Norske deltagere

Tabellen viser antall og bevilget beløp til norskkoordinerte prosjekter, samt antall norske deltagere og beløp til fordeling for mobilitetsprosjekter under Leonardo da Vinci I. I tillegg deltar norske miljøer i andre lands prosjekter og norske institusjoner og virksomheter som deltar i mobilitetsprosjekter mottar også elever og studenter fra sine samarbeidspartnere i EU-landene. Norge deltar også i Det europeiske senter for utvikling av yrkesutdanning (CEDEFOP), og sender hvert år norske eksperter på studiebesøk dit.

År	Norskkoordinerte prosjekter	Støttebeløp prosjekter	Norske delt. i mobilitetsprosj. ⁴	Støttebeløp mobilitetsprosj.
1995	14	17,5 mill. kr	356	3,3 mill. kr
1996	15	17,5 mill. kr	240	3,8 mill. kr
1997	15	17,3 mill. kr	244	3,5 mill. kr
1998	11	13,0 mill. kr	241	3,2 mill. kr
1999	9	8,6 mill. kr	559	7,6 mill. kr
Total	64	73,9 mill. kr	1640	21,4 mill. kr

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

I Norge er det Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) som har det nasjonale og politiske ansvaret for Leonardo da Vinci-programmet. For Leonardo da Vinci I har KUF gitt Teknologisk Institutt i oppdrag å stå som vertsorganisasjon for den praktiske implementeringen av programmet i Norge. For Leonardo da Vinci II utlyste KUF i april 1999 en anbudskonkurranse for nasjonal administrasjon av programmet. Høsten 1999 besluttet KUF at Teknologisk Institutt også skulle få i oppdrag å ivareta administrasjonen av Leonardo da Vinci II fra 1. januar 2000.

KUF har opprettet et felles nasjonalt utvalg for Leonardo da Vinci- og Sokrates-programmene i Norge, samt to underutvalg for Leonardo da Vinci som blant

---

⁴ Tallene under mobilitetsprosjekter gjelder deltagere i område I, utplasseringer og utvekslinger (elever, lærlinger, unge arbeidere, lærere og instruktører). Universitets- og høyskoleutvekslinger hørte i første fase til under de norskkoordinerte prosjektene og Brussel hadde oppfølgingen av disse, inkl. evt. statistikk.

---

annet skal bistå departementet i utviklingen av programmet, og delta i søknads-evalueringen i Norge. De to underutvalgene er bredt sammensatte med representanter fra ulike opplæringsmiljøer og -nivåer, samt partene i arbeidslivet, næringslivet og offentlige myndigheter.

Norge er også representert i programkomiteen (Leonardokomiteen) med inntil to representanter fra KUF. Norge har også rett til å møte i rådgivende komiteer som Europakommisjonen kan opprette i forbindelse med Leonardo da Vinci. Ved årsskiftet 2000/2001 eksisterte det ingen rådgivende komité for Leonardo da Vinci, men Norge deltar i Advisory Committee for Vocational Training. Dette er en komité som ligger på et overordnet nivå, men har relevans for Leonardo da Vinci programmet.

Ved Teknologisk Institutt er det opprettet en egen enhet, Leonardo Norge, for nasjonal oppfølging av programmet. Leonardo Norge har blant annet til oppgave å informere om programmet, koordinere søknadsbehandling, holde kontakt med aktuelle søkermiljøer i Norge og Europa, samt andre Leonardo-sekretariater, KUF og Europakommisjonen.

Leonardo Norge har satt i verk en rekke informasjonstiltak rettet mot norske brukere. Den største satsingen er avisen *Europavegen* som utgis i samarbeid med de to andre norske nasjonalkontorene for EUs ungdoms- og utdannelsesprogrammer og distribueres i et opplag på 50 000 eksemplarer. Leonardo Norge har også publisert informasjonsbrosjyrer og andre skriftlige publikasjoner, samt utviklet et bredt informasjonstilbud over Internett.

I Leonardo da Vinci II er de nasjonale sekretariatenes rolle med hensyn til søknadsbehandling utvidet. Leonardo Norge har et hovedansvar for å administrere og tildele midler til norske deltagere i mobilitetsprosjekter (område 1). For pilotprosjekter, språkprosjekter og tverrnasjonale samarbeidsnettverk (områdene 2, 3 og 4) samarbeider Leonardo Norge med Europakommisjonen om søknadsbehandling og evaluering av prosjekter.

Leonardo Norge kan kontaktes på følgende adresse:

Teknologisk Institutt/Leonardo Norge
Postboks 2608 St. Hanshaugen
0131 OSLO
Tlf.: 22 86 50 00
Faks: 22 20 18 01
E-post: leonardo@teknologisk.no
Internett: <http://www.teknologisk.no/leonardo/>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side styres og administreres Leonardo da Vinci av Generaldirektoratet for utdanning og kultur i Europakommisjonen (tidligere DG XXII), direktorat B "yrkesopplæringspolitikk". Europakommisjonen assisteres av en programkomité som består av representanter for alle de deltagende landene. Representanter for partene i arbeidslivet deltar i programkomiteen som observatører. Tidligere eksisterte det også et eget teknisk kontor (TAO) som bisto Europakommisjonen

---

med søknadsbehandling og informasjon til brukerne. Det tekniske kontoret ble drevet på kontraktbasis av et konsulentfirma engasjert av Europakommisjonen. På grunn av uregelmessigheter som ble avdekket vinteren 1999 bestemte Europakommisjonen våren 1999 at Direktoratet for utdanning og kultur inntil videre skulle ivareta oppgavene som TAO tidligere hadde. I denne forbindelse er det opprettet en egen Leonardo da Vinci seksjon. Fra 2001 har det igjen blitt opprettet et nytt TAO for å bistå med søknadsbehandling. Dette kontoret er felles for Leonardo da Vinci, Socrates og Ung i Europa.

Europakommisjonen er ansvarlig for søknadsbehandling og evaluering av prosjekter vedrørende utvikling av referansemateriale og fellestiltak (områdene 5 og 6). For pilotprosjekter, språkprosjekter og tverrnasjonale samarbeidsnettverk (aksjonene 2, 3 og 4) samarbeider Europakommisjonen med de nasjonale Leonardokontorene i deltagerlandene om søknadsbehandling og evaluering av prosjekter.

Et annet viktig organ i forbindelse med Leonardo da Vinci er Det europeiske senter for utvikling av yrkesutdanning (CEDEFOP). Senterets hovedoppgave er å bidra til utvikling av yrkesopplæringen i EU gjennom utredningsvirksomhet og diverse opplysnings- og opplæringstiltak, herunder organisering av studiebesøk for undervisere på yrkesopplæringsområdet som inngår som en del av aksjon 1 i Leonardo da Vinci II.

De relevante EU-organene som administrerer Leonardo da Vinci kan kontaktes på følgende adresser:

European Commission
Directorate General for Education and Culture
Directorate B: Vocational Training Policy
Leonardo da Vinci Section
200, rue de la Loi B-1049 BRUXELLES
Faks: +32.2.296.69.60
E-post: leonardo@cec.eu.int
Internett: <http://europa.eu.int/comm/education/leonardo.html>

CEDEFOP
PO Box 22427 - Finikas
GR-55102 Thessaloniki
Hellas
Tlf.: +30-31 490 111
Faks: +30-31 490 102
E-post: info@cedefop.gr
Internett: <http://www.cedefop.gr/>

Ung i Europa

(Youth)

Programmet ”Ung i Europa” skal fra 2000 ivareta EUs programaktiviteter rettet mot mobilitetsfremmende tiltak for ungdom som ikke omfattes av utdannelses-

---

programmene Sokrates og Leonardo da Vinci. Ung i Europa viderefører de tidligere programmene Youth for Europe (YfE) og Europeisk Volontørtjeneste (EV) som begge utløp 31.12.99. I tillegg inneholder Ung i Europa flere nye aksjoner og tiltak.

EU har åpnet for at til sammen 31 land kan delta i Ung i Europa: De 15 EU-landene, EFTA-EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge, de sentral- og østeuropeiske landene Romania, Ungarn, Tsjekia, Polen, Slovakia, Latvia, Estland, Litauen, Bulgaria, Slovenia og middelhavslandene Kypros, Tyrkia og Malta.

På grunn av uenighet om innholdet i og budsjettet for Ung i Europa programmet lyktes det ikke EU å formelt vedta programmet før 13. april 2000. Vedtaket fikk likevel virkning fra 1. januar 2000. EFTA-EØS-landenes deltagelse i Ung i Europa ble vedtatt i EØS-komiteen i august 2000. Vedtaket innebar at EØS-landene deltar fra oppstarten av programmet 1. januar 2000.

Formål

Den overordnede målsetningen med Ung i Europa-programmet å gi unge mennesker mulighet til å tilegne seg kunnskap og erfaring slik at den enkelte får best mulige forutsetninger til å utøve et aktivt europeisk medborgerskap. Programmet skal forsterke solidariteten mellom ungdom gjennom å la dem delta i flernasjonale og almennyttige virksomheter, å fremme ungdoms aktive deltagelse i Europa gjennom tradisjonell utvekslingsvirksomhet og å oppmuntre initiativ, iverksetterånd og kreativitet.

Innhold

Ung i Europa-programmet inneholder i alt fem delprogrammer/aksjoner:

1. Ungdom for Europa – gruppeutveksling

Denne aksjonen er en videreføring av aksjon A1 ”Gruppeutveksling for ungdom” i det frittstående EU-programmet Youth for Europe som har vært i drift siden 1988 og ble avsluttet 31.12.99. Siktemålet med aksjonen er å støtte utvekslingsaktiviteter med en pedagogisk ramme. Aktivitetene er basert på partnerskap mellom grupper av unge mennesker i de deltagende landene. Det stilles følgende krav til prosjektene som mottar støtte:

- ?? Ungdommene som deltar i utvekslingsaktiviteter må være mellom 15 og 25 år (kan avvikes i begrenset omfang dersom særlige hensyn taler for det)
- ?? Aktiviteter kan finne sted i landene som deltar i programmet eller mellom deltagerland og tredjeland i Øst-Europa, Nord-Afrika, Midtøsten og Latin-Amerika
- ?? For å kunne få tildelt støtte må det delta minst ett EU-land i prosjekter mellom deltagerlandene i programmet og minst to EU-land i prosjekter som involverer tredjeland
- ?? Aktivitetene som mottar støtte må vare minst én uke
- ?? Prosjekter som involverer tre eller flere land vil bli prioritert (multilaterale prosjekter)

Sendegrupper kan få støtte til 70 % av faktiske reiseutgifter (billigste reisemåte) samt et engangsbeløp på 4000,- kr per prosjekt til forberedelser. Vertsgrupper kan få støtte til forberedelser, 4000,- kr per prosjekt, samt til programkostnader (kost, losji og aktivitetskostnader), 8000 kr per prosjekt + 200 kr per deltager per dag.

2. Europeisk volontørtjeneste

Denne aksjonen viderefører hoveddelen av det frittstående EU-programmet "Europeisk Volontørtjeneste" som har vært i drift siden 1996, først som et pilotprogram i 1996-97 og senere som et ordinært program i 1998-99. Siktemålet med aksjonen er å gi ungdom mulighet til å delta i frivillig arbeid på et prosjekt i et av de deltagende landene eller i et tredjeland i Øst-Europa, Nord-Afrika, Midtøsten og Latin-Amerika. Målsetningen er at ungdom kan tilegne seg interkulturell erfaring og nye kunnskaper gjennom oppholdet som volontør. Prosjektene skal også bidra til utvikling av lokalsamfunnene der de finner sted. Et prosjekt er basert på partnerskap mellom tre parter: Volontøren som reiser ut, organisasjonen som sender volontøren ut og organisasjonen som er vertskap for en ungdom fra et annet land. Det er et krav at organisasjonen som sender ut eller organisasjonen som er vertskap må høre hjemme i et EU-land. Dette medfører at norske deltagere *kun* kan sende volontører til EU-land. For øvrig stilles det følgende krav til prosjekter som får støtte:

- ?? Varighet på mellom tre uker og ett år
- ?? Volontøren skal være mellom 18 og 25 år
- ?? Hverken prosjektene eller deltagende organisasjoner kan ha kommersielle formål
- ?? Arbeidsoppgavene volontøren utfører må ikke fortrenge ordinære lønnede arbeidsoppgaver

Senderorganisasjonen kan få støtte til volontørens utenlandsreise (100 % av faktisk kostnader), administrasjonsstøtte (fast beløp på 4800 kr + 160 kr per måned) og dekning av særskilte kostnader dersom volontøren har spesielle behov. Vertsorganisasjonen får dekket volontørens lommepenger som fastsettes per vertsland, støtte til vertsaktiviteter (4800 kr + 2400 kr per måned) og særskilte kostnader dersom volontøren har spesielle behov. Hvis vertsorganisasjonen arrangerer kurs ved volontørens ankomst, gis det et engangsbeløp på 6000 kr per volontør (for kurs i fem dager).

3. Ungdomsprosjekter

Aksjonen viderefører støtte til ungdomspilotprosjekter under Youth for Europe-programmet og delprogrammet "Fremtidskompetanse" under Europeisk Volontørtjeneste. Under denne aksjonen gis det støtte til en lang rekke forskjellige prosjekter der unge mennesker deltar aktivt og direkte i nyskapende og kreative tiltak. Eksempler på områder hvor man kan få støtte til tiltak er antirasisme, miljø, kultur og ungdomsinformasjon. Tiltakene kan gjerne bygge på erfaringer fra utvekslinger og/eller opphold som volontør og det tillegges vekt at tiltakene har et samfunnsnyttig og sosialt tilsnitt. Prosjektene som støttes kan finne sted på lokalt, regionalt, nasjonalt eller europeisk nivå, men støtten er utformet slik at den oppmuntrer til samarbeid og utvidelse av prosjektene til å omfatte flere deltagende stater. Innenfor denne aksjonen kan både individer og grupper søke om støtte. Prosjektene skal normalt ha en varighet på mellom tre og tolv måneder.

Prosjekter under dette aksjonsområdet kan få fra 20 000,- til 80 000,- kr i støtte.

4. Samarbeidsprosjekter med andre EU-programmer

Prosjekter som tar sikte på å knytte sammen ikke-formell og formell utdanning gjennom samarbeidstiltak mellom Ung i Europa, Sokrates og Leonardo da Vinci er prioritert. Under denne aksjonen vil det også bli gitt støtte til utvikling av et felles europeisk system for informasjon om, observasjon og spredning av nyskapende arbeidsmåter og god praksis på områdene kunnskap og livslang læring. Endelig vil fellesprosjekter for bruk av multimedia i utdannings- og opplæringsformål få støtte.

Denne aksjonen vil starte opp i 2001. Foreløpig er det ikke avklart størrelsen støtten som kan gis til prosjekter under aksjonen.

5. Opplæring, informasjon og nettverk

Under denne aksjonen vil det bli gitt støtte til utdanning av, studiebesøk, seminarer og nettverk for ungdomsledere, uavhengig av alder, samt støtte til ungdomsinformasjon og ungdomsforskning. Hovedkriteriet for støtte er at prosjektet i en eller annen form skal fungere som et støttetiltak for andre deler av Ung i Europa-programmet.

For studiebesøk og jobbospitering blir 100 % av reiseutgiftene dekket pluss et fast beløp per deltager som varierer mellom 400 og 1200 kr per døgn. For øvrige prosjekter under aksjonen dekkes vanligvis 50 % av de totale kostnadene.

Felles for alle aksjonene/delprogrammene er at prosjekter må involvere minst ett EU-land. Det vil være mulig å søke støtte fra de fleste av delprogrammene gjennom hele programmets løpetid. I løpet av året er det typisk tre til fem søknadsfrister alt etter når prosjektet det søkes penger til skal finne sted. For flertallet av delprogrammene skal søknader sendes til og behandles av de nasjonale sekretariatene.

Målgruppe

Ung i Europa-programmet er rettet mot ungdom i aldersgruppen 15 til 25 år og personer som er involvert i ungdomsarbeid på frivillig eller yrkesmessig basis. I hovedsak gis det prosjektstøtte til ungdomsorganisasjoner, kommuner, fritidsklubber og andre organiserte grupper, men innefor enkelte aksjoner kan det også gis støtte til enkeltpersoner.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 117, s. 1-10, 18.5.00 (Parlaments- og rådsbeslutning 2000/1031/EF av 13. april 2000)
EØS-avtalens protokoll 31, art. 4 nr. 2
St. prp. nr. 80 (1999-2000)

Varighet

1. januar 2000 til 31. desember 2006.

Økonomisk ramme

520 millioner euro for hele programperioden.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Tabellen viser bevilgede beløp til kontingent, administrasjon og norsk oppfølging av programmene Youth for Europe og Europeisk volontørtjeneste, samt refusjoner fra Europakommisjonen (alle beløp i millioner kr):

<i>Program\år</i>	1994	1995	1996	1997	1998/ 99	1999/ 2000	Sum
Youth for Europe	1,6	2,8	3,3	3,0	3,5	4,5	18,7
Europeisk volontørtjeneste				1,2	3,4	3,5	8,1
Norsk sekretariat: Atlantis ungdomsutv. SUAK	0,7	1,0	1,3	1,7 0,2	3,0	3,4	4,7 6,6
Refusjon fra Europa- kommisjonen:					0,7	1,2	1,9

I perioden 1994 – 1997 ble sekretariatsoppgavene for Youth for Europe og Europeisk volontørtjeneste ivaretatt av stiftelsen Atlantis ungdomsutveksling. I den perioden Atlantis ungdomsutveksling hadde sekretariatsansvaret ble det bevilget i alt ca. 4,7 mill kr over budsjettene til Barne- og familiedepartementet. I tillegg mottok Atlantis ungdomsutveksling refusjon av utgifter fra Europakommisjonen. For Youth for Europe utgjorde refusjonene fra Europakommisjonen 30 % av kostnadene forbundet med driften av det norske sekretariatet og for Europeisk volontørtjeneste 100 % av kostnadene for 1997 og 70 % av kostnadene for 1998 og 1999.

Fra og med 1998 ble sekretariatsoppgavene for de to programmene til Statens ungdoms- og adopsjonskontor (SUAK) som er en statsorgan underlagt Barne- og familiedepartementet. I perioden 1997 til 2000 hadde SUAK utgifter på i alt 6,6 millioner kr til administrasjon av programmene. Dette beløpet inkluderer også utgiftene til deltagelsen i informasjonsnettverket Eurodesk. Refusjon av utgifter fra Europakommisjonen fremkommer fra 1998 som en særskilt inntektspost i statsbudsjettet og beløpene er gjengitt ovenfor.

For Ung i Europa-programmet utgjør Norges kontingent 1,7 % av totalrammen. Med en eurokurs på 8,20 kr vil Norges bidrag utgjøre ca. 72,5 mill kr for hele programperioden eller ca. 10,2 millioner kr per år i de syv årene programmet varer. I tillegg forutsettes det at norske myndigheter bevilger midler til administrasjon av programmet. Disse kostnadene omfatter to nasjonale eksperter som stilles til rådighet for Europakommisjonen og tilskudd til drift av det norske sekretariatet underlagt SUAK. Utgiftene til drift av det norske sekretariatet refunderes delvis av Europakommisjonen. Kostnadene forbundet med de to norske ekspertene er beregnet til ca. 1,9 mill. kr årlig. Tilskuddet til SUAK for å administrere Ung i Europa-programmet vil utgjøre 4 og 5 millioner kr årlig, hvorav ca. 25 % refunderes av Europakommisjonen. Oversikt over utbetalinger til

---

de enkelte prosjekter finnes i databasen "Youth Link". Denne databasen er ikke offentlig tilgjengelig, men opplysninger herfra kan skaffes på forespørsel til SUAK.

Supplerende finansieringskilder

Alle som søker midler fra Ung i Europa står fritt til å skaffe seg supplerende finansiering for eksempel i form av sponsoravtaler, støtte fra næringslivet og kommunene, lokale fondsmidler og egne innsamlingsaksjoner.

Norske deltagere

Tabellen viser antall prosjekter og deltagere i programmene Youth for Europe og Europeisk volontørtjeneste for perioden 1994 til 1998.

<i>Program\år</i>	1994	1995	1996	1997	1998	Sum
Youth for Europe						
Prosjekter:	37	55	75	65	83	315
Norske deltagere:	621	1190	1154	915	1099	4979
Europeisk volontørtjeneste						
Utsendte volontører:				15	13	28
Mottatte volontører:				0	8	8

Den norske uttellingen, i form av antall deltagere og tilførte midler fra Europakommisjonen til fordeling til norske søkere til programmene Youth for Europe og Europeisk volontørtjeneste, vurderes som meget god sett i forhold til beløpene Norge har bidratt med til programmene.

Når det gjelder Ung i Europa foreligger det foreløpig ikke statistikk. Eksempler på prosjekter er imidlertid tilgjengelig på vevstedet: <http://www.ungieuropa.net/>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

I Norge er det Barne- og Familiedepartementet (BFD) som har det nasjonale og politiske ansvaret for Norges deltagelse i Ung i Europa-programmet, og for de tidligere programmene Youth for Europe og Europeisk volontørtjeneste. BFD har delegert den løpende administrasjonen og koordineringen av programmene til Statens ungdoms- og adopsjonskontor (SUAK).

BFD representerer Norge i programkomiteen til Ung i Europa. Norge har også utplassert to nasjonale eksperter i Europakommisjonen knyttet opp til arbeidet med Ung i Europa. Frem til utgangen av 2001 er det Kristin Aalstad og Oddbjørn Hauge som innehar disse stillingene. De er begge tilknyttet Europakommisjonens generaldirektorat for utdannelse og kultur, direktorat D5. De kan kontaktes på følgende tlf. og e-post:

Kristin Aalstad
Tlf.: +32 2 295 86 02
E-post: kristin.aalstad@cec.eu.int

Oddbjørn Hauge
Tlf.: +32 2 296 03 90
E-post: oddbjorn.hauge@cec.eu.int

SUAK har satt i verk en rekke informasjonstiltak med ungdom som målgruppe. Den største satsingen er avisen *Europavegen* som utgis i samarbeid med de to andre norske nasjonalkontorene for EUs ungdoms- og utdanningsprogrammer og distribueres i et opplag på 50 000 eksemplarer. SUAK utgir også et eget nyhetsbrev, *UNG i Europa*. For øvrig har SUAK også publisert en rekke informasjonsbrosjyrer og andre skriftlige publikasjoner, samt utviklet et bredt informasjonstilbud over Internett gjennom tjenesten <http://www.ungieuropa.net/> SUAK deltar på og arrangerer en rekke nettverksaktiviteter som konferanser og kontaktmøter rettet mot berørte miljøer i Norge og i de andre deltagende landene. SUAK deltar også i informasjonsnettverket *Eurodesk* som består av en mer enn 150 informasjonsheter i 23 land. Hovedoppgaven til Eurodesknettverket er å informere ungdom om muligheter til utdanning, opplæring og utveksling, både nasjonalt, i andre europeiske land og gjennom ulike programmer og støtteordninger på EU-nivå. Eurodesk er finansiert gjennom EUs ungdomsprogrammer.

SUAK har, i tillegg til ansvar for den løpende administrasjon og koordinering av det norske sekretariatet, også ansvar for en stor del av søknadsbehandlingen for Ung i Europa. Forvaltning av desentraliserte midler gjøres etter kontrakt med Europakommisjonen som også dekker deler av de administrative kostnadene for SUAK. BFD er klageinstans for vedtak SUAK fatter om tilskudd til utvekslinger.

SUAK kan kontaktes på følgende adresse:

Statens ungdoms- og adopsjonskontor

Undoms- og informasjonsseksjonen

Postboks 8113 Dep

0032 Oslo

Tlf. 22 24 25 93

Faks: 22 24 95 23

E-post: suak@suak.dep.no

Internett: <http://www.suak.no/> (informasjon om SUAK)

<http://www.ungieuropa.net/> (informasjon om Ung i Europa)

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side styres og administreres Ung i Europa av Generaldirektoratet for utdanning og kultur i Europakommisjonen (tidligere DG XXII), direktorat D "Borger i EU. Ungdomsspørsmål". Europakommisjonen assisteres av en programkomité der alle deltagende land i programmet er representert.

Generaldirektoratet for utdanning og kultur er også ansvarlig for behandling av søknader på områder som ikke er delegert til de nasjonale kontorene. I den tekniske forvaltningen av ungdomsprogrammene bistår Europakommisjonen av et eget "Kontor for teknisk assistanse for Sokrates, Leonardo da Vinci og ungdomsprogrammene".

Organene som administrerer Ung i Europa på EU-nivå kan kontaktes på følgende adresser:

European Commission
DG Education and Culture
Directorate D - Youth
200 rue de la Loi
B-1049 Brussels
e-post: youth@cec.eu.int
Internett: <http://europa.eu.int/comm/education/youth.html>

SOCRATES, Leonardo da Vinci & YOUTH Technical Assistance Office
Youth Department
Rue Montoyer, 70
B - 1000 BRUSSELS
Tlf.: +32-2 233 01 11
Faks: 32-2 233 01 50
E-post: youth@socrates-youth.be

Som nevnt under omtalen av SUAK, er det i forbindelse med EUs ungdomsprogrammer opprettet informasjonsnettverket *Eurodesk*. Henvendelser gjøres til de nasjonale kontaktpunktene i nettverket. En oversikt over de deltagende institusjonene i nettverket og informasjon om ulike programmer og organisasjoner med relevans for ungdom finnes på vevadressen:
<http://www.eurodesk.org/>

European Pathways/Europass

European Pathways/Europass er et nytt tiltak som startet opp 1. januar 2000, og som supplerer eksisterende programmer på utdannelses- og opplæringsområdet. Aktiviteten skal fremme mobilitet i yrkesopplæring på alle utdannelsesnivåer ved å bedre mulighetene for utplasseringer i utlandet for personer i alle aldre.

EU har åpnet for at til sammen 16 land i tillegg til de 15 EU-landene kan delta i European Pathways. Dette er EFTA-EØS-landene og søkerlandene i sentral- og Øst-Europa samt Kypros, Malta og Tyrkia. EFTA-EØS-landenes deltagelse ble formelt vedtatt i EØS-komiteen 31. mars 2000.

European Pathways er ikke en støtteordning som kan finansiere opphold i utlandet. Slik finansiering kan imidlertid skaffes til veie fra andre EU-programmer, særlig Leonardo da Vinci-programmet.

Formål

En hovedmålsetning for European Pathways er å styrke samarbeidet mellom utdannelsesinstitusjoner og bedrifter, og å oppmuntre til at elever/lærlinger/studenter innen yrkesfag tar minst én praksisperiode i et annet av de deltagende landene i programmet i løpet av opplæringen.

Gjennom utstedelse av dokumentet "Europass-opplæring" skal ordningen bidra til at innholdet i praksisperioder i et annet land blir bedre synlig og tilgjengelig ved at dette kan dokumenteres innenfor en felles europeisk ramme. I tilknytning til dette dokumentet er det utformet visse felles prinsipper for organiseringen av

---

praksisperioder i utlandet som en integrert del av opplæringen i hjemstaten – såkalte europeiske utdannelsesforløp.

Innhold

Europass-opplæring skal dokumentere at en person som gjennomgår yrkesrettet vekselopplæring⁵ har tilbrakt én eller flere opplæringsperioder i en annen deltagerstat enn den der personen får opplæring. Dokumentet viser hvilken opplæring vedkommende har gjennomgått. Bruk av dokumentet er frivillig og vil ikke erstatte formell godkjenning av utdanning i Norge eller andre deltagende land.

Bruk av Europass-opplæring forutsetter at praksisperioder organiseres etter følgende grunnleggende prinsipper:

- ?? Oppholdet i et annet europeisk land skal utgjøre en del av opplæringen som gis i hjemstaten i samsvar med statens gjeldende lovgivning, fremgangsmåter eller praksis
- ?? Det organ som har ansvaret for å organisere opplæringen i hjemstaten skal sammen med vertspartnern bli enige om innhold, mål, varighet og gjennomføring for det europeiske utdannelsesforløpet.
- ?? Det europeiske utdannelsesløpet skal gjennomføres under tilsyn av en veileder

I alle land som deltar i tiltaket skal det oppnevnes et organ for koordinering og gjennomføring på nasjonalt nivå. Det skal skje i samarbeid med partene i arbeidslivet og aktuelle organisasjoner som er involvert i opplæring i arbeidslivet. De nasjonale organene har ansvar for å utstede Europass-opplæring til personer som fullfører et europeisk utdannelsesforløp.

Målgruppe

Elever, lærlinger og studenter som har gjennomgått en praksisperiode i et EØS-land som ledd i sin yrkesopplæring.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 17, s. 45-50, 22.01.99 (Rådsbeslutning (EF) nr. 51/1999, 21. desember 1998).

EØS-avtalens protokoll 31, art. 4 nr. 2

St. prp. nr. 50 (1999-2000)

Varighet

1. januar 2000 – 31. desember 2004.

Økonomisk ramme

7,3 millioner euro over hele programperioden.

Norges andel

Norges kontingent tilsvarer ca. 1,8 % av programmets totale budsjett eller ca. 1,1 millioner kr fordelt over programmets løpetid. I tillegg kommer utgifter til etablering og drift et norsk organ for koordinering og gjennomføring på nasjonalt nivå.

---

⁵ Med vekselopplæring menes her opplæring som både omfatter skoleopplæring og praksisperioder.

Supplerende finansieringskilder

Deltagernes opphold i utlandet vil måtte finansieres fra andre hold, for eksempel gjennom Leonardo da Vinci-programmet.

Norske deltagere

Foreløpig ingen. Utadrettet aktivitet mot brukere i Norge vil starte opp i løpet av 1. halvår av 2001.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Det nasjonale og politiske ansvaret for Norges deltagelse i European Pathways ligger i Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet (KUF). Administrasjonen av programmet ivaretas av avdeling for videregående opplæring i KUF.

KUF har oppnevnt Teknologisk Institutt/Leonardo Norge som ansvarlig organ for koordinering og gjennomføring på nasjonalt nivå. Denne oppfølgingen skal skje i samarbeid med partene i arbeidslivet og aktuelle organisasjoner som er involvert i opplæring i arbeidslivet. Ved årsskiftet 2000/2001 var Teknologisk institutt i ferd med å starte opp arbeidet med å informere om programmet mot norske brukere. Teknologisk Institutt skal blant annet arrangere et seminarer for å lansere programmet, det er utarbeidet en informasjonsbrosjyre, samt lagt ut informasjon på Internett.

Teknologisk Institutt/Leonardo Norge kan kontaktes på følgende adresse:

Teknologisk Institutt/Leonardo Norge
Postboks 2608 St. Hanshaugen
0131 OSLO
Tlf.: 22 86 50 00
Faks: 22 20 18 01
E-post: leonardo@teknologisk.no
Vevsider: <http://www.teknologisk.no/leonardo/>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side skal European Pathways styres og administreres av Generaldirektoratet for utdanning og kultur i Europakommisjonen (tidligere DG XXII), direktorat B ”yrkesopplæringspolitikk”. I samarbeid med de deltagende statene skal Kommisjonen analysere og overvåke fremdriften i programmet samt etablere et gjensidig informasjonssystem.

Generaldirektoratet for utdanning og kultur kan kontaktes på følgende adresse:

European Commission
Directorate General for Education and Culture
Directorate B: Vocational Training Policy
200, rue de la Loi , Wetstraat
B-1049 BRUXELLES/BRUSSEL
E-post: europass@cec.eu.int
Vevsider: http://europa.eu.int/comm/education/europass/index_en.html

---

Det europeiske språkåret 2001

Europarådet og EU har proklamert 2001 som Det europeiske språkåret. Utgangspunktet er prinsippet om at språkkunnskaper er viktig for gjensidig forståelse, kulturinnsikt, demokratisk stabilitet, arbeid og mobilitet. Alle land som er medlem av EU og/eller Europarådet kan delta i aktiviteter under programmet, men det er kun søkere fra EU- og EØS-landene som kan søke støtte fra Europakommisjonen. Andre land må søke støtte fra Europarådet.

Formål

Språkåret 2001 skal bidra til å øke bevisstheten om den rollen språkopplæring har for gjensidig forståelse og toleranse, respekt for identiteter og kulturelt mangfold. Målsetninger er at språkåret vil kunne bidra til å fokusere på at språkferdigheter er nødvendige for å kunne delta aktivt i de europeiske demokratiske prosessene, og for arbeid og mobilitet. Sentrale målsetninger for språkåret er å:

- ?? Øke bevisstheten om det språklige og kulturelle mangfoldet i Europa
- ?? Motivere europeiske innbyggere til å lære flere språk, også de som er mindre benyttet
- ?? Informere om språklæring
- ?? Støtte opp om og oppmuntre til livslang læring
- ?? Fokusere på det positive aspektet av flerspråklighet
- ?? Bidra til mobilitet i Europa

Innhold

Språkåret inneholder to hovedelementer; én opplysningskampanje på EU-nivå og samfinansiering av prosjekter fra de deltagende stater. Når det gjelder søknader om prosjektstøtte fra aktører i de deltagende statene, kan prosjekter som fremmer målsetningene på følgende måter motta støtte:

- ?? Prosjekter som skaper bevissthet om og markerer det språklige og kulturelle mangfold i Europa
- ?? Prosjekter som fremmer læring og bruk av fremmedspråk
- ?? Prosjekter som skaper bevissthet om de faglige og økonomiske fordelene ved å lære fremmedspråk
- ?? Prosjekter som støtter opp om og oppmuntrer til livslang læring av fremmedspråk
- ?? Prosjekter som formidler kunnskap om og tilgangen til nyskapende metoder for fremmedspråkopplæring
- ?? Prosjekter som arrangerer konkurranser og deler ut priser i forbindelse med fremmedspråkopplæring

Prosjektene kan motta opptil 50 % av støtteberettigete utgifter. Støttebeløpene vil normalt variere fra 10 000 til 100 000 euro (ca. 82 000 til 820 000 kr).

Organisasjoner, studieforbund, skoler og lignende kan søke om støtte, men ikke privatpersoner. Prosjektene må gjennomføres i løpet av 2001. Søknader om støtte sendes de nasjonale koordinerende organer i de landene som deltar i språkåret.

De enkelte landene som deltar i språkaktivitetene blir også oppfordret til å sette søkelys på det språklige mangfoldet i sitt eget land. I denne forbindelse er det

---

opprettet nasjonale komiteer for oppfølging av språkåret i alle de deltagende landene.

Målgruppe

Språkåret 2001 har en spesiell adresse til foreldreorganisasjoner, ungdomsorganisasjoner og lærerorganisasjoner for å støtte opp om felles initiativ i språk-oppklæringsammenheng. Undervisningsinstitusjoner, lokale og regionale organisasjoner, kulturorganisasjoner, partene i arbeidslivet, forskningssentra, bedrifter og faglige organer er også innenfor språkårets målgruppe. Politikktutformere blir også oppfordret til å søke felles løsninger i utformingen av språkpolitikk.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 232, 14/09/2000 (Rådsbeslutning 2000/1934/EF av 17. juli 2000)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 4 nr. 2

Det har ikke blitt fremmet en stortingsproposisjon i forbindelse med programmet, i og med at tiltaket begrenser seg til ett budsjettår. Tiltaket er imidlertid omtalt i "Kommentert liste til Stortinget", 15. desember 2000. Denne er tilgjengelig via Utenriksdepartementets EØS-linje på Internett.

Varighet

1. januar til 31. desember 2001.

Økonomisk ramme

Språkåret har et budsjett på 8 millioner euro (ca. 65,6 millioner kr) for 2001. Av dette budsjettet er 4,35 millioner euro (ca. 35,7 millioner kr) avsatt til samfinansierte prosjekter.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Norges kontingent for deltagelse i språkåret blir ca. 1,2 millioner kr for 2001. Det norske bidraget dekkes over budsjettet til Kirke, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF). For 2000 bidro KUF med 388 000 kr til forberedelsesarbeidet for språkåret. Norge har også støttet Europarådets arbeid med språkåret med ca. 110 000 kr fordelt over årene 2000 og 2001. I tillegg til disse bidragene kommer utgifter i forbindelse med oppfølging og administrasjon av språkåret i Norge.

Supplerende finansieringskilder

Det er ikke opprettet særskilte supplerende finansieringskilder for norske søkere i forbindelse med språkåret.

Norske deltagere

I utlysningen for første halvår av 2001 kom det inn 3 søknader fra norske aktører. Et av disse prosjektene ble innvilget støtte. Temaet for dette prosjektet var en undersøkelse av status for 2. og 3. fremmedspråk i norsk skole. For midler utlyst for andre halvår av 2001 har det kommet inn i alt 31 søknader med norske deltagere. Behandlingen av disse var ikke ferdig da arbeidet med denne kartleggingen ble avsluttet i mars 2001.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Det nasjonale og politiske ansvaret for Norges deltagelse i Det europeiske språkåret 2001 ligger i Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet (KUF).

KUF har oppnevnt Nasjonalt senter for læring og utvikling (Læringscenteret) som nasjonal koordinator for den norske deltagelsen i språkåret. Læringscenteret har utarbeidet et nasjonalt program for aktiviteter som i hovedsak består av ulike markeringer, konferanser og informasjonstiltak. Læringscenteret har også ansvaret for informasjon og veiledning til norske søkere til midler fra språkåret. Informasjonstiltakene omfatter blant annet plakater, brosjyrer og informasjon lagt ut på Læringscenterets Internetsider: <http://skolenettet.ls.no/spraakaaaret/>

Læringscenteret mottar også søknader fra norske søkere og foretar en vurdering av søknadene før de oversendes til Europakommisjonen for endelig avgjørelse.

Læringscenteret kan kontaktes på følgende adresse:

Nasjonalt senter for læring og utvikling
Postboks 2924 Tøyen
0608 Oslo
Tlf.: 23 30 12 00
Faks: 23 30 12 99

Kontaktperson:
Anne-Karin Korsvold
e-post: akk@ls.no

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side skal European Pathways styres og administreres av Generaldirektoratet for utdanning og kultur i Europakommisjonen (tidligere DG XXII), kontoret for språkpolitikk (B4). Europakommisjonen har publisert et omfattende informasjonsmateriale om språkåret, deriblant en detaljert søkerveiledning. Det meste av dette informasjonsmaterialet er tilgjengelig på Europaserveren på Internett på adressen:
<http://europa.eu.int/comm/education/languages/call/call.html>

Det er også opprettet en særskilt hjemmeside for språkåret på adressen:
<http://www.eurolang2001.org/> Her er det lagt ut informasjon på alle EUs språk og lenker videre til de nasjonale oppfølgingsorganene for språkåret.

Generaldirektoratet for utdanning og kultur kan kontaktes på følgende adresse:

Directorate-General for Education and Culture
Language Policy Unit (B4)
Rue de la Loi 200
Office B-7
B-1049 BRUSSELS

E-post : info-2001@cec.eu.int
Faks : + 32 2 299 6321

4.4 Sosialpolitikk

På dette området deltar Norge i handlingsprogrammet for likestilling og i handlingsprogrammet for å bekjempe vold mot barn, ungdom og kvinner (DAPHNE). Sommeren 2000 la Europakommisjonen frem et forslag til et nytt handlingsprogram for bekjempelse av sosial utstøtning og diskriminering. EFTA-/EØS-landene tar sikte på å slutte seg til dette programmet i løpet av 2001.

Tidligere deltok Norge også i programmer for eldre og funksjonshemmede, men programmene ble stoppet fordi det viste seg at Europakommisjonen ikke hadde hjemmel for å drive programmer på disse områdene.

Likestillingsprogrammet er administrativt underlagt Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk (tidligere DG V), mens DAPHNE er underlagt Generaldirektoratet for politi- og justissamarbeid. På norsk side har Barne- og familiedepartementet (BFD) både det politiske og administrative ansvar for norsk deltagelse i programmene.

Handlingsprogram for likestilling mellom kvinner og menn

Fra 1. januar 2001 trådte det femte handlingsprogrammet for likestilling mellom kvinner og menn i kraft. Programmet avløste det fjerde handlingsprogrammet for like muligheter for kvinner og menn som strakte seg over perioden 1. januar 1996 til 31. desember 2000. Programmet er foruten de 15 EU-landene, også åpent for deltagelse fra de tre EFTA-EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge, søkerlandene til EU i Sentral- og Øst-Europa, samt middelhavsområdet. Omtalen av programmet forholder seg til det femte handlingsprogrammet med mindre annet er angitt.

Formål

Programmet skal medvirke til å støtte likestillingssamarbeidet i Europa, og å støtte opp under EUs rammestrategi (2001-2005) for å fremme likestilling på alle politikkområder. Gjennom programmet tas det sikte på å:

- ?? Fremme og spre de verdier og den praksis som ligger til grunn for prinsippet om likestilling mellom kvinner og menn
- ?? Forbedre kunnskapen om problemer og temaer som er forbundet med likestilling mellom kvinner og menn, herunder direkte og indirekte kjønnsdiskriminering og flerdobbel forskjelsbehandling av kvinner
- ?? Vurdere effektiviteten av politikk og praksis ved hjelp av forhåndsanalyse, samt evaluere virkningene av slik politikk og praksis
- ?? Utvikle aktørenes muligheter til effektivt å fremme likestilling mellom kjønnene, særlig ved å støtte utveksling av informasjon, av god praksis og nettverkskommunikasjon på fellesskapsplan

Innhold

Programmet skal koordinere, støtte og finansiere gjennomføringen av de horisontale tiltakene på de innsatsområder som inngår i EUs rammestrategi for likestilling mellom kvinner og menn. Det dreier seg her om følgende områder:

Det økonomiske liv, lik deltagelse og representasjon, sosiale rettigheter, det sivile liv, samt kjønnsroller og stereotyper.

Følgende tiltak kan innenfor en tverrnasjonal ramme motta støtte fra programmet:

Kategori 1: Bevisstgjøring

1. Konferanser, seminarer og foranstaltninger på europeisk plan.
2. Et større, årlig, europeisk arrangement med vekt på et av programmets prioriterte emner.
3. Organisering av europeiske mediekampanjer og - arrangementer til støtte for tverrnasjonal informasjonsutveksling og spredning av god praksis - herunder tildeling av en årlig pris til virksomheter som effektivt arbeider for likestilling av kvinner og menn - og som tar sikte på å synliggjøre likestillingsproblematikken.
4. Offentliggjøring av publikasjoner om programmets resultater, herunder etablering av et nettsted som blant annet skal tilby eksempler på god praksis, et forum for utveksling av ideer, en database for potensielle partnere i tverrnasjonale utvekslingstiltak, samt elektroniske koblinger til andre relevante nettsteder i statene som deltar i programmet.
5. Gjennomføring av tverrnasjonale initiativer, som for eksempel møter, seminarer eller kampanjer om bestemte temaer som fastsettes årlig etter diskusjon med programkomiteen
6. Organisering av seminarer og spredning av informasjon om og til støtte for gjennomføringen av fellesskapsretten på likestillingsområdet, med særlig vekt på søkerstatenes behov og krav.

Tiltak 2, 3 og 4 i denne kategorien vil bli gjennomført etter innbydelse til åpen anbudskonkurranse. Tiltak 5 og 6, som gjennomføres under de deltagende statenes myndighet eller av likestillingsorganer, kan subsidieres etter innbydelse til begrenset anbudskonkurranse som rettes til den deltagende staten.

Kategori 2: Analyse og evaluering:

1. Utvikling og formidling av sammenlignbare statistikker oppdelt etter kjønn og om mulig etter alder, og statistiske serier om kvinners og menns situasjon på ulike innsatsområder.
2. Utvikling og formidling av metodologier og indikatorer for å evaluere virkningen av likestillingstiltak og - praksis (referanseundersøkelser).
3. Analyser av kvinners stilling på arbeidsmarkedet, av gjennomføringen av likestillingslovgivning i de deltagende statene, av trygde- og skatteordningers innflytelse og virkning på kvinner og menn samt av kvinners fremgang med hensyn til tilgang til beslutningsnivåer. Resultatene og erfaringene vil bli offentliggjort og distribuert.
4. Innhenting, evaluering og offentliggjøring av nye opplysninger og erfaringer fra vellykkede initiativer, metoder og teknikker med hensyn til kvinner og medier, herunder hvordan man kan overvinne kjønnsstereotyper og bidra til positive og differensierte framstillinger av kvinner og menn i mediene.

-
5. Offentliggjøring av en årsberetning om likestilling i EU, som blant annet skal redegjøre for fremgangen i likestillingsarbeidet i forhold til refereanseverdiene samt evaluere resultatene.
  6. Gjennomføring og offentliggjøring av tematiske studier på innsatsområdene, som skal sammenligne likheter og forskjeller i tilnæringsmåte innad i og mellom medlemsstater og søkerstater.
  7. En forundersøkelse for å vurdere hvilke vilkår som må være tilstede for å etablere et europeisk institutt for likestilling.

Kategori 2 vil bli gjennomført via Europakommisjonen, vanligvis etter anbudsinnbydelser. Tiltak 1 vil bli gjennomført i tråd med relevante Eurostat-prosedyrer.

Kategori 3: Økt kompetanse:

Innenfor dette tiltaksområdet kan det gis støtte med henblikk på å forbedre kapasiteten og effektiviteten til hovedaktørene som er involvert i likestillingsfremmende arbeid:

- ?? Tverrnasjonale utvekslingstiltak med aktører fra minst tre deltagende stater, hvor tiltakene skal handle om overføring av informasjon, erfaringer og god praksis. Disse tiltakene kan utføres av NGOer eller partene i arbeidslivet på europeisk plan, av lokale og regionale myndigheters tverrnasjonale nettverk, samt av organisasjoner som arbeider for å fremme likestilling mellom kvinner og menn.
- ?? Tiltakene for å sammenligne effektiviteten av de prosesser, metoder og hjelpemidler som tas i bruk i forbindelse med de valgte temaene; på gjensidig formidling og anvendelse av god praksis; utveksling av personale; felles utvikling av produkter, prosesser, strategi og metodologi; tilpassing av de metoder, hjelpemidler og prosesser som utgjør god praksis, til ulike rammebetingelser og/eller spredning av resultater, informasjonsmateriale og foranstaltninger.

Kategori 3 vil bli gjennomført etter innbydelse til åpen anbudskonkurranse organisert av Europakommisjonen, som også vil behandle forslagene. Tiltakene kan bli gjennomført av NGOer eller partene i arbeidslivet på europeisk plan, samt av lokale og regionale myndigheters eller likestillingsorganers tverrnasjonale nettverk.

For alle kategoriene stilles også en del felles krav til utforming av prosjektene for at de kan komme i betraktning. De viktigste av disse kravene er:

- ?? Det skal være handlingsrettede prosjekter som har som mål å utvikle nye metoder og utveksle erfaringer i arbeidet for likestilling. Rene forsknings- eller utredningsprosjekter vil ikke komme i betraktning
- ?? Prosjektene må være transnasjonale, det vil si at de har minst to samarbeidspartnere fra andre EU/EØS land. Samarbeidet kan for eksempel innebære parallelle delprosjekter, kartlegging og sammenligning av ulike tilnæringer, utveksling av erfaringer. Det transnasjonale samarbeidet skal være en viktig del av prosjektet
- ?? Prosjektene bør også involvere samarbeidspartnere lokalt/nasjonalt
- ?? Budsjettet skal settes opp i euro og bør ligge innen rammen av 30 000 euro og 150 000 euro (ca. 250 000 og 1 245 000 kr)

?? Prosjektet må inneholde en plan for evaluering

Støtte under Handlingsprogrammet kan gis med inntil 80 % av kostnadene ved prosjektet. Utredningsoppdrag som utlyses fra Europakommisjonen kan imidlertid fullfinansieres. Formidlingstiltak i regi av de nasjonale oppfølgingsorganene kan også fullfinansieres.

Målgruppe

Partene i arbeidslivet, frivillige organisasjoner, kvinneorganisasjoner og lokale og regionale myndigheter.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 17, s. 22-29, 19.01.01 (Rådsbeslutning 2000/51/EF av 20. desember 2000) (femte handlingsprogram for likestilling)

EF-tidende nr. L 335, s. 37-43, 30.12.95 (Rådsbeslutning 95/593/EF av 22. desember 1995) (fjerde handlingsprogram for likestilling)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 5

St. prp. nr. 48 (2000-2001) (femte handlingsprogram for likestilling)

St. prp. nr. 28 (1996-97) (fjerde handlingsprogram for likestilling)

Varighet

Det femte handlingsprogrammet for likestilling løper fra 1. januar 2001 til 31. desember 2005. Det fjerde handlingsprogrammet løp fra 1. januar 1996 – 31. desember 2000. Enkelte prosjekter under det fjerde handlingsprogrammet vil imidlertid pågå ut første halvår av 2001.

Økonomisk ramme

Det femte handlingsprogrammet har et budsjett på 50 millioner euro for hele programperioden. Dette innebærer en betydelig økning i forhold til de 30 millioner euro som var stilt til rådighet for det fjerde handlingsprogrammet.

Norske kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

For det femte handlingsprogrammet skal Norge betale ca. 1,7 % av totalkostnadene eller ca. 7,1 millioner kr for hele programperioden. I tillegg kommer utgifter til en nasjonal ekspert tilknyttet Europakommisjonen og til nasjonal oppfølging og administrasjon. Det norske bidraget bevilges over budsjettet til Barne- og familiedepartementet.

For det fjerde handlingsprogrammet var de norske utgiftene ca. 4,1 millioner kr pluss utgifter til en nasjonal ekspert og nasjonal oppfølging. Det er vanskelig å fastslå eksakt hvor store utbetalinger norske deltagere har mottatt fra programmet (se for øvrig under punktet "norske deltagere").

Supplerende finansieringskilder

Ingen særskilte.

Norske deltagere

Det er foreløpig ikke utlyst midler fra det femte handlingsprogrammet slik at det foreløpig ikke deltar norske aktører under dette programmet.

Den norske deltagelsen i det fjerde handlingsprogrammet har vært begrenset, noe som til dels skyldes at det har vært fremmet få norske søknader. I løpet av programperioden har det kun vært to norskledete prosjekter, ett prosjekt som mottok støtte i perioden 1996 - 98 og ett som fikk innvilget støtte i 2000:

År	Prosjekt	Norsk deltager	Bevilget beløp
1997:	Kvinnerens talent til glede for hele Europa	Rosenhoff Voksenopplæring	Ca. 100 000 euro
2000:	Female Entrepreneurs – Women as subjects in regional development	Utviklingscenteret Midt-Troms	Ca. 100 000 euro

I tillegg til de norskledete prosjektene har flere norske institusjoner deltatt som partnere i prosjekter ledet av andre deltagerland. Eksempler på slike prosjekter er:

Avsluttede prosjekter	Norsk deltager
Promoting good practice in gender portrayal in television	NRK
School of Politics Hannah Arendt: Womens's presence in the public sphere	Kvinneuniversitetet
Accès des femmes à la prise de décision en Europe méridionale	Nordisk kvinnenettverk

Pågående prosjekter (2000)	
Europäische Datenbank – Frauen in Führungspositionen	Likestillingssenteret
ETUC Expert Network on Equal Pay	LO
Elections municipales francaises de 2001: Conseillère municipale: Pourquoi pas?	

En rekke norske institusjoner har også deltatt som partnerorganisasjoner på likestillingsområdet i Norge. Partsorganisasjonene har deltatt på forskjellig vis, for eksempel som deltager i nettverk eller i delprosjekter under hovedprosjekter som har mottatt støtte fra programmet. Følgende norske organisasjoner er registrert som partnerorganisasjoner:

- ?? AOF Grenland, Arbeidernes Opplysningsforbund (Skien)
- ?? AOIFE (Association of institutions for feminist education & research in Europe) C/O NIKK (Nordisk institutt for kvinne- og kjønnsforskning) (Oslo)
- ?? Arbeidsdirektoratet (Oslo)
- ?? Fødsel i Fokus (Tønsberg)
- ?? Fokus (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål) (Oslo)
- ?? IASOM - The international association for studies of men (Oslo)
- ?? JURK - Juridisk rådgivning for kvinner (Oslo)
- ?? KIM (Kvinner i mannsjobber) (Oslo)
- ?? Kvinnefronten (Oslo)
- ?? Mannskomiteen 88 (Oslo)
- ?? Norsk Helse- og Sosialforbund (Oslo)

-
- ?? Norsk sykepleierforbund (Oslo)
  - ?? Bondekvinnelaget (Oslo)
  - ?? Norsk Lærerlag (Oslo)
  - ?? Seksjon for kvinneforskning, Norges Forskningsråd (Oslo)
  - ?? Kvinneuniversitetet Nord (Nordfold)
  - ?? Kampanjen Hvitt Bånd (Oslo)

Utover deltagelse fra norske aktører er også Norge dekket av flere forskningsprosjekter som har vært finansiert av likestillingsprogrammet. Norge blir også omtalt i EUs årsrapporter om likestilling. I en tidlig fase av det fjerde handlingsprogrammet fikk også Norge anledning til å delta i to ekspertgrupper under programmet. Under programmets siste fase har imidlertid representantene fra EFTA-/EØS-landene blitt utelukket fra disse gruppene.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Barne- og familiedepartementet (BFD) har både det nasjonale, politiske og løpende administrative ansvaret for Norges deltagelse i handlingsprogrammet for likestilling. BFD deltar også i styringskomiteen for programmet under Europakommisjonen.

I forbindelse med Norges deltagelse i likestillingsprogrammet har BFD siden 1. september 1996 finansiert en nasjonal ekspert tilknyttet Europakommisjonens generaldirektorat for sysselsetting og sosialpolitikk. Fra høsten 1999 og frem til august 2002 har Jorun Hjertø innehatt denne stillingen. Hun kan kontaktes på følgende tlf. og e-post:

Jorun Hjertø
Tlf.: +32 2 295 99 62
E-post: joron.hjerto@cec.eu.int

BFD driver en begrenset informasjonsvirksomhet om programmet, i første rekke rettet mot organisasjoner og etater som er i den definerte målgruppen for programmet. I april 2000 arrangerte BFD i samarbeid med likestillingssenteret en bredt anlagt formidlingskonferanse om EUs likestillingspolitikk og norsk deltagelse i likestillingsprogrammet. Konferansen var fullfinansiert av Europakommisjonen. BFD har lagt ut noe informasjon om likestillingsprogrammet på ODIN på adressen: http://odin.dep.no/bfd/norsk/likestilling/intern_samarb/

De ansvarlige for oppfølgingen av programmet kan kontaktes på følgende adresse:

Barne- og familiedepartementet
Familie- og barnehageavdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
Tlf.: 22 24 25 17
Faks: 22 24 25 55

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk (tidligere DG V) i Europakommisjonen har ansvar for styringen av handlingsprogrammet for likestilling på

EU-nivå. Det er også Europakommisjonen som forestår behandlingen av søknader og utvelgelse av prosjekter som skal få støtte. I gjennomføringen av handlingsprogrammet bistår Europakommisjonen av en styringskomité som består av representanter for alle de deltagende landene og ledes av en representant for Europakommisjonen.

Europakommisjonen har publisert et omfattende materiale om likestillings-spørsmål generelt. Det er også utgitt noe informasjonsmateriale om handlingsprogrammet spesielt. Noe av dette materialet er tilgjengelig på Europaserveren på Internett på hjemmesiden til Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk: http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/index_en.htm

EU-Kommisjonen har også en database over aktuelle europeiske samarbeidsorganisasjoner på likestillingsområdet. Basen er tilgjengelig på Internett på adressen:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/partners/index_en.htm

Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk kan nås på følgende adresse:

European Commission
Directorate General for Employment and Social Affairs
Unit EMPL/D/5 "Equal opportunities for women and men and matters regarding families and children"
200, rue de la Loi , Wetstraat
B-1049 BRUXELLES/BRUSSEL
Faks: +32.2.296.35.62
E-post: eqop@cec.eu.int

DAPHNE - handlingsprogram for å bekjempe vold mot barn, ungdom og kvinner

DAPHNE er et fireårig handlingsprogram for perioden 2000 til 2003 som tar sikte på å støtte forebyggende tiltak for å bekjempe vold mot barn, ungdom og kvinner. Programmet bygger på DAPHNE-initiativet som i perioden 1997 til 1999 bidro med støtte til ikke-statlige og frivillige organisasjoner i Europa for å bekjempe vold mot kvinner og barn.

EU har åpnet for at til sammen 16 land i tillegg til de 15 EU-landene kan delta i DAPHNE. Dette er EFTA-EØS-landene og søkerlandene i sentral- og Øst-Europa samt Kypros, Malta og Tyrkia. EFTA-EØS-landenes deltagelse ble formelt vedtatt i EØS-komiteen 11. april 2000.

Formål

Programmet har som mål å bidra til å sikre et godt fysisk og psykisk helsevern for barn, ungdom og (voksne) kvinner som er ofre, eller potensielle ofre, for seksualisert vold. Det har videre som mål å øke kunnskap og ekspertise på fellesskapsnivå når det gjelder metoder og teknikker med sikte på forebygging og lindring av effektene av seksualisert vold.

Innhold

Følgende tiltak er omfattet av vedtaket:

- ?? Etablering av tverrfaglige nettverk og kunnskapsutvikling
- ?? Utveksling av informasjon og erfaringer, koordinering og samarbeid på fellesskapsnivå
- ?? Finansiering av samarbeidsprosjekter over landegrensene
- ?? Bevisstgjøring av allmenheten

Et sentralt krav til prosjekter som skal motta støtte, er at de medvirker til utvikling på europeisk plan, ikke bare på lokalt, regionalt eller nasjonalt plan. For å nå denne målsetningen kan deltagerne i prosjektene komme fra flere land, aktiviteter kan foregå parallelt i flere land eller aktiviteten kan komme til nytte i andre land på et senere tidspunkt.

Prosjektene varighet kan være mellom ett og tre år. For prosjekter som strekker seg utover ett år vil støtte bli utbetalt for ett år av gangen. Støtten kan ikke overstige 80 % av kostnadene ved prosjektet. Bevilget støtte vil normalt være mellom 30 000 og 125 000 euro. Før det kan søkes om støtte, må de involverte organisasjoner og institusjoner utpeke en deltager til å lede og koordinere prosjektet og alle deltagerne må undertegne en partnerskapskontrakt som vedlegges søknaden. Prosjektlederen sender så søknaden på vegne av hele prosjektet.

Målgruppe

Frivillige organisasjoner og offentlige og private institusjoner på europeisk, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå som arbeider med forebygging og beskyttelse mot vold mot barn, ungdom og kvinner.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 34, s. 1-7, 09.02.00 (Europaparlaments- og rådsbeslutning 2000/293/EF av 24. januar 2000)
EØS-avtalens protokoll 31, art. 5
St. prp nr 71 (1999-2000)

Varighet

1. januar 2000 til 31. desember 2003.

Økonomisk ramme

20 millioner euro for hele programperioden.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

1,7 % av totalkostnadene eller ca. 2,8 millioner kr for hele programperioden. Det norske bidraget bevilges over budsjettet til Barne- og familiedepartementet. I tillegg kommer midler til administrasjon og oppfølging av programmet i Norge. I og med at dette arbeidet utføres som en integrert del av Barne- og familiedepartementets arbeid, er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

De to prosjektene som har norske deltagerne har anslagsvis mottatt ca. 200 000 euro (ca. 1,64 millioner kr) fra programmet.

Supplerende finansieringskilder

Det eksisterer ingen særskilte supplerende finansieringskilder for norske deltagere i programmet.

Norske deltagere

Tildelingen etter den første søknadsrunden for programmet ble foretatt i november 2000. Av totalt 47 prosjekter som ble tildelt støtte, deltar det norske deltagere i to prosjekter. Ingen norsk-koordinerte prosjekter ble tildelt støtte. Prosjektene med norsk deltagelse er:

- ?? Deliberate Self-harm Among Children and Adolescents in Europe
(Universitetet i Oslo)
- ?? Children Who are Abused and the Law (Redd Barna)

De norske organisasjonene/stiftelsene Redd Barna, Alternativ til vold og Hvitt bånd deltok i prosjekter under DAPHNE-initiativet i perioden 1998 til 1999. Fordi Norge formelt sett ikke deltok i initiativet, måtte deltagerne dekke alle utgifter forbundet med deltagelsen selv.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Barne- og familiedepartementet (BFD) har både det nasjonale, politiske og løpende administrative ansvaret for Norges deltagelse i DAPHNE-programmet. BFD deltar også med to representanter i styringskomiteen for programmet under Europakommisjonen.

BFD driver en begrenset informasjonsvirksomhet om programmet, i første rekke rettet mot organisasjoner og etater som er i den definerte målgruppen for programmet. Kortfattet informasjon er også lagt ut på BFDs område på ODIN på adressen: http://odin.dep.no/bfd/norsk/likestilling/intern_samarb

De ansvarlige for oppfølgingen av programmet kan kontaktes på følgende adresse:

Barne- og familiedepartementet
Familie-, barnehage- og likestillingsavdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
Tlf.: 22 24 25 17
Faks: 22 24 25 55

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Generaldirektoratet for politi- og justissamarbeid i Europakommisjonen har ansvar for styringen av DAPHNE-programmet på EU-nivå. Det er også Europakommisjonen som forestår behandlingen av søknader. I arbeidet med å gjennomgå søknadene får Europakommisjonen støtte av eksterne eksperter. I gjennomføringen av handlingsprogrammet bistår Europakommisjonen av en styringskomité som består av representanter for alle de deltagende landene. Styringskomiteen foretar også den formelle beslutningen om hvilke prosjekter som skal få støtte.

Europakommisjonen har publisert noe informasjonsmateriale om DAPHNE. Det meste av dette materialet er tilgjengelig på Internett på hjemmesiden til Generaldirektoratet for politi- og justissamarbeid på adressen:
http://europa.eu.int/comm/justice_home/project/daphne/en/index.htm

Generaldirektoratet for politi- og justissamarbeid kan nås på følgende adresse:
European Commission
Directorate General for Justice and Home Affairs
Unit A/1
200, rue de la Loi
B-1049 BRUXELLES/BRUSSEL

Handlingsprogram for bekjempelse av sosial utstøtning og diskriminering

Sommeren 2000 la Europakommisjonen frem et forslag til et nytt handlingsprogram for bekjempelse av sosial utstøtning og diskriminering. Ved avslutningen av arbeidet med denne kartleggingen i mars 2001 var forslaget fra Europakommisjonen fortsatt ikke endelig vedtatt i Europaparlamentet og Rådet. Trolig vil forslaget bli endelig vedtatt i løpet av våren 2001.

I forslaget fra Europakommisjonen åpnes det for at EFTA-/EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge, samt søkerlandene til EU i Sentral- og Øst-Europa og Middelhavsområdet, kan delta i programmet. På bakgrunn av dette vil EFTA-/EØS-landene, når det endelige vedtaket foreligger fra EUs side, ta sikte på å slutte seg til programmet.

Formål

Programmet har som mål å støtte samarbeid som setter EU og de deltagende statene bedre i stand til å effektivisere innsatsen mot sosial utstøtning. Viktige delmål er i denne sammenhengen å:

- ?? Forbedre forståelsen for sosial utstøtning
- ?? Tilrettelegge for samarbeid om tiltak og utveksling av erfaringer i forbindelse med nasjonale handlingsplaner mot sosial utstøtning
- ?? Bygge opp relevante aktørers evne til effektivt å gjøre noe med sosial utstøtning gjennom samarbeid i nettverk på europeisk nivå

Innhold

Følgende tiltak er omfattet av handlingsprogrammet:

- ?? Analyse av særtrekk, årsaker, prosesser og tendenser i forbindelse med sosial utstøtning, herunder innsamling av sammenlignbare statistikker, utvikling av felles metoder og temaundersøkelser
- ?? Samarbeid om innsats mot sosial utstøtning
- ?? Utveksling av opplysninger og erfaringer gjennom felles kvantitative og kvalitative indikatorer og benchmarking ut fra regelmessig overvåkning og evaluering
- ?? Fremme av dialog mellom involverte parter og støtte til europeiske nettverk mellom ikke-statlige organisasjoner som er aktive i kampen mot fattigdom og sosial utstøtning

---

Målgruppe

Nasjonale, regionale og lokale myndigheter, arbeidslivets parter og frivillige organisasjoner, samt relevante forskningsmiljøer.

Relevante beslutninger

Forslag til europaparlaments- og rådsbeslutning om et fellesskapshandlingsprogram til fremme av medlemslandenes samarbeide om bekjempelse av sosial utstøtning, COM(2000) 368 endelig, Endret forslag: COM(2000) 796 endelig EØS-avtalens protokoll 31, art. 5.

Varighet

Fra tidspunktet programmet vedtas (trolig våren 2001) til 31. desember 2005.

Økonomisk ramme

I det foreliggende forslag fra Europakommisjonen er det foreslått et budsjett på 70 millioner euro for hele programperioden.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet

Det norske bidraget til programmet er ikke fastsatt i og med at EFTA-/EØS-landenes deltagelse ikke er vedtatt i EØS-komiteen. Basert på erfaringer fra de andre programmene, kan det anslås at det norske bidraget vil utgjøre ca. 1,7-1,8 % av totalkostnadene eller ca. 10 millioner kr for hele programperioden.

Supplerende finansieringskilder

Det vil trolig ikke bli opprettet særskilte supplerende finansieringskilder for norske deltagere i programmet.

Norske deltagere

Avklares først når det utlyses midler fra programmet etter at programmet er formelt vedtatt.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Det nasjonale, politiske og løpende administrative ansvaret for Norges deltagelse i handlingsprogrammet vil bli ivarettatt av Sosial- og helsedepartementet (SHD).

For supplerende informasjon om programmet kan Sosial- og helsedepartementet kontaktes på følgende adresse:

Sosial- og helsedepartementet
Pleie- og omsorgsavdelingen
Postboks 8011 Dep.
0030 Oslo
Tlf.: 22 24 85 61
Faks: 22 24 27 66

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk (tidligere DG V) i Europakommisjonen vil få ansvar for styringen av handlingsprogrammet på EU-nivå. Det vil også bli Europakommisjonen som forestår behandlingen av søknader og utvelgelse av prosjekter som skal få støtte. I gjennomføringen av

---

handlingsprogrammet bistås Europakommisjonen av en styringskomité som består av representanter for alle de deltagende landene og ledes av en representant for Europakommisjonen.

Europakommisjonen har publisert noe materiale om sosial utstøtning og fattigdom generelt. Foreløpig er det begrenset med informasjonsmateriale vedrørende handlingsprogrammet spesielt. Det meste av det tilgjengelige informasjonsmaterialet er tilgjengelig på Europaserveren på Internett på hjemmesiden til Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk: http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-prot/soc-incl/index_en.htm

Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk kan nås på følgende adresse:

European Commission
Directorate General for Employment and Social Affairs
Directorate E/2
200, rue de la Loi , Wetstraat
B-1049 BRUXELLES/BRUSSEL

E-post: empl-info@cec.eu.int

4.5 Forbrukervern

På forbrukerområdet har EU vedtatt et Rammeprogram for forbrukerpolitikk. Under programmet finansieres egne tiltak fra Europakommisjonen og det gis støtte til andre aktører på europeisk og nasjonalt nivå.

Rammeprogram for forbrukerpolitikk

Fra 1. januar 2000 deltar foruten de 15 EU-landene også de tre EFTA-EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge i forbrukerprogrammet. Programmet er også åpent for deltagelse fra søkerlandene til EU i Sentral- og Øst-Europa, samt fra Kypros.

Formål

Formålet med rammeprogrammet er først og fremst å gi en klarere hjemmel for at fellesskapet skal kunne finansiere aktiviteter på forbrukerområdet.

Innhold

Programmet inneholder fire aksjonsområder/aktiviteter der det kan ytes støtte til prosjekter og tiltak:

1. Forbrukernes helse og sikkerhet
  - ?? Tiltak iverksatt som ledd i forberedelse og utarbeidelse av uttalelser fra de vitenskapelige komiteene
  - ?? Sakkyndig bistand og inspeksjon i forbindelse med kontroll innen næringsmiddel-, veterinær- og plantehelsesektoren
  - ?? Teknisk sakkyndig bistand ved forebyggende vurdering av produktrisiko, særlig for matvarer

-
- ?? Best mulig utnyttelse av relevante vitenskapelige og tekniske elementer i forbrukerverntiltak, særlig ved bruk av fagkunnskapen i Det felles forskningssenter
  - 2. Beskyttelse av forbrukernes økonomiske interesser
    - ?? Tiltak som skal bedre samarbeidet mellom organene som driver markedsovervåking
    - ?? Tiltak som skal sikre at forbrukernes rettigheter respekteres i forbindelse med levering av produkter- og ytelse av tjenester, herunder ordninger som kan føre til bedre bileggelse av tvister, særlig ved hjelp av forsøksprosjekter og opprettelse av databaser
    - ?? Tiltak som skal sikre redelige forhold ved forbrukertransaksjoner, under hensyntagen til konsekvensene av ny teknologi og utviklingen av finanstjenester samt euroens følger for forbrukerne
    - ?? Tiltak med sikte på å kontrollere miljøargumenter på etiketter, emballasje og i reklame generelt samt ved andre former for markedsføring
    - ?? Bedring av felles utenomrettslige prosedyrer
    - ?? Utvikling av og støtte til tiltak med sikte på å lette adgangen til tvistebehandling
    - ?? Tiltak med sikte på vurdering av konkrete risikofaktorer og mulige fordeler for forbrukerne ved informasjonssamfunnet, herunder forsøksprosjekter med sikte på å innføre ordninger for bileggelse av tverrnasjonale tvister i forbindelse med elektronisk handel og avtaler inngått over elektroniske nett
    - ?? Tiltak til fremme av datasikkerhet og vern om privatlivets fred, herunder vern av mindreårige
  - 3. Forbrukeropplysning og -utdannelse
    - ?? Bedring av informasjonen til forbrukerne om deres rettigheter og hvordan de skal utøves, og økt bevisstgjøring av produsenter og forbrukere om sikkerhetsaspekter ved varer og tjenester
    - ?? Økt bevisstgjøring blant forbrukerne om behovet for bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre
    - ?? Bedre forbrukeropplysning om egenskapene ved visse konkrete produkter og tjenester, særlig ved hjelp av sammenlignende undersøkelser
    - ?? Utvikling av forbrukerutdannelse og -opplæring, særlig i skolen
    - ?? Utvikling av og støtte til europeiske informasjons- og rådgivningssentere for forbrukere som opererer over grensene i de deltagende landene i programmet
  - 4. Forbrukerrepresentasjon og fremme av forbrukerinteresser
    - ?? Styrking av representasjonen av forbrukernes interesser på fellesskapsplan og internasjonalt
    - ?? Støtte til organisasjoner som representerer forbrukernes interesser i medlemsstatene, særlig dersom de råder over begrensede midler
    - ?? Fremme og samordning av forbrukernes deltagelse i standardiseringsarbeidet på europeisk plan
    - ?? Fremme av bærekraftige forbruksmønstre ved hjelp av forsøksprosjekter

Støtteberettigede prosjekter kan motta inntil 50 % støtte fra fellesskapet. Det tildeles midler én gang i året fra programmet. Ved tildelingen av midler vil det i

---

tillegg til aksjonsområdene nevnt ovenfor bli lagt vekt på retningslinjer fastsatt i de årlige utlysningene og i handlingsplaner for forbrukerpolitikk som vedtas for perioder på tre år.

Målgruppe

Europakommisjonen, europeiske og nasjonale forbrukerorganisasjoner, uavhengige offentlige organer og forskningsinstitusjoner.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 034, s. 1 – 7, 09.02.99 (Europaparlaments- og rådsbeslutning 99/283/EF av 25. januar 1999)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 6

St. prp nr 28 (1999-2000)

Varighet

1. januar 1999 til 31. desember 2003. Norge deltar fra 1.1.2000.

Økonomisk ramme

112,5 millioner euro for hele programperioden. Forventet fordeling på de ulike aksjonsområdene er 31 millioner euro (27,5 %) til "Forbrukernes sikkerhet og helse", 17 millioner euro (15,1 %) til "Beskyttelse av forbrukernes økonomiske interesser", 40 millioner euro (35,6 %) til "Forbrukeropplysning og -utdannelse" og 24,5 millioner euro (21,8 %) til "Forbrukerrepresentasjon og fremme av forbrukerinteresser".

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Den norske andelen av budsjettet til forbrukerprogrammet vil årlig være 418 500 euro eller ca 3,5 millioner kroner. I tillegg vil det påløpe administrative kostnader til nasjonal oppfølging beregnet til ca 1 million kroner dersom det knyttes en norsk nasjonal ekspert til programmet. Ved årsskiftet 2000/2001 var det foreløpig ikke ansatt en nasjonal ekspert i tilknytning til forbrukerprogrammet.

I 2000 mottok norske søkere ca. 800 000 kr fra programmet.

Supplerende finansieringskilder

Det er ikke opprettet noen særskilte støtteordninger for norske deltagere i programmet. Barne- og familiedepartementet har imidlertid i enkelte tilfeller gitt mindre bidrag til forprosjekter i forbindelse med søknader om støtte fra norske aktører.

Norske deltagere

For 2000 ble to av fem norske søknader tildelt støtte gjennom programmet. Det gjaldt:

1. "Europeisk konferanse om husholdsøkonomi" (Forbrukerrådet), tildelt 121 788 euro (konferansen ble imidlertid avlyst, og tildelingen ble av den grunn ikke realisert).
2. "Risiko ved produkter med høy overflatetemperatur"(Statens institutt for bruksforskning), tildelt 95 977 euro.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Barne- og familiedepartementet (BFD) har både det nasjonale, politiske og løpende administrative ansvaret for Norges deltagelse i handlingsprogrammet for forbrukerpolitikk. BFD deltar også i styringskomiteen for programmet under Europakommisjonen. I forbindelse med Norges deltagelse i forbrukerprogrammet kan Norge få anledning til å utplassere en norsk ekspert i Europakommisjonen. Ved årsskiftet 2000/2001 var det foreløpig ikke ansatt en nasjonal ekspert fra Norge i tilknytning til forbrukerprogrammet.

BFD driver en begrenset informasjonsvirksomhet om programmet, i første rekke rettet mot organisasjoner og etater i Norge som er i den definerte målgruppen for programmet. Det er lagt ut kortfattet informasjon om programmet på BFDs Internettsider på ODIN: <http://odin.dep.no/bfd/norsk/forbruker/forskning/004031-990034/index-dok000-b-n-a.html>

De ansvarlige for oppfølgingen av programmet kan kontaktes på følgende adresse:

Barne- og familiedepartementet
Forbrukeravdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
Tlf.: 22 24 24 51/53
Faks: 22 24 27 17

Kontaktpersoner:

Avdelingsdirektør Eivind Gram-Johannessen,
e-post: eivind.gram-johannesen@bfd.dep.no
Seniorrådgiver Erik Skaudal, e-post: erik.skaudal@bfd.dep.no

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Generaldirektoratet for helse og forbrukerbeskyttelse (tidligere DG XXIV) i Europakommisjonen har ansvar for styringen av handlingsprogrammet for forbrukerpolitikk på EU-nivå. Det er også Europakommisjonen som utarbeider kriterier for tildeling av støtte, og utvelgelse av prosjekter. I dette arbeidet assisteres Europakommisjonen av en rådgivende komité med representanter fra medlemslandene.

Europakommisjonen har publisert et omfattende materiale om forbrukerspørsmål generelt. Foreløpig er det publisert begrenset med informasjonsmateriale om handlingsprogrammet spesielt. Noe av dette materialet er tilgjengelig på Internett på hjemmesiden til Generaldirektoratet for helse og forbrukerbeskyttelse på adressen: http://europa.eu.int/comm/dgs/health_consumer/index_en.htm

Generaldirektoratet for helse og forbrukerbeskyttelse kan nås på følgende adresse:

European Commission
Directorate-General Health and Consumer Protection
B232 5/63, rue de la Loi / Wetstraat 200
B-1049 BRUXELLES/BRUSSEL
E-post: sanco-helpline@cec.eu.int

4.6 Små og mellomstore bedrifter

Aktivitetene rettet mot små og mellomstore bedrifter (SMB) har på hele 1990-tallet var samlet under flerårige handlingsprogrammer. Ved årsskiftet 2000/ 2001 er man inne i skiftet mellom Det tredje flerårige programmet for SMB som utløp 31. desember 2000, og Det flerårige programmet for næringsliv og entrepenørskap som startet opp 1. januar 2001. I perioden 1998 til 2000 eksisterte det også et separat program som skulle støtte dannelsen av transeuropeiske joint ventures mellom SMB-er, Joint European Venture (JEV). I forbindelse med oppstarten av det flerårige programmet for næringsliv og entrepenørskap 1. januar 2001, ble det besluttet av JEV skulle innlemmes i dette programmet. I og med at integreringen av JEV ennå ikke er fullt ut gjennomført i praksis, har vi valgt å omtale programmet separat.

Programmene på SMB-området administreres på EU-nivå av Generaldirektoratet for næringspolitikk (tidligere DG XXIII). En sentral aktør i informasjons- og veiledningsarbeidet mot SMB er euro Info Centre (EIC) som er et nettverk av mer enn 260 informasjons- og rådgivningskontorer i EØS-landene, Sentral- og Øst-Europa samt Middelhavsområdet.

Norge har gjennom EØS-avtalen mulighet for å delta i programmene på SMB-området. Det er Nærings- og handelsdepartementet (NHD) som har det overordnede ansvaret for den norske deltagelsen i SMB-programmet og i JEV-programmet. De i alt fem euro Info Centre i Norge spiller en viktig rolle i arbeidet med å informere om programmene og veilede norske brukere. JEV administreres ved hjelp av nasjonale finansielle mellomledd. Statens Nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) er av Europakommisjonen tildelt en slik rolle i Norge.

Flerårig program til fremme av næringsliv og entrepenørskap

Programmet til fremme av næringsliv og entrepenørskap er det fjerde i rekken av programmer for næringslivet med særlig vekt på små- og mellomstore bedrifter. Det nåværende programmet ble vedtatt på EU-nivå i desember 2000 og trådte formelt i kraft 1. januar 2001. Det avløser Det tredje flerårige programmet for små og mellomstore bedrifter som varte fra 1. januar 1997 til 31. desember 2000.

Programmet for næringsliv og entrepenørskap viderefører i stor utstrekning aktivitetene fra det foregående SMB-programmet, men aktivitetene "Interprise", som er europeiske møtedager mellom bedrifter i samme bransje, og "IBEX", som er europeiske møtedager mellom kjøpere og underleverandørene, vil ikke bli videreført. Det nye programmet vil også omfatte større virksomheter i tillegg til SMB og det vil bli lagt større vekt på tiltak som kan stimulere til økt nyskaping.

EU har åpnet for at mer enn 30 land kan delta i programmet for næringsliv og entrepenørskap. Foruten de 15 EU-landene er det EFTA-EØS-landene og søkerlandene i sentral- og Øst-Europa samt Middelhavsområdet. EFTA-/EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge vil trolig formelt slutte seg til programmet etter behandling EØS-komiteen i mai 2001.

Formål

Programmet skal fremme entreprenørskap, bedrifters vekst og konkurransevne, forenkle og forbedre næringslivets administrative og regulatoriske rammeverk, forbedre det finansielle miljøet særlig for små og mellomstore bedrifter og sikre bedrifter tilgang til blant annet nettverk og tjenester.

Innhold

Sentrale elementer i programmet vil være identifikasjon og utveksling av gode eksempler på bedriftsfremmende tiltak mellom medlemsstatene og sammenlignende studier (såkalt referansetesting). I tillegg vil det bli iverksatt mer direkte tiltak som skal bidra til bedre informasjon til og finansieringsmuligheter for entreprenører og næringsliv.

Innen informasjonsarbeidet vil dagens såkalte EIC-nettverk (Euro Info Center) bli videreført. Nettverket er et sentralt informasjons- og tjenestenettverk for bedriftene og består av mer enn 260 sentra over hele Europa.

Det er definert fem ulike tiltaksområder i programmet:

1. Økning av veksten og konkurransevnen til bedrifter i en kunnskapsbasert og internasjonalisert økonomi
Innenfor dette tiltaksområdet skal programmet fremme tiltak som:
  - ?? Øker konkurransevne og nyskaping
  - ?? Legger til rette for fritt varebytte og markedsadgang
  - ?? Forbereder bedrifter på å møte globaliseringen og særlig fremmer SMBs deltagelse i standardiseringsprosessen og gjennomføringen av den
  - ?? Tilbyr et tilstrekkelig stort spekter av ferdigheter som oppfyller små bedrifters behov
  - ?? Utvikler bruken av ny informasjons- og kommunikasjonsteknologi
  - ?? Oppmuntret til nyskapende virksomhet
  - ?? Fremmer integreringen av en bærekraftig utvikling
2. Fremme av entreprenørskap:
  - ?? Bistand ved opprettelse og overdragelse av virksomheter
  - ?? Utvikling av opplæring i entreprenørskap
  - ?? Fremme av forretningskulturen i samfunnet
  - ?? Identifisering og fremme av en særskilt politikk til fordel for SMB
3. Forenkling og bedring av næringslivets administrative og lovgivningsmessige rammebetingelser, særlig med sikte på forskning, nyskaping og bedriftsetablering:
  - ?? Videreutvikling av systemet for å evaluere virkningen på næringslivet av den foreslåtte EU-lovgivning
  - ?? Bedre lovgivning og enklere administrative rammebetingelser generelt
4. Bedring av de finansielle rammebetingelser for næringslivet, særlig SMB:
  - a) Tiltak for å bedre de finansielle rammebetingelser for næringslivet, særlig SMB.
    - ?? Den europeiske teknologiordnings (ETO) tjeneste for etableringsstøtte, forvaltet av Det europeiske investeringsfond (EIF). ETO-tjenesten for etableringsstøtte skal bistå ved etableringen og finansieringen av SMB i oppstartingsfasen

-
- ?? Garantiordningen for SMB, forvaltet av EIF
I garantiordningen for SMB skal det stilles motgarantier eller eventuelt medgaranti for de deltagende statenes garantiordninger, samt direkte garantier for Den europeiske investeringsbanken (EIB) eller enhver annen relevant finansformidler, mens tapene fra nevnte garantier dekkes av EUs alminnelige budsjett
  - ?? Startkapitaltiltaket, forvaltet av EIF
Startkapitaltiltaket har som formål å stimulere tilførselen av kapital til opprettelsen av nye nyskapende bedrifter med vekstmuligheter og muligheter til å skape arbeidsplasser
  - ?? Joint European Venture⁶
Programmet har som formål å bruke de forpliktelser som er inngått inntil 31. desember 2000 til gagn for foretak som planlegger å inngå et tverrnasjonalt partnerskap. Det høyeste tillatte bidrag per prosjekt er 100 000 euro
- b) Bruken av euro i næringslivet
  - c) Tiltak for å fremme nærhetsfinansiering, og særlig til utvikling av nettverk av «business angels»
  - d) Utviklingen av et nettverk på fellesskapsplan for startkapitalfond og forvalterne av dem og stimulering av utvekslingen av beste praksis og opplæring
  - e) Arrangement av rundebordskonferanser for representanter for banker og SMB
5. Forenkling av tilgangen til EUs støttetjenester, programmer og nettverk og bedring av samordningen av disse ordningene:
Innenfor dette tiltaksområdet skal programmet fremme tiltak som:
- ?? Letter tilgangen for bedrifter til EU-programmene og sikrer bedre samordning, særlig med det femte rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling
  - ?? Bedrer virkemåten til, samarbeidet mellom og samordningen av Fellesskapets nettverk, særlig Euro Info Centres og Euro Info Correspondence Centres
  - ?? Fremmer tilretteleggingen av forretnings samarbeidsarrangementer for europartnerskap
  - ?? Bruk av rapporten «Det europeiske senter for observasjon av SMB»

Målgruppe

Primært små- og mellomstore bedrifter i EØS-området og i søkerlandene til EU i Sentral-, Øst- og Syd-Europa. I EU-sammenheng defineres SMB som bedrifter med inntil 250 ansatte. Støtten fra programmet går i hovedsak til organer og tiltak i EU og deltagerlandene som bistår SMB i deres utvikling.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 333, s. 84 - 91, 29.12.00 (Rådsbeslutning 2000/819/EF av 20. desember 2000)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 7

St. prp nr 57 (2000-2001)

---

⁶ Programmet Joint European Venture er omtalt som et separat program i denne rapporten.

Varighet

1. januar 2001 til 31. desember 2005.

Økonomisk ramme

EUs flerårige program for næringsliv og entreprenørskap vil ha en ramme på 450 millioner euro over programperioden 2001 til 2005, med fordelingen 133 millioner euro til aktiviteter administrert av Europakommisjonen og 317 millioner euro til finansielle støtteordninger administrert av Det europeiske investeringsfond (EIF). I tillegg vil investeringsprogrammet JEV bli innlemmet som en del av programmet. Investeringsprogrammet JEV har et restbudsjett pålydende 55 millioner euro og vil bli finansiert over en egen budsjettlinje. Inkludert JEV blir derfor den totale rammen for programmet 505 millioner euro fordelt over hele programperioden.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet

Norges totale andel av programutgiftene for det flerårige programmet samt for investeringsprogrammet JEV, vil utgjøre ca. 9 millioner euro over fem år, dvs. totalt 75 millioner kr eller gjennomsnittlig 15 millioner kr per år.

Utover dette må det påregnes direkte kostnader knyttet til administrasjon av programmet både nasjonalt og på EU-nivå. På EU-nivå bidrar Norge for tiden med én nasjonal ekspert til Europakommisjonens Generaldirektorat for næringsliv, og det vurderes å bidra med ytterligere én nasjonal ekspert. Nærings- og handelsdepartementet vil ha nettoutgifter tilsvarende ca. 400 000 kr knyttet til hver ekspertstilling. Nasjonalt vil det norske sekretariatsarbeidet koste ca. 500 000 kr per år.

Gjennomsnittlige kostnader knyttet til programmet for perioden 2001-2005 vil trolig være 16 millioner kr per år.

I tillegg til utgifter som er direkte relatert til programmene, bevilger også norske myndigheter midler til de fem norske Euro Info Centre (EIC). De norske EICene har viktige informasjons- og rådgivningsoppgaver mot norske søkere og brukere av SMB-programmet. Deler av EICenes budsjett dekkes også over budsjettet til SMB-programmet. For 2001 er det budsjettet med et tilskudd på 3 millioner kr til de norske EICene.

Supplerende finansieringskilder

Det er ikke opprettet særskilte supplerende finansieringsordninger for norske deltagere i programmet. Imidlertid vil det være mulig for norske bedrifter å søke støtte fra de mange generelle støtteordninger rettet mot næringslivet i Norge.

Norske deltagere

De fem norske EIC (kontaktopplysninger se neste punkt) og Oslo Handelskammer som deltar i BRE/BCC nettverket for søking etter samarbeidspartnere. Under det tredje flerårige programmet for SMB deltok et hundretalls norske bedrifter i ulike nettverksaktiviteter under programmet som Interprise og Europartenariat. Når det gjelder det nåværende programmet for næringsliv og

---

entreprenørskap er programmet i en oppstartfase. Det er derfor foreløpig ikke avklart hvilke norske bedrifter som vil delta.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Nærings- og handelsdepartementet (NHD) har det overordnede nasjonale og politiske ansvaret for Norges deltagelse i programmet for næringsliv og entreprenørskap. NHD deltar også i styringskomiteen for programmet under Europakommisjonen.

Det systematiske arbeidet med oppfølging av programmet vil bli ivaretatt av et eksternt sekretariat. Driften av dette sekretariatet er lagt ut på anbud, men foreløpig er det ikke avgjort hvem som skal drive sekretariatet. Det vil også bli etablert en referansegruppe som skal komme med innspill til departementets og sekretariatets arbeid. Referansegruppen skal også, sammen med sekretariatet, bidra til at ulike pågående og planlagte EU-aktiviteter gjøres kjent i aktuelle norske miljøer. Referansegruppen vil bestå av representanter fra departementet, sentrale organisasjoner i næringslivet og andre aktører med ansvar for næringsutvikling.

I forbindelse med Norges deltagelse i næringslivs-/SMB-programmene har Norge fått anledning til å utplassere en norsk ekspert i Generaldirektoratet for næringspolitikk i Europakommisjonen. Frem til mai 2002 er det Vebjørn Walderhaug som innehar denne stillingen som nasjonal ekspert. Walderhaug kan kontaktes på:

Vebjørn Valderhaug
Enterprise DG (ENTR)/B1
Tlf.: +32 2 296 38 33
Faks: +32 2 295 73 35
E-post: vebjorn.walderhaug@cec.eu.int

Gjennom deltagelse i EUs SMB-program har Norge etablert Euro Info Centre i fem vertsorganisasjoner. Det norske EIC-nettverket samarbeider tett om en rekke felles tiltak rettet mot bedrifter i hele Norge, blant annet landsdekkende kampanjer og informasjonsvirksomhet om viktige EØS-forhold som berører norsk næringsliv, herunder tiltak omfattet av SMB-programmet. For å styrke kompetansen har nettverket felles opplæringstiltak og møter for erfaringsutbytte. De norske EIC-kontorene utarbeider felles informasjonsmateriell og utgir nyhetsbrevet *Innblick* som kom ut med syv utgaver i 2000. De norske EICene har også bygget opp en omfattende informasjonstjeneste på Internett på adressen: www.eic.no

For enkelte nettverk som inngår i programmet er det utpekt særskilte nasjonale koordinatører/kontaktpunkter som er ansvarlig for informasjon og koordinering. Dette gjelder *Europartenariat* der Norges Eksportråd er nasjonal koordinatør, BRE-/BCC-nettverket (Bureau de Rapprochement des Entreprises) der Oslo Handsekammer er norsk kontaktpunkt.

De ansvarlige for oppfølgingen av programmet kan kontaktes på følgende adresser:

Nærings- og handelsdepartementet
Nærings- og handelsøkonomisk avdeling
Seksjon for kompetanse og arbeidsliv
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo
Tlf.: 22 24 67 03
Faks: 22 24 67 76

De fem norske Euro Info Centre kan kontaktes på følgende adresser:

Euro Info Centre Øst, Norges Eksportråd
Drammensveien 40, 0243 Oslo
Tlf.: 22 92 65 70
Faks: 22 43 16 40
E-post: eic@ntc.no
Internett: <http://www.eic.no/>

Euro Info Centre Sør, Agderforskning
Postuttak, Gimlemoen, 4604 Kristiansand
Tlf.: 38 14 22 00
Faks: 38 14 22 01
E-post: eicsor@agderforskning.no
Internett: <http://www.agderforskning.no/eicsor/>

Euro Info Centre Vest, Vestlandsforskning
Postboks 163, 5801 Sogndal
Tlf.: 57 67 60 00
Faks: 57 67 61 90
E-post: eic@vestforsk.no
Internett: <http://eic.vestforsk.no/>

Euro Info Centre Midt-Norge, TI Trøndelag AS
Postboks 6018 Sluppen, 7434 Trondheim
Tlf.: 73 82 54 50
Faks: 73 82 54 40
E-post: soer@online.no
Internett: <http://www.ti-trondelag.no/>

Euro Info Centre Nord, VINN
8512 Narvik
Tlf.: 76 96 72 00
Faks: 76 96 72 01
E-post: eicnord@vinn.no
Internett: <http://www.vinn.no/euroinfo/>

Kontaktpunkt BRE-nettverket:

Oslo Handelskammer
Drammensveien
0230 Oslo
Tlf. 22 55 74 00
Faks 22 55 89 53

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Generaldirektoratet for næringspolitikk (tidligere DG XXIII) i Europakommisjonen har ansvar for styringen av programmet for næringsliv og entrepenørskap på EU-nivå. Det er også Europakommisjonen som utarbeider kriterier for tildeling av støtte, og utvelgelse av prosjekter. I dette arbeidet samarbeider Europakommisjonen av en næringspolitisk gruppe som skal ha det overordnede ansvaret for programmets innretning, og en styringsgruppe som skal ha ansvar for oppfølging av den løpende gjennomføringen av programmet. Den næringspolitiske gruppen er inndelt i to seksjoner. I den ene seksjonen stiller Generaldirektørene for EU-15. Der diskuteres alle saker på den næringspolitiske dagsorden og det gjøres forberedelser til Industrirådsmøtene. Møtet er ikke åpent for andre enn medlemsstatene. Den andre seksjonen skal være sammensatt av entreprenører og ansatte i små og mellomstore bedrifter. Denne gruppen er åpen for eksperter fra alle land som deltar i programmet. Styringsgruppen skal komme med fortløpende faglige innspill til Kommisjonens arbeid, samt gi innspill til og endelig godkjenne Europakommisjonens utkast til årlige arbeidsprogram, oppfølgingsrapporter og budsjett. EFTA/EØS-statene vil i likhet med søkerlandene ha observatørstatus i denne gruppen.

Europakommisjonen har publisert et omfattende materiale om næringslivs-spørsmål og de ulike programmene, støtteordningene og nettverkene på SMB-området. Noe av dette materialet er tilgjengelig på Internett på hjemmesiden til Generaldirektoratet for næringspolitikk på adressen:

<http://europa.eu.int/comm/enterprise/>

Det er også lagt ut mye informasjon om muligheter for næringslivet og SMB i det indre marked på Internett-tjenesten "Dialogue with business" på adressen:

<http://europa.eu.int/business/>

Også på europeisk nivå er Euro Info Centre (EIC) en sentral aktør i informasjons- og veiledningsarbeidet mot SMB. I alt finnes det over 260 EIC informasjons- og rådgivningskontorer i EU- og EØS-landene, og i de fleste landene i Sentral- og Øst-Europa samt middelhavsområdet.

Generaldirektoratet for næringspolitikk kan nås på følgende adresse:

European Commission
Directorate-General Enterprise, C/1
rue de la Loi / Wetstraat 200
B-1049 BRUXELLES/BRUSSEL
E-post: business.environment@cec.eu.int

Joint European Venture II (JEV)

JEV er et program som gir støtte til opprettelsen av transeuropeiske fellesforetak (joint ventures) mellom små og mellomstore bedrifter (SMB) i Europa. Programmet ble opprettet som et ledd i EUs vekst og sysselsettingsinitiativ som omfatter tre ulike tiltak: Joint European Venture II, European Technology Fund og Guarantee Facility (etableringsstøtte og garantiordning). Programmet ble opprettet som et pilotprosjekt innenfor det tredje flerårige programmet for SMB i 1997. Fra 1. januar 1998 ble programmet skilt ut som et separat program med en løpetid på tre år. Fra 1. januar 2001 er aktivitetene under programmet integrert i programmet for næringsliv og entrepenørskap. I og med at integreringen av programmet i praksis vil ta noe tid, har vi likevel valgt å omtale det separat.

EFTA-EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge har deltatt i JEV fra 1. januar 1999, men ikke de to andre finansielle støtteordningene under sysselsettingsinitiativet. Dette skyldes at European Technology Fund og Guarantee Facility administreres av Det europeiske investeringsfond (European Investment Fund - EIF) som tidligere ikke åpnet for direkte investeringer i EFTA-/EØS-statene. I forbindelse med integreringen av de tre tiltakene i programmet for næringsliv og entrepenørskap arbeides det fra Europakommisjonens side med å endre vedtektene til EIF slik at EFTA-/EØS-statene også kan nyte godt av investeringer fra fondet.

Formål

Hovedformålet til JEV er å stimulere jobbskapningen og nyskapningen ved å gi støtte til opprettelsen av transeuropeiske fellesforetak (joint ventures) mellom små og mellomstore bedrifter (SMB) og mellom SMB og forsknings- og utviklingsmiljøer i Europa.

Innhold

Gjennom programmet ytes det finansielle bidrag til SMB-er som ønsker å opprette nye transnasjonale fellesforetak innenfor de deltagende landene i programmet. EUs bidrag skal dekke en del av utgiftene tilknyttet planleggingen og opprettelsen av tverrnasjonale fellesforetak. Bidrag for hvert prosjekt kan være på inntil 100 000 euro (ca. 820 000 kr), og kan dekke:

- a) Inntil 50 % av grunnleggende utgifter knyttet til planlegging og opprettelse av et tverrnasjonalt fellesforetak, med en øvre grense på 50 000 euro,
- b) inntil 10 % av det samlede investeringsbeløpet i varige driftsmidler.

Ved tildeling av midler vil små virksomheter med opptil 100 ansatte prioriteres. Søknader om støtte behandles av nasjonale finansieringsformidlere i det landet hvor lederen av prosjektet (lead partner) hører hjemme og oversendes deretter til Europakommisjonen for endelig godkjenning.

Målgruppe

Små og mellomstore bedrifter som ønsker å ekspandere sin virksomhet til andre europeisk land. I EU-sammenheng defineres SMB som bedrifter med inntil 250 ansatte.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 333, s. 84 - 91, 29.12.00 (Rådsbeslutning 2000/819/EF av 20. desember 2000)

EF-tidende nr. L 155, s. 43 - 52, 29.05.98 (Rådsbeslutning 98/347/EF av 19. mai 1998)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 7

St. prp nr 57 (2000-2001)

St. prp nr 82 (1998-1999)

Varighet

1. januar 1998 til 31. desember 2000. EØS-landene har deltatt i programmet fra 1. januar 1999. Fra 1. januar 2001 er programmet integrert i det flerårige programmet for næringsliv og entrepenørskap.

Økonomisk ramme

Programmets opprinnelige budsjett var 105 millioner euro. Etter at programmet ble innlemmet i det flerårige programmet for næringsliv og entrepenørskap fra 1. januar 2001, gjenstår det 55 millioner euro av budsjettet.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet

I stortingsproposisjon nr 1 (1999-2000) for Nærings- og handelsdepartementet ble det anslått at norsk deltagelse i JEV ville koste ca 8,5 millioner kroner for perioden 1999-2000. Bevilgingen til JEV var slått sammen med bevilgingen til det tredje flerårige programmet for SMB. På grunn av lavere kostnader enn forventet i SMB-programmet og overføring av tidligere bevilgede midler fra tidligere år, er det for 2000 budsjettet med 6 millioner kr for å dekke norsk deltagelse i SMB-programmet, European Joint Venture og en norsk nasjonal ekspert i Europakommisjonen. Fra 2001 er det anslått at det norske bidraget til det flerårige programmet for næringsliv og entrepenørskap som også omfatter JEV, vil beløpe seg til ca. 15 millioner kr per år. I tillegg kommer ca. én million kr per år til nasjonal oppfølging og dekning av utgifter for nasjonal ekspert.

Supplerende finansieringskilder

Det eksisterer ingen særskilte supplerende finansieringskilder for norske deltagere i programmet, men bedrifter kan søke støtte fra Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) til aktiviteter i for og etterkant av prosjekter. Egenandelen i prosjekter som får støtte under JEV må imidlertid dekkes av deltagerne selv.

Norske deltagere

Kun ett norskledet prosjekt har fått tilsagn om støtte fra JEV i den perioden programmet eksisterte som et separat program (1999-2000). I tillegg er tre norske søknader under behandling og vil trolig bli avgjort i løpet av 2001. Det er også mulig at norske bedrifter deltar som partnere i prosjekter ledet fra andre deltagende land. Opplysninger om dette er imidlertid ikke tilgjengelig.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Nærings- og handelsdepartementet (NHD) har det overordnede ansvaret for Norges deltagelse i JEV-programmet. JEV administreres ved hjelp av nasjonale

---

finansielle mellomledd. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) er av Europakommisjonen tildelt en slik rolle i Norge. SND deltar i et nettverk av finansieringsformidlere som er opprettet og under tilsyn av Europakommisjonen. Norske søkere skal sende sine søknader til SND som skal vurdere søknaden og eventuelt innstille på innvilgelse av støtte. Utbetaling av støtte til norske søkere skjer også vanligvis gjennom SND.

SND har publisert en informasjonsbrosjyre om JEV. Denne kan fås tilsendt ved henvendelse til SND eller til en av Euro Info sentrene i Norge (Kontaktinformasjon: se under omtalen av Det flerårige programmet for næringsliv og entrepenørskap). På internettsidene til EIC-Norge ligger det også informasjon om JEV på: http://www.eic.no/cgi-bin/wbch.exe?page_id=10974

De ansvarlige for oppfølgingen av programmet kan kontaktes på følgende adresser:

Nærings- og handelsdepartementet
Næringsutviklingsseksjonen
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo
Tlf.: 22 24 67 03
Faks: 22 24 05 05

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)
Postboks 448 Sentrum
0104 OSLO
Tlf: 22 00 25 00
Faks: 22 42 96 11
Kontaktperson: Rolf Hofseth

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Generaldirektoratet for næringspolitikk (tidligere DG XXIII) i Europakommisjonen har ansvar for styringen av JEV på EU-nivå. I og med at det er nettverket av nasjonale finansieringsformidlere som ivaretar søknadsbehandling og har et hovedansvar for informasjon til søkere, er Europakommisjonens rolle i forhold til JEV å ivareta den overordnede styringen av programmet.

Europakommisjonen har publisert et omfattende materiale om næringslivsspørsmål og de ulike programmene, støtteordningene og nettverkene på SMB-området. Noe av dette materialet er tilgjengelig på Internett på hjemmesiden til Generaldirektoratet for næringspolitikk på adressen:
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/>

Det finnes også en egen side med spesifikk informasjon om JEV, samt en oversikt over de godkjente finansieringsformidlere i EU-landene på adressen:
http://europa.eu.int/comm/economy_finance/fos/jev/jev000_en.htm

Den ansvarlige enheten i Generaldirektoratet for næringspolitikk kan kontaktes på følgende adresse:

European Commission
Directorate General Enterprise, Unit B.3
Access to Finance
Rue de la Loi 200 - G1 - 1/30
B-1049 BRUSSELS
Faks: 32 2/295 21 54

4.7 Audiovisuell sektor

På det audiovisuelle området har EUs aktiviteter siden 1991 vært samlet i MEDIA-programmene. Det nåværende MEDIA Plus programmet startet opp 1. januar 2001 og avløste Media II som utløp 31. desember 2000. MEDIA Plus viderefører i stor utstrekning satsningsområdene fra MEDIA II, men innebærer en del mindre tekniske endringer samt en forsterket satsning i og med at budsjettet øker med 25 %.

Norge har deltatt i EUs programmer på det audiovisuelle området fra 1993 av.

Omtalen av Media-programmet vil i hovedsak forholde seg til det nye Media Plus programmet, men vil også referere til det foregående programmet, Media II, der det er relevant. Selv om Media II formelt er avsluttet, vil mange av prosjektene som har blitt finansiert av programmet pågå en tid fremover. Samtidig vil virksomheten i tilknytning til Media Plus først komme fullt i gang fra sommeren 2001. Dette skyldes blant annet at det siste formelle vedtaket om programmet først ble fattet i januar 2001. Av den grunn kunne arbeidet med å utforme detaljerte retningslinjer først startes opp etter at programmet formelt hadde begynt å løpe.

MEDIA Plus

MEDIA Plus er EUs støtteprogram for den audiovisuelle sektoren. Programmet støtter utdannelses- og utviklingstiltak innenfor sektoren og gir tilskudd til distribusjon av film, video, TV-programmer og multimedieproduksjoner.

EU har åpnet for at til sammen 16 land i tillegg til de 15 EU-landene kan delta i MEDIA Plus. Dette er EFTA-EØS-landene og søkerlandene i Øst- og Sentraleuropa samt Kypros, Malta og Tyrkia.

Formål

Hovedformålet med MEDIA-programmet er å styrke den europeiske film-, TV-, video- og multimedieindustriens konkurransevne på det internasjonale markedet. Målet er å heve kompetansenivået, styrke produksjonenes forarbeidsfaser, stimulere markedsføring og distribusjon av europeiske filmer, TV-programmer og multimedieproduksjoner - og å bygge opp nye nettverk og industrielle infrastrukturer.

Innhold

MEDIA Plus programmet inneholder ulike typer støtteordninger fordelt på tre hovedområder:

OPPLÆRING

Denne delen av programmet gir støtte til europeiske private eller offentlige institusjoner; nasjonale filmskoler, høyskoler/universiteter og frittstående utdannelsesarrangører som vil tilby kortere eller lengre videreutdanning for profesjonelle. MEDIA støtter normalt med 50 % av de samlede utgiftene til utdannelsesprosjektene, men kan i særlige tilfeller gi tilskudd på inntil 60 %. Tilskudd til utdanning skal ikke tilbakebetales.

Gjennom kurs og workshops støttet av MEDIA Training gis profesjonelle i bransjen et mangfold av gode muligheter til faglig påfyll, heving av egen kompetanse, samt en unik sjanse til å skaffe kontakter og nettverk på et europeisk plan.

Det kan søkes støtte til utdanning innenfor følgende tre kategorier:

1. Nye teknologier
Opplæring som fremmer bruk og utvikling av ny teknologi (multimedia, interaktive medier med mer) i audiovisuelle produksjoner.
2. Økonomisk og finansiell styring og forretningsdrift
Opplæring som øker kompetansenivået innen kommersiell og finansiell ledelse, foretaksøkonomi, juridiske forhold, markedsføring, co-produksjonsforhold med videre.
3. Teknikker for manuskriptskrivning:
Opplæring innen manusutvikling, og -redigering, fortellerteknikker, med videre innen fiksjon, animasjon, dokumentar og interaktive medier.

UTVIKLING

Under dette området kan uavhengige selskaper som produserer spillefilm, TV-program og multimedieproduksjoner søke tilskudd til å utvikle prosjekter og europeiske produksjonsselskaper. MEDIA Plus tilbyr tre ulike tilskuddsformer for prosjektutvikling:

- a) Prosjektpakker for selskaper med større investeringskapasitet (minst fem prosjekter)
- b) Prosjektpakker for selskaper med mindre investeringskapasitet (minst tre prosjekter)
- c) Enkeltprosjekter

Utvelgelseskriteriene skal hovedsakelig ta hensyn til prosjektenes mulighet i europeisk og internasjonalt perspektiv, særlig deres:

- ?? Produksjonspotensial
- ?? Tverrnasjonale utnyttelsespotensial og planlagte markedsførings- og distribusjonsstrategier
- ?? Kvalitet og originalitet

Utviklingsstøtten ytes etter en prosedyre som har som vilkår at støtten reinvesteres i utviklingen av nye produksjonsprosjekter når produksjonen av et prosjekt når produksjonsstadiet.

Støtten er normalt begrenset til 50 % av prosjektkostnadene, men kan økes til 60 % for prosjekter som bidrar til å styrke det språklige og kulturelle mangfold i Europa.

DISTRIBUSJON

Hovedformålet med tiltakene på dette området er å styrke og stimulere den europeiske distribusjonen av kinofilmer, video, TV-programmer og multi-mediaproduksjoner i Europa, og på den måten oppmuntre til oppbyggingen av tverrnasjonale nettverk. Videre ønsker man å støtte Europas språklige mangfold (via blant annet støtte til oversettelse, teksting og versjonering), samt å hjelpe uavhengige produsenter og distributører ut på verdensmarkedet. Støtten gis enten i form av lån eller direkte tilskudd, eller som fondsmidler for reinvestering.

A. Filmdistribusjon

Selektiv støtte:

Filmdistributører kan søke støtte til distribusjon av europeisk ikke-nasjonale filmer. Støtten gis i form av lån til grupper av minst tre distribusjonsselskaper i tre forskjellige europeiske land. Filmen (-e) må distribueres tidligst én måned og senest 18 måneder etter at støtte er mottatt.

Automatisk støtte:

Filmdistributører kan få støtte til distribusjon av europeiske ikke-nasjonale filmer etter at en film er distribuert basert på antallet faktisk solgte billetter. Tilskuddet varierer både i forhold til filmenes produksjons- og distribusjonsland, med en favorisering av små land. Gjennom den automatiske støtten opparbeides fondsmidler som må reinvesteres i distribusjon av europeiske ikke-nasjonale filmer eller i co-produksjon av nye europeiske filmer.

B. Video- og multimediadistribusjon

Selskaper som distribuerer spillefilm, TV-program og multimediaprodukter kan søke støtte til publisering, lansering og distribusjon av kataloger over nyere europeisk film på alle videoformater (pluss CD-I og CD-ROM). Det gis støtte på opptil 300 000 euro, primært i form av et rentefritt lån. Den delen av tilskuddet som gis til dubbing og teksting skal ikke betales tilbake.

C. TV-distribusjon

Gjelder alle typer fjernsynsproduksjoner (drama, dokumentar, animasjon). Denne støtten er halvautomatisk, og gis på basis av oppfylte kriterier. Blant annet må ca. 75 % av produksjonsbudsjettet være på plass og minst to europeiske fjernsynsstasjoner fra to ulike land må være involvert. Produksjonen må ha minimumslengde 25 minutter. Maksimalt tilskudd er 500 000 euro eller 12,5 % av produksjonsbudsjettet. Støtten gis delvis i form av subsidier, delvis lån som skal betales tilbake i forhold til programmets inntjening.

D. Markedsføring av lisensrettigheter

Distributører av TV-programmer kan søke støtte til å produsere salgskataloger og markedsføre TV-programmer (drama, dokumentar, animasjonsfilm) på det europeiske og internasjonale markedet. Støtten gis i form av lån inntil 100 000

---

euro per katalog og er begrenset til 50 % av kostnadene. Katalogen skal maksimalt inneholde 208 "kommersielle" timer. Den delen av støtten som gis til dubbing og teksting skal ikke betales tilbake.

E. Promotering

Formålet er å gjøre det lettere for uavhengige produsenter og distributører å komme inn på det internasjonale markedet. Støtten gis til organisasjoner som påtar seg rollen som formidlende ledd mellom markedet og uavhengige produsenter/distributører som ønsker å delta på messer/ markeder av typen MIPCOM, filmfestivalene i Cannes og Berlin og MIP-TV. Det bevilges tilskudd på maksimum 50 % av samlede kostnader.

F. Festivaler:

Støtte kan søkes til (et begrenset antall) nettverkssamarbeid som må involvere minst åtte EU land eller syv EU land og to assosierte land. Støtte kan også søkes til festivaler som samarbeider i partnerskap. Det gjelder lang- og kort film, fiksjon og dokumentar, video og ny teknologi. Minimum fire land må være involvert.

G. Cinema Networks - støtte til kinoer

Innenfor dette tiltaket gis det støtte til kinoer med et repertoar som på årsbasis inneholder en stor andel europeiske filmer. Det kan også gis en særskilt støtte til visninger av europeiske filmer for barn og ungdom.

H. Forsøksprosjekter med henblikk på å forbedre tilgangen på europeisk audiovisuelt innhold og å dra fordel av de muligheter som oppstår som følge av utviklingen og innføringen av ny og innovativ teknologi, herunder digitalisering og nye distribusjonsmåter. Forsøksprosjektene kan blant annet fokusere på følgende områder med henblikk på å styrke, opprette nettverk for og markedsføre:

- a) Den filmatiske kulturarv
- b) Europeiske audiovisuelle programarkiver
- c) Kataloger over europeiske audiovisuelle verk
- d) Digital spredning av europeiske verk gjennom f.eks. avanserte distribusjonstjenester

Målgruppe

MEDIA Plus henvender seg primært til små og mellomstore uavhengige produksjons- og distribusjonsselskaper. MEDIA Plus gir ikke direkte produksjonsstøtte, men støtter i første omgang pre- og postproduksjon, det vil si det som skjer før og etter en innspilling. Tilskuddene fra Media Plus skal være et supplement til nasjonale ordninger.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 13, s. 34 - 43, 17.01.2001 (Rådsbeslutning 2000/821/EF av 20. desember 2000) (MEDIA Plus – utvikling, distribusjon og markedsføring)

EF-tidende nr. L 26, s. 1 - 9, 27.01.2001 (Europaparlaments- og rådsbeslutning 2001/163/EF av 19. januar 2001) (MEDIA Plus – opplæring)

EF-tidende nr. L 321, s. 25 - 32, 30.12.95 (Rådsbeslutning 95/563/EF av 10. juli 1995) (MEDIA II – utvikling og distribusjon)
EF-tidende nr. L 321, s. 33, 30.12.95 (Rådsbeslutning 95/564/EF av 22. desember 1995) (MEDIA II – opplæring)
EØS-avtalens protokoll 31, art. 9
St. prp. nr. 56 (2000-2001) (Media Plus)
St. prp. nr. 40 (1996-1997) (Media II)

Varighet

1. januar 2001 til 31. desember 2005.

Økonomisk ramme

400 millioner euro fordelt over hele programperioden. Budsjettet fordeler seg med 50 millioner euro til opplæringstiltak, 350 millioner euro til utviklingstiltak og distribusjonsstøtte.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Den norske andelen av budsjettet til MEDIA Plus har blitt stipulert til ca. 50 millioner kr for hele programperioden eller ca. 10 millioner kr per år. I tillegg kommer utgifter til delfinansiering av det nasjonale kontakt- og rettleidningskontoret MEDIA Desk Norge som utgjør ca. 650 000 kr per år og kostnader i forbindelse med at en norsk nasjonal ekspert er tilknyttet programkontoret for Media Plus i Europakommisjonen. De norske midlene til programmet blir bevilget over Kulturdepartementets budsjett. For Media II som løp i perioden 1996 til 2000 beløp den norske andelen av budsjettet til ca. 40 millioner kr for hele programperioden eller ca. 8 millioner kr per år.

I og med at Media Plus er i oppstartingsfasen foreligger det ikke tall for utbetalinger fra programmet. For Media II har norske aktører hentet ut nærmere 68 millioner kr. Tilskuddene fra Media II fordeler seg på følgende måte over programmets løpetid:

1996:	4,0 millioner kr
1997:	10,7 millioner kr
1998:	12,0 millioner kr
1999:	14,3 millioner kr
2000:	26,8 millioner kr

I tillegg til støtten ovenfor kommer et tilskudd på 50 % av driftsutgiftene til Media Desk Norge. Under Media II beløp dette tilskuddet seg til ca. 4,5 millioner kr.

Supplerende finansieringskilder

Det er ikke opprettet særskilte supplerende støtteordninger for norske deltagere i programmet. Imidlertid er det ingen formelle hindre for å kombinere støtte fra Media-programmet med nasjonale støtteordninger.

Norske deltagere

I og med at Media Plus er i oppstartingsfasen, er det foreløpig ingen norske deltagere som har fått godkjent prosjekter under programmet.

For Media II har det over perioden 1996 til 2000 blitt gitt støtte til følgende prosjekter/aktiviteter:

- ?? 30 norske prosjekter/produsenter
- ?? 130 europeiske filmer på norske kinoer
- ?? Ti norske filmer på europeiske kinoer
- ?? Tre filmfestivaler i Norge
- ?? Ca. 150 norske deltagere i utdannelsesaktiviteter

For øvrig har fem norske kinoer deltatt i nettverket Cinema Networks/Europa Cinemas, mens fire kinoer deltar i EuroKids Network.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Kulturdepartementet har det overordnede nasjonale og politiske ansvaret for Norges deltagelse i MEDIA-programmet. Kulturdepartementet og Audiovisuelt produksjonsfond deltar med hver sin representant i den rådgivende komiteen for programmet under Europakommisjonen.

Det løpende administrative ansvaret for norsk deltagelse i MEDIA-programmet ivaretas av MEDIA Desk Norge. MEDIA Desk Norge finansieres delvis av EU-kommisjonen og delvis av Kulturdepartementet, og har kontor og administrativ tilknytning til Norsk filminstitutt. MEDIA Desk Norge har et godt fungerende samarbeid med MEDIA deskene i de andre landene som deltar i programmet, spesielt de andre nordiske landene.

MEDIA Desk Norge driver et omfattende informasjonsarbeid om de mulighetene som MEDIA-programmet tilbyr. Viktige deler av dette informasjonsarbeidet er å svare på spørsmål og veilede i selve søknadsarbeidet, samt sende ut retningslinjer og søknadsskjemaer. MEDIA Desk Norge utgir et nyhetsbrev annen hver måned - MEDIA Nytt - som gir oppdatert informasjon. Nyhetsbrevet er gratis og kan abonneres på. Mye informasjon er også lagt ut på Internett på adressen: <http://www.nfi.no/mediadesk/>

MEDIA Desk Norge kan kontaktes på følgende adresse:

MEDIA Desk Norge
Norsk filminstitutt
Postboks 482 Sentrum
N-0105 OSLO
Tlf.: 22 47 45 70
Faks : 22 47 45 97
E-post: sidsek@nfi.no
Kontaktperson: Sidsel Kraakenes

Søknader om økonomisk tilskudd for å delta på MEDIA II relaterte kurs sendes til Statens studiesenter for film, Filmens Hus, Dronningensgate 16, 0104 Oslo.

I forbindelse med Media-programmet har Norge fått anledning til å utplassere en nasjonal ekspert tilknyttet programkontoret for Media Plus i Europakommisjonen.

Frem til mai 2002 er det Hilde Berit Eide som innehar denne stillingen. Hun kan kontaktes på følgende adresse:

Hilde Berit Eide
Education and Culture DG (EAC)/C3
Tlf.: +32 2 295 99 25
Faks: +32 2 299 92 14
E-post: hilde.eide@cec.eu.int

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side styres og administreres MEDIA II av Generaldirektoratet for utdanning og kultur i Europakommisjonen (tidligere DG XXII), direktorat C "Kultur, audiovisuell politikk og sport". I styringen av programmet er det etablert en komité, MEDIA-komiteen, som fyller en rådgivende funksjon i forhold til MEDIA Plus. Den består av to representanter fra hvert land som er tilknyttet MEDIA Plus.

Det er Europakommisjonen som foretar behandlingen av søknader til MEDIA Plus. I dette arbeidet assisteres Europakommisjonen av underkontorer - Intermediary Organisations (IO) for de ulike sektorer. Disse underkontorene har sete i flere europeiske land. Kontaktinformasjon til disse underkontorene fås fra MEDIA deskene eller fra Europakommisjonen.

Europakommisjonen har publisert et omfattende materiale om multimedia-spørsmål generelt og MEDIA-programmene spesielt. Blant annet gis det ut et eget "MEDIA Programme Newsletter" som er tilgjengelig gjennom MEDIA deskene i de deltagende landene. DG for utdanning og kultur har lagt ut mye informasjon om MEDIA-programmene på sin hjemmeside på adressen:
http://europa.eu.int/comm/avpolicy/index_en.htm

Et viktig ledd i informasjons- og koordineringsarbeidet er MEDIA deskene som finnes i samtlige land som er tilknyttet MEDIA-programmet. Enkelte store land som Tyskland, Storbritannia og Frankrike har i tillegg til sine nasjonale MEDIA Desker opprettet egne distriktsfilialer, såkalte "antenner". Oversikt over og adresser til de ulike MEDIA Deskene finnes på hjemmesidene til DG for utdanning og kultur og den norske MEDIA desken.

Den ansvarlige enheten i Generaldirektoratet for utdanning og kultur kan kontaktes på følgende adresse:

MEDIA Plus Programme of The European Union
European Commission
Directorate General for Education and Culture
120, Rue de Trèves
B - 1040 BRUSSELS
Tlf.: +32 2 299 91 47
Faks: +32 2 299 92 14
E-post: avpolicy@cec.eu.int

4.8 Sivil beredskap

Sivil beredskap har vært et område EU-landene har samarbeidet om siden 1985. I 1998 ble det etablert et toårig handlingsprogram for sivil beredskap. Norge, gjennom Direktoratet for sivilt beredskap, har deltatt i styringskomiteen for programmet siden april 1998. EFTA-/EØS-landene sluttet seg imidlertid ikke formelt til handlingsprogrammet før 1999. Et nytt handlingsprogram for sivil beredskap ble i 1999 vedtatt for perioden 2000 til 2004. Det nye programmet er med hensyn til rammer og prioriteringer i all hovedsak likt det tidligere programmet. Norsk deltagelse i det nåværende programmet ble vedtatt i EØS-komiteen i april 2000.

Handlingsprogram for sivil beredskap

Den overordnede målsetningen ved dette programmet er å styrke det europeiske samarbeidet innen sivil- og katastrofeberedskap. I tillegg til EU-landene deltar EFTA-EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge i programmet.

Formål

Handlingsprogrammet skal støtte og supplere nasjonale tiltak for beskyttelse av mennesker, miljø og eiendom i tilfellet av naturlige eller teknologiske katastrofer. Programmets formål er også å fremme samarbeide, utveksling av erfaringer og gjensidig bistand mellom de deltagende statene i deres virksomhet på området sivil beredskap.

Innhold

Som et ledd i gjennomføringen skal styringskomiteen for programmet utarbeide en treårig rullerende plan for konkrete prosjekter. Planen revideres årlig. For 2000 har komiteen valgt å prioritere prosjekter som tar sikte på å forebygge katastrofer, tiltak som kan bedre informasjonen til innbyggerne i EU i tilfelle en krise og oppfølging av allerede igangsatte prosjekter fra det foregående handlingsprogrammet, særlig innenfor katastrofemedisin.

Generelt kan programmet yte støtte til tiltak innenfor fire tiltaksområder:

- A Store prosjekter av generell interesse for deltagerlandene:
Formålet med disse prosjektene er å styrke evnen til sivil beredskap i deltagerlandene på områdene:
  - ?? Forebygging og håndtering av kriser
  - ?? Informasjon til publikum
  - ?? Krisekommunikasjon
  - ?? Katastrofemedisin
  - ?? Ny teknologi

Det gis støtte på inntil 75 % av kostnadene ved prosjektene.

- B Opplæring gjennom kurs, utveksling av eksperter og øvelser.
  - ?? Opplæringstiltak for eksperter og teknikere med sikte på å øke beredskapsnivået og bedre forutsetningene for opprettelse av nettverk og

---

etablering av operasjonelt samarbeide mellom deltagerstatene i katastrofesituasjoner

- ?? Utveksling av eksperter med sikte på å fremme erfaringsutveksling om metoder og teknikker som brukes i de ulike statene
- ?? Øvelser for å sammenligne metoder og fremme utvikling i de nasjonale systemene for sivil beredskap

Det gis støtte på inntil 75 % av kostnadene ved opplæringstiltak og utveksling av eksperter og inntil 50 % av kostnadene ved øvelser for å sammenligne metoder.

C Støtte til pilotprosjekter og supplerende tiltak

Støtte kan gis til pilotprosjekter som tar sikte på å forbedre fremgangsmåter, teknikker og prosedyrer og derigjennom bidrar til å redusere responstiden på kriser. Under dette tiltaksområdet kan det også gis støtte til utvikling av sivile beskyttelsesprogrammer, konferanser og informasjonstiltak om sivil beskyttelse.

Pilotprosjektene får inntil 50 % støtte, høyst 200 000 euro per prosjekt. For andre prosjekter innenfor dette området gis det støtte på mellom 30 % og 100 % av kostnadene.

D Mobilisering av eksperter i katastrofesituasjoner

I tilfeller der katastrofer inntreffer kan programmet gi støtte til mobilisering av eksperter som skal støtte opp om krisehåndteringsapparatene i de enkelte deltagerlandene.

Programmet dekker 100 % av kostnadene ved utsendelse av eksperter i katastrofesituasjoner.

Gjennomgående finansieres alle prosjekter gjennom kostnadsdeling mellom de deltagende statene, Europakommisjonen og de institusjonene eller organisasjonene som søker støtte.

Målgruppe

Institusjoner, organisasjoner og personer med ansvar for katastrofeberedskap. Det er kun juridiske personer som institusjoner, organisasjoner og personer med ansvar for katastrofeberedskap kan søke støtte fra programmet. Enkelpersoner kan motta støtte gjennom institusjoner og organisasjoner som deltar i prosjekter under programmet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 327, s. 53-57, 21.12.99 (Rådsbeslutning 99/847/EF av 9. desember 1999)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 10

St. prp nr 45 (1999-2000)

Varighet

1. januar 2000 til 31. desember 2004.

Økonomisk ramme

Aktiviteter i det nye handlingsprogrammet vil ha en total økonomisk ramme på 7,5 millioner euro eller ca. 61 millioner kroner.

Norske kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Norges bidrag til programmet vil være ca. 206 000 kroner årlig, til sammen ca. 1,03 millioner kr for hele programperioden. De norske midlene blir bevilget med 60 % over budsjettet til Justisdepartementet via Direktoratet for sivilt beredskap, og med 40 % over budsjettet til Kommunal- og regional-departementet via Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern.

Det kan ikke foretas en nøyaktig beregning av hva som kommer tilbake til Norge gjennom støtte til norske deltagere i programmet, fordi det ikke foreligger tall over ressurser som tilflyter norske deltagere som inngår i europeiske samarbeidsprosjekter ledet av aktører fra andre land. Det ene norskledete prosjektet som ble gjennomført under det foregående handlingsprogrammet i 1999, mottok i alt ca. 500 000 kr i støtte.

Supplerende finansieringskilder

Det er ikke lagt opp til supplerende støtteordninger utover den støtten som ytes direkte fra programmet.

Norske deltagere

Det var høsten 2000 ingen norskledete prosjekter innenfor programmet. Direktoratet for sivilt beredskap ledet i 1999 et prosjekt for forebygging av kriser under tiltaksområdet for store prosjekter av generell interesse for deltagerlandene. Prosjektet, et seminar om bruk av risiko- og sårbarhetsanalyser i EU-/EØS-området, vil ved prosjektslutt motta ca. 75 % av totalkostnadene fra EU. En rekke norske eksperter og statstjenestemenn deltar imidlertid i flere prosjekter ledet av andre deltagerland innenfor de ulike tiltaksområdene i programmet. I den forbindelse får de helt eller delvis dekket kostnader i forbindelse med deltagelse i møter, arbeidsgrupper og konferanser. Representanter fra Direktoratet for sivilt beredskap og Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern får også delvis dekket sine utgifter i forbindelse med deltagelse på møter i styringskomiteen for programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Justisdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet har det overordnede nasjonale og politiske ansvaret for Norges deltagelse i handlingsprogrammet for katastrofeberedskap. Direktoratet for sivilt beredskap (DSB) har hovedansvar for det løpende koordinerings- og informasjonsarbeidet for den norske deltagelsen i programmet. DSB har også en viktig formidler- og veilederrolle i forbindelse med søknader til programmet fra norske aktører. DSB samarbeider med Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE) om koordineringen av programmet, og DBE ivaretar oppfølgingen av de delene av programmet som berører deres kompetanseområde. Både DSB og DBE deltar med representanter i styringskomiteen for programmet.

DSB og DBE driver et begrenset informasjonsarbeid rettet mot målgruppene for handlingsprogrammet. I denne forbindelse er det opprettet en kontaktgruppe i Norge der det ved behov innkalles til informasjonsmøter. Generell informasjon om handlingsprogrammet er lagt ut på hjemmesiden til DSB på adressen: <http://www.dsb.no/>

De to etatene med ansvar for oppfølging av programmet kan kontaktes på følgende adresser:

Direktoratet for sivilt beredskap
Plan- og tilsynsavdelingen, sekretariatet
Postboks 8136 Dep
0033 Oslo
Telefon: 22 35 84 00
Telefaks: 22 35 17 81
E-post: postmottak@dsb.dep.no

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern
Postboks 355 Sentrum
3101 Tønsberg
Telefon 33 39 88 00
Telefaks 33 31 06 60
E-post: postmottak@dbe.dep.no

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side styres og administreres handlingsprogrammet for katastrofeberedskap av Generaldirektoratet for miljø i Europakommisjonen (tidligere DG XI), direktorat C3 "sivil beskyttelse". I styringen av programmet er det etablert en komité som består av representanter for alle de deltagende landene. Komiteen vedtar en treårig rullerende plan for gjennomføring av programmet og tildeler støtte til prosjekter etter innstilling fra Europakommisjonen.

Generaldirektoratet for miljø har publisert et omfattende informasjonsmateriale om sivil- og katastrofeberedskap generelt og handlingsprogrammet for katastrofeberedskap spesielt. Mye av informasjonsmaterialet er publisert på Internett på adressen: <http://europa.eu.int/comm/environment/civil/>

Den ansvarlige enheten i Generaldirektoratet for miljø kan kontaktes på følgende adresse:

European Commission
Directorate-General ENVIRONMENT
Directorate Nuclear Safety and Civil Protection
Civil Protection Unit
TRMF 174
Wetstraat 200, rue de la Loi
B-1049 Brussels
Belgium
Faks: +32-2-29.90314
E-post: civil-protection@cec.eu.int

4.9 Kultur

Fra 1. januar 2000 vedtok EU å samordne sine programaktiviteter på kulturområdet i rammeprogrammet Kultur 2000. Rammeprogrammet innebærer en samordning av EUs kulturstøtte i et integrert program som erstatter de tre avsluttede kulturprogrammene Kaleidoskop (utøvende og skapende kunst), Ariane (litteratur) og Rafael (kulturminnevern).

Omtalen av EUs programaktiviteter på kulturområdet vil i hovedsak ta utgangspunkt i Kultur 2000, men de foregående programmene som Kultur 2000 bygger på vil bli omtalt der det er hensiktsmessig.

Kultur 2000

Rammeprogrammet omfatter hele kulturfeltet, det vil si alle kunstarter, andre kulturytringer og kulturvern, inklusive kulturminnevern som tidligere var omfattet av de opprinnelige programmene på kulturområdet; Kaleidoskop, Ariane og Rafael. Prioriteringene og organiseringen av tiltaksområdene gir imidlertid større rom for prosjekter som går på tvers av kunstneriske genre og områder på kulturfeltet enn den tidligere strukturen med tre adskilte programmer. Det nye rammeprogrammet åpner også for mer langvarig støtte enn tidligere. Støtten til det enkelte prosjekt blir også økt betydelig i forhold til de foregående programmene på kulturområdet.

EU har åpnet for at til sammen 14 land i tillegg til de 15 EU-landene kan delta i MEDIA II. Dette er EFTA-EØS-landene og søkerlandene i Øst- og Sentraleuropa samt Kypros. Det er også åpnet for at andre tredjeland som har inngått assosierings- eller samarbeidsavtaler med EU som omfatter kultur, kan delta i hele eller deler av rammeprogrammet. Ved oppstaten av programmet var det imidlertid kun EFTA-EØS landene Island, Liechtenstein og Norge som deltok i programmet i tillegg til EU-landene.

Norge har deltatt i EUs kultursamarbeid siden 1996, og norsk deltagelse i Kultur 2000 ble formelt vedtatt i EØS-komiteen i mai 2000.

Formål

Målsettingene for det nye rammeprogrammet er å:

- ?? Fremme kulturdialogen og den gjensidige kjennskapen til de europeiske folks kultur og historie
- ?? Fremme skaperevne og kulturspredning over landegrensene samt bevegelighet for kunstnere, skapende personer, andre kulturaktører og fagfolk samt deres verk, med særlig vekt på unge og vanskeligstilte mennesker og på kulturelt mangfold
- ?? Fremheve det kulturelle mangfold og utvikle nye kulturelle uttrykksformer
- ?? Utveksle og fremheve på europeisk plan den felles kulturarv som er av europeisk betydning
- ?? Spre fagkunnskap og fremme gode fremgangsmåter for bevaring og vern av denne kulturarven
- ?? Ta hensyn til kulturens rolle i den sosioøkonomiske utvikling

-
- ?? Fremme tverrkulturell dialog og gjensidig utveksling mellom europeiske og ikke-europeiske kulturer
  - ?? Uttrykkelig anerkjenne kulturen som en økonomisk faktor og som en faktor for sosial integrering og borgerskap
  - ?? Bedre tilgangen til og deltagelsen i kulturvirksomheten i Den europeiske union for flest mulig borgere

Innhold

Kulturstøtten vil bli fordelt på tre tiltaksområder eller aksjoner:

- A Spesielle, nyskapende og/eller eksperimentelle aksjoner
Det gis under dette tiltaksområdet støtte til begivenheter og prosjekter som gjennomføres i partnerskap eller i nettverk. Prosjektene skal omfatte minst tre stater som deltar i Kultur 2000 programmet. Tiltakene skal i prinsippet strekke seg over et tidsrom på ett år og kan forlenges med ytterligere to år. EU dekker inntil 60 % av prosjektkostnadene, normalt innenfor en ramme på fra 50 000 til 150 000 euro (ca. 410 000 til 1,23 millioner kr).
- B Integrerte tiltak organisert ved flerårige, transnasjonale kultursamarbeidsavtaler
Gjennom dette tiltaksområdet skal Kultur 2000 programmet oppmuntre til nærmere forbindelser og lagarbeid ved å støtte kulturnettverk og særlig nettverk av aktører, kulturorganer og kulturinstitusjoner, der særlig fagfolk fra de ulike deltagende stater medvirker for å gjennomføre strukturerte kulturprosjekter både innenfor og utenfor EU. Det gis støtte til samarbeidsavtaler som omfatter minst fem stater som deltar i Kultur 2000 programmet. Samarbeidsavtalene kan få støtte for et tidsrom på inntil tre år. EU dekker inntil 60 % av kultursamarbeidsavtalens budsjett, inntil 300 000 euro per år (ca. 2,46 millioner kroner).
- C Spesielle kulturbegivenheter med en europeisk og/eller en internasjonal dimensjon.
Det gis her støtte til kulturbegivenheter med betydelig rekkevidde og omfang med stor gjennomslagskraft. Under dette området gis det blant annet støtte til europeiske kulturhovedsteder og europeiske kulturminnelaboratorier. EU dekker inntil 60 % av budsjettet for kulturbegivenhetene, innenfor en ramme på fra 200 000 til 1 million euro (ca. 1,64 til 8,2 millioner kr) for europeiske kulturbyer og fra 150 000 til 300 000 euro (1,23 til 2,46 millioner kroner) for andre kulturbegivenheter.

Innen de tre tiltaksområdene kan prosjektene være organisert vertikalt eller horisontalt. Vertikale prosjekter innebærer prosjekter innen én genre innen utøvende og skapende kunst, som for eksempel musikk, scenekunst, billedkunst, fotografi, arkitektur, nye kulturelle uttrykk, barnekultur og gatekunst. Samarbeidsprosjekter for å fremme bøker og lesing og støtte oversettelse omfattes også av programmet. Videre vil det bli gitt midler til bevaring av kulturarv av europeisk betydning; til immateriell og materiell kulturarv og til kulturminner, herunder museer og samlinger, bibliotek og arkiv, marin arkeologi, arkitektonisk kulturarv, arkeologiske og arkitektoniske kulturminner, kulturmiljø og

---

naturlandskap. Den horisontale metoden tar sikte på å fremme synergi og utvikle kulturell kreativitet og skapende virksomhet, både ved å fremme tverrsektorielle aktiviteter som berører flere kulturområder, og ved støtte til felles aktiviteter som innbefatter fellesskapsprogrammer og fellesskapspolitikk på ulike områder, særlig når det gjelder utdanning, ungdom, yrkesopplæring, sysselsetting osv.

Søknader om støtte sendes direkte til EU-kommisjonen innen fastsatte frister gitt med bakgrunn i årlige utlysninger av midler. Samarbeidsprosjekter ledet av norske kulturaktører konkurrerer på lik linje med prosjekter fra EUs medlemsland og andre deltagende land i programmet.

Målgruppe

Kunstnere, kunst- og kulturorganisasjoner/-institusjoner.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 63, s. 1-9, 10.3.2000, (Europaparlaments- og rådsbeslutning 2000/508/EF av 14. februar 2000)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 13

St. prp. nr. 37 (1999-2000)

Varighet

Programmet vil gå over 5 år fra 1. januar 2000 til 31. desember 2004.

Økonomisk ramme

Det er vedtatt en kostnadsramme på 167 mill euro. Det er gitt en retningslinje for fordelingen mellom de tre tiltaksområdene; 45 % til nyskapende prosjekter, 35 % til tiltak basert på flerårige kultursamarbeidsavtaler, 10 % til store kulturbegivenheter og de resterende 10 % til andre utgifter; blant annet teknisk assistanse.

Norges andel og utbetalinger fra programmet

Den samlede betalingen for Norges deltagelse i EUs kulturprogrammer var nærmere 14 mill. kroner i perioden 1996 til 1999.

For Kultur 2000 vil den norske andelen av programkostnadene bli i størrelsesorden 25 millioner kr fordelt over de 5 årene programmet varer. I tillegg kommer EFTA/EØS-landenes bidrag til felles administrasjon av programmet, herunder en norsk nasjonal ekspert tilknyttet Europakommisjonen. I gjennomsnitt anslås de samlede utgiftene ved norsk deltagelse til ca. 6 til 6,5 millioner kroner per år.

Det er vanskelig å foreta en nøyaktig beregning av hva som kommer tilbake til Norge gjennom støtte til norske kunstnere og kulturorganisasjoner, fordi det ikke foreligger tall over ressurser som tilflyter norske deltagere som inngår i europeiske samarbeidsprosjekter ledet av aktører fra andre land. For prosjekter ledet av norske kunst- og kulturorganisasjoner/institusjoner i perioden 1996 til 1999, er mottatt støtte høyere enn den samlede kontingenten den norske stat har betalt i samme tidsrom for deltagelsen i programmene Kaleidoskop, Ariane , Rafael og prøveprosjekter for Kultur 2000 (Pilot 1999). Tabellen under viser støtten til prosjekter med norsk ledelse i perioden 1996 –1999 (prosjekter med norsk deltagelse ikke medregnet):

I millioner kr	1996	1997	1998	1999	Totalt
Kaleidoskop	0,5	1,5	1,4	1,2	4,6
Ariane	0,5	0,3	0,5	1,3	2,6
Rafael	0	1,4	2,9	2,4	6,7
Pilot 1999				1,0	1,0
Sum	1,0	3,2	4,8	5,9	14,9

For Kultur 2000 hadde tre norskledete prosjekter fått tilsagn om ca. 2,3 millioner kr i støtte etter utlysningene i 2000.

Supplerende finansieringskilder

Norske deltagere står fritt til å søke supplerende finansiering fra andre kilder for deltagelse i prosjekter under Kultur 2000. Norsk kulturråd kan støtte aktiviteter i Norge i tilknytning til prosjekter under Kultur 2000.

Norske deltagere

I løpet av de drøyt 4 årene som Norge har deltatt i EUs programmer på kulturområdet, har det vært en gradvis økning i norsk deltagelse i ulike prosjekter. Norske kunstnere, kulturinstitusjoner og organisasjoner har i perioden 1996-2000 til sammen ledet 63 prosjekter som har fått støtte fra de respektive tre kulturprogrammene Kaleidoskop, Ariane og Rafael. I tillegg har 21 norske forfattere blitt utgitt på utenlandske forlag, oversatt med støtte fra EU. Norske kulturorganisasjoner og kunstnere har også vært medarrangører/deltagere i 44 andre prosjekter som har fått støtte fra EU.

I 1999 ble det utlyst midler til prøveprosjekter for det nye rammeprogrammet (pilot 1999). To norskledede prosjekter innen friteater og samtidsmusikk fikk støtte som prøveprosjekter.

For Kultur 2000 programmet har norske aktører fått støtte til en rekke prosjekter. I løpet av 2000 har følgende prosjekter med norsk ledelse mottatt støtte:

- ?? Samtidsmusikk (BIT 20 Ensemble)
- ?? Teater (De utvalgte)
- ?? Kulturvern (Hardanger Fartøyvernsenter)

I tillegg kommer prosjekter der norske institusjoner deltar som medarrangør:

- ?? Samtidskunst (Museet for samtidskunst)
- ?? Arkitektur (Norsk Arkitekturmuseum)
- ?? Scenekunst (Bergen Internasjonale Teater, Carte Blanche, Det norske teatret)
- ?? Kystkultur (Forbudet kysten)
- ?? Litteratur (Norsk kulturråd)

Nettverk:

- ?? Ultima - nettverk for samtidsmusikk
- ?? Landslaget for spellemenn og Rikskonsertene - nettverk for tradisjonell musikk
- ?? Norsk musikkinformasjon - IMAIC-nettverket.

Innen oversatt litteratur har åtte norske forlag fått støtte til oversettelse til norsk av til sammen 27 bøker av europeiske forfattere og til andre språk av tre norske romaner.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Kulturdepartementet har det overordnede nasjonale og politiske ansvaret for Norges deltagelse i Kultur 2000. Kulturdepartementet deltar i forvaltningskomiteen for programmet.

Norsk kulturråd er nasjonalt kontaktpunkt for Kultur 2000 programmet, med ansvaret for informasjon og rådgivning av potensielle søkere i Norge til EUs kulturprogram. Arbeidet foregår i samarbeid med NORLA (Norsk litteratur i utlandet), Norsk museumsutvikling og Riksantikvaren. Norsk kulturråd deltar i et nettverk mellom de nasjonale kontaktpunktene for programmet i landene som deltar i programmet. Dette nettverket møtes jevnlig og arbeider for å etablere en partner- og prosjektdatabase for programmet.

Mer informasjon om å søke støtte fra EUs kulturprogram, finnes på Kulturrådets hjemmeside: <http://www.kulturrad.no>

Norsk kulturråd kan kontaktes på adressen:

Norsk kulturråd
Grev Wedels plass 1
0151 Oslo
Telefon: 22 47 83 30
Telefaks: 22 33 40 42
Epost: kultur@kulturrad.dep.no

I forbindelse med Kulturprogrammet har Norge fått anledning til å utplassere en nasjonal ekspert tilknyttet Generaldirektoratet for utdanning og kultur i Europakommisjonen. Frem til mars 2003 er det Brit Holtebekk som innehar denne stillingen. Hun kan kontaktes på følgende adresse:

Brit Holtebekk
Education and Culture DG (EAC)/C2
Tlf.: +32 2 296 96 63
Faks: +32 2 299 92 83
E-post: brit.holtebekk@cec.eu.int

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side styres og administreres Ung i Europa av Generaldirektoratet for utdanning og kultur i Europakommisjonen (tidligere DG XXII), direktorat C ”Kultur, audiovisuell politikk og sport”. Europakommisjonen assisteres av en programkomité der alle deltagende land i programmet er representert.

Generaldirektoratet for utdanning og kultur er også ansvarlig for behandling av søknader til Kultur 2000. Prosjektene velges ut etter at fagjuryer av uavhengige eksperter har vurdert prosjektenes kunstneriske kvalitet og forvaltningskomiteen har godkjendt innstillingen.

Generaldirektoratet for utdanning og kultur har publisert et omfattende materiale om europeisk kultursamarbeid. Mye av informasjonsmaterialet er publisert på Internett på adressen: http://europa.eu.int/comm/culture/index_en.html

Den ansvarlige enheten i Generaldirektoratet for utdanning og kultur kan kontaktes på følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Education and Culture
Policy development in the cultural sphere – Culture 2000 Programme
Rue de Trèves, 120 – Office 5/51
B-1049 Brussels
E-post: eac-culture@cec.eu.int

4.10 Energi og miljøtilknyttet energivirksomhet

EUs har på hele 1990-tallet finansiert ulike programmer innenfor energi og miljøtilknyttet energivirksomhet. I 1998 vedtok Rådet å samle EUs eksisterende programmer og energipolitiske tiltak, med unntak av forskningsprogrammer for energi som omfattes av rammeprogrammene for forskning og utvikling, under et felles rammeprogram. Etter planen skal rammeprogrammet omfatte seks underprogrammer/tiltak.

EFTA-EØS-landene fikk adgang til å delta i noen av programmene på dette området fra 1996. Norge deltok høsten 2000 i programmene Save II (energi-økonomisering), Altener II (fornybare energikilder) og ETAP (studier, analyser, prognoser og annet tilknyttet arbeid i energisektoren). Norge deltar i tillegg i programmet for Energi, miljø og bærekraftig utvikling under Det femte rammeprogrammet for forskning og utvikling. Dette programmet er omtalt i pkt. 4.1.1. i denne rapporten.

Omtalen av programmene på energiområdet vil være konsentrert om de tre (under-)programmene Norge per tiden deltar i. I tillegg vil hovedstrukturen i rammeprogrammet bli kort omtalt

4.10.1 Rammeprogram for energi

Rammeprogrammet for energi omfatter EUs tiltak på energi og miljøtilknyttet energivirksomhet. Samordningen av tiltakene på energiområdet ble vedtatt i 1998, men ved årsskiftet 2000/2001 var arbeidet med å integrere de ulike programmene i det felles rammeprogrammet fortsatt ikke avsluttet, og rammeprogrammet var derfor ikke formelt trådt i kraft.

Rammeprogrammet for energi er kun åpent for EU-landene, men de enkelte særprogrammene vil i varierende utstrekning, og etter nærmere forhandlinger, være åpent for deltagelse fra interesserte tredjeland. EFTA-EØS landene deltok ved årsskiftet 2000/2001 i tre av programmene underlagt rammeprogrammet: Save II, Altener II og ETAP.

Formål

Formålet med rammeprogrammet for energi er å sikre størst mulig grad av åpenhet, koordinering, forenkling og effektivitet i gjennomføringen av EUs tiltak på området energi og miljøtilknyttet energivirksomhet. Rammeprogrammet skal også bidra til å oppnå følgende overordnede målsetninger for energipolitikken:

- ?? Forsyningssikkerhet,
- ?? konkurransedyktighet og
- ?? beskyttelse av miljøet

Innhold

Rammeprogrammet inneholder seks ulike tiltaksområder/underprogrammer:

1. Program for studier, analyser, prognoser og annet tilknyttet arbeid i energisektoren (ETAP)
2. Tiltak for å styrke det internasjonale energisamarbeidet (SYNERGI)
3. Program for fremme av fornybare energikilder (ALTENER II)
4. Program for fremme av energieffektivitet (SAVE II)
5. Program for fremme bruken av miljøvennlig teknologi for fast brensel (CARNOT)
6. Tiltak for å øke sikkerheten på det kjernefysiske området ved blant annet å bedre transporten av radioaktive materialer (SURE).

Innenfor det enkelte tiltaksområde/program vil det bli vedtatt separate Rådsbeslutninger med nærmere retningslinjer for iverksettelse og drift.

Målgruppe

Nasjonale myndigheter, utdannelses- og forskningsinstitusjoner, organisasjoner og offentlige og private virksomheter på energiområdet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 007, s. 16-19, 13.01.1999, (Rådsbeslutning 1999/21/EF, Euratom av 14. desember 1998).

Varighet

1. januar 1998 til 31. desember 2002. Rammeprogrammet var fortsatt ikke fullt implementert ved årsskiftet 2000/2001.

Økonomisk ramme

170 millioner euro for hele programperioden. Budjettene for SAVE II og ALTENER II utgjør til sammen ca. 80 % av totalbudsjettet for ramme-programmet.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Se omtale under programmene SAVE II, ALTENER II og ETAP.

Supplerende finansieringskilder

Se omtale under programmene SAVE II, ALTENER II og ETAP.

Norske deltagere

Se omtale under programmene SAVE II, ALTENER II og ETAP.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Olje- og energidepartementet (OED) har det overordnede nasjonale og politiske ansvar for Norges deltagelse i EUs programvirksomhet på energiområdet. OED deltar i styringskomiteene for SAVE II og ALTENER II, og vil delta i den felles styringskomiteen som skal etableres under Rammeprogrammet for energi når denne komiteen behandler saker med relevans for programmene SAVE II, ALTERNER II og ETAP.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har ansvar for vurdering av norske prosjektforslag til SAVE II, ALTERNER II og ETAP. I denne forbindelse foretar NVE og OED en forhåndsgodkjennelse av prosjekter som skal fremmes fra Norge i styringskomiteen. Det er imidlertid mulig for norske søkere å sende søknader direkte til Europakommisjonen uten at prosjektene er vurdert og forhåndsgodkjent av norske myndigheter.

NVE bistår OED i arbeidet med å informere om Rammeprogrammet for energi og de underprogrammene Norge deltar i. Informasjonsarbeidet har hatt form av viderefremming av utlysninger og annet informasjonsmateriale fra Europakommisjonen til målgruppen for programmet. For øvrig er det utgitt lite informasjonsmateriale om programmet i Norge.

I forbindelse med deltagelsen i SAVE og ALTENER har Norge utplassert to nasjonale eksperter Generaldirektoratet for energi og transport i Europakommisjonen. Dette er:

SAVE:

Jan Børresen
Transport and Energy DG (TREN)/D3
Tlf.: +32 2 296 68 83
Faks: +32 2 296 60 16
E-post: jan.borresen@cec.eu.int

ALTENER:

Hans Jakob Mydske
Transport and Energy DG (TREN)/D2
Tlf.: +32 2 296 79 90
Faks: +32 2 296 62 61
E-post: hans-jakob.mydske@cec.eu.int

Børresens og Mydskes kontrakter løper til henholdsvis mars 2002 og september 2003.

De ansvarlige organene i Norge for oppfølging av programmene kan kontaktes på følgende adresser:

Olje- og energidepartementet
Energi- og vassdragsavdelingen
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Enøk- og markedsavdelingen
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo
Telefon 22 95 95 95,
Telefaks 22 95 90 00

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Fra EUs side styres og administreres Rammeprogrammet for energi av Generaldirektoratet for energi og transport i Europakommisjonen (tidligere DG XVII). Europakommisjonen assisteres av en programkomité der alle deltagende land i programmet er representert.

Generaldirektoratet for energi og transport har publisert lite informasjonsmateriale spesifikt om Rammeprogrammet for energi. Det finnes mer informasjonsmateriale tilgjengelig om de ulike særprogrammene som skal inngå i rammeprogrammet, herunder programmene SAVE II, ALTENER II og ETAP som Norge deltar i, men det meste av informasjonen er basert på den tidligere strukturen med separate programmer. Mye av informasjonsmaterialet er publisert på Internett på adressen: http://europa.eu.int/comm/energy/index_en.html

Noe informasjon om rammeprogrammet og dets underprogrammer er også tilgjengelig på EUs forskningsdatabase Cordis: <http://www.cordis.lu/>

Den ansvarlige enheten i Generaldirektoratet for energi og transport kan kontaktes på følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Energy and Transport
Rue de la Loi 200
B-1049 Brussels
E-post: tren-info@cec.eu.int

SAVE II - Flerårig program for fremme av energieffektivitet

SAVE er EUs ikke-teknologiske energieffektiviseringsprogram (enøk-program). Hensikten med SAVE-programmet er å bistå medlemslandenes arbeid for en bedre utnyttelse av energiresursene. Programmet skal samtidig medvirke til å begrense energiforbrukets skadelige innvirkninger på miljøet og er, sammen med ALTENER-programmet for fornybar energi, tenkt som et viktig ledd i EUs strategi for reduksjon av CO²-utslipp.

Det første SAVE-programmet ble vedtatt i 1993, mens det nåværende programmet, SAVE II, startet opp 1. januar 1996. Fra 2000 inngår SAVE II-programmet som et underprogram i EUs Rammeprogram for energi (se pkt. 4.10.1). EU har åpnet for at EØS-EFTA-landene og søkerlandene i Øst- og Sentraleuropa, samt Kypros kan delta i programmet. Norge har deltatt i SAVE II siden oppstarten av programmet i 1996.

Formål

Hovedformålet med SAVE-programmet er:

- ?? Stimulere til energieffektiviseringstiltak innen alle sektorer
- ?? Oppmuntre private og offentlige forbrukere samt industrien til å investere i energisparing
- ?? Legge forholdene til rette for en reduksjon i sluttforbruket av energi

Innhold

Gjennom SAVE-programmet kan det ytes til energieffektivitetstiltak innenfor følgende områder:

- ?? Teknisk evaluering og undersøkelser til fastlegging av standarder og spesifikasjoner
- ?? Undersøkelser av energiprisenes innvirkning på energieffektiviteten og undersøkelser med sikte på innføre energieffektivitet i andre EU-programmer
- ?? Overvåkning av fremskritt innen energieffektivitet
- ?? Målrettede forsøksprosjekter for å stimulere til økte enøk-investeringer og bedre forbruksmønstre
- ?? Støtte til prosjekter for mer effektiv energiutnyttelse i bygninger, utstyr, transport og industri
- ?? Opplysnings og formidlingsaktiviteter
- ?? Utveksling av erfaringer mellom myndigheter på alle nivåer
- ?? Tiltak for å støtte organiseringen av enøk-tiltak på regionalt og lokalt nivå

Normalt gis det støtte på inntil 50 % av prosjektkostnadene. Det gis ikke støtte til tekniske investeringer under SAVE II.

Målgruppe

Nasjonale og lokale myndigheter, utdannelses- og forskningsinstitusjoner, organisasjoner og offentlige og private virksomheter på energiområdet. Kun juridiske personer kan søke støtte fra programmet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 079, s. 6, 30/03/2000 (Europaparlaments- og rådsbeslutning 647/2000/EF av 28. februar 2000)

EF-tidende nr. L 007, s. 16-19, 13.01.1999, (Rådsbeslutning 1999/21/EF, Euratom av 14. desember 1998)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 14

St. prp. nr. 13 (2000-2001)

St. prp. nr. 52 (1996-97)

Varighet

Opprinnelig var varigheten til programmet fastsatt til perioden 1. januar 1996 til 31. desember 2000. I og med at programmet skal integreres i Rammeprogrammet for energi vil løpetiden på programmet følge dette. Rammeprogrammet for energi løper fra 1. januar 1998 til 31. desember 2002.

Økonomisk ramme:

Opprinnelig 45 millioner euro for perioden 1996 til 2000. I det reviderte budsjettet vedtatt i forbindelse med integreringen av SAVE II i ramme-

---

programmet for energi, er det fastsatt et budsjett på 66 millioner euro for perioden 1998 til 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Norges tilskudd til SAVE II-programmet utgjør ca. 1,8 % av programmets budsjett. I de første årene av programmets løpetid utgjorde det norske bidraget ca. én million kroner per år. Norge bidrag har steget til ca. 2 millioner kr per år fra 2000. Totalt vil norske tilskudd til SAVE II utgjøre ca. 10 millioner kr for programmets løpetid (1996-2002). I tillegg kommer utgifter forbundet med administrasjon og oppfølging av programmet på norsk side og utgifter forbundet med en norsk nasjonal ekspert som er tilknyttet Europakommisjonen i forbindelse med SAVE-programmet.. Disse utgiftene inngår i de ordinære driftsbudsjettene til Olje- og energidepartementet og Norges vassdrags- og energidirektorat og det er av den grunn ikke mulig å spesifisere disse eksakt.

Norske myndigheter bidrar også med supplerende finansiering til norske deltagere i programmet. Disse midlene utgjør ca. 1,5 til 2 millioner kr per år.

I perioden 1996 til 2000 har norske søkere fått tilsagn om ca. 1,4 millioner kr fra SAVE-programmet til prosjekter som har vært behandlet av norske faginstanser. I tillegg kommer midler til prosjekter der norske aktører har søkt direkte til Europakommisjonen og/eller deltar prosjekter ledet av aktører fra andre deltagende land.

Supplerende finansieringskilder

Norges vassdrags- og energidirektorat disponerer midler som kan tildeles norske deltagere i SAVE II-programmet utover det søkerne mottar direkte fra programmet.

Norske deltagere

I 2000 deltok det norske aktører i ni prosjekter under SAVE som var godkjent og behandlet av norske faginstanser. I tillegg ble det utbetalt bidrag fra Europakommisjonen til arbeid med bistand og vurdering av SAVE-prosjektsøknader i Norge. De to norske institusjonene med den mest omfattende deltagelsen i SAVE-programmet er Institutt for energiteknikk og Norsk Enøk og Energi. En fullstendig oversikt over norske deltagere i prosjekter som er behandlet av norske faginstanser, kan fås ved henvendelse til Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE).

I tillegg til de ovenfor nevnte prosjektene har flere norske aktører søkt midler direkte fra Europakommisjonen og/eller deltatt som partnere i prosjekter ledet av aktører fra andre deltagende land i SAVE. Det finnes ingen særskilt oversikt over disse prosjektene, men alle godkjente prosjekter under SAVE skal i prinsippet være lagt inn i EUs forskningsdatabase CORDIS (www.cordis.lu).

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se omtale under Rammeprogram for energi.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se omtale under Rammeprogram for energi.

ALTENER II - fremme av fornybare energikilder

ALTENER er EUs program for å stimulere til økt bruk av fornybare energikilder. Programmet skal samtidig medvirke til å begrense energiforbrukets skadelige innvirkninger på miljøet og er, sammen med SAVE-programmet for energiøkonomisering, tenkt som et viktig ledd i EUs strategi for reduksjon av CO²-utslipp.

Det første ALTENER-programmet ble iverksatt i 1993, mens det nåværende programmet, ALTENER II, startet opp 1. januar 1998. Fra 2000 inngår ALTENER II-programmet som et underprogram i EUs Rammeprogram for energi (se pkt. 4.10.1). EU har åpnet for at EØS-EFTA-landene og søkerlandene i Øst- og Sentraleuropa, samt Kypros og Malta kan delta i programmet. Norge har deltatt i ALTENER-programmene siden 1996.

Formål

Hovedformålene med ALTENER II-programmet er:

- ?? Begrense/reduere utslipp av CO²
- ?? Øke andelen fornybare energikilder i energibalansen
- ?? Redusere avhengigheten av energiimport
- ?? Bidra til økt forsyningssikkerhet og økonomisk utvikling

Innhold

Tiltak på følgende områder kan få finansiering fra programmet:

- ?? Tiltak for å utnytte fornybare energikilders potensiale
- ?? Pilottiltak som kan etablere strukturer og instrumenter som bidrar til utviklingen av fornybare energikilder
- ?? Tiltak for å utvikle opplysnings-, nettverks- og utdanningsstrukturer for spredning av informasjon og kunnskap om fornybare energikilder
- ?? Måltrettede tiltak som letter markedssituasjonen og stimulerer til investeringer i fornybar energi
- ?? Overvåknings- og evalueringstiltak

Målgruppe

Nasjonale og lokale myndigheter, utdannings- og forskningsinstitusjoner, organisasjoner og offentlige og private virksomheter på energiområdet. Kun juridiske personer kan søke støtte fra programmet.

Relevante beslutninger:

EF-tidende nr. L 079, s. 1-5, 30/03/2000 (Europaparlaments og rådsbeslutning 646/2000/EF av 28. februar 2000)

EF-tidende nr. L 007, s. 16-19, 13.01.1999, (Rådsbeslutning 1999/21/EF, Euratom av 14. desember 1998)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 14

St. prp. nr. 14 (2000/2001)

Varighet

1. januar 1998 til 31. desember 2002.

Økonomisk ramme

Opprinnelig vedtok Rådet en bevilgning 22 millioner euro (ca. 178 millioner kr) for perioden 1998 til 1999. Videre finansiering av programmet skulle bli satt i sammenheng med integreringen av ALTENER II i rammeprogrammet for energi. I forbindelse med denne integreringen har Rådet vedtatt et budsjett på 77 millioner euro (ca. 624 millioner kr) for perioden 1998 til 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Norges tilskudd til ALTENER II-programmet utgjør ca. 1,8 % av programmets budsjett. I de første to årene av programmets løpetid (1998-99) utgjorde det norske bidraget ca. 3,6 millioner kroner. Norges bidrag har steget til ca. 2,5 millioner kr per år fra 2000. Totalt vil norske tilskudd til ALTENER II utgjøre ca. 11 millioner kr for programmets løpetid (1998-2002). I tillegg kommer utgifter forbundet med administrasjon og oppfølging av programmet på norsk side og utgifter forbundet med en norsk nasjonal ekspert som er tilknyttet Europakommisjonen i forbindelse med ALTENER-programmet. Disse utgiftene inngår i de ordinære driftsbudsjettene til Olje- og energidepartementet og Norges vassdrags- og energidirektorat og det er av den grunn ikke mulig å spesifisere disse eksakt.

Norske myndigheter bidrar også med supplerende finansiering til norske deltagere i programmet. Dette utgjør anslagsvis 1,5 til 2 millioner kr per år.

I 2000 har norske søkere fått tilsagn om 300 000 kr fra ALTENER-programmet til prosjekter som har vært behandlet av norske faginstanser. I tillegg kommer midler til prosjekter der norske aktører har søkt direkte til Europakommisjonen og/eller deltar prosjekter ledet av aktører fra andre deltagende land.

Supplerende finansieringskilder

Norges vassdrags- og energidirektorat disponerer midler som kan tildeles norske deltagere i ALTENER-programmet utover det søkerne mottar direkte fra programmet.

Norske deltagere

I 2000 deltok det norske aktører i to prosjekter under ALTENER som var godkjent og behandlet av norske faginstanser. En fullstendig oversikt over norske deltagere i prosjekter som er behandlet av norske faginstanser, kan fås ved henvendelse til Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE).

I tillegg til de ovenfor nevnte prosjektene har flere norske aktører søkt midler direkte fra Europakommisjonen og/eller deltatt som partnere i prosjekter ledet av aktører fra andre deltagende land i ALTENER. Det finnes ingen særskilt oversikt over disse prosjektene.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se omtale under Rammeprogram for energi.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU:

Se omtale under Rammeprogram for energi.

ETAP

ETAP er EUs flerårige program for studier, analyser, prognoser og annet tilknyttet arbeid i energisekoren. Programmet inngår som ett av seks underprogrammer/aktivitetsområder i Rammeprogrammet for energi (se pkt. 4.10.1).

EU har åpnet for at EØS-EFTA-landene og søkerlandene i Øst- og Sentraleuropa, samt Kypros kan delta i programmet. Norge har deltatt i ETAP-programmet siden 1. januar 2000.

Formål

Formålet med ETAP-programmet er utvikling av et program for regulær overvåking av utviklingen i energimarkeder, slik at politiske beslutninger relatert til energi kan treffes på grunnlag av en felles analyse.

Innhold:

ETAP-programmet skal bidra til å:

- ?? Opprette en felles metode i de deltagende landene for studier, analyser, prognoser og annet tilknyttet arbeid i energisektoren
- ?? Fremme samordnede analyser av energimarkedene og energipolitikken innenfor de deltagende landene
- ?? Analysere og evaluere utviklingen i energimarkedet i Europa og i verden for øvrig, bl.a. med hensyn til forsyningssikkerheten og konkurranseevnen
- ?? Analysere og vurdere virkningen av energiproduksjonen og energibruken på miljøet, spesielt med hensyn til klimaendringer
- ?? Bidra til å identifisere og overføre de beste analysemetodene og god kunnskap
- ?? Fremme informasjonsnett i energisektoren
- ?? Føre en aktiv politikk for spredning av resultatene som oppnås
- ?? Utvikle metoder for å overvåke gjennomføringen av Rammeprogrammet

Målgruppe

Nasjonale myndigheter, utdannelses- og forskningsinstitusjoner, organisasjoner og offentlige og private virksomheter på energiområdet. Kun juridiske personer kan søke støtte fra programmet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 007, s. 20, 13/01/1999 (Rådsbeslutning 1999/22/EF av 14. desember 1998)

EF-tidende nr. L 007, s. 16-19, 13.01.1999, (Rådsbeslutning 1999/21/EF, Euratom av 14. desember 1998)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 14

St. prp. nr. 51 (1999-2000)

Varighet

1. januar 1998 til 31. desember 2002. Norge har deltatt i programmet siden 1. januar 2000.

Økonomisk ramme

5 millioner euro for hele programperioden. Av budsjettet var 2 millioner avsatt for perioden 1998 til 1999, mens de resterende 3 millioner euro er forutsatt benyttet i perioden 2000 til 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til ETAP-programmet utgjør ca. 1,8 % av totalbudsjettet. For 2000 er det norske bidraget anslått til ca. 220 000 kr. Over de tre årene Norge deltar i programmet vil de norske innbetalingene beløpe seg til ca. 545 000 kr. I tillegg kommer utgifter forbundet med administrasjon og oppfølging av programmet på norsk side. Disse utgiftene inngår i de ordinære driftsbudsjettene til Olje- og energidepartementet og Norges vassdrags- og energidirektorat og det er av den grunn ikke mulig å spesifisere disse eksakt.

Ved årsskiftet 2000/2001 hadde norske aktører ikke mottatt støtte fra programmet.

Supplerende finansieringskilder

Norske myndigheter vil kunne bidra med supplerende finansiering til norske deltagere i programmet.

Norske deltagere

Høgskolen i Stavanger er registrert som partner under prosjektet. Ved årsskiftet 2000/2001 deltok ingen norske aktører i prosjekter under programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se omtale under Rammeprogram for energi.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se omtale under Rammeprogram for energi.

4.11 Folkehelse

I EUs traktater er det slått fast at EU-landene skal legge vekt på folkehelseaspektet i utforming og gjennomføring av fellesskapets virksomhet innenfor alle politikkområder. Hjemmelsgrunnlaget for at EU skal ha aktiviteter på helseområdet ble ytterligere styrket etter vedtagelsen av Amsterdam-traktaten i 1997.

På folkehelseområdet er det etablert spesielle programmer på områder som anses å være særlig viktige. Høsten 2000 hadde EU i alt åtte løpende programmer. De aktuelle programmene er:

- ?? Handlingsprogram for helsefremmende tiltak (1996-2000*)
- ?? Handlingsprogram for bekjempelse av kreft (1996-2000*)
- ?? Handlingsprogram for forebygging av AIDS og visse andre smittsomme sykdommer (1996-2000*)
- ?? Handlingsprogram for forebygging av narkotikamisbruk (1996-2000*)
- ?? Handlingsprogram for helseovervåkning (1997-2001*)

-
- ?? Handlingsprogram vedrørende forurensingsbetingede sykdommer (1999-2001*)
  - ?? Handlingsprogram vedrørende forebygging av skader og ulykker (1999-2003)
  - ?? Handlingsprogram for sjeldne sykdommer (1999-2003)

Flere av disse programmene skulle i utgangspunktet avsluttes ved utgangen av 2000. Imidlertid har Europakommisjonen foreslått at de seks førstnevnte programmene som er merket med * ovenfor, forlenges til 31. desember 2002. Ved årsskiftet 2000/2001 var det ennå ikke fattet endelig vedtak om dette. Hensikten med forslaget til forlengelse er å forhindre at det oppstår et tomrom frem til EU etter planen skal sette i gang et overordnet folkehelseprogram fra 2003.

EFTA-EØS-landene har deltatt i EUs folkehelseprogrammer siden høsten 1996. Norge deltok ved årsskiftet 2000/2001 i alle de ovenfor nevnte programmene på folkehelseområdet. EU har også åpnet for at søkerlandene til EU fra Øst- og Sentraleuropa og Middehavsområdet kan delta i programmene.

Alle programmene på folkehelseområdet administreres av de samme organer både i EU og i Norge. Av den grunn er det hensiktsmessig å omtale disse organene innledningsvis.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Sosial- og helsedepartementet (SHD) har det overordnede nasjonale, politiske og løpende administrative ansvaret for Norges deltagelse i EUs folkehelseprogrammer. SHD deltar i styringskomiteene for de ulike programmene og utgiftene til den norske deltagelsen dekkes over SHDs budsjett.

SHD driver et begrenset informasjonsarbeid rettet mot relevante norske aktører på de områdene som dekkes av programmene. Dette informasjonsarbeidet har form av nettverk/kontaktgrupper og informasjonsmøter. Det er ikke utgitt informasjonsmateriale beregnet for almenheten om programmet i Norge.

I tilknytning til den norske deltagelsen EUs folkehelseprogrammer har Norge fått anledning til å utplassere tre nasjonale eksperter i Generaldirektoratet for helse og forbrukerbeskyttelse i Europakommisjonen. Dette er:

Helsefremmende tiltak, helseovervåkning og skadeforebygging:
Camilla Sandvik (engasjement frem til august 2003)
Health and Consumer Protection DG (SANCO)/G3
Tlf.: +352 4301 34340
Faks: +352 4301 32059
E-post: camilla.sandvik@cec.eu.int

Bekjempelse av kreft, narkotikamisbruk og forurensingsbetingede sykdommer:

Odd Hordvin (engasjement frem til august 2001)
Health and Consumer Protection DG (SANCO)/F2
Tlf.: +352 4301 32697
Faks: +352 4301 34975
E-post: odd.hordvin@cec.eu.int

Sjeldne sykdommer:
Foreløpig ikke besatt.

Den ansvarlige enheten for programmene i SHD kan kontaktes på følgende adresse:

Sosial og helsedepartementet
Forebyggings- og rehabiliteringsavdelingen
Postboks 8011 Dep
Tlf.: 22 24 87 01
Faks: 22 24 86 56

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Alle programmene på folkehelseområdet styres og administreres av Generaldirektoratet for helse og forbrukerbeskyttelse (frem til 1999 ble programmene administrert av tidligere DG V). Europakommisjonen assisteres av programkomiteer for det enkelte program som består av representanter for landene som deltar i programmene. For samtlige folkehelseprogrammer utarbeider Europakommisjonen årlige arbeidsprogrammer. Europakommisjonen har også utviklet systemer for evaluering, og foretar søknadsbehandling på basis av faste kriterier for søknadsprosedyre- og behandling.

Generaldirektoratet for helse og forbrukerbeskyttelse har utgitt en god del informasjonsmateriale om de enkelte programmene og om arbeidet som Europakommisjonen gjør på folkehelseområdet. Mye av dette informasjonsmateriale er tilgjengelig på Europaserveren på adressen:
http://europa.eu.int/comm/health/index_en.html

Den ansvarlige enheten i Generaldirektoratet for helse og forbrukerbeskyttelse kan kontaktes på følgende adresse:

European Commission
Directorate General: Health and Consumer Protection
Directorate G: Public Health
Bâtiment Jean Monnet
Rue Alcide de Gasperi
L-2920 Luxembourg

Faks: +352 4301.32059
E-post: sanco-helpline@cec.eu.int

Handlingsprogram for helsefremmende tiltak, helseopplysning, helseutdanning og helseopplæring

Formål

Programmets overordnede formål er å bidra til å forbedre den generelle helsestandarden i de deltagende landene gjennom å støtte tiltak som bidrar til å øke kunnskapen om risikofaktorer og oppmuntrer befolkningen til en sunn livsstil og helsegavnlig adferd. Konkret vil programmet støtte tiltak som styrker det helsepolitiske samarbeidet mellom EU-landene og koordineringen av landenes forebyggende helsearbeid.

Innhold

Tiltak som skal gjennomføres som følge av programmet omfatter:

- ?? Strategier og strukturer for helsefremmende tiltak
- ?? Særskilte forebyggende og helsefremmende tiltak
- ?? Helseopplysning
- ?? Helseutdanning
- ?? Yrkesrettet opplæring innen folkehelse og helsefremmende tiltak

Innenfor de ovennevnte tiltaksområdene kan det gis støtte til studier, analyser, opplæringstiltak, nettverk, erfaringsutveksling og ulike målrettede prosjekter. Det kan gis støtte til inntil 70 % av prosjektenes kostnader.

Målgruppe

Helsemyndigheter på alle nivåer, offentlige- og private institusjoner og organisasjoner med virksomhet som er relevant for programmets aktivitetsområder.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 095, s. 1, 16/04/1996 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning 1999/645/EF av 29. mars 1998)

Forslag til Europaparlaments- og Rådsbeslutning om forlengelse av visse EF-handlingsprogrammer om folkehelse [...], KOM(2000) 448 endelig, 25.07.2000

EØS-avtalens protokoll 31, art. 16

St. prp. nr. 31 (1996-1997)

Varighet

1. januar 1996 til 31. desember 2000. Europakommisjonen har foreslått at programmet forlenges til 31. desember 2002. Endelig vedtak om dette vil trolig bli gjort i løpet av 2001.

Økonomisk ramme

35 millioner euro for hele programperioden (1996-2000). I sitt forslag til forlengelse av programmet har Europakommisjonen foreslått en økonomisk ramme på 8,5 millioner euro for perioden 1. januar 2001 til 31. desember 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet har vært ca. 1,4 millioner kr per år. Av dette beløpet er i overkant av 60 % kontingent til programmet, mens det resterende beløpet er tilskudd til administrasjonskostnader, herunder delvis dekning av

---

utgiftene for en norsk nasjonal ekspert som arbeider med programmet i Europakommisjonen. I tillegg kommer utgifter med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Sosial- og helsedepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

De åtte prosjektene der det deltok norske aktører under programmet mottok i alt 2 255 812 euro eller ca. 18,5 millioner kr i støtte. De fleste av disse prosjektene var store nettverksprosjekter med mellom 15 og 20 deltagende land.

Supplerende finansieringskilder

Ingen.

Norske deltagere

Statens helsetilsyn deltar i et nettverk av helsefremmende organer (ENHPA)

Av i alt 18 prosjekter som fikk støtte fra programmet i 2000 deltok det norske aktører i 8 prosjekter. Ingen av prosjektene var ledet fra Norge. Oversikt over prosjekter som støttes av programmet er tilgjengelig på Europaserveren på: <http://europa.eu.int/comm/health/ph/programmes/health/projects.htm>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Handlingsprogram for bekjempelse av kreft

Den gjeldende handlingsplanen er en videreføring av en tidligere handlingsplaner for bekjempelse av kreft. Den foregående planen for en europeisk innsats mot kreft løp i perioden 1990 til 1994.

Formål

Handlingsprogrammet skal bidra til å sikre et høyt nivå for helsevernet ved å utvikle kunnskap om årsakene til kreft og mulige metoder til å bekjempe kreft.

Viktige målsetninger for tiltak under programmet er å:

- ?? Hindre for tidlig død som følge av kreft
- ?? Redusere døds- og sykdomstallene som følge av kreft
- ?? Fremme livskvaliteten ved å bedre den allmene helsesituasjonen
- ?? Fremme den almene velferden blant borgerne, særlig ved å minske de økonomiske og sosiale følgene av kreft

Innhold

Tiltak som skal gjennomføres som følge av programmet omfatter:

- ?? Datainnsamling og forskning
- ?? Opplysning og helseutdanning
- ?? Tidlig diagnostisering og screening
- ?? Opplæring, kvalitetskontroll og -sikring

Innenfor de ovennevnte tiltaksområder kan det gis støtte til utarbeidelse av felles målsetninger, standardisering og innsamling av helseopplysninger, erfaringsutveksling, nettverk, studier på europeisk plan, pilotprogrammer og -prosjekter, utarbeidelse av rapporter, dokumentasjon og informasjonsmateriale.

Målgruppe

Helsemyndigheter på alle nivåer, offentlige- og private institusjoner og organisasjoner med virksomhet som er relevant for programmets aktivitetsområder.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 095, s. 9, 16/04/1996 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning 1999/646/EF av 29. mars 1998)

Forslag til Europaparlaments- og Rådsbeslutning om forlengelse av visse EF-handlingsprogrammer om folkehelse [...], KOM(2000) 448 endelig, 25.07.2000

EØS-avtalens protokoll 31, art. 16

St. prp. nr. 31 (1996-1997)

Varighet

1. januar 1996 til 31. desember 2000. Europakommisjonen har foreslått at programmet forlenges til 31. desember 2002. Endelig vedtak om dette vil trolig bli fattet i løpet av 2001.

Økonomisk ramme

64 millioner euro for hele programperioden (1996-2000). I sitt forslag til forlengelse av programmet har Europakommisjonen foreslått en økonomisk ramme på 31,1 millioner euro for perioden 1. januar 2001 til 31. desember 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet har vært ca. 2,2 millioner kr per år. Av dette beløpet er i overkant av 60 % kontingent til programmet, mens det resterende beløpet er tilskudd til administrasjonskostnader, herunder delvis dekning av utgiftene for en norsk nasjonal ekspert som arbeider med programmet i Europakommisjonen. I tillegg kommer utgifter med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Sosial- og helsedepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

Det finnes ikke tilgjengelig statistikk på utbetalinger til prosjekter med norske deltagere under programmet.

Supplerende finansieringskilder

Ingen.

Norske deltagere

I 1999 som er det siste året der det er tilgjengelig informasjon om prosjekter som har fått støtte fra programmet, er det ett norskledet prosjekt: "European Prospective Investigation Into Cancer and Nutrition. The Norwegian Women And Cancer Cohort Study". Prosjektet ble ledet av institutt for folkehelse ved

---

Universitetet i Tromsø. I tillegg deltok det en norsk partner i ett annet prosjekt som fikk støtte fra programmet.

Oversikt over prosjekter som støttes av programmet er tilgjengelig på Europaserveren på:

<http://europa.eu.int/comm/health/ph/programmes/cancer/projects.htm>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Handlingsprogram for forebygging av AIDS og andre smittsomme sykdommer

Programmet er en videreføring av EUs tidligere innsats på området under programmet ”Europa mot AIDS”.

Formål

Programmet skal bidra til å redusere spredningen av AIDS og andre smittsomme sykdommer og redusere dødelighet og sykkelighet fra disse sykdommene ved å:

- ?? Fremme samarbeid og samordning mellom de deltagende landene om forebyggende arbeid
- ?? Støtte ikke-statlige organisasjoners virksomhet på området

Innhold

Tiltak som skal gjennomføres som følge av programmet omfatter:

- ?? Overvåkning av og kontroll med smittsomme sykdommer
  - ?? Bidra til mer og bedre tallmateriale, styrke nasjonale og regionale overvåkningssystemer, og inkludere disse i nettverk
  - ?? Bedre kvaliteten på og støtte samordningen av de deltagende landenes epidemiologiske overvåkningssystemer, samt støtte til Det europeiske senter for epidemiologisk overvåkning av AIDS
  - ?? Opprette et europeisk nettverk for epidemiologer innen folkehelse med sikte på å utvikle felles overvåkningsmetoder og –redskaper
  - ?? Støtte utvikling og utsendelse av informasjon, inkludert en EU-bulletin om overvåkning av smittsomme sykdommer
  - ?? Økt bevisstgjøring om problemene forbundet med sykehusinfeksjoner
  - ?? Undersøke hvor effektiv screening er for visse typer smittsomme sykdommer
- ?? Bekjempelse av smitte
  - ?? Samordne undersøkelser og informasjon om risikogrupper og smitteveier
  - ?? Rådgivning til gravide kvinner og til kvinner som ønsker å få barn, og som risikerer å overføre HIV til sine barn
  - ?? Utveksle erfaringer fra kampanjer og bidra til spredning av informasjon om beskyttelse mot seksuelt overførbare sykdommer

-
- ?? Samarbeid mellom de deltagende landen om vaksinasjonspolitik og – programmer
  - ?? Informasjon, undervisning og opplæring
    - ?? Evaluering av og utvikling av nye metoder for å samordne og utvide informasjonskampanjer i de deltagende statene
    - ?? Samle inn, analysere og formidle opplysninger om forebyggende tiltak, samt utvikle metoder for å evaluere tiltakene
    - ?? Kartlegging av almenhetens og risikogrupperes kunnskaper og holdninger til HIV/AIDS og andre seksuelt overførbare sykdommer
    - ?? Fremme informasjonskampanjer om kondomer
    - ?? Fremme informasjonskampanjer rettet mot innvandrere
    - ?? Erfaringsutveksling om trening av helsepersonell og andre som kommer i kontakt med visse smittsomme sykdommer
    - ?? Opplæring av helsepersonell
  - ?? Støtte til personer med HIV/AIDS og bekjempelse av forskjellsbehandling
    - ?? Erfaringsutveksling, studier og pilotprosjekter
    - ?? Informasjonsarbeid og støtte til organisasjonsnettverk
    - ?? Kartlegging av nåværende eller potensielle diskriminerende situasjoner

Målgruppe

Helsemyndigheter på alle nivåer, offentlige og private institusjoner og organisasjoner med virksomhet som er relevant for programmets aktivitetsområder, herunder interesseorganisasjoner for HIV-smittede og AIDS-syke.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 095, s. 16, 16/04/1996 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning 1999/647/EF av 29. mars 1998)

Forslag til Europaparlaments- og Rådsbeslutning om forlengelse av visse EF-handlingsprogrammer om folkehelse [...], KOM(2000) 448 endelig, 25.07.2000

EØS-avtalens protokoll 31, art. 16

St. prp. nr. 31 (1996-1997)

Varighet

1. januar 1996 til 31. desember 2000. Europakommisjonen har foreslått at programmet forlenges til 31. desember 2002. Endelig vedtak om dette vil trolig bli gjort i løpet av 2001.

Økonomisk ramme

49,6 millioner euro for hele programperioden (1996-2000). I sitt forslag til forlengelse av programmet har Europakommisjonen foreslått en økonomisk ramme på 22,3 millioner euro for perioden 1. januar 2001 til 31. desember 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet har vært ca. 1,7 millioner kr per år. Av dette beløpet er i overkant av 60 % kontingent til programmet, mens det resterende beløpet er tilskudd til administrasjonskostnader. I tillegg kommer utgifter med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Sosial- og helsedepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

Det finnes ikke tilgjengelig statistikk på utbetalinger til prosjekter med norske deltagere under programmet.

Supplerende finansieringskilder

Ingen særskilte.

Norske deltagere

Det har deltatt norske aktører i i alt 15 ulike prosjekter og nettverk som mottok støtte under programmet i 2000. I åtte av prosjektene og nettverkene var den norske deltageren Statens institutt for folkehelse. Ett prosjekt var ledet fra Norge. I 1999 deltok det norske representanter i til sammen 13 prosjekter og nettverk under programmet.

En oversikt over godkjente prosjekter under programmet er tilgjengelig på Europakommisjonens Internettsider på adressen:

<http://europa.eu.int/comm/health/ph/programmes/aids/projects.htm>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Handlingsprogram for forebygging av narkotikamisbruk

Formål

Handlingsprogrammet har til formål å bekjempe narkotikamisbruk gjennom å understøtte og motivere til bedre samarbeid mellom deltagerlandene i programmet, herunder:

- ?? Styrke kunnskapen om narkotikamisbruk og dets konsekvenser
- ?? Medvirke til bedre informasjonsutveksling, utdanning og opplæring innenfor forebyggende virksomhet
- ?? Utnytte fordelene ved økt samarbeid og erfaringsutveksling om forebyggende tiltak

Innhold

Tiltak som skal gjennomføres som følge av programmet omfatter:

A. Data, forskning og evaluering

Under dette tiltaksområdet gis det støtte til:

- ?? datainnsamling
- ?? strategiutvikling for forskning på forebygging av narkotikamisbruk
- ?? undersøkelser og pilotprosjekter vedrørende hvilke faktorer som har forbindelse med narkotikamisbruk og
- ?? utveksling av erfaringer vedrørende metoder og virkemidler i forebyggingsarbeidet.

B. Informasjon, helseundervisning og opplæring

Under dette tiltaksområdet gis det støtte til:

- ?? evaluering av opplysnings- og helseundervisningskampanjer
- ?? europeiske uker for forebygging av narkotikamisbruk
- ?? utvikle og teste ut verktøy og metoder for informasjon til og undervisning av misbrukere
- ?? fastlegging av retningslinjer for forebygging av narkotikamisbruk, herunder utvelgelse og bruk av undervisningsmetoder og –materiell
- ?? prosjekter og initiativer for forebygging av narkotikamisbruk på steder der barn og ungdom ferdes
- ?? erfaringsutveking fra samordningsinitiativer på undervisningsområdet
- ?? informasjonstiltak rettet mot lærere, familier og ungdomsarbeidere for hvordan de lettes kan oppdage narkotikamisbruk på et tidlig tidspunkt og hvordan det skal reageres mot slikt misbruk
- ?? utvidelse av det europeiske nett av forsøksbyer mot narkotika
- ?? utveking av erfaringer om lokale forebyggende initiativer rettet mot risikogrupper
- ?? yrkesrettede opplæringsprogrammer for lærer og ungdomsarbeidere om forebygging av narkotikamisbruk
- ?? utvikling av videreutdanningsprogrammer og undervisningsmateriell for personer som kan komme i kontakt med narkotikamisbrukere
- ?? tverrfaglig samarbeid mellom offentlig, privat og frivillig sektor om forebygging av narkotikamisbruk

Målgruppe

Helse- og sosialmyndigheter på alle nivåer, offentlige og private institusjoner og organisasjoner innenfor helse, sosialomsorg, forskning og undervisning med virksomhet som er relevant for programmets aktivitetsområder.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 019, s. 25, 22/01/1997 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning 1997/97/EF av 16. desember 1996)

Forslag til Europaparlaments- og Rådsbeslutning om forlengelse av visse EF-handlingsprogrammer om folkehelse [...], KOM(2000) 448 endelig, 25.07.2000

EØS-avtalens protokoll 31, art. 16

St. prp. nr. 26 (1997-98)

Varighet

1. januar 1996 til 31. desember 2000. Europakommisjonen har foreslått at programmet forlenges til 31. desember 2002. Endelig vedtak om dette fattes trolig i løpet av 2001.

Økonomisk ramme

27 millioner euro for hele programperioden (1996-2000). I sitt forslag til forlengelse av programmet har Europakommisjonen foreslått en økonomisk ramme på 11,4 millioner euro for perioden 1. januar 2001 til 31. desember 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet har vært ca. 1 million kr per år. Av dette beløpet er i overkant av 60 % kontingent til programmet, mens det resterende

---

beløpet er tilskudd til administrasjonskostnader, herunder delvis dekning av utgiftene for en norsk nasjonal ekspert som arbeider med programmet i Europakommisjonen. I tillegg kommer utgifter med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Sosial- og helsedepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

Det finnes ikke tilgjengelig statistikk på utbetalinger til prosjekter med norske deltagere under programmet.

Supplerende finansieringskilder

Ingen særskilte.

Norske deltagere

I 1998/99, som er den siste perioden med tilgjengelig statistikk, var det to norsklede prosjekter i programmet. Det var ikke registrert norske partnere i andre prosjekter under programmet.

En oversikt over godkjente prosjekter under programmet er tilgjengelig på Europakommisjonens Internettisider på adressen:
<http://europa.eu.int/comm/health/ph/programmes/drugs/funded.htm>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Handlingsprogram for helseovervåkning

Formål

Formålet med programmet er å medvirke til å etablere et felles system for helseovervåkning som gjør det mulig å:

- ?? Måle helsetilstanden, utviklingstrekk og avgjørende helseindikatorer i de landene som deltar i programmet
- ?? Lette planlegningen, oppfølgingen og evalueringen av fellesskapsprogrammer og -tiltak
- ?? Gi de deltagende statene relevante helseopplysninger som gjør det mulig å foreta sammenligninger og til støtte for den nasjonale helsepolitikken

Innhold

Innefor rammen av programmet skal det gjennomføres følgende tiltak:

- ?? Fastsettelse av felles helseindikatorer:
  - ?? Granskning av eksisterende helseindikatorer og helsedata med sikte på å avgjøre deres relevans, kvalitet og dekningsgrad. Dette gjelder for eksempel indikatorer for forventet levetid, funksjonering og livskvalitet, livsstil og vaner som innvirker på helse, leve- og arbeidsvilkår, ressursbruk i helsevesenet, samt demografiske og sosiale faktorer

-
- ?? Innsamling, standardisering og sammenligning av helsedata
  - ?? Samarbeid med internasjonale organisasjonersom arbeider med helsedata og helseindikatorer, blant andre WHO, OECD og ILO
  - ?? Opprettelse av et fellesskapsnett for felles bruk av helsedata
  - ?? Analyser og rapporter
    - ?? Utvikling av metoder og verktøy til bruk for analyser og rapporter om helsetilstand, utviklingstrekk, avgjørende helsefaktorer og virkningen av helsepolitikken
    - ?? Støtte til utarbeidelse og formidling av rapporter, analyser og annet informasjonsmateriale

Målgruppe

Helsemyndigheter på alle nivåer, offentlige og private institusjoner og organisasjoner nasjonalt og internasjonalt innenfor helse- og universitets- og forskningssektoren med virksomhet som er relevant for programmets aktivitetsområder.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 193, s. 1-10, 22/07/1997 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning 1997/1400/EF av 30. juni 1997)

Forslag til Europaparlaments- og Rådsbeslutning om forlengelse av visse EF-handlingsprogrammer om folkehelse [...], KOM(2000) 448 endelig, 25.07.2000

EØS-avtalens protokoll 31, art. 16

St. prp. nr. 48 (1997-98)

Varighet

1. januar 1997 til 31. desember 2001. Europakommisjonen har foreslått at programmet forlenges til 31. desember 2002. Endelig vedtak om dette vil trolig ikke bli gjort før på nyåret 2001.

Økonomisk ramme

13,8 millioner euro for hele programperioden (1997-2001). I sitt forslag til forlengelse av programmet har Europakommisjonen foreslått en økonomisk ramme på 4,4 millioner euro for perioden 1. januar til 31. desember 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet har vært ca. 500 000 kr per år. Av dette beløpet er i overkant av 60 % kontingent til programmet, mens det resterende beløpet er tilskudd til administrasjonskostnader, herunder delvis dekning av utgiftene for en norsk nasjonal ekspert som arbeider med programmet i Europakommisjonen. I tillegg kommer utgifter med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Sosial- og helsedepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

De seks prosjektene der det deltok norske aktører under programmet i 2000 mottok i alt 1,67 millioner euro eller ca. 13,7 millioner kr i støtte. De fleste av disse prosjektene var store nettverksprosjekter med mellom 15 og 20 deltagende land.

Supplerende finansieringskilder

Ingen særskilte.

Norske deltagere

Av prosjektene som ble innvilget støtte i 2000 deltok det norske deltagere i åtte prosjekter. Én av prosjektene var ledet fra Norge. I 1999 deltok det norske partnere i to prosjekter finansiert av programmet.

En oversikt over godkjente prosjekter under programmet er tilgjengelig på Europakommisjonens Internettisider på adressen:
<http://europa.eu.int/comm/health/ph/programmes/monitor/projects.htm>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Handlingsprogram for forurensningsbetingede sykdommer

Formål

Programmets formål er å bidra til utviklingen av strategier og politikk på helse- og miljøområdet med sikte på forebygging av forurensningsrelaterte sykdommer blant annet ved å øke kunnskapen om og forståelsen for helsefarene forbundet med disse sykdommene.

Innhold

Innefor rammen av programmet gis det støtte til å:

- ?? Bedre forståelsen av hvordan forurensningsstoffer forårsaker eller forverrer sykdommer. Dette skal skje ved følgende tiltak:
  - ?? Sammenligninger av forekomst av forurensningsrelaterte sykdommer med data om miljøfaktorene, analysere forholdet mellom dem og gjøre kunnskapen tilgjengelig for publikum.
  - ?? Vurdering av kvaliteten av epidemiologiske data for disse sykdommene og derved legge grunnlag for videre forskning på området, eventuelt i samarbeid med WHO
  - ?? Fortløpende revisjon av data om giftighet av stoffene som er årsak til forurensningsbetingede sykdommer, og vurdering av mulige synergier mellom stoffene også i et langtidsperspektiv
- ?? Forbedre kunnskap og forståelse når det gjelder analyse og behandling av forurensningsbetingede risikofaktorer ved følgende tiltak:
  - ?? Utveksle kunnskap for å kunne forbedre sammenlignbarheten av data fra forebyggingsaktiviteter
  - ?? Støtte informasjonsopplegg for å bedre folks forståelse av sammenhengen mellom helse og miljøfaktorer

---

?? Øke forståelsen av forurensningsbetingede risikofaktorer i miljøet, konsekvenser for helsen og strategier for å kunne redusere de samme risikofaktorene blant annet ved å etablere normer for beste praksis

Målgruppe

Helse- og miljømyndigheter på alle nivåer, offentlige og private institusjoner og organisasjoner innenfor helse- og universitets- og forskningssektoren med virksomhet som er relevant for programmets aktivitetsområder.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 155, s. 7-11, 22/06/1999 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning 1999/1296/EF av 29. april 1999)

Forslag til Europaparlaments- og Rådsbeslutning om forlengelse av visse EF-handlingsprogrammer om folkehelse [...], KOM(2000) 448 endelig, 25.07.2000

EØS-avtalens protokoll 31, art. 16

St. prp. nr. 7 (2000-2001)

Varighet

1. januar 1999 til 31. desember 2001. Europakommisjonen har foreslått at programmet forlenges til 31. desember 2002. Endelig vedtak om dette vil trolig bli fattet i løpet av 2001.

Økonomisk ramme

3,9 millioner euro for hele programperioden (1999-2001). I sitt forslag til forlengelse av programmet har Europakommisjonen foreslått en økonomisk ramme på 1,3 millioner euro for perioden 1. januar til 31. desember 2002.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet vil være ca. 300 000 kr per år. Av dette beløpet er i overkant av 60 % kontingent til programmet, mens det resterende beløpet er tilskudd til administrasjonskostnader, herunder delvis dekning av utgiftene for en norsk nasjonal ekspert som arbeider med programmet i Europakommisjonen. I tillegg kommer utgifter med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Sosial- og helsedepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

Det finnes ikke tilgjengelig statistikk på utbetalinger til prosjekter med norske deltagere under programmet.

Supplerende finansieringskilder

Ingen særskilte.

Norske deltagere

I 1999 deltok det norske partnere i to prosjekter under tiltaksområdet for å forbedre kunnskap og forståelse når det gjelder analyse og behandling av forurensningsbetingede risikofaktorer. Det var ikke registrert norskledete prosjekter under programmet.

En oversikt over godkjente prosjekter under programmet er tilgjengelig på Europakommisjonens Internettisider på adressen:
http://europa.eu.int/comm/health/ph/programmes/pollution/ph_poll_fp_en.html

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Handlingsprogram for forebygging av skader

Formål

Målet med handlingsprogrammet for skadeforebygging er å bygge opp et godt overvåkingssystem som kan gi bidrag til folkehelsearbeidet med sikte på å redusere forekomsten av personskader, særlig skader forårsaket av hjemme- og fritidsulykker.

Innhold

Innenfor rammen av programmet gis det støtte til:

- ?? Epidemiologisk overvåkning ved hjelp av et fellesskapssystem for innsamling av data og utveksling av opplysninger basert på en styrking og forbedring av det tidligere EHLASS-systemet (European Home and Leisure Accidents Surveillance System)
- ?? Stimulere og støtte opprettelsen av fellesskapsnett for skaders epidemiologi og utveksling av opplysninger om bruken av disse dataene for å bidra til å definere prioriterte områder og utvikle gode forebyggingsstrategier

Målgruppe

Aktivitetsområdet som omfatter epidemiologisk overvåkning retter seg i første rekke mot nasjonale helsemyndigheter i de landene som deltar i programmet. Innenfor programmets nettverksaktiviteter er målgruppen helsemyndigheter på alle nivåer, offentlige og private institusjoner og organisasjoner innenfor helse- og universitets- og forskningssektoren med virksomhet som er relevant for programmets aktivitetsområder.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 46, s. 1, 22/02/1999 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning 1999/372/EF av 8. februar 1999)
EØS-avtalens protokoll 31, art. 16
St. prp. nr. 7 (2000-2001)

Varighet

1. januar 1999 til 31. desember 2003.

Økonomisk ramme

14 millioner euro for hele programperioden (1999-2003).

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet er ca. 500 000 kr per år. Av dette beløpet er i overkant av 60 % kontingent til programmet, mens det resterende beløpet er tilskudd til administrasjonskostnader, herunder delvis dekning av utgiftene for en norsk nasjonal ekspert som arbeider med programmet i Europakommisjonen. I tillegg kommer utgifter med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Sosial- og helsedepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

Den nyeste tilgjengelige statistikken for programmet omfatter tildelte midler i 1999. Det var ingen norske deltagere i prosjektene som fikk støtte i 1999.

Supplerende finansieringskilder

Ingen særskilte.

Norske deltagere

Statens institutt for folkehelse deltar i programmet, blant annet gjennom leveranser av norske data til den felles databasen som bygges opp som en del av programmet. Det figurerer imidlertid ingen norske deltagere i oversikten over "Funded Projects in 1999" som er lagt ut på Europakommisjonens Internettisider på adressen: <http://europa.eu.int/comm/health/ph/programmes/injury/projects.htm>

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Handlingsprogram for sjeldne sykdommer

Formål

Formålet med programmet for sjeldne sykdommer er å bidra til å sikre høy grad av helsemessig sikkerhet i forhold til sjeldne sykdommer ved å bedre kunnskap og lette tilgang til informasjon om disse sykdommene, og å oppmuntre til samarbeid over landegrensene.

Innhold

Programmet tar sikte på å støtte følgende tiltak:

- ?? Utvikling av et europeisk nett med sammenhengende og gjensidig utfyllende opplysninger om sjeldne sykdommer, blant annet ved bruk av eksisterende databaser
- ?? Bidra til opplæring og oppfriskningskurs for helsefaglig personell for å bedre tidlig oppdagelse, påvisning, intervensjon og forebygging i forhold til personer med sjeldne sykdommer
- ?? Fremme tverrnasjonalt samarbeid og kontakt mellom grupper av personer som er direkte eller indirekte berørt av samme sjeldne lidelse eller involverte frivillige og fagfolk

---

?? Gi støtte på fellesskapsplan til overvåkning av sjeldne sykdommer og til systemer for tidlig varsling ved ansamling av sykdomstilfeller, samt fremme opplæring av eksperter som steller med håndtering av sjeldne sykdommer

Målgruppe

Helsemyndigheter på alle nivåer, offentlige og private institusjoner og organisasjoner innenfor helse- og universitets- og forskningssektoren med virksomhet som er relevant for programmets aktivitetsområder.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 155, s. 1-6, 22/06/1999 (Europaparlaments- og Rådsbeslutning 1999/1295/EF av 29. april 1999)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 16

St. prp. nr. 67 (1999-2000)

Varighet

1. januar 1999 til 31. desember 2003.

Økonomisk ramme

6,5 millioner euro for hele programperioden (1999-2003).

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet vil bli ca. 250 000 kr per år. I tillegg kommer tilskudd til felles administrasjonskostnader, herunder utgifter forbundet med en norsk ekspert som etter planen skal knyttes til Europakommisjonens sekretariat for programmet i Luxembourg. Det påløper også omkostninger forbundet med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Sosial- og helsedepartementet, er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

Det er foreløpig ikke offentliggjort oversikter over hvilke prosjekter som har mottatt støtte fra programmet.

Supplerende finansieringskilder

Ingen særskilte.

Norske deltagere

Det er foreløpig ikke offentliggjort oversikter over hvilke prosjekter som har mottatt støtte fra programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Se innledende tekst under punkt 4.11 Folkehelse.

4.12 Sysselsetting

EU har en omfattende virksomhet på sysselsettingsområdet både i form av forskning, politikkutvikling, nettverk og ulike støtteordninger. Arbeidet på sysselsettingsområdet har blitt styrket de senere årene blant annet på bakgrunn av vedtakelsen av et eget sysselsettingskapittel i Amsterdam-traktaten.

Når det gjelder støtteordninger kanaliseres det meste av støtten fra EU gjennom Det europeiske sosialfondet (ESF). Norge deltar ikke i aktivitetene i regi av ESF.

Et viktig instrument i EUs sysselsettingspolitikk er EURES som er et informasjonsnettverk som knytter sammen nasjonale arbeidsmarkedsmyndigheter, deres partnere og Europakommisjonen. Nettverket består av to elementer, et menneskelig og et elektronisk. Det menneskelige nettverket omfatter rundt 525 eurokonsulenter spredt rundt i medlemslandene. Til sin disposisjon har de en felles elektronisk database som inneholder opplysninger om ledig arbeidskraft og ledige stillinger i de enkelte landene. Norge har deltatt i EURES gjennom EØS-avtalen siden 1996, men norske arbeidsmarkedsmyndigheter deltok i nettverket også før den tid. Det norske kontaktpunktet er i dag plassert som en særskilt avdeling i Arbeidsmarkedsetaten (Aetat utland). I tillegg er det ansatt eurokonsulenter ved Aetats kontorer i Oslo, Stavanger, Hamar, Kristiansand, Ålesund, Trondheim, Drammen, Porsgrunn og Tromsø. Vi har i denne rapporten valgt å ikke omtale EURES som et EU-program fordi EURES er et permanent nettverk mellom arbeidsmarkedsmyndighetene i EØS-området.

Det eneste tiltaket på sysselsettingsområdet som oppfyller kriteriene for å være et EU-program⁷ og som Norge deltar i, er EUs virksomhet med hensyn på analyse, forskning og samarbeid innenfor sysselsetting og arbeidsmarkedspolitikk. Dette programmet ble etablert av EU i 1998 og EFTA-EØS-statene Island, Liechtenstein og Norge sluttet seg til programmet fra 1. januar 1999.

Analyse, forskning og samarbeid innenfor sysselsetting og arbeidsmarkedspolitikk

Dette programmet er et ledd i EUs arbeid for å forsterke innsatsen på sysselsettingsområdet, blant annet som følge av vedtakene som ble gjort i forbindelse med Amsterdam-traktaten og EUs toppmøte om sysselsetting i november 1997. I tillegg til EUs 15 medlemsland er programmet åpent for EFTA-EØS-landene, søkerlandene til EU i Øst- og Sentraleuropa og middelhavsregionen, samt andre middelhavsstater som har partnerskapsavtaler med EU.

Formål

Programmet har som mål å fremme samarbeid mellom medlemslandene for så vidt gjelder analyse, forskning og overvåkning av arbeidsmarkedet. I tillegg er intensjonen med programmet å utveksle erfaringer om gode praktiske ordninger og informasjon og finansiering av nasjonale seminarer om sysselsettingspolitikk og andre konferanser så vel som utgivelser og offentliggjøring av resultater som er finansiert av programmet.

---

⁷ Vi viser her til pkt. 1 og 1.1 der vi har definert avgrensningen av rapporten

---

Innhold

Programmet omfatter tre hovedaktiviteter:

- B. Fremme av samarbeidet med hensyn til overvåkning og analyse av arbeidsmarkedet og sysselsettingspolitikken
  - ?? utvikle sammenlignbar statistikk og indikatorer for arbeidsmarkedet
  - ?? gjennomføre studier på områder som har tilknytning til arbeidsmarkedspolitikken for å få kunnskap om hvilke faktorer som virker inn på tilbud og etterspørsel av arbeidskraft
  - ?? studier relatert til sysselsettingspolitikken
  - ?? effektstudier for å få bedre kunnskap om virkninger av politikken innen sysselsettingsområdet
- C. Identifikasjon og overføring av beste praksis
  - ?? styrke arbeidet for å synliggjøre gode eksempler på arbeidsmarkeds- politikkområdet og hvordan disse kan gjennomføres for å oppnå målene for arbeidsmarkedspolitikken
  - ?? se spesielt på erfaringer med arbeidsmarkedsstiltak innenfor miljøvern- og kultursektoren, og hvordan erfaringene kan overføres til andre land
  - ?? etablering av samarbeid med ILO og OECD for å styrke feltet og unngå dobbeltarbeid
- D. Spredning av kunnskap
  - ?? finansiering av nasjonale og internasjonale seminarer
  - ?? finansiering av publikasjoner for å spre resultatene av de aktivitetene som blir finansiert under programmet

Målgruppe

Arbeidsmarkedsmyndigheter på nasjonalt og internasjonalt nivå og forsknings- institusjoner på arbeidsmarkedsområdet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 63, s. 26, 04/03/1998 (Rådsbeslutning 1999/171/EF av 23. februar 1998)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 15

St. prp. nr. 95 (1998-1999)

Varighet

1. januar 1998 til 31. desember 2000. EØS-EFTA-landene har deltatt i programmet fra 1. januar 1999. Det planlegges en videreføring av programmet som skal ses i sammenheng med det fremtidige arbeid med EUs sysselsettingsstrategi. Det nye programmet vil trolig bli vedtatt i 1. halvår av 2001.

Økonomisk ramme

30 millioner euro for hele programperioden (1998 – 2000)

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Det norske bidraget til programmet er beregnet til ca. 1,4 millioner kr for perioden 1999 til 2000. Det påløper også omkostninger forbundet med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Arbeids- og administrasjonsdepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

Det har ikke vært utbetalinger fra programmet til norske aktører.

Supplerende finansieringskilder

Det er ikke lagt opp til supplerende finansiering fra norsk side utover den støtten som gis fra programmet

Norske deltagere

Den norske deltagelsen har begrenset seg til deltagelse fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Arbeidsdirektoratet på seminarer i regi Europakommisjonen i forbindelse med programmet. En viktig motivasjon for å delta i programmet fra norsk side, er at det gir norske myndigheter anledning til å følge EUs arbeid på sysselsettingsområdet gjennom deltagelse i seminarer og gjennom informasjon som spres gjennom nettverkene under programmet.

Det har ikke vært norske søkere til forsknings- og utredningsprosjektene som har vært utlyst i forbindelse med programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) har det overordnede nasjonale og politiske ansvar for Norges deltagelse i programmet. AAD ivaretar også den løpende oppfølging og administrasjon av programmet og deltar i styringskomiteen for programmet under Europakommisjonen.

AAD har i begrenset utstrekning drevet informasjonsarbeid om programmet. Hovedsakelig har informasjonsarbeidet hatt form av viderefremming av utlysninger og annet informasjonsmateriale fra Europakommisjonen til målgruppen for programmet.

Den ansvarlig enheten for oppfølging av programmet kan kontaktes på følgende adresse:

Arbeids- og administrasjonsdepartementet
Arbeidsavdelingen
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo
Tlf. 22 24 47 01
Faks: 22 24 95 49

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk (tidligere DG V) i Europakommisjonen har ansvar for styringen av programmet for sysselsetting- og arbeidsmarkedspolitikken på EU-nivå. Det er også Europakommisjonen som forestår behandlingen av søknader og utvelgelse av prosjekter som skal få støtte. I gjennomføringen av handlingsprogrammet bistår Europakommisjonen av en styringskomité som består av representanter for alle de deltagende landene og ledes av en representant for Europakommisjonen. I praksis har programmet vært integrert i EUs sysselsettingsstrategi og Europakommisjonen har i liten utstrekning fokusert på programmet som et separat tiltak.

Europakommisjonen har publisert et omfattende materiale om sysselsettings-spørsmål generelt, men det er i liten utstrekning publisert materiale spesifikt om programmet for analyse, forskning og forsøk innenfor sysselsetting og arbeids-markedspolitik. Noe av materialet om sysselsettingspolitikk er tilgjengelig på Internett på hjemmesiden til Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk på adressen:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/empl&esf/index_en.htm

Generaldirektoratet for sysselsetting og sosialpolitikk kan nås på følgende adresse:

European Commission
Directorate General for Employment and Social Affairs
Directorate A: Employment Strategy and ESF policy development and co-ordination
200, rue de la Loi , Wetstraat
B-1049 BRUXELLES/BRUSSEL

4.13 Offentlig forvaltning

På dette området har Norge tidligere deltatt i to programmer: IDA-programmet for datautveksling mellom forvaltningene som er omtalt nedenfor og Karolus-programmet for utveksling av nasjonale tjenestemenn som arbeider med implementeringen av det indre markeds lovverk. Karolus-programmet ble avsluttet 31. januar 1999, og på bakgrunn av evalueringen av programmet besluttet Europakommisjonen ikke å anbefale videreføring. Imidlertid har Europakommisjonen lagt frem forslag til hvordan et revidert program med samme formål som Karolus bør utformes. Dersom et slikt revidert program blir vedtatt av Unionsrådet, vil programmet trolig være åpnet for deltagelse fra EFTA-/EØS-landene.

IDA – Transeuropeiske nett for elektronisk datautveksling mellom forvaltninger

Det nåværende IDA-programmet som løper i perioden 1999 til 2004 er det andre i rekken. Norge deltok i siste del av det foregående programmet i 1997 og har deltatt som observatør i interimperioden med utfasing av det gamle programmet og forberedelser til det nye programmet.

Formål

Formålet med IDA-programmet er å etablere en moderne infrastruktur og felles tjenester for utveksling av informasjon mellom forvaltningene i EU enten de er nasjonale eller regionale, og eventuelt mellom disse forvaltningene og EU-organer. Programmet skal lette datautvekslingen på en rekke prioriterte sektorområder, for eksempel innenfor statistikk, helse- og legemiddelkontroll, veterinærkontroll, trygd og pensjon, arbeidsmarked, miljøvern m.m. Programmet støtter opp under de sektorvise løsningene med en rekke horisontale tiltak, for eksempel felles kommunikasjonsløsninger og tjenester som alle sektorene kan bruke, e-post og sikker dokumentutveksling.

Innhold

EFTA-EØS-statene Island, Liechtenstein og Norge kan delta i følgende prosjekter innenfor rammen av IDA-programmet:

I. PROSJEKTER AV FELLES INTERESSE

A. Generelt

- ?? Opprettelse av de nett som er nødvendige for at de europeiske byråer og organer skal kunne utøve sin virksomhet, og til støtte for den rettslige ramme som følger av opprettelsen av de europeiske byråer
- ?? Opprettelse av nett på tiltaksområder knyttet til fri bevegelighet for personer
- ?? Opprettelse av nett som er umiddelbart nødvendige for å støtte tiltak truffet av partene blant annet for å verne menneskers, dyrs og planters liv og helse, europeiske forbrukeres rettigheter, levevilkårene for personer innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområde eller de deltagende landenes grunnleggende interesser

B. Særlige nett til støtte for ØMU samt fellesskapets politikk og virksomhet

- ?? Telematikknett i forbindelse med fellesskapsfinansiering, blant annet med sikte på å opprette et grensesnitt til eksisterende kommisjonsdatabaser for å lette tilgangen til Fellesskapets finansieringskilder for europeiske organisasjoner og i særlig utstrekning små og mellomstore bedrifter
- ?? Telematikknett på statistikkområdet, blant annet med hensyn til innsamling og distribusjon av statistiske data
- ?? Telematikknett på området publisering av offisielle dokumenter
- ?? Telematikknett i industrisektoren, bl.a. med hensyn til utveksling av opplysninger mellom administrasjoner med ansvar for industrispørsmål og mellom slike administrasjoner og industriforbund, utveksling av data om typegodkjennelse av motorvogner mellom administrasjoner samt tjenester for å forenkle og forbedre prosessene ved utfylling av skjemaer til det offentlige
- ?? Telematikknett på området konkurransepolitikk, bl.a. ved gjennomføring av forbedret elektronisk datautveksling med nasjonale administrasjoner for å gjøre informasjons- og samrådsordningene mer effektive
- ?? Telematikknett på områdene kultur, informasjon, kommunikasjon og audiovisuell sektor, blant annet for å utveksle informasjon om problemstillinger knyttet til innholdet i åpne nett, og for å fremme utvikling og fri formidling av nye audiovisuelle tjenester og informasjonstjenester
- ?? Telematikknett i transportsektoren, bl.a. til støtte for utveksling av data om førere, kjøretøyer og transportører
- ?? Telematikknett på områdene turisme, miljø, forbrukervern og vern av forbrukernes helse til støtte for informasjonsutveksling mellom partene i programmet

C. Interinstitusjonelle nett

- ?? Telematikknett til støtte for informasjonsutveksling mellom institusjoner, blant annet:
  - ?? for å fremme flerspråklighet i informasjonsutvekslingen mellom institusjoner, metoder til forvaltning av oversettelsesoppdrag og

---

oversettelsesverktøy, deling/utveksling av flerspråklighetsressurser og tilrettelegging av felles tilgang til terminologibaser, og
?? med hensyn til felles håndtering av dokumenter mellom europeiske byråer og organer og de europeiske institusjoner

D. Globalisering av IDA-nett

?? Utvidelse av IDA-nett til også å omfatte EØS, EFTA, sentral- og øst-europeiske land og andre assosierte land samt G7-landene og internasjonale organisasjoner, særlig med hensyn til nett på områdene trygd, helsepleie, legemidler og miljø

II. HORIZONTALA TILTAK OG VIRKEMIDLER

?? Fellestjenester

?? Felles verktøy og teknikker

?? Samvirkningsevne for informasjonsinnhold

?? Juridisk og sikkerhetsmessig referansepraksis

?? Kvalitetssikring og kvalitetskontroll

?? Samvirkningsevne med nasjonale og regionale initiativer

?? Spredning av beste praksis

Målgruppe

Forvaltningsorganer innenfor EU-systemet og på nasjonalt og regionalt nivå i statene som deltar i programmet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 203, s. 1-8, 03/08/1999 (Europaparlaments- og rådsbeslutning 1999/1719/EF av 12. juli 1999) (vertikale tiltak om et sett retningslinjer for prosjekter av felles interesse)

EF-tidende nr. L 203, s. 9, 03/08/1999 (Europaparlaments- og rådsbeslutning 1999/1720/EF av 12. juli 1999) (fellestiltak av horisontal karakter)

EØS-avtalens protokoll 31, art. 17

St. prp. nr. 18 (2000-2001)

Varighet

3. august 1999 til 31. desember 2004. EFTA-/EØS-landene Island, Liechtenstein og Norge skal etter planen delta i programmet fra 15. desember 2000.

Økonomisk ramme

I de første to årene av IDA-programmets løpetid har programmet hatt en budsjetttramme 24 millioner euro per år. Det forventes at budsjettet vil bli av tilsvarende størrelse for resten av programmets løpetid.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Forutsatt at budsjettet for IDA-programmet holdes på det tilsvarende nivået som i de første to år av programmets løpetid, vil norske bidrag i forbindelse med programmet beløpe seg til ca. 3,4 millioner kr per år. Dette beløpet inkluderer kostnader til utplassering av en norsk ekspert i Europakommisjonen i forbindelse med programmet.

Det påløper også omkostninger forbundet med å administrere programmet fra norsk side. I og med at dette arbeidet ivaretas som en integrert del av virksomheten i Arbeids- og administrasjonsdepartementet er det ikke mulig å spesifisere eksakt hvor store disse kostnadene er.

Det har foreløpig ikke vært utbetalinger fra programmet til prosjekter der norske aktører deltar.

Supplerende finansieringskilder

Ikke relevant.

Norske deltagere

Statens forvaltningstjeneste som har ansvaret for det tverrsektorielle statlige nettet i Norge, vil være tilknytningspunkt til det europeiske stamnettet (TESTA) som etableres mellom deltagerlandene i IDA-programmet. Når det gjelder prosjekter av felles interesse, er disse basert på allerede eksisterende nettverk innenfor de ulike sektorene som er nevnt under dette aktivitetsområdet. I den grad norske forvaltningsorganer deltar i ulike sektornettverk vil de derfor kunne bli involvert i programmer som får støtte fra IDA. Søknader til IDA må fremmes gjennom de europeiske sektornettverkene. I og med at programmet er i en innledende fase og Norge formelt sett ikke slutter seg til programmer før fra desember 2000, er det foreløpig ikke avklart hvilke norske aktører som skal delta i programmet.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) har det overordnede nasjonale og politiske ansvar for Norges deltagelse i programmet. AAD ivaretar også den løpende oppfølging og administrasjon av programmet på norsk side og deltar i styringskomiteen for programmet under Europakommisjonen. AAD vil opprette en referansegruppe der representanter fra de aktuelle sektorområdene kan gi innspill som kan formidles videre i styringskomiteen. Dette kommer i tillegg til sektormyndighetenes mulighet til å fremme prosjekter gjennom sine respektive europeiske sektornettverk

AAD har i begrenset utstrekning drevet informasjonsarbeid om programmet rettet mot målgruppen for programmet. Hovedsakelig har informasjonsarbeidet hatt form av videreformidling av utlysninger og annet informasjonsmateriale fra Europakommisjonen til målgruppen for programmet. Dersom det blir aktuelt at IDA-programmet vil finansiere prosjekter vedrørende EUs satsinger på eEurope og e-government, vil det kunne være aktuelt med en noe mer utadrettet informasjon om programmet.

Den ansvarlig enheten for oppfølging av programmet kan kontaktes på følgende adresse:

Arbeids- og administrasjonsdepartementet
Forvaltningspolitisk avdeling
Seksjon for statlig IT-koordinering (STI)
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

Tlf. 22 24 49 63
Faks: 22 24 95 17

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

Generaldirektoratet for næringspolitikk (tidligere DG III) i Europakommisjonen har ansvar for styringen av IDA-programmet på EU-nivå. Det er også Europakommisjonen som forestår behandlingen av søknader og utvelgelse av prosjekter som skal få støtte. I gjennomføringen av handlingsprogrammet bistår Europakommisjonen av en styringskomité som består av representanter for alle de deltagende landene og ledes av en representant for Europakommisjonen.

Europakommisjonen har publisert et omfattende materiale om IDA-programmet, deriblant nyhetsbrevet IDA Report. Både nyhetsbrevet og mye annen informasjon er tilgjengelig på en særskilt vevside som er opprettet for IDA-programmet på adressen: <http://europa.eu.int/ISPO/ida/>

Noe informasjon om programmet er også tilgjengelig på hjemmesiden til Generaldirektoratet for næringspolitikk på adressen: http://europa.eu.int/comm/enterprise/index_en.htm

Generaldirektoratet for næringspolitikk kan nås på følgende adresse:

IDA Central Office
European Commission
Directorate General Enterprise Unit B/6
200, rue de la Loi/Wetstraat
B-1049 Brussels

Fax: +32-2-299 02 86
E-post: ida-central@cec.eu.int

4.14 Programmer som ikke er omfattet av EØS-avtalen

I punkt 3.2 ble det gitt en oversikt over de viktigste områdene av EUs programvirksomhet som ikke dekkes av EØS-avtalen. Dersom Norge ønsker å delta i noen av disse programmene må det inngås særskilte bilaterale avtaler mellom EU og Norge for det enkelte program.

Per i dag har Norge inngått bilaterale avtaler med EU på aktivitetssområdet for strålevern under Euratomdelen av det femte rammeprogrammet for forskning og utvikling, og for INTERREG III som er et fellesskapsinitiativ under EUs strukturfond for grenseregionalt, transnasjonalt og interregionalt samarbeid.

Den norske deltagelsen i strålevern- og INTERREG-programmet skiller seg fra EØS-programmene ved at Norge i utgangspunktet ikke betaler inn en fastsatt andel av totalbudsjettet for programmene. Av den grunn kan heller ikke norske aktører søke om støtte fra programmene. De norske deltagerne må derfor enten finansiere sin deltagelse fullt ut med egne midler eller ved støtte fra norske myndigheter.

Strålevern

Innenfor det femte rammeprogrammet for forskning og utvikling er det opprettet et særprogram for forskning og teknologisk utvikling på kjernekraft. Dette programmet er hjemlet i Euroatom-traktaten og er av den grunn ikke omfattet av EØS-avtalen. Norge har likevel ønsket å delta i forsknings- og utviklingsaktiviteter innenfor strålevern som utgjør en mindre del av kjernekraftprogrammet, hovedsakelig underlagt nøkkelaksjonen for nukleær fisjon og de felles forskningssentra. Avtalen Norge har inngått med EU gir norske aktører muligheten til å delta i enkeltprosjekter på strålevernområdet, forutsatt at Norge dekker alle utgifter selv. Norske aktører kan kun delta som partnere i prosjektene, ikke som prosjektkoordinator.

Formål

Aktivitetene på strålevernområdet har som målsetning å frembringe vitenskapelig kunnskap for objektivt å kunne vurdere effekter av radioaktiv stråling, og utvikle metoder for å bedre beskyttelsen mot stråling.

Innhold

Forskningsinnsatsen er rettet mot hvordan stråling opptrer fra naturlige, medisinske og industrielle kilder, og forståelse av helsemessige konsekvenser og behandling av overeksponering. Det forskes også på risikoforvaltning, overvåkningssystemer og forvaltning av områder som har vært utsatt for atomforurensning.

Målgruppe

Fagmyndigheter og forskningsmiljøer på strålevernområdet.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 26, s. 34-45, 01/02/1999 (Rådsbeslutning 1999/64/Euratom av 22. desember 1998)

EF-tidende nr. L 64, s. 142-153, 12/03/1999 (Rådsbeslutning 1999/175/Euratom av 25. januar 1999)

Varighet

25. januar 1999 til 31. desember 2002.

Økonomisk ramme

Særprogram for forskning og teknologisk utvikling på kjernekraft har et totalt budsjett for 979 millioner euro for hele programperioden. Det er kun en mindre del av budsjettet som går til forskning på strålevern, anslagsvis ca. 120 millioner euro per år.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Fra norske myndigheter bevilges det ca. 5 millioner kr per år til å dekke utgiftene til norske aktører som deltar i prosjekter på strålevernområdet. Bevilgningene fordeles likt mellom Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet, Utenriksdepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Miljøverndepartementet.

Norske deltagere mottar ikke støtte direkte fra programmet.

Supplerende finansieringskilder

Ingen særskilte bortsett fra midlene som bevilges over budsjettene til de fem departementene som er nevnt i punktet ovenfor.

Norske deltagere

Statens strålevern, Institutt for energiteknikk og Norges Landbrukshøgskole har deltatt i til sammen 4 prosjekter under programmet i 1999/2000.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Sosial- og helsedepartementet (SHD) har det overordnede nasjonale og politiske ansvaret for Norges deltagelse i EUs strålevernprogram.

Det løpende administrative ansvaret for programmet ivaretas av Norges forskningsråd (NFR), området for miljø og utvikling. NFR fordeler den støtten som norske myndigheter bevilger for å dekke utgifter til norske deltagere programmet. Det er også NFR som har ansvaret for å informere om programmet. Informasjonsarbeidet er rettet mot relevante norske aktører på de områdene som dekkes av programmet. På NFRs vevsider skal det etter planen legges ut noe informasjon på adressen:

<http://www.program.forskningsradet.no/forurensning/eu-stralevern/>

Den ansvarlige enheten for programmene i NFR kan kontaktes på følgende adresse:

Norges forskningsråd
Området for miljø og utvikling
Postboks 2700 St. Haugen
0131 Oslo
Tlf.: 22 03 70 00
Faks: 22 03 72 78

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

The European Commission
Research Directorate General
Energy, Environment and Sustainable Development Information Desk
Rue de la Loi 200 - Wetstraat 200
B-1049 Bruxelles
E-post: eesd@cec.eu.int
Internett: <http://www.cordis.lu/fp5-euratom/home.html>

4.14.1 Strukturfondsprogrammer

Innenfor EUs strukturfond settes det av egne midler til såkalte fellesskapsinitiativer. I perioden 1995-99 hadde EU 13 slike fellesskapsinitiativer, og finansierte også en del såkalte pilotprosjekter. Fellesskapsinitiativene og pilotprosjektene var konsentrert om regional utvikling, bygdeutvikling og

---

arbeidsmarkedspolitiske innsatser. Det største av fellesskapsinitiativene var INTERREG II, et program for regionalt samarbeid over landegrenser.

EØS-avtalen gir ikke Norge tilgang til programmer eller prosjekter under strukturfondene. Norge ble imidlertid invitert til å delta i INTERREG II av Sverige og Finland etter at disse landene ble medlemmer i EU. Alle grenseregioner i medlemslandene, både langs grenser til andre EU-land og langs grenser til tredjeland, er kvalifisert for deltakelse finansiert fra strukturfondene. Grenseregioner utenfor EU må imidlertid ha nasjonal finansiering for å kunne delta. I Norge har Kommunal og regionaldepartementet (KRD) siden 1995 hatt en egen bevilgning for deltakelse i INTERREG-programmet. Denne bevilgningen tilsvarer de midlene som medlemslandene får fra strukturfondene. Regional medfinansiering kommer i tillegg. I perioden 1995-1999 har Norge deltatt i 6 grenseregionale programmer under INTERREG IIa, langs grensen til Sverige, Finland og Russland. Norge har videre deltatt i to programmer som dekker større områder; INTERREG IIc Østersjøen og INTERREG IIc Nordsjøen. Norge har ikke deltatt i andre fellesskapsinitiativer. I tillegg har Norge deltatt i et såkalt pilotprosjekt under strukturfondene med erfaringsutveksling mellom de perifere nordlige delene av Skottland, Norge, Sverige og Finland.

I perioden 2000-2006 er antallet fellesskapsinitiativer redusert til 4:

- ?? INTERREG III: grenseregionalt, transnasjonalt og interregionalt samarbeid
- ?? Urban: omstilling og opprustning av kriserammede byområder
- ?? Leader +: bygdeutvikling
- ?? Equal: motarbeide diskriminering og utestengning fra arbeidsmarkedet

Norge vil delta i INTERREG III på samme vilkår som deltakelsen i INTERREG II. Det er ikke tatt endelig stilling til noen eventuell norsk deltakelse i de andre fellesskapsinitiativene.

INTERREG III - Støtte til tverrnasjonalt og interregionalt samarbeide

Formål

Målsetningen med INTERREG III er å styrke den økonomiske og sosiale samhörighet i EU ved å fremme grenseoverskridende, transnasjonalt og interregionalt samarbeid og en balansert utvikling av EU-området. Tiltak vedrørende grenser og grenseområder mellom medlemsstater og mellom medlemsstater og tredjeland utgjør derfor en hjørnestein i initiativet. Innsatsen vil bli rettet inn mot:

- ?? EUs ytre grenser, særlig med hensyn til utvidelsen
- ?? Samarbeid i regionene i EUs ytterste periferi
- ?? Samarbeid for å fremme fredsprosessen på Balkan
- ?? Samarbeid om øyregioner

På grunnlag av erfaringene fra de tidligere INTERREG-initiativene skal den nye fase av initiativet gjennomføres via tre underprogrammer:

-
- ?? INTERREG IIIa: å fremme en integrert regionalutvikling mellom naboregioner ved grenser, også ytre grenser og visse sjøgrenser (størstedelen av de finansielle midler er avsatt til dette underprogrammet)
  - ?? INTERREG IIIb: å medvirke til en harmonisk fysisk og territoriell integrasjon i hele EU
  - ?? INTERREG IIIc: å forbedre regionalutviklings- og samhörighetspolitikker og -teknikker via transnasjonalt/ interregionalt samarbeid (dette underprogrammet er det finansielt minste)

Innhold

Samarbeidet foregår innenfor programmer, som blir utviklet for hele programperioden for de utpekte geografiske områdene. Disse programmene er til vurdering i Europakommisjonen og forventes godkjent og iverksatt i løpet av første halvår 2001. Generelt kan det sies at regional utvikling og næringsutvikling gjennom samarbeid over grensen vil være hovedinnholdet i programmene under INTERREG IIIa. INTERREG IIIb vil være konsentrert omkring samarbeid om regional planlegging for bærekraftig regional utvikling, mens INTERREG IIIc i særlig grad vil være rettet mot erfaringsutveksling mellom ulike regionalutviklingsinitiativer.

Gjennom det grenseregionale INTERREG IIIa-samarbeidet vil hovedtrekkene i det eksisterende INTERREG IIA-samarbeidet videreføres. Norge deltok i følgende INTERREG IIA-programmer:

- ?? INTERREG Nordkalotten omfatter de tre nordligste fylkene i Norge, Norrlands län i Sverige og Lapplands län i Finland
- ?? INTERREG Barents omfatter samme område som INTERREG Nordkalotten, og i tillegg oblastene Murmansk og Arkhangelsk på russisk side
- ?? INTERREG Mittskandia-Kvarken omfatter Helgelandsregionen i Nordland fylke sammen med Västerbotten län i Sverige og Vasa län i Finland
- ?? INTERREG-programmet "Nordens grønne belte": Nord- og Sør-Trøndelag fylke samarbeider her med Jämtland län
- ?? INTERREG-programmet "Det indre av Skandinavia": Hedmark fylke, indre deler av Østfold fylke (11 kommuner) og Øvre Romerike i Akershus fylke er med i samarbeid med Värmland län
- ?? INTERREG-programmet "Et grenseløst samarbeid": Østfoldbyene med nabo-kommuner samarbeider med Dalsland i Göteborg og Bohuslän og Älvsborg län i Sverige

INTERREG IIIa-programmene vil omfatte de samme områder, med noen utvidelser. De tre sørlige programmene (Grønne belte, Indre Skandinavia og Grenseløst samarbeid) vil bli samordnet under ett program. Det er også lagt opp til å slå sammen Barents og Nordkalotten.

INTERREG IIIb vil videreføre arbeidet i de to INTERREG IIC-samarbeidene Norge har vært med i; INTERREG IIC Nordsjøen og INTERREG IIC Østersjøen. I det nye programmet for Nordsjøen vil regioner fra følgende land delta: Tyskland, Danmark, Nederland, Belgia, Storbritannia, Norge, Sverige. I Norge deltar alle fylker i Sør-Norge til og med Sør-Trøndelag. I Østersjø-programmet vil det delta regioner fra følgende land: Sverige, Finland, Tyskland, Danmark,

---

Estland, Latvia, Litauen, Polen, Hviterussland og Norge. Hele Norge vil være innenfor. Pilotprogrammet Den nordlige periferi vil også bli videreført som et INTERREG IIIb-program. Her er det i tillegg til regioner fra Skottland, Norge, Sverige og Finland også åpnet for deltakelse fra Færøyene, Island, Grønland og Nordvest-Russland.

Det er ikke endelig klarlagt hvilke områder som vil bli prioritert innenfor INTERREG IIIc.

Målgruppe

Regionale- og lokale myndigheter og næringsliv samt offentlige og private institusjoner og organisasjoner i regionene som omfattes av programmet. Målgruppen(-e) er nærmere definert i programdokumentet for det enkelte underprogram.

Relevante beslutninger

EF-tidende nr. L 161, s. 1-42, 26/06/1999 (Rådsforordning 1999/1260/EF av 21. juni 1999 som fastsetter de generelle retningslinjene for strukturfondene i perioden 2000-2006).

EF-tidende nr. L 213, s. 1-4, 13/08/1999 (Europaparlaments- og rådsforordning 1999/1783/EF av 12. juli 1999 om det europeiske regionalfondet).

Meddelelse fra Kommisjonen til medlemsstatene av 28.04.00 (K(2000) 1101) om retningslinjer vedrørende transeuropeisk samarbeid, for fremme av harmonisk og balansert utvikling innenfor det europeiske territorium. – INTERREG III

Varighet

1. januar 2000 til 31. desember 2006.

Økonomisk ramme

4 875 millioner euro fra regionalfondet i perioden 2000 – 2006.

Norges kostnader ved deltagelse i programmet og utbetalinger fra programmet

Norge må dekke kostnadene ved deltagelse. De norske midlene utbetales gjennom det enkelte program. I statsbudsjettet for 2001 er det bevilget 77 millioner kr på KRDs budsjett til deltagelse i INTERREG III.

Supplerende finansieringskilder

Midlene fra KRD tilsvarer midlene medlemslandene får fra strukturfondene. I tillegg er det nødvendig med medfinansiering. Denne kan komme fra ulike kilder, oftest regionalt. De deltagende fylkeskommunene og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) kan være mulige finansieringskilder.

Norske deltagere

Alle fylkene som grenser mot Sverige og Finland vil delta i INTERREG IIIa. Alle norske fylker deltar i et eller flere av programmene innenfor INTERREG IIIb.

Informasjons- og koordineringsansvarlig i Norge

Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) har det overordnede koordineringsansvaret for INTERREG-programmet i Norge. Departementet deltar i kontroll-

---

/styringskomiteer under Europakommisjonen og spiller en sentral rolle i implementeringen av programmet i Norge. Detaljerte retningslinjer for utformingen av det enkelte underprogram utarbeides imidlertid av regionale myndigheter i de områdene som det enkelte underprogram omfatter. KRD har produsert noe informasjonsmateriale om INTERREG. Det er også lagt ut mye informasjon om INTERREG på Internett på adressen:

<http://www.distriktsforum.net/interreg>

KRD kan kontaktes på følgende adresse:

Kommunal- og regionaldepartementet
Regionalpolitisk avdeling
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
Tlf.: 22 24 70 01
Faks: 22 24 27 38

Kontaktpersoner:

seniorrådgiver Jan Edøy, tlf. 22 24 70 29, jan.edoy@krd.dep.no
eller rådgiver Odd Godal, tlf. 22 24 70 21, odd.godal@krd.dep.no

Informasjons- og koordineringsansvarlig i EU

INTERREG-programmene administreres fra EUs side av Generaldirektorat for regionalpolitikk i Europakommisjonen. I styringen av programmene gjøres i samarbeid mellom Europakommisjonen og kontroll-/styringskomiteer bestående av representanter fra EU-landene og observatører fra tredjeland som deltar i programmet. Europakommisjonen har produsert et omfattende informasjonsmateriale om Regionalpolitikk og INTERREG-programmene. Det meste av dette materialet er tilgjengelig på Internettjenesten "Inforegio" på adressen:
<http://inforegio.cec.eu.int/>

Noe informasjon er også lagt ut på hjemmesidene til Generaldirektoratet for regionalpolitikk på adressen: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/

Generaldirektoratet for regionalpolitikk kan kontaktes på følgende adresse:

DG REGIO/0-01 - Information Unit
CSM2 A00/234
European Commission
Rue de la Loi 200
B - 1049 Brussels
Faks: +32 2 296 60 03
E-post: dgregio@inforegio.cec.eu.int

Kontaktperson for INTERREG:

Esben Poulsen, faks: +32 2 296 32 90

---

5 Kilder

Offentlige dokumenter

Stortingsproposisjon nr. 100 (1991-92): <i>Om samtykke til ratifikasjon av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS), kap. 3, del VI og kap. 7</i>
Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (1992): <i>Del VI Samarbeid utenfor de fire friheter og Protokoll 31 om samarbeid på særlige områder utenfor de fire friheter</i> . Avtalen er i sin helhet utgitt som et særskilt vedlegg nr. 1 til Stortingsproposisjon nr. 100 (1991-92). Oppdaterte versjoner av Protokoll 31 finnes er i norsk utgave tilgjengelig via Lovdatas betalingstjeneste Norim: http://www.lovdata.no/info/norim.html På EFTAs vevsted finnes en oppdatert versjon av protokoll 31 fritt tilgjengelig i engelsk versjon: http://secretariat.efta.int/library/legal/EEA/
Stortingsproposisjon nr. 2 (1994-95), nr. 73 (1994-95), nr. 28 (1996-97), nr. 31 (1996-97), nr. 40 (1996-97), nr. 52 (1996-97), nr. 58 (1996-97), nr. 5 (1997-98), nr. 26 (1997-98), nr. 48 (1997-98), nr. 40 (1998-99), nr. 82 (1998-99), nr. 83 (1998-99), nr. 95 (1998-99), nr. 98 (1998-99), nr. 28 (1999-2000), nr. 31 (1999-2000), nr. 37 (1999-2000), nr. 45 (1999-2000), nr. 49 (1999-2000), nr. 50 (1999-2000), nr. 51 (1999-2000), nr. 67 (1999-2000), nr. 71 (1999-2000), nr. 80 (1999-2000), nr. 7 (2000-2001), nr. 13. (2000-2001), nr. 14 (2000-2001), nr. 18 (2000-2001), nr. 44 (2000-2001), nr. 48 (2000-2001), nr. 56 (2000-2001), nr. 57 (2000-2001) og nr. 64 (2000-2001) om endringer av EØS-avtalens protokoll 31.

Publikasjoner, bøker og databaser

Agderforskning (2000): <i>Verden er så stor...Evalusering av Norges deltakelse i EUs tredje flerårige program for små og mellomstore bedrifter (1997-2000)</i> , prosjektrapport 22/2000. Kristiansand: Agderforskning
Cordis - EUs forskningsdatabase. Tilgjengelig på Internett på vevadressen: http://www.cordis.lu/
EFTA (1998-2000): EFTAs årsrapporter for 1997-1999. <i>Thirty-seventh, thirty-eight and thirty-ninth Annual Report of The European Free Trade Association</i> , Brussels: EFTA. Årsrapportene er tilgjengelige på EFTAs vevsider på adressen: http://secretariat.efta.int/library/reports/
EFTA (2001): "EEA EFTA participation in EU programmes. Programme list and information sheets". Tilgjengelig på EFTAs vevsted: http://secretariat.efta.int/euroeco/ECProg/
EU ForskningsInfo: <i>EUs 5. rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling</i> , nyhetsbrev, div. nr. Oslo: ForskningsInfo
EU ForskningsInfo: Omfattende informasjon om EUs rammeprogram for forskning og utvikling og Forskningsrådets oppfølging av norsk deltagelse er tilgjengelig på Internett på vevadressen: http://www.forskningsradet.no/eu/
Euro Info Centre-nettverket i Norge: <i>Innblikk</i> , nyhetsbrev fra Euro Info Centre nettverket i Norge, Oslo: Euro Info Centre Øst (Norges eksportråd)

Europakommisjonen: <i>RTD info. Magazine for European research</i> , div. nr, Brussels: European Commission, Research DG - Communication Unit
Europakommisjonen (1994): <i>EU's strukturfonde. Veiledning: EF-initiativerne 1994-1999, første udgave</i> , Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer
Europakommisjonen (1996): <i>Community Social Policy. Programmes, Networks and Observatories</i> , Luxembourg: Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer
Europakommisjonen (2000): <i>Grants and loans of the European Union</i> . Brussels: European Commission. Denne publikasjonen finnes også på Internett på adressen: http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/aides/index_en.htm
Europakommisjonens delegasjon for Norge og Island (2000): <i>Nytt fra EU</i> , nr. 6/7-2000. Oslo. Oversikt over programmer finnes på: http://home.online.no/~europako/nor/informasjon/programmene.htm
Forskningsministeriet i Danmark (1996): <i>EU forskning - hvem hvad hvor</i> , 2. udgave, København: Forskningsministeriet. Er også tilgjengelig på Forskningsministeriets vevsted: http://www.fsk.dk/fsk/publ/1997/euforskning/
Kommunenes Sentralforbund (1996): <i>Støtte fra EU? Oversikt over europeiske samarbeidsmuligheter for kommunesektoren</i> , Oslo: Kommuneforlaget
Kommunenes Sentralforbund (1996a): <i>Lokalforvaltningen og europeisk samarbeid: Kilde til læring og utvikling</i> , Oslo: Kommuneforlaget
Media Desk Norge: <i>Medianytt. Nyhetsbrev fra Media Desk Norge</i> , div. nr. Oslo: Media Desk Norge (Norsk filminstitutt). Denne publikasjonen finnes også på Internett på adressen: http://www.nfi.no/mediadesk/nyheter.html
Norges forskningsråd (1998): <i>Evaluering av Norges deltakelse i EUs rammeprogram for forskning, teknologisk utvikling og demonstrasjonsaktiviteter</i> . Inkluderer delrapporter fra EU Forskningsinfo (Norges forskningsråd), Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU), Nordlandsforskning og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Oslo: Norges forskningsråd
Norges forskningsråd (1999): <i>EUs 5. rammeprogram – støtte til forskning og teknologisk utvikling. En håndbok utarbeidet av EU ForskningsInfo</i> , Oslo. Denne publikasjonen finnes også på Internett på adressen: http://www.forskningsradet.no/fag/eu/tilbud/bibliotek/
Senter for internasjonalt universitetssamarbeid (SIU), Statens ungdoms- og adopsjonskontor (SUAK) og Leonardo NCU Norge: <i>Europavegen</i> , nyhetsbrev for europeiske utdannelses- og ungdomsprogrammer. Bergen. Denne publikasjonen finnes også på Internett på adressen: http://www.siu.no/europavegen

Andre kilder

Årsrapporter, brosjyrer og andre utgivelser fra EU-organer og norske forvaltningsorganer knyttet til det enkelte særprogram. Disse publikasjonene er omtalt under beskrivelsen av særprogrammene.

Relevante publikasjoner fra Statskonsult

Statskonsult (1995): *EU/EØS-arbeidet i departementene*. Oslo: Statskonsult,

Rapport 1995:15
Statskonsult (1998): <i>Håndbok i EØS-arbeid. Utforming og gjennomføring av regelverket i EU og EØS</i> , Oslo: Statskonsult
Statskonsult (1998): <i>EØS-forvaltning i Norge</i> , Rapport 1998:20
Statskonsult (1999): <i>Norsk deltakelse i EU-komiteer. En oversikt over trekk ved forvaltningens deltakelse i komiteer og ekspertgrupper under Europa-kommisjonen</i> . Oslo: Statskonsult, rapport 1999:6
Statskonsult (1999): <i>EU's strukturfond og forvaltningsutviklingen</i> . Oslo: Statskonsult, rapport 1999:7
Statskonsult (2000): <i>Folkerettens innflytelse på norsk lovgivning</i> . Oslo: Statskonsult, rapport 2000:3
Statskonsult (2001): <i>Regionalisering. Internasjonale eksempler og norsk virkelighet</i> . Oslo: Statskonsult, rapport 2001:04

De fleste av Statskonsults publikasjoner som er nevnt ovenfor er også tilgjengelige fra Statskonsults vevsider på adressen:
<http://www.statskonsult.no/publik/>

REFERANSER

Tittel:	Norsk deltagelse i og forvaltning av EU-programmer
Forfatter(e):	Tom-Espen Carlsen
Statskonsults rapportnummer:	2001: 13
Prosjektnummer:	374
Prosjektnavn:	Norsk deltagelse i og forvaltning av EU-programmer
Prosjektleder:	Tom-Espen Carlsen
Oppdragsgiver(e):	Statskonsult
Resymé:	Rapporten beskriver alle EU-programmer Norge deltar i og de muligheter som deltagelsen i programmene gir for norske aktører. Det gis også en kortfattet beskrivelse av hvordan det norske oppfølgingsapparatet er organisert.
Arbeidsområde:	☐ Styring og resultatorientering ☐ Omstilling og organisasjonsformer ☐ Informasjonsteknologi ☒ Internasjonalisering ☐ Lederskapsutvikling
Emneord:	EU, EØS, EFTA, program, nettverk, prosjekt, kartlegging, forskning, utvikling, utdanning, støtte, tilskudd, finansiering
Dato:	Mai 2001
Sider:	176
Utgiver:	Statskonsult Direktoratet for forvaltningsutvikling Postboks 8115 Dep 0032 OSLO